

Inv. A 56. 323

1927
1927
1927. 2036. V. A. URECHIA

OPERE
COMPLETE

TEATRU. — DRAME

9942 Serie A

SERIA A

TOMUL I

[Part. 2]

3382.

BUCURESCI

IMPRIMERIA STATULUI, CURTEA ȘERBAN-VODA

1878

304157

Biblioteca Centrala Universitatii
BUCURESTI
Nota 2036
Inventar 3382

ec 202/02

CONTROL 195

1961

L

B.C.U. Bucuresti

C3382

OPERE COMPLETE

TABLA MATERIILOR TOMULUI I.

	<u>Pagina</u>
Prefacia	I
Vornicul Bucioc	1
Critica	113
Porcarul și Măria Sea Vodă.	150
Banul Mărăcine	235
Curtea lui Neagoe Vodă	335
Note	411

PREFACIA

Nu mai rămâne îndoială: eță câte-va tomuri de piese rele.
De ce le public?

Pentru-că am vădut publicate și altele de la alții nu mai
puțin rele....

Scii, acésta nu e o scuză pentru piesele mele. Scii înse
și aceea că arta dramatica nu se nascu *într-o zi* la nici un
popor. Trebuie se se producă multe piese próste ca ale mele
și ale multor din contimporanii mei, pênă ce literatura ro-
mânéscă va putea numera o piesă *buna*.

Publică naivele și barbarele mele încercări dramatice nu
din gustul de a capată laudele contimporanilor mei, ci ca
simple *documente* utile istoriei literaturéi nóstre dramatice.
„Déca n-ar fi fost nu s'ar fi povestit“, díce Românul, ca se
justifice minunățiile basmelor séle. Voiú díce și eú: aceste
piese *aú fost represen'tate*, decí dați-mí voiá a le povesti și
prin tipár.

Rog pre lectorele drept se țină sémă de gradul de nain-
tire la care am aflat literatura nóstră dramatică, când am
început a scrie pentru teatru și se nu-mí cerceteze lucrările
dramatice cu mintea pironită la capodoperile streine, ci la lu-
crările dramatice care aú precedat pre ale mele, și li-aú fost
ceea ce ómenii de meseriá numesc: *momentul literar*. Așa nu-
mai facénd, lectorele nu va veni la conclusiunea nu scii că-

ruia critic, care dicé că eă am ruinat teatrul, pentru-că ma'm încercat, cu D-niă Pascaly și Demetriad, a aduce pe scena română, eroi și ómenī marī din istoria Patriei, în loc de a o lăsà se continue a ni face cunoscute loretele, fetele maī mult orī maī pucin de marmoră, damele cu camelii și tóte insanitãțile scenelor streine; orī pre *Adam și Eva* âmblând goi în paradis, sėu pre *puiul din Rosa magică*, âmblând pe piciorónge.....

Fae, terminând, o declarare utile pentru luminarea criticilor mei trecuți și viitori: *sunt de școla romantică, nu respect unitãțile de timp, nici de loc*. Bine-voiți dér, onorabililor, a nu mă înjurã înarmați cu *arta poetica a lui Boileau*, cãci n-am nici o pretențiune la clasicism.

Voiú maī rugã și publicul, carele de atâte orī a facut cu mine causã comunã în contra criticei pãrtenitóre și amãrite, se nu-mī refuze și pe viitor protecțiunea sea, pentru cã, dupě cum dicé poetul latin:

„Quem tulit ad scenam ventoso gloria curru
Examinat lentus Spectator, sedulus inflat“.

V. A. URECHIA

VORNICUL BUCIOC

DRAMĂ ISTORICĂ ÎN 5 ACTE

PERSONE

Gaspar Grațiani, Domnul Moldovei . . .	D-nu <i>C. Dimitriade</i>
Vornicul Bucioe	« <i>Stef. Velescu</i>
Septi ică	« <i>Felbariade</i>
Lupu	« <i>Christescu</i>
Gola	« <i>Dragulici</i>
Iriua	D-na <i>R. Stavrescu</i>
Tóder	D-nu <i>Comino</i>
Flórea	D-na <i>Fr. Sarandi</i>
Maria	D-ra <i>L. Teodorescu</i>
Țiganca	D-na <i>C. Dimitrăsca</i>
Corbu	D-nu <i>P. Pascali</i>
Varlam	« <i>Ionescu</i>
1-iul Boier	« <i>Iliescu</i>
2-lea Boier	« <i>Anastasescu</i>
Un copil de casă	D-ra <i>A. Popescu</i>
Egumenul Monastirei Frumósa . . .	D-nu <i>Găvănescu</i>
Un aprod	« <i>Niță</i>
Un arestant	« <i>Protopopescu</i>
Un Olac	« <i>Moceanu</i>
Un tennicer	« <i>Romanescu</i>
1-iul Țîrgoveț	« <i>Mageru</i>
2-lea Țîrgoveț	« <i>Livădeanu</i>
3-lea Țîrgoveț	« <i>Antonescu</i>
Zolchievski	« <i>Rădulescu</i>

Aprođi, Boeri, Arestați. Panduri, Arcași. etc.—Acțiunea se petrece în IAȘI în 1620 între Septembrie și Octombrie.

Representată pentru prima óră pe scena teatrului mare din București,
la 28 Martie 1867, sub direcțiunea D-lui Dimitriade.

VORNICUL BUCIOC

ACTUL I.

SCENA I.

(O cameră în palat).

SEPTILICI, GOIA.

SEPTILICI

Se trăesci, Postelnice Goia! cu un tovarăș ca D-ta lucrul nu p^ote merge decât în plin.

GOIA

Capul me^u nu duce grija, pe câtă vreme Hatmanul Septilici va fi fratele me^u de cruce! . . . Se trăescă Hatmanul Septil. cî!

SEPTILICI

Țist! . . . tăcere! Zidurile încă a^u urechî! . . . Când cine-va a ajuns la domnie, la tronul țerei Moldovei, că Măria Sa Vodă Gasparu, pe calea isteției și a risipei altora, n'are urechia surdă nici ochii înhobotăți . . . Ia s^ema Goia: limba cea mlădi^osă a Măriei Sale ascunde bășica cu venin al șerpelui. Aduți aminte de vorbele cu care, de faciă cu Bucioc, muștră, lovind cu topuzul, pre căpeteniile resculatorilor de la Orchei^u . . . „Se aveți^u inimă curată spre Domnul“ le dicea el; ș'apoi Bucioc. . . .

GOIA

Bucioc! . . . Oh! nu Gaspar, ci Bucioc este protivnicul nostru semeț! Bucioc a perdut pe Orcheeni, Bucioc ține cu

SEPTILICI

Vreî liniscea Măriei Tale, vreî bucuria âniei Măriei Tale!

GASPAR

Liniscea mea! bucuria mea! tu le vreî cum le voiesce Domnitorilor toți îmbunătorii din lume . . Ia sêma Hatmane; dêca am ajuns pe calea îsteției, cum diceți voi, la Domnia acêsta, nu crede că pot suferi și pe alții pe aceeași cale cu mine. . . .

SEPTILICI

Măria Ta, fapta mea e prea semétă că s'o rescumpër cu îmbunări . . . Eû voiesce în adevër liniscea și bucuria âniei Măriei Tale . . . Acel Bucioc. . . .

GASPAR

Bucioc?

SEPTILICI

Care amăresce odihna Măriei Tale.

GASPAR

Apoi?

SEPTILICI

Este în mânele Măriei Tale.

GASPAR

Déră țera, țera care 'I are de cel mai ales al sêu?

SEPTILICI

Țera va tăcea cum a tăcut și Orcheiul . . . mai mult încă, Măria Ta, țera va lăudă brațul care 'I va fi lovit pe Bucioc...

GASPAR

Da. . . . Istoria lui Aristide cel drept . . . și tu seî 'I poți face acêsta? . . .

SEPTILICI

Și apoi Bucioc măi are un neajuns în ochii Măriei Sale...

GOIA

Un neajuns? . . .

SEPTILICI

Este bărbatul Irinei . . . înțelegi tu?

GOIA

Irina? . . . Ce ȃicȃ?

SEPTILICI

Irina, da! femeea acȃsta singurȃ ar fi putut adormi tȃte prepusurile lui Gaspar . . . El o iubese . . . Scii tu, Goio, cȃt s'ar lȃȃi ocina, cȃt ar spori bunurile și vredniciele ace-luia care ar isbuti se sature poȃta acȃsta a lui Gaspar? . . .

GOIA

Se vedem Hatmane, se vedem! . . . Ian incȃrcȃ agera'ȃi minte! (se aud strigȃte : trȃescȃ Bucioc!) Aȃȃ! . . poporul petrece, cȃ în tot-d'auna, cu urȃri pre Bucioc. . . .

SEPTILICI

Vedȃ! atingȃ-se cine-va de acel idol al mulȃtimei nepri-cepute, dȃca nu ține la țilele sale!

GOIA

Apoi, ce e dar de fȃcut? Spune! tu scii cȃ aceeași ursitȃ ne lȃgȃ, aceeași țile ne ascȃptȃ . . . Avuȃia, repaosul, mȃ-rirea, dȃca vom isbuti, de nu . . . de nu, pentru fie-care din noi cȃte o țȃpȃ . . . desmerdarea gȃdelui . . . Spune Septilici, cu cȃt vremea trece, lucrul se îngreue . . . Cȃ mȃne pȃte prind bȃnueli măi mari Turciȃ ce împrejȃrȃ pre Mȃria Sa . . .

SEPTILICI

Sȃu cȃ mȃne țȃra reinnoesce ispita Orcheenilor, și atunci

Gaspar, care se rađimă pe jurămintele Leșilor, Gaspar cade, și cu densusl vor cădea tôte planurile năstre . . . Tu ești meșter, Goio, în sucitură, și de! . . . mă taie capul și pre mine la ele . . . La lucru dar, fărtate! Meșterșugul la ce ne va mai fi de trebă, când juvețul va fi la grumază? . . .

GOIA

Tăcere! . . . Cine-va vine! . . . Ascuteți Septilici! pala ta . . . îți voiă dovedi eă lungimea limbei mele . . . Tăcere! . . . E Bucioc!

SCENA II.

Cei de sus. — BUCIOC.

BUCIOC

(Cu ironiă) Vă mânecareți des de diminéță, măriți boeri . . . Văd bine că Măria Sa Vodă nu va avea nevoie să vă amin-tescă că Orcheenilor: „să aveți ânimă curată spre Domnul!“

SEPTILICI

Măria Sa nu are șerb mai supus decât mine. . .

GOIA

Măria Sa nu are supus mai credincios decât Postelnicul Goia.

BUCIOC

(a parte) Purururea îmbunătoră și fățarnici! (tare) Șerbi credincioși ca D-văstră, măriți boeri, nu ă așa că ați venit se luminați pre Măria Sa Vodă despre nevoile și pėsurile țerei? . . . Așia e, Mărite Hatmane, că ai venit se spu Măriei Săle lui Vodă, carele nu primesce plăngerile saracilor asupra birurilor cu care ă apasă, — așia e că ai venit se-ă spu cum casa Domnului se cade se fie casa poporului... Așia e, mărite Postelnice, că te-ai grăbit se arăți Măriei Sale lui Vodă, nesciutor rânduielelor și obiceielor țerei, că Turcii nu văd cu

Bucioc. Vê măneacăreși des de diminetă, măriți boerî...
(scena II).

ochi buni legăturile cu Léhul? Vodă nu scie de aceste, dără D-ta, Postelnicul Domniei. . . .

GOIA

Noi am venit se aducem supunerea noastră la picioréle Măriei Sale. . . .

SEPTILICI

Sunt de prisos, mărite Vornice, pildele D-tale; Hatmanul Domniei 'și scie rânduiala și datoria (dărăină pre Vodă, care intră la drépta, în sine): Vodă! (tare) Se trăescă Măria Sa Vodă!.. noi vom sci a-î arăta unde sunt dușmanii și cine-î sunt cre-
dincioșii.

SCENA III.

Aceiași. — GASPAR VODA.

GASPAR (cătře Septilicii și Goia)

(Cu disprețiu) Voi tot aci! . . . Ci mergi Hatmane! Armăsarul meu cel arăpesc și-a scrântit picioru; veđi de el . . .
(fneet) A! Postelnice! Nimica? nici o scire bună de la Maria Iuđ Durda? . . . Ca naiba! te sciam mai isteț! . . .

BUCIOC

Măria Ta.

GASPAR

(Brusc) A! D-ta, Vornice? Erai aci? . . . ce mai vre? ce-o mai fi pėsul D-tale! ai vre-uă nouă rescólă se'mi vestesci? ai nisca-va nouă și lungi jălbii împotriva birurilor cu cari apės pre iubitul D-tale popor!

BUCIOC

Măria Ta! . . .

GASPAR

Visat'ai nisca-va nouă înșelăciunii din partea craiului Leșesc, prietenul meu! . . .

BUCIOC

Măria Ta! . . .

GASPAR

Spune! ci spune, Vornice, ce 'mă voiesc?

BUCIOC

Când Domnia este blândă că o matcă fără ac, atunci
numai Bucioc e Vornicul ei . . .

GASPAR

Déca matca n'are ac, de ce albinele se-l aibă? . . .

BUCIOC

Că să apere cu el pre matcă,

GASPAR

Și de cine o veđi amenințată, Bucioc?

BUCIOC

De cine? spune D-ta Hatmane, *care 'ți scii rânduela și
datoria* . . . spune D-ta Postelnice! . . . vorba eșită din
gura a *șerbii credincioși* că *D-văstră*, va avea putere asu-
pra âniei Măriei Sale . . .

GASPAR

Ce este Hatmane Septilici?

SEPTILICI

O! Măria Ta scie bine, că Septilici nu e pasere cobitoare!

GASPAR

Esci D-ta acea pasere, Postelnice?

GOIA

Postelnicul Goia de ar fi pasere cobitoare, ar cobii rele nu

Domniei, ci aceloră cari vęd cumpănă și peire, unde nu e decât fericire. . . .

GASPAR

Auđi, Vornice Bucioc! Ce ai de đis D-ta?

BUCIOC

Ce am de đis Măriei Tale? Eű am de đis celea ce tac D-lor; am de đis Măriei Tale, cele ce ı đic în tóte đilele, că pėsul unei țeri nu se țaie o dată cu capul resculătorilor, cá la Orcheiű. . . .

GASPAR

Érăși evangelia D-tale! . . . 'mı trebuie răbdare de ánger cá să te ascult! . . .

BUCIOC

Intristare jace la ánima mea, căci sunt nevoit să đic tare acelea ce D-lor (arată la Septilici și Goia) nu ıși-au đis decât în íntru cugetului D-lor . . . déră voiű đice! Rėbdarea Măriei Tale te va scuti de rėbdat, o dată, nu vorbe supărăcióse, ci răsipa și cumpėna casei Măriei Tale! Cartea cea nouă a craiului Leșesc a ímplut de neodihnă mintea mea . . . Măria ta ai făcut, cum n'am cugetat, legăturı cu Lėhul ímpotriva Turcului.

SEPTILICI

Asupra págánului? . . . Sė trăescă Măria Sa Vodă.

GASPAR (face semn lui Septilici și Goia se ėsă: Septilici se furișeză sub o arcadă; Goia ese, după ce un moment vorbește cu Septilici, íncet)

Mė ții de rėű, Vornice, tocmai când ar trebui se íngennunchi spre a-mı mulțami . . . Cum? vrei tu, creștinii să țină cu págánul, cu Turcul?

BUCIOC

De láudat este fie-care Domn se fie spre partea creștinéscă,

că acéstă țără trăesce, așa pêne acum, că țără creștinescă; însă cu înțelepciune, nu fără socotélă și fără temeiu, că în loc de folos țerei se se aducă peire, cum s'a prilegit și în vremile nóstre, în câte-va rënduri, de aduse nesocotéla multora mare cumpănă acestuî pământ. . . . Sunt creștin, Măria Ta, déră sunt și Român, și când nevoile țerei cer, cum cer astăđi, se nu ne despărțim de Turc, eü, creștinul, vin la genunchiî Măriei Tale se te rog a nu perde țera prin legături cu Léhul nestatornic.

GASPAR

Érășî! . . . pururea acea neîncredere în prietenia craiului! . . . Acésta n'o pot suferi! . . . D-ta, Vornice, n'ai putut, cá mine, de aprópe, se veđi lucrurile la Turci... (aparte) El n'a rescumpérat, cá mine, robii Turcesci de la Italiani, cá se 'i slobodă apoi fără despăgubire, cá prin recunoștință și bani împărăștiađi, pas către pas, se cucerescă Domnia acestei țeri . . . (tare) Ce? Turci, căroră am dat ertare din robie; Turci, căroră, cá sol la Némțul, le-am sprijinit nedrepte stăpâniri, astăđi mă vor amenința cu mazilia, pentru că unii rescu-lători și neaședađi o doresc! . . . și eü, eü voiü tăcea? voiü lăsă cá valul se mă acopere, și nu mă voiü căpui de luntrea cu care se pot eși la mal? . . . Număi un dușman al Domniei Mele póte vorbi ast-fel, Vornice, și pre legea mea . . . pre legea mea, de ai fi tu de dece ori cel mai ales al țerei, încă buzduganul 'ți-ar sci de đile, déca cele ce astă-đi număi le plănuesci, póte, mâne ai cercá se le împlinesci! . . .

Bucioc

La mila Măriei Tale! . . . Domnul, ori bun ori rău, la tóte primejdiele lui ferit trebuesce, cá ori cum, este de la D-đeü; cum đice și Sânta Scriptură: „nu e putere fără număi de la D-đeü!“ . . . Vornicul Bucioc 'și-a împlinit și 'și va împlini datoria . . . Capul lui se va ține pe umeri, atât

cât va voi bunul D-șeu. . . Se scie numai Măria Ta, că după urâta faptă, urâtă mörte vine! . . .

GASPAR

Destul! . . . ce 'mă mai voiesci alta? . . .

BUCIOC

Eă nu voesc nimic de la Măria Ta . . .

GASPAR

Apoi dar. . . .

BUCIOC

Dér țera voiesce! . . .

GASPAR

Și ce mai voiesce ea, acéstă țără a D-tale?

BUCIOC

Voiesce dreptatea, care n'o găsesce; voiesce ca între urechia Domnul ȳ și tânguiera saracilor să nu măi stea murasurđitor de îmbunătorĳ nelegiuițĳ... Voiesce neatingerea cinsteĳ familielor amenințate de desfrânațĳ; voiesce ușurarea de biruri . . voiesce . . voiesce, — o! Măria Ta, ascultă nu buzele mele, ci curățenia ânimeĳ mele; ea voiesce totul ce s'o pótă face a uită, că Domnitorul ei nu s'a suit pe scaunul țereĳ pe brațele Moldovenilor, ci sprijinit pe umerĳ străinilor! . . .

GASPAR (în sine)

O! răbdare! o! răbdare! . . . (tare) A! écă marea dorință a Moldoveĳ! (se scóľă) Nu sunt ales de țără, și acésta amărășce ân ma voastră! . . A! voiesce dreptate țera, Vornice! și țera nu cată a 'mĳ-o apără pre a mea de Turci! Bine, Vornice, se mulțămim pre acea țără însetată de dreptate.... Ha! ha! ha! țera nu mă iubesc, déră o iubesc eă, Vornice dragă! . . .

BUCIOC

S'o iubesci Măria Ta, s'o iubesci mai bine decât reposatul Lăpușnénu.—Voiŭ vesti Dívanului astă sântă hotărîre de iubire și dreptate. . . Iubesce țera Măria Ta. . . Domniŭ iubesc țera numai atunci când caută la ea cu dreptate și milostivire. . . . (ese).

SCENA IV.

GASPAR, APOI SEPTILICI, APOI GOIA ȘI UN APROD.

GASPAR

Așia déră nu se va stînge nici o dată acea ură a boerilor asupra mea? . . . Eî nu se vor deprinde a mă vedea pe scaunul țerei lor? . . . Legăturile mele cu Poloniŭ nu le plac, și prin Turciŭ ce mă încongióră, eî lucréză a mă mazili. . . . Dér nu! asta nu va fi! . . . Acest Bucioc, atât de iubit de Moldoveni, pre cât urât de mine, nu va veni mult cu semeță se'mi vorbescă în numele unei țeri care mă urésce, a unei dreptăți care 'mî-o tăgăduesc mie! Ce? se fiŭ sciut eŭ, din umila meserie de giuvaergiŭ, se mă suŭ la acest Scaun, și se va đice că un Bucioc a repus capul meŭ! . . . nu! de miŭ de orŭ nu! . . . Bucioc va peri! . . .

SEPTILICI (ese repede de unde eră ascuns)

Și eŭ voiŭ fi pala cu care Măria Ta va lovi! . . .

GASPAR

Eraŭ aici? . . .

SEPTILICI

Se n'ascult eŭ pėsurile stăpănului meŭ? . . . Déră Măria Ta, milostivesce, auđi-mă . . .

GASPAR

Vorbesc! veŭ vre-un bacșiș éră?

Turcul și el, el cel mai mare cap al țerei, este iubit de țeră și, cu voie fără voie, Măria Sa Vodă, numai ce îl caută să-î încredințeze trebile, érá noi, . . . noi cari ne cercăm se facem de tot slobod gândul lui Vodă de boeri, de boeri cari nu îi priesc, noi nu suntem încredințați că vom purtá a doua di capul pe umere . . . și turcii din paza domnescă ne pândesc în toate faptele noastre . . . și Bucioc toate le scie, . . . Eî, la naiba! déră asta trebuie se înceteze o dată Hatmane. Nu simți D-ta, că déca Bucioc rămâne mult încă la mărire și putere, déca el nu cade sub labela leului, tidvele noastre vor se simța gâdilitura țepeî?

SEPTILICI

De simți! o da! însă lucrul nu e ușor, Postelnice dragă; Bucioc e iubit de țeră, și déră în deosebită cătare la domnie, și apoi lêngă densusul se află Visternicul Lupu, ginerile sêu și finul de cununie al lui Măria Sa Vodă. . . .

GOIA

Va să dică totul e pierdut? . . .

SEPTILICI

Pierdut, nu . . . dér tréba e anevoie.

GOIA

Nu înțeleg.

SEPTILICI

Ce fel? Déră buna vedere în care Bucioc stă la Vodă, nu e óre tocmai semnul de pacostea ce îl pasce? . . . Gaspar uréscé tot atât pre Bucioc cât și pre Lupu... Uitat-ai că améndouî sunt dușmanî Leșilor, améndouî iubiți de țeră . . . atâtea înșușiri care lipsesc Măriei Sale lui Vodă . . . și apoi . . .

GOIA

Și apoi?

SEPTILICI

Sciū! sciū ceva mai mult: de ursita aceluī Bucioc, pentru care în ânima mea nu mai încape nici o simțire omenescă, de ursita aceluī Bucioc este legată ursita unei femei. . .

GASPAR

Irina. . .

SEPTILICI

Măria Ta o cunósce! Ce femeă ângerescă! frumusețe, isteție, avere . . . tóte bunurile s'au întâlnit sub numele Irinei? . . .

GASPAR

Unde vrei se vii cu vorba?

SEPTILICI

O! Măria Ta mă pricepi. . .

GASPAR

(după o pausă) Și déca te-ași pricepe Hatmane?

SEPTILICI

Bucioc mort . . . Irina văduvă . . . Domnia este ademenitóre, și când Domnia este Măria Ta . . . atunci tóte se pot. . .

GASPAR

Irina a mea! O! tu esci, Hatmane, ângerul cel rău al Domniei mele.

SEPTILICI

Ângerul bun, Măria Ta!

GASPAR

(cu aprindere) Irina a mea! . . . eū se pot a'i dice că o iubesc; se'i pot destăinui aprinderea ânimei mele? Irina a

mea, ea, alături cu care am visat fericirea, ea, singura femeie, care înaintea mea poate stă încă cu fruntea rădicată!... A! pre legea mea Septilici, deca tu și Goia avurăți de la mine moșii și mării pentru mai puciu, care poate fi preciumul novelor tale fapte?

SEPTILICI

Mórtea lui Bucioc nu este ea óre destulă plată? . . . O! eú 'l urésc, Măria Ta, cât n'a urít D-đeú de sus pécatele mele . . . 'l urésc . . . ce sciú eú? . . . Pentru iubirea ce 'dă féra, pentru împucinarea ce dá viitorului méu, pentru lovitura ce a dat ániei mele, în ziua când díse peítórilor ce 'l trámisesem pentru fiica sa: „cá ea nu va fi femeea lui Septilici, îmbunátorul Domniei!“ 'l urésc, Măria Ta, și pentru mórtea lui a 'și da dílele mele în robia Tătarului....

GASPAR (în sine)

Ura lui mé va sluji. (tare) Apói bine, fie cum poftesce animáta. . . . Dér cum? prin ce miđloc?

SEPTILICI (a parte)

Am câștigat! (tare) La mila Măriei Tale! . . miđlócele sunt aflate. . . .

GASPAR

Da! veí avea ce veí vrea, deca Irina . . .

SEPTILICI

Ea va fi a Măriei Tale . . . saú capul méu nu va mai stá pe umere. . . .

GASPAR

Va fi a mea, díci tu?

SEPTILICI

(Dărind pre Goia, carele intrá cu un pachet de hártii și 'l face semn)... A Măriei Tale . . . máne . . . astá-đi! . . . (Goia dând hártiele lui Gaspar) Și écá aci, Măria Ta, mórtea lui Bucioc. . .

GOIA

Și dragostea Irinei!

(Aprodul intrând)

APRODU

Măria Ta, Divanul s'a adunat. . . .

GASPAR

Vestesce venirea mea. (Către Septilici și Goia) . . . Aici, diceți voi? Dér ce este aici?

SEPTILICI

In Divan Măria Ta va vedea.

(Gaspar ese).

SCENA V.

SEPTILICI. — GOIA.

SEPTILICI (înceț lui Goia)

Am isbutit! . . . Bucioc nu ne va mai stá mult în cale.... Dar sunt, Goio, tóte acele hârtii? cum merseră treburile?... te-ai întors fórte curénd.

GOIA

Hei! he! . . . Am găsit jos în curte pre Brănescénul, finul lui Bucioc . . . el nu primesce.

SEPTILICI

Cum? Dar atunci hârtiele? . . .

GOIA

Ascéptă.—El nu vrea de a însărciná pre Maria, fica sa....

SEPTILICI

Va sè dică hârtiele?

GOIA

Ascéptă-ți dic! . . . Tóder Brănescénul n'a primit pentru

fica sa, o copilă nevinovată, și care poate face lucrul precum nu ne vine la socotelă, dără a primit se-l facă el însuși, el, isteț și deprins la încreătură. . . .

SEPTILICI

Va se dică hârtiele de adineori. . . .

GOIA

Ei! acelea erau alte hârtii, cari n'aș a face. . . .

SEPTILICI

De minune! . . . Va se dică mă făcuși de ris la Vodă!...
La naiba! ecă la ce ne duce isteția D-tele Postelnice. . .

GOIA

A! D-tele, e mai mare isteția! . . .

SEPTILICI (în sine)

Trebuie se dau îndată ochi cu Tóder, orș sunt perdut!
(tare) Isbândă bună, mărite Postelnice, cu hârtiele domniei
tele!. . . . (vrea se éșă)

GOIA

Hei! hei! . . . facem și noi ce putem. . . Irina va se vie...

SEPTILICI (revenind)

Ce dică! Va veni Irina lui Bucioc?

GOIA

Se póte . . .

SEPTILICI

Dără pre legea mea, vorbesce astăđi și lasă cimiliturile...
Nu veđi că te jocă cu lațul, ce ne împresórá grumazii?...

GOIA

Dără escă așa de isteț D-ta Hatmane, că cimiliturile sunt
vorbe desghețate pentru D-ta!

SEPTILICI (eșind)

La naiba cu neroșii! . . . Bine, mai bine este la răsboi
cu leul, decât. . . . (ese)

GOIA

Cale bună Hatman! . . . Te laudăi D-ta cu lucrul meu
la Vodă. . . . Oho! ne pricepem și noi! . . . Irina va veni;
Tóder va găsi un mijloc de a o aduce la curte, și ea va veni,
adusă de mine în brațele domnesci, și avuții, mării . . .
vor fi pentru Goia! — Dér ce se fie hârtiele ce mi le dete,
intrând în curte, olacul Leșesc, pentru Vodă? Haide! la
Divan . . . Bucioc trebuie se fie acolo.

SCENA VI.

(O cameră la Tóder Brănescenul).

SEPTILICI.—TÓDER.

SEPTILICI

Înțeles-ai? — O boeriă ș'o moșiă. . . .

TÓDER

Bați tégul prea iute, milostive stăpene . . . jupânu Goia
plătea mai bine. . . .

SEPTILICI

Nu e timp de perdut. . . . Primesci séu ba?

TÓDER

La dracul! mai dă-mi vreme se mai frământ lucrul cu
gândul . . . Nu trâmite cine-va în temnițele domnesci pre
un naș, fără cel pucin se se mai mustre cu gândurile. . . .

SEPTILICI

Tréba e frământată cu gândul altora . . . Auđi? déca
pêne după tócă hârtiele Lupului nu sunt în mânilor mele,

tu perđi privilegiul cel mai bun d'a scăpa de sărăciă și d'a te înaintă la măriră.

TODER (pausă)

O boeriă? . . . Hei, le vei avea!

SEPTILICI (în sine)

A! A! . . . .

SCENA VII.

Aciași. — FLÓREA.

FLOREA (intrând cu precipitare)

A! D-đeule! scii tu Tódere ce se đicea adineóri în cale?

TODER

Că femeile aű limbă de clopot? . . .

FLOREA

Că nănașul nostru, că bunul și îndurătorul la ânimă boer Bucioc, e dat de Vodă la judecata Divanuluű. . . .

SEPTILICI

(aparte) Ce đice ea? . . . Nu cum-va Goia m-o fi jucat? . . . O! mișelul! déră cu cine se mėsórá! . . . (tare) Ce đicű, bună femeie? Se vorbea așia prin oraș? . . .

FLOREA (salutându-l)

S'avem ertare jupâne. . . . Eram ameđită de necazurű . . . Da, așia se đicea. . . . Dér ce faci tu Tódere? . . . Nu vei alergă tu la curtea boeruluű se aűi adevěrul?

TODER

Adecă fiind-că-ű boer mare, lucru Ńi-e cu banatu?

SEPTILICI

Așia vin vremile, bună femeie. . . Cine scie ce faptă va fi făcut. . . .

FLOREA

El se fiă făcut o faptă rea! . . . Nu! asta nu e cu ru'intă!
Un om de mirat la întregimea de sfaturi și de înțelepciune!...

TODER

Cel mai bun sfat ce putea se-ți dea, muiere, ar fi fost: se
nu-ți vâri mâna, unde nu'ți ferbe óla. . . .

FLOREA

Cum? Tu vorbești așa, Tudore, tu, când nănașul nostru,
bine-făcătorul nostru e amenințat de cei răi? când e tras la
judecată și poate că închisórea, temnița i se pregătesce?...

SEPTILICI

Impotriva Domniei el nu se poate pune... (căt-re Tóder) Gră-
besce, grăbesce! nu este timp de perdut.

TODER

Destul Muiere! Vornicul Bucioc n'are nevoie de frământă-
turile téle de gând și de ale mele . . . el are a face cu Vodă
érá nu cu Tóder Brănescénul, finul séu... (căt-re Septilici) Sunt
gata stăpâne!

FLOREA (aparte)

Ciudat lucru! . . . el nu vorbește ast-fel decât când e
în vre-o rea hotărîre. . . . Ce se fiă? . . . Ce presimțiri mă
strepung! Cine se fiă boerul acesta, căruia voiesce a-î urmă
și-î dice stăpâne? . . .

(În timpul acestui aparte, Brănescénul vorbește încet cu Septilici)

FLOREA (căt-re Tóder)

Te duci Tódere? . . . dér unde? . . .

SEPTILICI

Se duce, are óre-carî trebî, bună femeie. . . .

TÓDER (ese cântând):

Frunză verde peliniță,
Mare jale, măi bād țã:
Aū cățut cei din Orchei . . .
D'ar cădea și din cotei . . .

(ese)

FLOREA

Se duce!

SEPTILICI

Sciī cine sunt lele dragă? (La răspunsul „Nu“ Septilicii exclamând
cu satisfacere, ese).

FLOREA

Nu . . . (în sine) Se duce fără a-mi dice o vorbă . . . Se
duce cântând cântarea de jale a Orcheiului. . . Semn rău. . .
La ce se duce? Unde se duce el? Ce trebă póte avea el cu. . .
(se uită cãtãnd pre Septilici, pre care nu-l ańã) S'a dus și acesta! . . .
O! Dómne! ceva rău se petrece! Cine este acest boer? . . .
Trebue se afiu. . . Póte ast-fel voiū împedicã vre-o neferi-
cire. . . Dér Tóder unde s'a dus? Se-l urmăresc. . . Este
acum departe . . . Cine scie încotro a apucat. . . O! Maică
prea curată! numai de n'ar cădea în vr-o cursă! . . . Omul
acela avea un chip de necurat. . . Da! acum 'mi aduc a-
minte . . . vorba încet cu Tóder. . . Șioptea adesea cu el. . .
Ce-ī dicea? . . . Gãndul bun nu fuge de glasul tare! Dér ce
dicea-ū ei? Semnele cele din ochi. . . O! de bună sémã nu-ī
tréba limpede. . . Și Tóder amestecat în vre-o mișelie . . .
Dómne! Dómne! povățuesce pași luy . . .

SCENA VIII.

FLÓREA.—DÓMNA IRINA.—MARIA.

MARIA

Pre aici, Dómna . . . Écã mama Flórea . . .

FLOREA

Dómna Irina Bucioc! . . . O! ânima nu mă înșelá! . . .

IRINA

Bună ziua, draga mea Flóre.

FLOREA

Cercetarea désă a casei mele de D-ta, Dómná, este scumpă mie.

IRINA

Căsuța ta nu este și a mea? nu este ea lêngă a mea chiar? nu în ea mă jucam cu tine Flóreo, în timpul cel dulce al copilăriei noastre? — Déră Tóder unde este? Ași avea o vorbă cu el . . . o trébă de acelea, care numai lui se pot încredința.

FLOREA

A eșit adinéore D-nă! déră Maria, déră fina vóstră Flórea, nu pot ele împlini locul lui Tóder? . . .

IRINA

O da! sunteți nisce suflete de aur améndoué . . . déră Tóder putea măi cu lesnire, măi răpede aflá. . . .

FLOREA (în sine)

A aflá, dice ea? . . . Nu cum-va a ajuns și la urechia bieteî nașei vorbele de adinéore despre bărbatul său? . . . (tare) Se cercăm buna noastră nănașică . . . Se cercăm . . . Dice vorba, că unde pune mâna o femee cu ânimă bună isbândă este.

IRINA

Bine, se cercăm. . . . Veđi tu, Flóreo dragă, este lucru, fórte gingaș. . . . De pucin timp tot am visuri rele. . . , visez mereu apă turbure . . . înnot cu greú. . . . Adinéore,

din cérdacul curteï, veniră la auđul meü nisce vorbe grozave. . . .

FLOREA

Nănaşul . . .

IRINA

Tu sciï ceva? . . . Spune, ci spune curënd, ce este cu Bucioc? De ce judecată se vorbesce? . . . Pentru Dumneđeü nu'm ascunde nimic. . .

FLOREA

Nu sciü . . . sunt vorbe . . . adineore pre calea cetăţei vorbëü . . .

MARIA

Dér spune, mamă . . . , veđi că nănaşa o se cađă . . . Un scaun! . . .

FLOREA

Déră nu sciü nimica! O! D-deule! nu sciü nimica. . . . Se vorbea de nănaşul, de judecată . . .

IRINA

O! e perdut! . . . Gaspar la perderea lui lucră. . . . E perdut! . . .

FLOREA

Ia puterï Dómnă! . . . Cine sapă grópa altuia . . . Nănaşul se fie perdut! Oh! şi Tóder nu vine! . . . Ce e de făcut?. poruncesee Dómnă! . . .

IRINA

Iute Flóreo . . . curënd la curte, . . . Veđi pre Bucioc. . . Nu! Ascéptă! . . . se mérgă Maria; tu vino cu mine . . . Dumneđeule, de n'ar fi prea târđiü! . . . Aşteptă . . . Ce se facem? . . . Ce se facem? . . . Nu voi! . . . Voi nu ađi

puté strebate. . . Săracii că voi ajung cu greu în facia Domniei! Da, cu mine Mario! . . . Vino. . . Veți chiâma pre Vistierul Lupu . . . El va afla . . . Vino . . . O! Cerule! ascultați . . . Ce ȕice acolo? . . .

O VOCE (în stradă)

Al naibe! și Vodă! a pus, ȕice, la rĂcĂre pre Bucioc.

ALTA VOCE

He! nu-! tĂtĂ ȕiua numai pentru Orchei! . . .

A TREEA VOCE

Și ȕe! fiĂ vorba fĂrĂ banatu, Bucioc erĂ mare cap . . .

FLOREA (aparte)

TicĂloșii, n'or se tacĂ . . . Vorbele lor sunt sĂgeți de mĂrte pentru dĂnsa . . . (tare) Haideti DĂmnĂ . . . haideti! sunt nisce Ămeni beți . . .

IRINA

O! nu cautĂ, FlĂreo, a-mĂ ascunde lucrul . . . Nu vorbesce poporul pĂnĂ nu-! dĂ pricinĂ de vorbĂ curtea . . . Se mergem Mario . . . se mergem . . . Mama ta va remĂnea aici se-mĂ trĂmitĂ pre TĂder ĂndatĂ ce va veni . . . Dumneȕeule! dĂ-mĂ putere se infrunt necaȕul . . . FĂ-mĂ, DĂmne, vrednicĂ de marele suflet al lui Bucioc . . .

FLOREA (ascunȕĂnd lacrimi, aparte)

Sermana nĂnașĂ! . . . (tare) ImbĂrbĂtĂzĂ-te, fiĂ cu ĂnimĂ nerĂpusĂ, stĂpĂnĂ! D-ȕe! ajutĂ celui drept . . . (Maria cu Irina esc)

SCENA IX.

FLOREA

Nu de geaba-mĂ bĂtu ochiul stĂng! . . . A visat apĂ turbure . . . necaz, supĂrare . . . DĂr TĂder nu vine. — Unde se fiĂ dus? InnotĂ cu greu! . . . Nu-mĂ ese din minte facia boerului cu care s'a dus . . . OchiĂ Ăncrunat . . . O se da!

o leturgiă la popa Silvestru . . . e un popă bătrân și evlavios . . . Se aprind o făclie de ceară albă la icôna Maicei Precestei. . . Dumne-de-va ajută nănașului. . . Bietul nănașul . . . bieta nănașica! . . . Ce durere, ce necaz pentru ânima ei iubitoare! . . . Ce se fiă făcut nănașul? . . . Veđi ce va se đică, deca te dai în trebile păgânilor . . . O! nănașul, nu-l va lăsa D-de-va . . . că mare multe faceri de bine împlinesce! Dar Tôder nu vine. . . De n'ar fi căđut în vre-o cursă . . . (e aude cântând) El este. . .

SCENA X.

FLÓREA.—TÓDER.

TODER (intră bêt și nu bagă de sémă pe Flórea)

Frunță verde sălcioră,
Nene Ungurene!
Am trei glonți și-o bardișoră,
Vrei se-ți fac sprâncene?

FLOREA

În ce stare . . . O de bună sémă se petrece vre-o faptă grozavă . . . Tôder nu se îmbétă lesne . . . și bani nu avea . . .

TODER

Brrrr! . . . Ce mai vin . . . Ce mai pelin! . . . și apoi cică eră și Tocaiu . . . *Il tocaiu*, pre jupân *Tocaiu* . . . Dar hoțul m'a tocat și el pre mine . . .

Frunță verde de negară,
Când e chin și vai! în țeră,
Odobestiul cel isteț,
Cu Cotnarul cel glumeț
Ne 'mblândeșe la animiôră..

Ciudat lucru! . . . par' că jôcă tôte lavițele 'naintea mea! . . . Ha! ha! ha! hârtiele? eraă în sicriul jupânului . . . A fost — a fost! . . . Bietul nașiu! . . . Om de trebă . . . Haid! . . . 'mî vine se plâng! . . .

FLOREA

Ce ȃice el? Ce nenorocire? Se ascult! . . .

TÓDER

Muiere! . . . Flórea! . . . așia! muierea șede a casă cât apa în ciur! Imă vine somn . . . (cască) Ha! ha! ha! bietul nașiu . . . Atăta pagubă . . . O moșă nu se ia din drum? . . . En se vedem . . . (cătând la pept) Da! sunt aicea . . . Mi-a ȃis se-lu aștept aici . . . (cască) La naiba, că mi se légă ochi . . . Al dracului Odobescénul . . . En se mă odihnesc puțin . . .

Frunđă verde de negara
Chin și pês érá pe țéră,
Haideți frați la Odobesci
Se . . . . . (adórme)

(Prin somn) Bucioc! Bucioc se móră! . . .

FLOREA (răpeđindu-se spre el)

Nenorocitul . . . (cantă în sinul lui) Tremur . . . Dumne-ȃeule! . . . ce-o se aflu? . . . Ce se fie? . . . E bine óre ce fac? . . . O! déră sunt póte ȃilele nanașului . . . Ce ȃicea Tóder de jupân Bucioc? . . . Hártii? Ce se fac acum cu aceste hártii? . . . D'ar fi aci Maria . . . Oh! căci nu sciă citi! Da! la nașa degrabă . . . Biata femee . . . Număi de n'ar fi aste hártii o pedépsă pentru Tóder . . . Ce se fac? . . . Tóder . . . Dar póte cu ele scapă nașul . . . Este așa de bun și cu ánimă îndurátóre! . . . Tóder! . . . nănașul! . . . Dómne sânte! . . . Fiă! . . . la nanașa . . . Jupân Bucioc se fiă scăpat! . . .

SCENA XI

Aceiași—SEPTILICI (care ascultă din prag cele din urmă vorbe ale Flórei)

SEPTILCI (răpeđindu-se și smăncind hártiele din mânele Flórei)

Am venit la timp! (tare) Ha! ha! ha! . . . măi staț lele! . . . Sunt și eă pre acole! . . . (ese).

FLOREA (după o pauză)

Ajutor! . . . Ajutor! . . . (ese).

TODER (deșteptându-se),

Ce este? . . . Cine țipă? . . . Ce te-au apucat muiere? . . .
(se pipăe la sin) Hârtiele! . . . Flóreo! Flóreo! . . . (ese).

(Cortina cade)

ACTUL II.

SCENA I.

(O cameră în casa lui Bucioc).

IRINA TÓDER BRĂNISCEANUL

TODER

Liniștește-te, stăpână . . . Nașiul trebuie se vină . . .

IRINA

Și pot eu se fi liniștită, Tódere, dupe tóte cele ce-mă vestesci! . . . când necinstea amenință numele némului meu! . . . când rușinea și închisórea așteptă póte pre bietul meu Bucioc! . . .

TODER

Ei! mare trébă! . . . Nanașul învinováțit de ce? că împreună cu jupân Lupu, ginerele sêu, ar fi dosit din banii de pre Malvazia, ce intră în țeră, biete câte-va pungă de bani albi strânși pentru țile negre . . . Par'că atâția alții nu âmblă cu calpacul pre-o ureche după ce au vëndut țera, când la Turci, când la Leși . . .

IRINA

Și tu Tódere! și tu-l învinováțești! O! Dumneđeule! . . . vá se dică e adevérat? . . .

TODER

Maí adevérat nici că se póte! . . . Dică că s'o aflu-se

treba din nise hârtii de-ale jupânului Lupu . . . Pre legea mea nanașul e voinic! . . .

IRINA

Taci! te rog taci! . . . Nu veđi tu că desvinovățirile tele sunt, după mine, atâtea osindi la rușine, la mórte . . . pentru bietul meu Bucioc? . . .

TODER

Dómnă! . . . nănașă!

IRINA

Nu se póte! . . . Bucioc e nevinovat! El, care și a dat adesea cel după urmă ban din pungă la săraci, el furu de banii țerii! . . . Dar spune Tódere, aflatu-l-ai? Unde este? De ce întârđie? . . .

TODER

Boierul e la Mitropolitul . . . Un ture din stréja domnescă mi-a spus-o . . . Dar nu póte întârđia de a sosi . . . Uite, de nu mă înșel se aud chiar tropotele calului nașului în curte..

IRINA

Da! . . . ađ dreptate, este el . . . . Lasă-mă Tódere . . . . Mulțămesc dragul meu . . . (Tóder ese).

SCENA II.

IRINA, BUCIOC APOI UN SERVITOR.

IRINA (Imbrățișând pre Bucioc)

Te așteptam Bucioc, ađ întârđiat mult astă-đi.

BUCIOC

Trebile . . . când cine-va este dator la un creditor neînduplecat ca țera . . .

IRINA

Dar Irina nu este și ea creditórea ta?

BUCIOC (căutând a suride)

Irinei Ți plătesc așa (o sărută) . . . Dar Lupul n'a fost p' aici . . . Nu m'a căutat? . . .

IRINA (aparte)

Nu vrea se-mi spună nimic . . . (lui Bucioc) Nu ; . . . dar ce ai Bucioc? . . . fruntea ta este îngrijată . . . sărutările tale tremură cum nu tremurau ieri.

BUCIOC

O! nimica . . . Ți se pare, copila mea . . . Sunt voios . . . Ce fel? uite, sunt voios . . . o să petrecem bine... (pre gânduri)

IRINA (aparte)

Trebuie se afle! . . . (tare) se petrecem, Țici? . . . este petrecere la domniă?

BUCIOC (tresărind)

Nu . . .

IRINA (observă și continuă)

O se mă fac frumoasă . . . o se pun ruje în cosițe . . . cum eram când mi-ai Țis că mă iubesci, Bucioc . . . O! da mă iubeai pre atunci! (desmerdând părul lui Bucioc).

BUCIOC

Pre atunci . . . Dér copilă, póte cine-va să te védă, frumoasă, bună, ténără și să nu te iubéscă! . . . Pre atunci! . . . Dér betrânul tǎu soț este óre vrednic de desmerdările unui anger ca tine, Irino? O! te iubesc . . . Poți tu iubi însă că-runtul acel păr, în care degetele tale dragălașe, se ascund ca albiți ghioceli în néuă! . . .

IRINA

Mi-e drag acest păr albít Bucioc . . . căci el mi-a făcut albe și luminoșe Țilele mele negre, ale unei biete sármane, fără părinți, fără avere . . . (punându-se în genunchi lângă el) Mis-

dragă acei ochi negri, cari spun përilor că albeța lui minte, că anima ce le dă rațe este mai tēnēră de cât a multora din acei nenorociți tineri, tineri la față și bătrāni gārbovi la suflet . . .

BUCIOC

Ai tēi, Irino, sunt seninul vieței, ai bătrānețelor mele.

IRINA

O! dac'ar fi . . . Sciī tu Bucioc că sunt gelósă? . . . In anima ta măi încape o dragoste pre lēngă a mea.

BUCIOC

O dragoste pre lēngă a ta? . . .

IRINA

Ei da! este o femeie, care 'ți-e dragă.

BUCIOC

De la dēnsa nu măi am de cât o amintire; sărutările tēle aū șters lacrāmile ei.

IRINA

Nu este vorba de soția ce ai perdut.—Respectez amintirea ei, căci a trebuit se fiă vrednică femeia, pe care a iubit-o Bucioc; dér veđi tu, este o alta . . .

BUCIOC

Tu!

IRINA

Nu! Moldova ta! Veđi tu, nu đic se n'oi iubesci, dér să nu mă uiți nici pre mine.

BUCIOC (zimbund)

Copilă ce esci! Dér dragostea ei se împacă cu a ta. Ea te-a dat mie pentru sprijinul și întinerirea sufletului meu.

IRINA

Așa! dér veđi, de câte ori te duci de-a casă te duci cu

anima bună ; de câte ori vii de la Ea, îngrijire și gânduri posomorâte citesc pre fața ta.

BUCIOC

Nu ea 'mă dă, Irino, griji și gânduri posomorâte, ci acei, cari o învălesc pre totă ziua în giulgiul morții. Oh ! copila mea, tu nu scii acésta : Dumne-deu a lăsat omului voia să fiă cu chip de fără, séu cu chipul séu, și omul a ales măi adesea chipul férei.

IRINA (aparte)

O ! de sigur o nenorocire -l amenință. (tare) Bucioc, nu-mă ascunde : istoria dice că omul-fără amenință pre omul cu chipul lui Dumne-deu. O ! nu-mă tăgădui ! . . . Că se fiă obo-sit sufletul tău, el a trebuit să priméscă lovituri . . .

BUCIOC

Nu ! Nu, Irino ; și-o jur, nu e nimic. . . Cređi óre ?..

IRINA

Cred cele ce-mă spune anima mea, care nu scii de ce se strânge cu durere.—Bucioc, Vodă 'ți voiesce răul, te amenință póte, și tu ascunđi Irinei tele . . .

BUCIOC (aparte)

Irina se fiă neatinsă de asemenea dureri. (tare, sărutând-o)
Copilă ce esci ; nimic, mă jur . . .

UN SERVIOR

Boierul Visternic așteptă.

BUCIOC

Poftesce-l. . . (căt-re Irina) Acum la lucru . . . (surizând) dragostea Moldovei !

IRINA (eșind)

Nu ! Nu-l voiu perde din vedere. (tare) O sărutare încă de la soțul meu !

BUCIOC

De la bătrânul tău sociu. (Trina ese) Un ânger! . . . așa de tânăra și frumoasă, și e bătrân și gârbov! și mă iubese. — E un ânger!

SCENA III.

BUCIOC.—LUPU.

LUPU (intrând)

Socre . . . curând! . . . Pacostea merge iute! . . . Nu este nimeni?

BUCIOC

Nimeni! . . . grăbesce! . . . deschide ânima ta fără sfială . . . spune totu! . . . Aicea nimeni nu ne va întreprinde. (inchide ușile)

LUPU

Rescôla va isbucni! . . . Gaspar va cădea! . . .

BUCIOC

Rescôla? Dér rescôla va aduce peirea țerei . . . Rescôla? . . . Orcheiul resculat mai dăună-ți a depărtat pre Moldoveni de încercăci nebunesci . . . Nu! Lupule, tu nu vei dá mâna acelora cari, din pofta mărireii, sapă grópa acestei țeri! . . .

LUPU

Orcheiul e mort, déră Lazăr reinvie, părintele meu. . . . Vrancea mu mură, de și-i e silă de sórta Orcheiului . . . Tótă Moldova geme . . . Căile Iașilor sunt pângărite de streji Turcesci . . . Nu sunt óre destule acestea, cá mustrările înțelepciunei D-tele se nu găsescă îngânare la mustrările ânimei ș'ale cugetului meu? . . . Da, 'ți-o mărturisesc : déca mâna mea n'a putut opri paloșul gâdelui, topozul Domnesc, care lovea pre Orcheieni, ânima mea însă sângeră... și numai supunerea și iubirea, ce în ea stă pentru D-ta so-

crul, tatăl meu, pot dice, aș împedat sbucnirea mâhnirii și a mâniei.

BUCIOC

Lovém nu pre Orcheienî, ci pre acei cari, cu nepricepere, aducéu năvălirea Turcilor în țeră! . . .

LUPU

O! sciam bine că ânima D-tele simte ca și a mea; sciam bine că nu pre Orcheianul resculat lovea, îngăduia Bucioc se fiă lovit . . . Orcheianul? dér ce voiă Orcheianul alta decât Vornicul țerei? Voiă dreptate, voiă ușurare de biruri, voiă că scaunul țerei se nu fiă al aceluia care nu se suise la el ardicat pe ânimele Moldovenilor, ci pre paloșele străine înroșite în sângele nostru; voiă că în jurul aceluî scaun Domnesc, de pre care Stefan Sântul domnea asupra creștinătăței răsăritului, se nu se mai vedă strejile păgâne . . . înfruntarea și rușinea némului și a creștinătății . . . Ei bine! . . . Ceea ce Orcheiul a voit, și aș voit și D-ta (O! nu te împotrivi), am voit-o și noi, noi tinerimea și viitorul . . . Am simțit că avem o datorie de plătit . . . Când sângele Moldovenilor curgê, al nostru se înferbântă . . . Ei da! mărturisese, am dat mâna cu cei ce nu vor peirea noastră . . . Am dat-o Vornicului Bucioc în ziua aceea de tânguire și jale, când capetel Orcheenilor nu apêrară dreptatea, déră, jertfe sânte, scutiră țera de băjenii grele . . . Am dat-o, este pucin timp, acea mână acelora cari urmăriră și urmăresc pre căi mai bune scopul celor căduți . . . Plina de D-đeu ânima lui Varlam, credincioasa la bine și dreptate ânimă a lui Urechia, brațele a sute de feciori de ómenî aș chiămat ânima și brațele mele! . . . Părintele meu, spune, spune acum de am făcut rău séu bine? . . .

BUCIOC

Rău . . . rău . . . Voiă Orcheenilor d'a se rădica asupra

lui Gaspar; voiă evlaviosului Varlam se îngenuche la icóna maicei Domnului, cerënd peirea lui Gaspar . . . Voiă Moldovenului orî-care se-și jertfescă dîile lui, averile lui, pentru isbânda cugetului bun, déră este cine-va, este un Moldoven, carele nu pôte da mâna Orcheenilor, Vrancenilor, Tighecenilor . . . lui Varlam, lui Urechiă . . . fără d'a primî asupră-și nevrednicia de vîndător, de trădător? . . .

LUPU

Trădător . . . eă? . . .

BUCIOC

Trădător! . . . Trădător acela care, fiind Visternicul lui Gaspar, la întuneric și ascuns sfătuesce și cursă întinde Domnului sêu . . .

LUPU

Sunt Visternicul țerei, érá nu al lui Gaspar. . . .

BUCIOC

Bucio e Vornicul țerei, déră Gaspar e Domnul ei și Bucio e Vornicul lui Gaspar . . . Nu, nu pot, fiule, îndreptăți urmarea ta înaintea cugetului meă întristat . . . Se va dice déră, D-șeul meă, că în némul meă, trădarea . . .

LUPU

Părinte! . . .

BUCIOC

Trădarea a aflat o mână de înarmat, o gură în care se pună minciuna, o frunte în care zimbirea falșă se ascundă cugetul vulpei! . . .

LUPU

Déră părinte . . . uiși óre că Lupu? . . .

BUCIOC

Ași voi, da, se uit că Lupu este ginerile meă, fiul meă....

ași voi, dá, cá se nu am de a-mí aminti, decât cá sunt Vornicul țerei . . . al lui Gaspar. A plecă urechia cu îngăduelă la sfatul vînderei și al trădării, póte fi îngăduit Moldovénului Bucioc, déră Vornicul lui Gaspar trebuie se lovescă...

LUPU

Ei bine, lovesce! . . . lovesce!! un cap măi pucin . . . Firul ȃilelor bárbatului ficei D-téle tăiat . . . Lovesce! Orcheiul a deprins brațul D-téle, Vornice, cu lovituri carí spun Moldovei cá Bucioc a uitat cá e Moldovén, și nu numai Vornic, Vornicul lui Gaspar . . . cum 'și face o fală d'a se numi, . . . Lovesce soce! . . . Putéi fi Domn, fii ucigaș de fiú! . . .

BUCIOC

O! destul Lupu, destul! . . . Voiú ucide nu pre Orcheeni, déră pre mine însu-mí, pentru a scăpá țera de oștirile păgánului . . . O! veni-vei și tu, copil resfătat al ánimei mele bétráne, se înfrunți perii albí, pentru cá la scóla bétránilor stremoși a învêtat a crede, cum crede chreștinul în Christos, cá un jurámênt dat trebuie păzit? . . .

LUPU

Un jurámênt dat trebuie păzit . . . Déră, párintele méi, jurámêntul este lege . . . déră legea care opresce uciderea de om, legea nu-mí va da mie dreptul se-mí apêr viața când hoții sunt gata se-mí-o ridice? Nu mórtea lui Gaspar voim noi, ci viața țerei nóstre. El o ucide, noi o vom face se tráescă! . . . Déră ce vêd párintele méi? am máhnit alesul têu suflet . . . Apói ce pot eú face? . . . Noi ne-am deprins a crede cá este o datoriá pentru orí-care Moldovén de a se socoti deslegat de sánta legăturá a jurámêntului credinței către Domnitorul, care uitá și el acea legăturá sántá a jurámêntului către țerá . . . dar . . .

BUCIOC

Incetă mai ântăiū d'a fi Visternicul acelei Domniū, și apoi . . .

LUPU

Ei bine, fiă! astă-dī chiar voiū vesti lui Gaspar. . . .

BUCIOC

Acestă o tenelă nu-ți-o vā lāsă, Lupule . . . Cine scie decă la acestă oră părintele tēū, tu chiar, nu suntem noi căduți la nemila și urgia lui Gaspar . . . O singură putere mai rămâne în mâna mea, credința din curată ânimă către el... și acēsta nu mai pōte fi chiămată în ajutorul desvino-vășirei mele la judecata Divanului . . .

LUPU

Dēră faptele lui Lupu nu sunt ale lui Bucioc . . . Fiă-care pre ale séle și pentru ale séle respunđător . . .

BUCIOC

Când Visternicul țerei este fiul lui Bucioc, Vornicul ei, faptele Visternicului sunt faptele Vornicului și faptele fiului . . . nu veđi tu? . . .

LUPU

Voiū desminți! . . .

BUCIOC

Se tacī, Lupule; desmințirea ta este osânda ta la mōrte... Trăit-am în de ajuns! . . . Se tacī! . . . copila mea, numele meū . . . țera, aū nevoiă mai mult de tine, de brațul tēū, decăt de al meū, căduț și obosit . . .

LUPU

Nu! Sfatul înțelepciunei, sfatul D-tēle socre, nu trebuie se ne lipsescă. (ese)

BUCIOC

Înțelepciune îmbătrânită, ruginită, cum ți-ai voi . . .
lăsați-o! lăsați-o se tacă . . . O! Gaspar va ști s'o facă a
tăce . . .

LUPU

Dér mă îngrijesci, Părinte! . . . se fie ore lucrurile ajunse
la așa cumpănă? . .

BUCIOC

Presimț nefericiri mari . . . opréscă Dumneđeș d'asupra
capului tău, fiule, urgia chiămată de păcatele părinților tei...
Acósta -ți cer, Dumneđeule!...

LUPU

Dér déca lucrurile sunt ajunse pênă acolo, pribegirea ne
rămâne . . .

BUCIOC

Pribegirea? . . . Este o pribegire măi vrednică de un ro-
mân, Lupule.

LUPU

O pribegire măi vrednică? . . .

BUCIOC

Și se așteptăm ca ursita se ni-o însemne . . .

LUPU

Mórtea!...Mórtea, care va îndestulá poftetele lui Gaspar?...

BUCIOC

Mórtea, dér mórtea care va spune cugetului viitorului,
cugetului țerei, ca cel ce a murit, a murit pentru viitor,
pentru țeră, pentru datoriă . . .

LUPU (dupe o pausă)

Nu! veș trăi!... O! mă jur, veș trăi, séu cenușile Iașilor
aor acoperi văile Moldovei . . . (ese)

BUCIOC

Trădător el! . . . (pausă mică însemnând agitare, incertitudine)
 Scumpă Irină . . . aștia de jună . . . O! Dómnne! . . .

SCENA IV

TÓDER — SEPTILICI.

(In momentul când Bucioc ese la drépta Tóder se ivesce pe pragul ușei)

TODER

Vino boerule! . . . pre aicea . . . nu e nimeni . . . (intră)

SEPTILICI

Nu e nimeni? . . . Vornicul unde este? . . . (intră)

TODER

S'a dus . . . Haide curênd . . . curênd . . . póte se se întórcă . . .

SEPTILICI

Dér unde? . . . de voii fi zărit totul e perdut . . .

TODER (mergênd spre fund)

Pre aicea . . . ușa asta dă spre grădină, din dosul casei . . .
 din grădină, din tufe . . . (Septilici se ascunde)

SCENA V.

TÓDER, LUPU APOI BUCIOC.

(Observând giamul din feréstră despre grădină)

Giamul stricat? . . . pre acesta . . .

LUPU (intrând cu precipitare)

Unde-î jupânu! . . . poftesce-l îndată.

TODER (cu sfială, aparte)

Ait! . . . am pățit-o! o fi dat de lipsa hârtielor . . . (tare)
 îndată jupâne! . . .

LUPU

A! ce-ai căutat tu pre la mine astă-ți? . . . ce-mi voiai? . . .

TODER

Voiam . . . voiam . . .

LUPU

Ce? . . .

TODER

Voiam se spun . . . ginerele Vornicului Bucioc, că am auzit în oraș vorbe . . . ȕic că nașul . . . (aparte) Se vede că nu scie de hârtii . . .

LUPU

Curând vestese Vornicului . . . (aparte) Furate! . . . hârtiele mele furate! . . .

TODER (vrea să iasă; lîngă ușa se întîlnese cu Bucioc și se opreese, către Bucioc)

Boerul Visternic. (arătă pre Lupu)

BUCIOC

Bine, lasă-ne! . . . (ese) Ce este Lupule? . . .

LUPU

Nenorocire! . . . tremur . . . eșind de la D-ta mă pogorii iute la camerele mele . . . siciniul cu baniș spart . . . baniș erau toți . . . dér hârtiele . . .

BUCIOC

Hârtii? . . . ce hârtii? . . . (Iarmă afară)...Dér ce se aude...
Ce vuet?

LUPU

Hârtii, cari pot aduce mórte! . . . (lovitură în ușa) Dumne-
deule! . . . suntem perduți! . . .

SCENA VI

Aceași. — GOIA, APROȐI, OSTAȘI

GOIA (împingînd cu putere ușa)

Intrați copii . . . Porunca Măriei Sele lui Vodă.

BUCIOC

Cine este? . . . Cine cutéză a năvăli așa în casa mea? . . .

GOIA

Porunca Domnului nu se opresce la ușe, Vornice . . .

BUCIOC

A! D-ta Postelnice! . . . ce-mi vreî? . . . ce vreți voi copii?

GOIA

Vornice dragă, róta lumii nu stă pre loc, ea se întóree cu cei de sus jo: . . .

LUPU

Mișelule! sfârșește, orî pre viul Dumneđeu . . .

BUCIOC (oprindu-l)

Oprește-te! . . . vorbește Postelnicul țerei . . . Ce-mi vreî Postelnice?

GOIA

Eú nu vreú nimic, dér . . . Măria Sea voiesce . . .

SCENA VII

Acieași.—TÓDER, IRINA

TÓDER (afară)

Vino Dómnă . . . vino . . . nenorocire! (intrând și aducând de mână pre Irina) Veđi! . . .

IRINA (răpedendu-se spre Bucioc)

Ce-ți vor ómeniî aceștia, Bucioc? . . . Ce voiți voi? ceî vreî jupáne Postelnice? O! nu! Bucioc nu v'a făcut nici un rěú, o! spuneți! viața, averea, luați-mi tot, pre el lăsați-mi. . . Te rog, în genuchî te rog, Postelnice.

LUPU

Dér nu veđi Dómnă, că rugăciunile D-tele, la genuchii

acestui mișel, sunt umiliră pentru nĂmul, pentru anima sociului D-tele.

BUCIOC

Irina, Irina!

IRINA (aproșilor)

Voi feciori, pentru fericirea cĂrora ăi și nĂpte Bucioe a uitat fericirea sa. voi cel puțin nu veți dĂ mĂna ucigașilor lui Bucioe! El este al vostru, pĂrintele vostru . . . dĂr ce? voi tăceți . . . Dumneđeul meĂ! Sunteți surđi la țipetul animei . . . Ține . . . luați! . . . (aruncĂ colietele) veți avea banĂ, veți avea averi.

GOIA

Liniscesce-te DĂmnĂ. . . NoĂ, banĂ? . . . liniscesce-te . . . Vornice Bucioe, Divanul țereĂ te ascĂptĂ . . . vino . . . Pitacul domnesc? . . . ĂtĂ-l (arĂtĂ o cedulĂ DomnescĂ).

LUPU

Opriți! Nu, Vornicul țereĂ nu va merge Ăntre aprođi ca osĂndiți . . .

GOIA

Haide copii! fĂceți-vĂ datoria! . . .

IRINA

O nu!

GOIA (lui TĂder, aparte)

SeptilicĂ unde e? . . .

TĂDER

Acolo! . . .

IRINA

O nu, opriți! . . . voiĂ merge cu el . . . (s'aruncĂ la grumazii lui Bucioe) cu tine, la mĂrte, nu-mĂ pasĂ . . . da cu tine . . . D-đeule, ce simț? . . . Capul . . . ajutor . . . (leșinĂ).

GOLA

Aide, Vornice, e rușinosă sarcină la grumazi, o muiere...
La divan Vornice!

BUCIOC

Fie! nu vă trebuie putere împotriva mea! . . . haide! . . .
Din voia Domnului, unde nu e lege strâmbătate se face . . .
Haide Postelnice! . . . urcă-te la rându-ți pre rôtă . . . pănă
nu se întorce (privind pre Irina) Fericire! . . . Iubire! . . . per-
dute! (face semn lui Tóder se îngrijescă de Irina) Tódere! . . . Se
mergem (ese).

LUPU

Veđi de Dómna Tódere . . . O! va fi mântuit, séu nu voiđ
mađ trăi . . . (ese).

TODER (ridicând colieta)

Lumină scumpe! . . . O moșiă, o boeriă și salbe de lumină
scumpe . . . (o pune în posunar) E timpul cred (sparge gémul, și
la sgomotul spargerei, Irina începe a se desceptá).

SCENA VIII.

IRINA, TÓDER, SEPTILICI.

SEPTILICI (Intrând cu precipitare)

L-ađ ridicat?

TODER (ascunde colieta)

Oho! . . . și încă cum! . . . Tst! . . . écă nașia se des-
céptá!

IRINA

O nu! este un vis ređ, Bucioc . . .

TODER

L-ađ ridicat, Dómna . . .

SEPTILICI

La temnița Domnéscă . . .

IRINA

D-ta, jupân Hatmane? nu e așa că nu-î adevărat? Bucioc la temniță?

SEPTILICI

D-zeul meu! prea adevărat: dără scii Dómnă că după asemenea faptă osânda este . . .

IRINA

Osânda?

SEPTILICI

Mórtea!

IRINA

Mórtea, mórtea pentru Bucioc? . . . O! taci, nu se póte, dără nu se póte, jupân Hatmane.

SEPTILICI

Se póte; dără Septilici cel urgisit de Vornicul Bucioc 'ți aduce mântuirea lui . . .

TODER (aparte)

Mântuirea lui, dice el? . . .

IRINA

Mântuirea lui! . . . O! . . . vorbesce . . . étă-mě la genuchí înaintea D-tale Hatmane . . . vorbesce.

SEPTILICI (ridicând-o)

Vino, Dómnă, vino . . . Măria Sa Vodă este milostiv . . . vieța lui Bucioc este în mânilé lui . . . vino curênd! . . .

IRINA

Mântuirea lui! D-zeule! . . . Fie . . . se mergem . . . Póte lacrimile mele . . . glasul unei ânimé ce iubescé . . .

SEPIICI

Vino . . . la genunchii lui Gaspar este mântuirea sociului
D-téle (o ia de mână, și înainte de a-și da ea socotéla de ceea ce face, o
trage spre ușe și ese).

TODER (singur, scoțénd din nou coléta din posunar)

Număi de n'ar fi matostate, lumini próste! . . . Genovezii
ceia le vënd drept petre bune . . . (s'aude duruital radvanului)...
O! asta s'a vëndut, ce-î dreptul pentru ȃilele bărbatu-séu!...
(numă-ând petrele) Una, doué . . . Număi de n'ar fi sticlă de
Veneția! . . .

(Cortina cade)

ACTUL III.

SCENA I.

(Interiorul unei camere la o monastire)

LUPU, VARLAM, BOERII, CORBU, EGUMENUL, ȚIGANCA.

LUPU (egumenului)

S'aũ închis porțile monastirei, părinte?

EGUMENUL

Sunt închise, n'aveți grijă; nimeni nu poate strebate aici; în curte nu este de cât o biată țigancă mai mult nebună.

LUPU

Ai dis se nu se dea drumul înuntru de cât Paharnicului Costea Bontăs . . . El s'a dus se afle ce se face la domniã, se ne dea de scire. (cãtre boieri) Nu mã este chip de răbdat boieri. Rescõla trebuie se isbucnescã . . . (ezitare) De mine vè îngrijiți voi ore? Vè aduceți aminte, boieri, deca Lupulescii eși țin jurãmintele lor; încã nu s'a uscat bine pre țepã trupul nefericitului Paharnic Lupu de la Munteni. El n'a dat numai averea, dér și ñilele lui pentru isgonirea Grecilor, a domniei lui Alesandru Vodã... Vornicul Christea, Cãpitan Busdugan și Paharnicu Lupu, morți în țepã, prin rënduiala lui Gavril Movilã Vodã, de la Munteni, se ne fiã de pildã, boieri, în iubirea de moșiã strãbunã și de datoria de Moldoveni.

VARLAM

Dumneđeu cel de sus vede cugetul nostru, Visternice; el

nu va îngădui vrășmașilor țerei se repune capetele noastre...
 dér spune, ce putem face?

I-IUL BOIER

Ce cređi? ce putem așteptá?

LUPU

Gaspar a dat în judecata divanului pre Vornicul Bucioc. Astă-đi va fi judecata lui, a lui prin care se făceaú tóte divanurile țerei. Bucioc va cădea jertfa lui Gaspar, déca noi nu grăbim sbucnirea trebi; și tóte împrejurările ne îndemnă cu augur bun la lucru. Nemții aú de lucru încă cu certele lor bisericesei. Beclianul, Domnul Ardealului, este cu noi, el a trămis sciri Impăratului Turcese, despre ămbletele lui Gaspar cu Leși . . . Iacă aci căpitan Corbu, trămisul Domnului Ardealului, ne aduce asemenea sciri de mângâere la necazurile țerei nóstre. Vorbesce, alese Căpitane, aci nu sunt de cât prietenii ai Măriei Séle lui Vodă Bécleanul. Iată Urechia, étá Varlam . . .

CORBU

Sănătate și mărire aduc D-vóstrá de la stăpánul meú, Măria Sa Vodă Beclianul; veste aduc mărielor vóstre, că Măria Sa Vodă este gata, măriți boierii, a uni puterile séle cu ale țerei Moldovei, ce nu mai póte răbda pásul seú ascuțit. Sultanul Osman a otărít mazilirea lui Gaspar; 60,000 de Turci sub Schinder-Pașa de la Silistra, și Tătariii sub vestitul beiu Cantemir, aú primit porunca de a veni în ajutorul Moldovei în potriua lui Gaspar, în ajutorul căruia a plecat,—cum vestesc iscódele Măriei Séle Domnului meú,—Hatmanul Leșescu Zolchievski cu vre-o 8,000 de ostași. Toți gata fiți dér boierii. Preste puține đile, máne póte, furtuna se va stărni, și atunci, înțelepciunea D-vóstrá, legăturile sante, ce vė légá cu Ardealul, vor scăpa țera de nerușinata stăpânire ce Leși vor se-i păstreze cu tăișul sabiei, și Domnul meú

prea milostiv va repune și el sub picioarele lui, protivnicii sumeții ai Domniei Sele, pre acei Leși, cari au ajutat pre Nemți în resboiă cu M. S. Vodă.

LUPU

Audiți boeri! D-deu este cu sânta noastră isbândă și a-fiați, că nu numai Cantemir Beiul, nu numai Turcii și M. S. Vodă al Ardélului sunt cu noi; d-eră încă și Gavril Movilă de la Munten... „Muri-va Gaspar pentru trădarea cărților mele la Leși, a strigat, sciți bine, M. S. Vodă Beclianu so-lilor trâmși de boerimea leșescă, către el, cu îndemnare d'a nu se uni cu Turcii asupra Leșilor. Ce se strigăm noi bo-eri, noi ale căror capete staū pre umere numai pentru că încă n'a găsit acel Gaspar vreme potrivită de ale desprinde de grumazi?

VARLAM

Ce se dicem noi într'adever, când vedem sântele altare despoiate, Monastirele prădate, preoțimea batjocorită?

I-IL BOER

Satele noastre sunt împinse la sapa de lemn, fetele și fe-meile noastre necinstite; venetici, străini plătiți, pradă bu-nurilor noastre, atâtea câte ne mai lăsă lăcomia stăpânului lor.

LUPU

Așia! ce se mai strigăm alta noi, boeri, noi, cari numărăm ȃilele noastre cu ale Orcheenilor căduți pentru dreptate și ț-eră.

AL II-LEA BOER

Jos Gaspar!

LUPU

Jos Gaspar! séu murim boeri, d-eră se scape biata noastră moșiă! jurați toți, boeri: jos Gaspar! . . .

TOȚI

Jurăm.

AL III-LEA BOER

Deră domnia a cui se fiă ? Ea spune-mi drept, ămblă vorbă că D-ta Visternice...

LUPU

Domnia ? nu ! jur că n'o voiesc; decă Bucioc este vrednic de ea, dați-o lui.

AL III LEA BOER (a parte)

Îi vine la socotélă, de nu el măcar socru-sěu.

LUPU

Domnia ! ătă în adevăr mărul luptelor boieresci; jurați căderea lui Gaspar, și eă jur că nu voiă cerca se capăt domnia.

BOERII

Jurăm, jurăm !

BOERUL AL III-LEA

Jur și eă.

VARLAM

Se ne rugăm lui D-đeă, boeri ! Jurămintele omului le ține omul numai cu voia lui D-đeă; se cerem bine-cuvěntarea Sănției sėle Mitropolitului.

EGUMENUL

Unde aă fost dreptatea și țera, acolo a fost d'apururea și sânta năstră biserică.

LUPU

Biserica, Mitropolitul, Episcopii, sunt cu noi părinte și jupâne Varlam; nu suntem noi acum chiar sub sântul adăpost al unei monastiri ? biserică nu este înfățisată aici prin

sânția ta? La lucru boeri! Varlam va merge în oraș, din monastire în monastire, spre a face din fiă-care stareț, un propoveditor al rescôlei. Paharnicul Butuc va pregăti pre Tatarășeni... Astă-ți când clopotul va bate de dandana la S-tu Nicolae Domnesc, alergați, veniți toți din toate părțile, inarmați, satele sunt tocmai la târg, focuri aprinse pre delurile Cetățuei, al Buciumului și al Bordei, vor vesti de séra satelor din Cărligătura, despre Vaslui și din jurul Iașilor, că e vremea de ciocnit.

O VOCE (afară)

O bucată de pâne părinte; mî-e fόμε, o bucată de pâne.

I-IUL BOER

Déră cine e acolo? Suntem óre spionați?

EGUMENUL

Nu! nu este nimeni. E țiganca nebună.

LUPU (mergênd la ușă)

E o bétă femeie; vedeți boeri, semn de la D-deu: acea voce care cere pâne, acolo la ușă, este vocea țeref care cere viață de la noi (teschiđend).

ȚIGANCA (intrând)

Milostivire, cinstite părinte... (vedênd pre Lupu). A! El este! El! Cum te chiamă jupâne? Cum te chiamă? O s'ajungî la mărire!... Visul părintelui Nathanail de la Rêsboieni! O s'ajungî ântéiul la Moldova.

TOȚI

Ce dice? Ce spune ea?

LUPU

Ține sermană femeie (face semn boerilor, că este nebună).

ȚIGANCA (luând mâna lui Lupu și observând-o)

Tăietură la drépta . . . putere . . . mărire . . . Vedeți

boerî . . . ecă cununa domnescă! . . . veî fi Domn.... Aoleo!
dungi încurcate, tăietate, răsucite : lup^tă, necazuri, închisóre!...
aoleo! grozav, grozav.

LUPU (smăneindu-și mâna)

Ci lasă încolo nerozierele. . . Haide! Dute, lele, dute! . . .
D-deî se te ajute.

VARLAM (dându-i și el bani)

Ține mamă bătrână, D-deî se te ajute.

ȚIGANCA (privindu-l)

Boerule (apucându-i mâna) bine-cuvântarea sânției tèle! O!
nu mă înșel! o se ședî, boerule, în scaunul de cinste, la
biserica Domnescă.

VARLAM

Ce Țice?

ȚIGANCA

O se fiî Metropolit!

TOȚI (ridând)

Ha! ha! Mitropolit! . . . L'a nemerit bine!

UNU

Dér noi? dér noi? (Țigancă -i privesce, face un gest de indiferință
și ese).

SCENA II.

Aceiași. — COSTEA.

COSTEA

Grăbiți boerî! . . . la temnița curței o țepă se gătesee;
e pentru Vornicul Bucioc. Grăbiți, boerî, rescóla ori țera
e perdută.

LUPU

Țepa! țepa pentru Bucioc? pentru Bucioc, credinciosul

domniei! . . . Ce ne ascéptă pre noi, boeri? Óre încă măi este cine-va din noi care se nu fi simțit și înțeleș, din sórta de faciă a țereii, sórta eii viitoare, déca Gaspar măi stă o đí pre scaunul țereii?

BOERII

Nu! jos! jos Gaspar!

LUPU

La lucru dér, boeri, la lucru!

TOȚI

La lucru! La lucru! (esú cu toții).

SCENA III.

(*Palatul Domnesc*)

GASPAR, GOIA, IRINA, SEPTILICI.

GOIA

Tóte s'aú împlinit cu bine, Măria Ta.

GASPAR

Escí un vrednic postelnic.

GOIA

Mila Măriei Tèle.

GASPAR

Așia, dér Irina?

GOIA

Va fi a Măriei Tèle! Ea va veni.

GASPAR

Va veni?

GOIA

Va veni cu Hatmanul Septilici, séú cu Tóder Brănescénul.

GASPAR

Cu Tóder Brănisceanul? Cine e acest Tóder?

GOIA

Finul Vornicului.

GASPAR

De minune, finul Vornicului.

GOIA

O! osmanliilor de aur și măririlor cine le stă în potrivă?

GASPAR

Ce vrei se ȃici?

GOIA

Tóder așteptă prețul slujbei sele.

GASPAR

Prețul trădărei.

GOIA

Prețul slujbei Măriei Tele.

GASPAR

Vr-o două coți de țiapă.

GOIA

O moșiă... o ocină.

GASPAR

Da! Ca aproșilor pre câmpul de bătaiă.

GOIA

Cine-va se bate mai lesne cu Turcul, de cât póte a-și birui simțirile ânimei.

GASPAR

Fiă, va avea o moșiă.

GOIA

Măria Ta ești milostiv.

GASPAR

O! mai este ceva ?

GOIA

Brănescénul nu bate geređul prea pucin.

GASPAR

Are a face cu d'al de Postelnicul Goia și Hatmanul Septilic.

GOIA

Sunt robii Măriei Tele.

GASPAR

Robii patimei lor.

GOIA

(In sine) Vom vedea . . . (tare) Patima Postelnicului Goia este iubirea Domnului său.

GASPAR

Sufere cum-va și omul tău de această patimă ?

GOIA

El suferă de aceea a mândriei: asceptă de la mila Măriei Tële o boeriă.

GASPAR

O boeriă ? Écă o patimă foarte obștească în țera asta . . .
Ce ascepti tu Postelnice ?

GOIA

Mila Măriei Tële.

GASPAR

Și se mulțămesc cu atâta omul tău, acel Tôder ?

GOIA

O da, Măria Ta!

GASPAR

Se mulțămesc în adevăr cu pucin.

GOIA

Cu pucin asemănând aceea ce câștigă Măria Ta din fapta lui.

GASPAR

Da, osânda lui Bucioc.

GOIA

Mórtea lui de o parte . . ; de alta . . .

GASPAR

De altă parte urgia țerei.

GOIA

Irina! . . .

GASPAR

Irina, ȕicî tu? . . . O! tóte bănuelile cele mai sânte ale sufletului, tac la cugetarea de a o avea!

SEPTILICI (intrând)

Da, Irina este a Măriei Tële.

GASPAR

Irina?

GOIA

A venit?

SEPTILICI (deschidând ușa)

Vină dómna, étă însuși stăpânul țerei.

IRINA (cădând la genuchii lui Vodă)

Măria Ta, aibî milă de casa lui Bucioc; aibî milă de o femece ce îngenuche la picióarele Măriei Tële.

GASPAR

Redică-te, Vornicésa, (Gola și Septilicéi se retrag) locul unei femei ca D-ta nu este la genuchiî mei; ridică-te, spune ce dorescî, spune, Dómnă, care este pësul animeî D-téle, (aparte) O! e frumósă, mai frumósă decât tot-deauna.

IRINA

Bărbatul meî, vornicul Mărieî Téle, Bucioc, este amenințat în cinstea, în viața sa; socia sa vine se céră de la Măria Ta dreptate pențru el.

GASPAR

Déca Vornicul Domnieî, déca Bucioc, bărbatul D-téle e nevinovat. . . .

IRINA

E nevinovat!

GASPAR

Va dovedi acésta de'nainte Dreptăței.

IRINA

Dar tocmai de asta ânima mea se muncesce. Bucioc, adus înaintea Dreptăței, înaintea divanului, unde el făcea dreptate? Dar el . . . el așa de mândru, el nu va putea suferi necazul acesteî rușinî . . . Nevinovat, vorba de desvinovățire va muri pre buzele lui, înainte d'a putea ajunge la auzul divanului, înainte d'a putea strebate la urechia țerei. O! îndurare, Măria Ta; Bucioc nu este vinovat.

GASPAR (după pausă, cu aprindere)

Vinovat séu nu, când la genuchiî mei, când lângă mine (apucând mâna Irinei) a stat Irina, Bucioc va trăi.

IRINA (cercând ași trage mâna)

Dómné.

GASPAR

O las-o, las-o între ale mele, acea mână pre care sărută-rile domnesci sunt abia la locul lor. Las-o Irino... Fi-vei tu tot așa de nesimțitoare la iubirea mea? . . .

IRINA (aceeași acțiune)

Dómnne ! fii înduratoriū, Dómnne. O nesciutore firea ome-nescă de primejdiile séle!

GASPAR

Induratoriū ? și ai fost tu, Irina, îndurătoare cu mine ? care e jertfa ce nu ți-aș fi făcut-o pentru o căutătură blândă a ochiului tău senin?... dat-ai tu voiă acelei căutăturii se se îndrepte către mine, când o cersiam eă, la biserică, la ge-red, la halca, în toate împrejurările, în toate întâlnirile, în toate petrecerile curții și boeresci ? Îmi ceri milă, Irino, 'mî ceri îndurare și tu n'ai găsit de două ani de când te-am vă-đut, nici o vorbă de mângăere pentru mine.

IRINA

Mângăerea Domnilor este în dragostea poporului, Măria Ta, ér' nu în vorbele și privirile unei femeii.

GASPAR

Popor ! dragostea poporului ? dar' eă vroii pre a ta ! a ta 'mî este de ajuns ! Dragostea poporului ? Bucioc mi-a fu-rat-o de de mult, dar a ta este acea ce vréu, ce pismuesc... Dragostea poporului ? . . . el îngenuche când e lovit, el iu-besce pre acela de care se teme, și duce la tiapă cu hohote pre cei ce 'i spuseră că are dreptul se nu fiă lovit !... Dra-gostea poporului ? Dragostea ta !... Bucioc a uitat prea mult pre legea mea, că nu pot suferi se fiu lung timp despoiat de fericirea mea (rugând-o). Haide Irina, lasă mânei téle, prin o tainică strângere se spună animei mele, ceea ce buza ta nu va se rostescă. Lasă mânei téle se trecă în sângele meă,

plăcerea, nădejdea. iubirea, în valuri aprinse! Veđi . . . te iubesc! . . .

IRINA (trăgându-și mâna)

Este cine-va, dómne, care are dreptul se nu fiă adus la nevredniciă prin mine. Sum eű aci, dómne, înaintea lui Gaspar séű înaintea Domnului Moldovei! Se asculte domnitorul . . . De la el cer acum, nu maű mult dreptate pentru Bucioc, ci cuviința, înduratóre cuviința pentru o femeie fără apărare.

GASPAR

S'asculte Domnitorul . . . S'asculte Domnitorul Moldovei! uită femeea ce cere cruțarea ei, prea mult uită ea că sum Domnitorul Moldovei, și că-mi e de ajuns se fac un semn, pentru că se sară de la locu-i capul lui Bucioc.

IRINA

D-đeul meű. . . O! nu veű face acésta, Dómne. O! pre-simțirea nu mă înșelá.

GASPAR

In mâna ta sunt ڃilele lui. N'am făcut-o, Irină.... ce scii eű? n'am făcut-o. . . o după urmă credință în viitorul pa-timei mele pentru tine, a oprit pre buzele mele osânda lui... dar. . .

IRINA

O nu! . . . nu sfârși! (îngenuchind 'și ascunde facia).

GASPAR (aparte)

A! (tare) Nu acolo, Irina, ci aci în brațele mele.

IRINA (revenindu-și în sine se retrage cu un pas)

Nu, nici o dată! Déca este se móră, nu va muri rușinat de femeea lui, de aceea ce-i datoresce totul pe lume.

GASPAR

Așia dar ne-am înțeles, Bucioc va fi judecat; osânda nu va lipsi faptei séle.

IRINA

D-đeū este mare, dómne, și după D-đeū mai este și țera, care-l are în bagare de sémă.

GASPAR

D-đeū, este departe, Vornicésă, și cât pentru țeră, scîi, domnia ne este încă nouă, și Moldoveni de fire iubitori de domniă nouă. Bucioc este în mânele mele; mâna ta aici Irina, și ȃilele lui Bucioc sunt la mărire și vrednicia, trage mâna acésta după ânima mea și el e mort! . . .

IRINA

Dumneđeul meū! Dumneđeul meū! Ce se mă fac?

GASPAR

Aide Irino; lasă ânima ta în voia ei, las-o se găsescă o vorbă bună, o desmardare, pentru cel care n'ar avea nimic destul de scump, ca se-ți jertfescă, pentru cel care e gata se te urce, pêne la el, pre tronul țereī.

IRINA

Este un tron, Măria Ta, care nu mi-l poți da, un tron tot așia mare, tot așia de sus urcat, ca și al unei domniī: consciința împlinirei datoriei; virtutea! Nu cercă a mă pogori de pre el, Dómne, căci de pre acesta, că și de pre al Măriei Tèle Dómne, când se pogoră cine va prin faptele séle, nu se opresce decât în fundul prăpastiei.

GASPAR (cu ris sforos)

Tronul datoriei..... tronul virtutei.... pogoriș.... prăpastiă!.... Vom vedea.... vom vedea!.... tronul datoriei!.....

IRINA (agitată la estrem)

Ce faci Dómne? Dumneđeul meū, dér nu veī cuteză . . .

GASPAR

Tronul datoriei! Datoriă? Sunt dator Dómnă a da ascultare animei mele!

IRINA

Nu! nu veți cuteză! (rădicând fruntea) Voiți cere ajutor; zidurile acestea nu pot fi surde. Nu, nu veți cuteză! . . .

GASPAR (apucând-o de mână cu violință)

Sunt surde Dómnă, sunt zidite cu urechi de îmbunător! . . . Haide, veți fi a mea, Vornicésă, ori eu nu voiți mai fi Gaspar! (s'aude afară bătăi de tobe, larmă; oprindu-se) . . . Ce este ore? (se răpede la ferestra din fund și privesce). Duce pre haiduca la țepă. A! vino Dómnă! . . . veți, privesce . . . așa va fi serbarea de mâne . . . pentru sociul D-tele iubit. . . (deschide perdelele din arcadele fundului; se desfășură în fund marșul și ceremonialul țepii, Irina privesce cu orore, cădând în genunchi; Gaspar arătă spectacolul triumfător).

IRINA (după ce cortegiul a trecut)

Grozav! e grozav!

GASPAR

E grozav nu e așa! . . . e grozav! . . . O nu iubesci pre Bucioc . . . De l'ai iubi, stare-ai la înduoelă, vornicésă, înaintea datoriei, cum o numesci, séu a mântuirei séle! Cugetă! . . . E grozav! . . . grozav! țepa se ascute, tobele resună . . . Vinovatul se despóie de hainele séle, în valuri de dureri sângele se îngrămădesce la anima lui, gádele desmérdă cu mâna sa muiétă încă de sângele altor țepi cósta ce o va străpunge, cum măcelarul caută în cóma taurului, vâna în care va se lovescă . . . Veți Dómnă . . . veți! Țepa se înfuge la pórtă curței . . .

IRINA

O tacți! . . . tacți!

GASPAR

Norodul e mult . . . Ce serbare! . . . Ce petrecere! Me-

terhaneaua resună, cum resună valul ce înghite corabia . . .
 O nu! nu iubesci pe Bucioc . . . Iată-l! iată-l! mulțimea se
 grămădesce . . . Iată-l . . . iată-l! Fior strebate ânima mul-
 țimei; el se urcă pre scară, țepa roseșce în foc . . . miros de
 cărnuri arse! . . . Ce petrecere! Scripetul scârție sub povara
 lui . . . In aer! . . . iată-l sus! Veđi, de acolo, din acea
 înălțime va fi prăpăstuit de unelta grozavă trupul lui de
 asupra țepii de foc . . . Auđi! . . . auđi! . . . ósele pírre. . .
 sângele năvălesce . . . gemătuł hărcăe năbușit de vêrfuł țe-
 pei . . . ha! ha! ha! . . . nu iubesci pre Bucioc!

IRINA, (câđend pre un divan)

O tací! tací! (Ieșină)

GASPAR

A! (face un pas spre divan, în acest moment intră Septilici).

SEPTILICI

Fugí, Măria Ta! Fugí! Rescólă . . .

GASPAR

Ce este, Septilici?

SEPTILICI

Vino, vino curênd, mulțimea care se adunase la țepa lui
 Furcă Haiducul, năvălesce în curte . . . auđi, strigăte . . .
 e rescólă . . . Vino Măria Ta, auđi, clopotul bate de dandana.

GASPAR, alergând la feréstră).

O rescólă? Curênd, Hatmane, la metereze arnăuții, stréja
 la metereze . . . O rescólă! . . . se curgă sângele! . . . se
 ucidă! se curgă sângele! . . . măcel și foc! . . .

SCENA IV.

Acieași. — GOIA. — APROĐI.

GOIA (cu precipitare).

Tătăreșenií resculațí, Măria Ta . . . poporul e furios . . .
 Varlam, Urechia, printre ómeni . . .

Bucioc. Mișeilor, Irina aicea! . . . (scena V, actul III).

GASPAR

Déră ce vor ei? (sgomot)

GOIA

Auđi, Măria Ta! Ei se apropie, ei strigă.

VOCI AFARA

Slobozenia lui Bucioc! Se se scôtă Bucioc din temniță!
Jos îmbunătorii! (vuetul, larma sporesc)

GASPAR (lui Septiliei)

Nu'î timp de stat la îndoelă. Unde ați dus pre Bucioc?
Curênd aduceți-l aci!

GOIA

Este jos în temniță . . . (esă)

GASPAR

Môrte și foc! O! se nu remăe părinte spre a'și îngropă
fii, nici fii, care se sape mormântul părinților lor! . . .

IRINA (deșteptându-se)

Indurare, îndurare Dómne!

SCENA V

Aceași. — BUCIOC. — GOIA.

GOIA

Aci Vornice!

BUCIOC

Ce-mi vreți voi încă? (Zărind pre Irina se răpede spre ea) Irina
aci! Mișeilor! Môrte vouă. (Apucă spada sentinelei).

IRINA

Opresce! . . . mântuită! aruncându-se la grumazii lui Bucioc)
Mântuită și tot prin tine! (larma sporesce).

GASPAR

Sânge și măcel în țeră, Vornice, și tragi sabia asupra
Domnului teú? . . . Auđi . . . (larmă mare, strigăte).

BUCIOC

Ce este, dără ce este?

SEPTILICI

Poporul resculat!

IRINA (ingenuchind)

Dumnezeule! pêne în sfârșit poporul cunoște pre prietenii se! !

GASPAR (lui Bucioc arătându-i balconu)

Acolo, acolo, se! pustiul și măcelul! Acolo se! Leșii sunt în țără. Acolo, Vornice, trebuie ca poporul se te vadă, me în-țelegi, și se tacă!

BUCIOC

Irina! Resbunare! Pusti! și măcel! O! suflete! . . . Aide, se fiă mântuită țera! . . . (trece cu Irina în balcon: poporul -l aclamă cu urări: „trăescă Bucioc!”)

GASPAR (aparte)

La rëndul me! , acum!

(Cortina cade)

ACTUL IV.

SCENA I.

GASPAR. — SEPTILICI, APOI UN APROD

GASPAR

Luata-ți toate măsurile? Strejile turcesci se ămble prin Tătărași, la meterezele zidurilor se fiă așezate puscile, porțile curței se fiă bine păzite . . . la cel mai mic semn de rescólă, ucideți! . . .

SEPTILICI

Toate măsurile sunt luate, rescóla este liniștită Măria Ta, Tătărașenii cred pre Bucioe slobod . . . nu e nici o grijă din partea lor.

GASPAR

O el nu ne va scăpa, nu este în toate țiilele rescólă . . . el nu ne va scăpa! . . .

SEPTILICI

Și Irina, Dómne, pe care o neașteptată întâmplare a smuls-o din brațele Măriei Téle . . .

APRODUL (intrând)

Boerii s'aú adunat și ascéptă porunca Măriei Téle.

SCENA II

Aceași. — SEPTILICI

GASPAR

Se intre!

(Boerii intra pre rând, salută profund și stău în jurul lavițelor și a Divanului)

GASPAR (cătore Septilici, pênă când boerii intră)

Hârtiele Lupului? Aide, trebuie lovitură de mörte (cătore boeri) Iaca sfetnicii țerei; ședeți boeri! (ei se aședă. Gaspar se urcă la tron). O grea împregiurare vă adună, boeri mici și mari ai domniei mele, sfatul și hotărîrea divanului va deslega o trebă durerósă ănimei mele.

UN SFETNIC

Vorba cu sfatul țerei feresce pre Domni și țeri de primejdii.

ALTUL

Pentru aceea a dat D-deu, Măria Ta, ca Impărații și Domni cãrmuitorii țerilor, se aibă sfaturi pre lêngă sine, cu cari vorbind, o trebă s'o framente.

GASPAR

Așia boeri: unul una, altul alta răspundend, se lămuresce lucrul, care e mai spre îndemână. Sunteți poftiți, boeri, se lămuriți lucrul astădi: Vornicul Bucioc se-și ia plata de la D-vóstră, de la țeră, pentru trădările séle. . .

UN SFETNIC

Trădător el! . . .

GASPAR

Trădător el! Ați văduț chiar ieri cete de Tatarasenii îm- plend curtea domnescă cu strigăte protivnice . . . Tatarasenii veniañ ei la privilescia țepeii haiducului, înarmați cu ghioge și finte, fără se fiă împinși de o mână óre-care? Semeția obrasnică a prostimeii, pune-va capul lui Bucioc mai pre sus de al Domnului țerei? Aștept judecata țerei prin gura vóstră, credincioși boeri, (unni aproá). Se se aducă Vornicul Bucioc! Veți vedea! Veți vedea aci, în aste hãrtii, de a încãlđit Domnul Moldovei un șerpe la sinul séu.

SCENA III

Aceiași,—BUCIOC adus de streji tureesci

BUCIOC

Eaca, boerî, înaintea judecătii pre cel ce făcea judecata! Orb norocul la suiș și lunecos d'a sta pre loc, grabnic pornitor la coboriș! . . .

GASPAR

Norocul e cum și-'l face omul, Vornice. . .

BUCIOC

Măria Ta scii acésta . . .

GASPAR (aparte)

Semeția . . . (tare) Hatmane, citește. (Septilici se îndoesce).

BUCIOC

A! D-ta Hatmane! Eaca sfatul Măriei séle! Citește Hatmane . . . Deslegaî prea bine cărțile sêrbesci ale părintelui Evlogie, starițul Némțului, ca se nu poți ađi citi cărțile dușmanilor lui Bucioc.

SEPTILICI (aparte, desfăcând hârțile)

Ciudat! mă sfiese de omul acesta chiar și când capul lui e sub călcăiul meu. . .

GASPAR

Aî cerut dreptate pentru țără, Vornice. . . écă o cer și eu de la țără asupra vênđătorilor mei.

SEPTILICI

Eacă, boerî, o carte de la Gavril Movilă, prin care vestese boerilor, uniți cu Vornicul, că el cu Turcii și Domnul Ardealului o se intre în țără (o dă sfetnicilor).

BUCIOC (aparte)

Ce ȃice el? (tare) Către cine e acea carte boeră?

UN SFETNIC

Către visternicul Lupu.

BUCIOC (aparte)

Dămne! sunt hărtiile furate! O! Înțeleg! (tare) Dar o scrisăre ce ne trămite cine-va boeră, nu dovedesce, că cel ce o primesce este. . .

GASPAR

O! nu este o carte numai; sunt ȃeci de cărți, cu Becleanul, cu Turci, cu Gavril Movilă. . . Zolkiewski de la Leși, el singur a vestit Domniei-năstre că din iscădele de la Stambul este scire și dovedă cum boeră Domniei lucrăză spre a ne pune rău cu Turci, spre a aduce mazilia năstră! Ce ȃici Vornice la acestea? (ȃepune înaintea boerilor hărtii).

BUCIOC

ȃic că „fericiți acei Domni, cari nu fac nimic numai dupe găndurile lor nici din șiopte. . .“

UN BOER

Aici, Vornice, nu este gănd domnesc, nici șopte, ci o carte de la Leși.

GASPAR

Vornice Bucioc, ești înaintea Sfatului țerei, înaintea Dreptăteii. Nu uita, Vornice Bucioc, că ești înaintea scaunului Domnesc.

BUCIOC

Fericiți acei domni, căroră supuși le slujesc din dragoste, nu de frică, căci frica face urăciune, și urăciunea cât de târziu tot isbucnesce.

UN SFETNIC

A este batjocură!

GASPAR (aparte)

Mândria lui mă ajută! (tare) Auziți, auziți boeri...

UN SFETNIC

Inaintea Domniei se cade vorbă cu cuviință... Bine, Vornice, lăsavei neîndreptate pârele Leahului?

BUCIOC

Ce ȋice el? C'am trădat domnia la Turci? Bârfe de dușman! Domnia?... Am apêrat-o, ca ieri, în două rânduri, de loviturile țerei resculate; am lovit cu môrte pre cei ce nu mai puteau îndura pêsul țerei, ca se scutescă țera de pustiirea ordelor străine, și voiă ardica brațul străinilor, eă însu-mă, asupra acestei țeri? O! asta nu o credeți, nu o puteți crede boeri...

(Ezitare între sfetnici)

GASPAR

Doveți pentru doveți, boeri...

BUCIOC

Doveți! Măria Ta, Bucioc nu dă doveți despre sângele ce-ȋ curge prin vine... Bucioc n'are nevoie, se dovedescă iubirea sa de țeră... El este boer român... Dea-le acelea doveți acei cari ȋic că iubesc țera ce o cârmuese, dar în legături cu Leahul, ridică asupra ei furtuna cumplită a Osmanului; dea-le acele doveți aceia, cari imprumută străinilor brațul lor, spre a lovi pre puținii români, ce aă mai rămas în fruntea țerei... O boeri! Nu fiți nepêsători vêdând focul casei mele... De pãretele meă sunt lipiți pãreții caseilor vóstre. Insetat-ați voi după robia străină? Uitat-ați pre Alexandru Iliashi de la Munteni? Acolo nu era Bucioc,

era Veleli . . . Erau Grecii! . . . Puneți în pórta curței capul lui Bucioc, déră luați bine séma la al vostru!

(Emoțiune între sfetnici)

GASPAR (cu o mânia conținută abia)

Cum, boierii, voi tăceți? Voi lăsați ca Domnul se fiă cu obrăsniciă înfruntat înaintea vóstră? Acésta e dreptatea? Țera cere dreptate pentru ea, și acésta e dreptatea ce ea o dă Domnului său!

UN SFETNIC

Măria Ta! . . .

GASPAR (cu mânia crescândă).

Voi tăceți! . . . Fiă! Țera va dice ce va pofti, dér nu vor rămănea nepedepsiți vëndătorii mei . . . trădătorii Domniei . . .

UN SFETNIC

Măria Ta, Măria Ta, milostivire, vornicul Bucioc e sprijinul țerei! . . .

GASPAR (mânia sporindă)

Sprijinul resculătorilor . . . Da, voiți găsi și eū ver-un sprijin capului său . . . A! Vornice, cređi că cu vorbele-ți de miere vei îndulciurgia țerei? Prea bine, déca țera nu crede dovedile trădărei . . . țera va crede cel puțin pre acele, care vor arăta pre Bucioc *furul* banilor țerei . . .

TOTI

A! (Bucioc se rédimă de un jet)

GASPAR

A! . . . Tremurii Vornice! . . . Veđi că décă n'am și eū cuvinte de acele lungi și imflate, ce ai învățat în scólele de la Liovu . . . am însă aci osânda furilor banilor țerei.

SFETNICI

Furu! . . . El fur de bani țerei! . . .

BUCIOC (în sine)

Dumnezeul meu! Dumnezeul meu! . . . Lupu! se fiă adevărat?! . . .

UN SFETNIC

Ce fel, Vornice, tacî? . . . Se fiă adevărat? . . . Adineaore în rostul D-téle, anima nóstră a ghicit nevinováþia D-tele...

BUCIOC

Mă pot apăra de furîi nevěduþi ai cinstei mele?

GASPAR

Heî! Heî! O sută pungî de aur, din darea de pe malvazie! Nu ne necinstim pe puþin, Vornice . . . Heî! Heî!

SCENA IV.

Aciaþi. — LUPU

LUPU (intrând cu precipitare)

Boerî! Vornicul Bucioc e nevinovat! . . .

TOTI (cu satisfacere)

A! . . .

GASPAR

Nevinovat de ce?

LUPU

De amestecul cu sfaturele ascunse, cu nemulţămîþi de Domniă . . .

GASPAR

Dér atunci! . . .

LUPU

Eû sunt acela, boerî . . . Acele hârtii . . . sunt ale mele . . . Mi s'au furat de . . . D-luî . . . (arătă pre Septiliei) O! veî plăti! . . .

BUCIOC (cu emoțiune)

Nu! . . . nu este adevărat . . .

LUPU

Eă sunt vinovatul, boeră . . . Vornicul Bucioc uită, pentru prima dată uită că e Vornicul țerei, Vornicul lui Măria Sa Gaspar.

GASPAR

Audiți, boeră? . . . Dér pungile furate . . . lipsa din banii țerei? . . . (aparte) Loveam pre Bucioc ș'o se fiă lovit și gine-rele . . . cu atât mai bine! . . .

LUPU (aparte)

A! sunt perdat . . . (tare) Bani țerei? Nu uitați boeră că nu Bucioc, ci Lupu este Visternicul țerei . . . Eă sunt . . .

BUCIOC

Ce aud? . . . Fur? tu Lupule! . . . Rușinea némului nostru? . . . O nu! Nu este adevărat! . . . Voiesce se mă scape pre mine . . . nu-l credeți! . . .

LUPU

Adevărat! . . . (aparte) In curênd țera va vedea cum acei bani s'aă dat pentru oștirile lui Becleanu . . .

GASPAR (aparte)

Scăpat! . . . O! dér nu pe mult! . . . (tare) E bine boeră . . . Suntem noi aici la privesce de dicători? . . . Visternicul țerei *a furat* . . . déră socrul nu așteptă el ore se găsească în fundul sacilor furați . . . Domnia țerei? . . .

UN SFETNIC

Domnia țerei? . . . Nu! Măria Ta . . . Bucioc este nevinovat. . . .

LUPU (depunând înaintea sfetnicilor hârtii)

Ecă aci, boeră, doveđi că numai Lupu. . . (aparte) O! va fi

mântuit: rescóla va isbucni. . . Turciî trebuie se fiã întraşî.

UN SFEŢNIC (dupã ce a citit hãrtiele)

Aprođî! Duceşî pre Visternicul Lupu în temniţa curţii. . .
D-ta Vornice esti slobod! . . .

GASPAR

Se i se ia semnele vredniciei.

BUCIOC

Perdut! . . . Ruşinea némului meu! . . . (pãusã). Da, boerî!
Lovişî, lovişî pre fur! Vornicul Bucioc însémnã cu voi o-
sãnda furuluî; . . . nu iubirea filor, nu iubirea rudelor séle,
ci a ţerei a jurat Bucioc! Lovişî, lovişî pre fur, pre trãdã-
tor! Se plãngã ăanima părinteloi, dar mâna Vorniculuî se lo-
véscã fără cruţare pre vinovat! . . . Fiul meu! . . . fur de baniî
ţerei! . . . Perdut! . . . Copila mea . . . Copila mea! . . .

GASPAR (aparte)

Nu! câştigul nu va fi al tãu! . . . (tare) Mâna D-tele Vor-
nice . . . Impãcare înaintea ţerei! Şi acum vë poftesc pre toţi
la ospëş boerî, în cinstea nevinovãţiei Vorniculuî Bucioc! . . .

SEPTILICI (aparte)

Ce nu putu face Domnia, va face otrava.

SCENA V.

(Piaţa Copouluî)

TERGOVEŢI, APRODI CU ARESTANŢI

UN TERGOVEŢ

Bre! . . . Din ce primejdiã a scăpat Vornicul. . .

AL II-LEA

Đice că s'a dovedit, că Lupu Visternicul a prëdat viste-
ria şi divanul l'a aruncat şi l'a osândit la munca obstésã,
ér pre Vornicul l'a otrãvit Vodã la masã; închinãnd în sã-
nãtatea luî . . . a turnat otravã în cupele boerescî . . .

AL III-LEA

N'a murit de cât vr-o trei boeri...

O FEMEE

Atâta?... Trei lipitori măi pucin...

I-IUL TERGOVET

Tac fimee, Vornicul Bucioc nu e lipitoare!...

AL II-LEA

Al dracului Vodă!... dice că a dat pricină că era cotlite bucatele, ș'a pus în par urechile bucătarului!...

AL III-LEA

Veđi? semn rău... O se fiă bejenia... Eaca, s'a pornit adinoară mai multe olace spre Galați și spre Colomea.

AL II-LEA

Ce-o măi fi, Dómnne, ce-o măi fi?...

SCENA VI

APRODI, ARESTANȚI, ȚIGANCA.

APRODI (aducând arestanț)

In lături, ómenī bunī, în lături, se grijim locul, o se iasă boerimea cu geredul. (Arestanții mătură)

ȚIGANCA (cătrecel după urmă arestant)

Stai, dragul mamei, o vorbă; te urmăresec tocmai de la temniță.

ARESTANTUL

O mamă! mamă! Veđi ce amară e pânea temniții!....

APRODUL (dărind țiganca)

Fugi d'acolo, țiganca, în lături?...

ȚIGANCA

Lasă căpitane, lasă... sunt o bătă fimee, ... nu te teme.

(arestantului) Dumneșeu e mare, Iftime! Dără nu e vreme de perdut: iute, spune curând, bietul jupân Lupu, ginerile lui Bucioc, este în temnița unde ești tu Iftime?

ARESTANTUL

Da mamă.

ȚIGANCA

Se-i spuî în fundul cel mai tainic al aușului seü, veste bună de la jupân Varlam; pre mine nu m'aü lăsat se-l väd la temniță; spune î că un turc mare a sosit în taină, că se prindă scamnul Domniei și se mazilăscă pre Gaspar.

APRODU

Ce dracu faceți voi acolo? Haide, la lucru! La lucru mă! Nu veđi că sórele e a chindia? Las'o dragostea pre mâne färtate.

ȚIGANCA

Aoleo! Dragoste de mamă, jupâne căpitane; sunt béta mama lui.

APRODU

Mama lui! Ce-mi péșă! In läturî, ori 'ți sfăram măselele Haide, pășăsce, diochiatule.

SCENA VII

(Arestanții grijesc tot îndepärtându-se la fund pênă es din scenă)

GOIA. -- SEPTILICI.

GOIA

Iacă aci, Hatmane! Va urma serbaiea . . .

SEPTILICI

Locul e bine ales . . . In fund codrii Copoului . . . în vale priveliscea Iașilor . . . Așa dér Goio, ne-a scăpat șérpele de sub picior? . . .

GOIA

Vodă s'a împăcat cu el și l'a îmbrățișat, cu multe vorbe bune.

SEPTILICI

Vorbe de Domn! . . . nu astea sunt primejdioase noue, Postelnice!

GOIA

Apoi? . . .

SEPTILICI

Vodă-l pasce . . . Nu vinovăția lui ducea pre Vornicul la mărte, cum nu nevinovăția lui, -i-a întors mila și dragostea domnescă!

GOIA

Dér Bucioc a jurat lui Vodă, că el, care pêne ieri nu voia se audă pomenindu-se de legătură cu Leahul, el va încinge mai întâi sabia, deca Turcii ar cercă se între în țără.

SEPTILICI

Când cuțitul e la grumazi, omul se lăgă la multe; ascultă-me pre mine, Postelnice, Vodă-l pasce . . .

GOIA

Se-l pascem și noi, Hatmane, ori suntem perduți . . .

SEPTILICI

Am un plan; . . . da, Bucioc nu se va bucura mult de isbânda sa . . .

GOIA

Cum? . . . Ce fel?

SEPTILICI

Curtea vine aici se bată geredul . . . Sunt mulți poștiți . . . lume multă . . . aprodi . . . arcași . . . înțelegi Postelnice? . . .

GOIA

Nu! Deu nu pricep nimic.

SEPTILICI

Atata ti-e Latinésca? . . . Din atatea sageti ce sbor prin aer, ce se cruciseda, strebat campii pené in codrii Copoului . . . nu tote lovesc tinta . . . si unele sunt unse cu otrava cazacesca!

GOIA

Da, pricep . . . Unele nu lovesc tinta, cad pre jos.

SEPTILICI

Ha! ha! ha! De minune, vedi ca esci istet. N'am dis asta; der lasa, vei vedea, multamesce-te cu atat: Bucioe va muri! Haide! Caii ne ascapta in vale.

GOIA (aparte)

Déca Schimni-Aga sosesce astadi, isbanda e numa a mea . . . Mergi inainte, Hatmane . . . Te ajung. (scote o hartie si o citesce) „Fii sigur, ca mari bunuri castigam, déca astadi dai pre Vodá pre manele Turcului. De nu esci perdut . . .“ (stringe hartia) Da, asta -mi va fi portita de scapare! . . . (se departéza).

SCENA VIII

(In momentul cand dice Septilici „Bucioe va muri“ Maria ese din casuta de la drepta, si asculta)

MARIA, APOI FLOREA.

MARIA (aparte)

Dumnedute! . . . Ce dic ei? . . . Ce vor se faca? Cum putea-voi ore vesti domniei seú Vornicului, de a se feri de nouele lor curse.

FLOREA (esind si ea)

Bine, Mariora, te poti duce . . . Biata matusa-ta e mai bine, voi remanea eu lenga densa.

MARIA

Când ai sci mamă . . . adineaora . . .

FLOREA

Ce este? Ce măi este? Iară-și vre-o nenorocire? Bietul Tóder, tată-tėu póte . . . De atâtea țile nu măi stăm de cât de grije și de suspinuri.

MARIA

Nu mamă. . . D'acolo, d'inaoia ușei am auđit vorbindu-se aici. . . D-đeú va ierta fapta mea mamă... Vorbėu de bunul boer. O! trebuie se fiă acei două boeri dușmanı ai Vornicului.

FLOREA

Ei! pre aicea! . . .

MARIA

Vorbėu de serbare . . . de adunare aici . . . am auđit rostindu-se numele lui Bucioc, am lipit tare urechia la ușa . . . nimica! . . . Deschisei ușa . . . ei se ducėu đicėnd: va muri Bucioc!

FLOREA

Va muri, cine?

MARIA

Anima nu-ți vorbește mamă? . . . Este vre-o nouă cursă ce tind bietului nașu, mamă. Dėră se nu perdem timpul; ce e de făcut? . . .

FLOREA

Pogórá-te în vale curėnd, fata mea. . . Dute în Munte-nime, la curtea boerului . . . spune tot nașei.

MARIA

Da, mă duc. Biata Dómna Irina! numai de ași afla-o (s'aude musca și tropote).

FLOREA

Déră ce s'aude? . . . Vorbéu, dicit de serbare? Este gere-
 ȕul. (privind la sténga) Alaiú Domnesc . . . vine într'acolea,
 écă arcașii cu tolbele pline de săgeți; (lovindu-și fruntea) Mario,
 pricepi tu? Eî aú vorbit, dicit, de săgeți, de mórte, de Bu-
 cioc? . . . O! D-ȕeule, alérgă copilă!

MARIA

Curénd mamă, intră în casă; lasă, am și eú gândul meú,
 se veđi. . . .

FLOREA

Ce vrei să faci? (privind) Uite, Vodă și boeri s'aú pogorit
 de pre cai. . . . Eî vinú . . . écă nașul . . . Ce vrei se faci
 Mario? Se-î vorbim? Se-î spunem ce ai aúdit? . . .

MARIA

Déră cugetă, mamă! Nu ne vom putea apropia de el . . .
 lêngă Vodă, într'o ȕi de serbare, în miđlocul atátuî alaiú!...
 A! lasă mamă, el va fi mântuit; vino mamă!

FLOREA

Nu pre aci copila mea, este alaiul; vino, vino prin dosul
 curței.

SCENA IX.

(In timpul dialogului din urmă mulțimea începe a se grămădi în scenă
 din diverse părți: aprođi, arcași, pantiri, panduri, se așéază în grupe, alaiul
 intră în sunetul meterhanalei)

GASPAR

Sosiți, boeri, pregătiți arcurile, faceți se sbárnăe aerul
 de săgeți, deșertați voinicesce tolbele vóstre!... (căt-re Bucioc)
 Voiú ca isbânda înțelepciunei D-téle se se serbeze cum se cu-
 vine la domniă.

BUCIOC

Dea D-ȕeú, Măria Ta, ca isbânda dreptăței se se înde-

séscă atâta la Domnia Măriei Tële, în cât se nu mai pôta fi serbătorită ca un lucru rar și minunat!

GASPAR

Strâmbătate cu voia mea nu este . . . Lupu strâmbătăjit ôre a fost de divan?

BUCIOC

O! Dómne . . . la Moldova singurî ceî mari judecători, singurî pârîși și singurî deplinitorî legeî; Lupu de ceî mari este judecat, de ceî mari pârît, de ceî mari întemnițat, și la muncile țerei aruncat este

GASPAR

Déră Lupu este trădător la Turcî.

BUCIOC

Vornicul Domniei n'a jurat Măriei Tële că el cel d'ântâiî va muri contra Turcilor, déca ar cercă să intre în țeră?

SEPTILICI

Măria Sa scia pêne astă-đi, Vornice, că ânima D-tële eră spre Leși.

BUCIOC

Anima mea este spre țeră, nu vréu pre Leși, nu vréu pre Turcî! . . . Să rămânem, Dómne, Români Moldoveni! . . . Lupu 'și plătesce amar rătăcirea lui, sórta lui pune lacrimi boeri, în ânima mea de părinte, déră fiă că sórta lui se spună Hatmanului Septilici, s'amintéscă Postelnicului Goia...

GOIA (cu intențiune)

Măria Ta, se se dea semnul? . . .

GASPAR

Dér Postelnice, și se se facă luerul domnesce! . . . Vréu să serbăm cu strelucire, cum simte țera, acéstă đi de s'er-bătóre pentru Bucioc! . . . Mă înțelegi, Postelnice? De două

orî Ți de s rb tore, c c i nu numai dreptate Divanul  -a făcut-o, d r   i de la m rte neasceptat  a scăpat. Pus- i, Hatmane, la st lp urechile bucătarilor car  ne otr vir  cu bucatele cotlitate?

GOIA

Mila Măriei T le . . . (c tre apro i) He i apro i, he i arca i, fe i de sm i, faceți pofta Măriei S le lui Vodă! . . . Sparge i văzduhul . . . S  cul g  crainicii s ge ile v stre, colo, departe, preste codrii Copoului.

TO I

Ura! . . . Tr esc  Domnia! . . .

GASPAR

Se tr esc  Bucioc, boeri! . . . Se tr esc  Bucioc! (aparte)
Oh! acest strigăt m  in du  , h rc e in peptul me ! . . .

BUCIOC

S  trăim cu to ii, boeri  i arca i, s  trăim cu to ii, spre a face din pepturile n stre scutul  reii amenin ate. Măria Ta (d ndu-i arcul de pre tava de aur a copilului de casă) Buzduganul e al Domniei, arcul a fost al vitejieii! . . . Domnii răi in rebuin a i buzduganul in  er , cei viteji arcul la hotare; asvârle, D mne, s g ta de cinste! copii, apro i, boeri măriți!..  c  s g ta D mnesc  o să sbárnăe . . . Haide boeri, spun i- i  inta!

UN APROD

Sus, pre malul Nistrului,
In peptul Cazacului! . . .

ALTUL

Dup' i Bucovinei mun i,
Unde sunt Le ii cei mul i! . . .

ALUL

In spre cel sfin it de s re,
Tot in pepturi de maghiare! . . .

ALTUL

La Tătarul rău vecin,
In peptul lui necreștin.

GOIA

Nu la Leși, Cazaci, Tătari:
Sunt dușmani cu mult mai mari!
Nu la Nemți, nici Ungureni,
Ci 'n Turci, că la Resboieni.

TOȚI

Ura! veți de nemeresce
Ținta ce-ți-o prorocesce!

GASAPR

Vornice, țintă nu-mi puț?
Nu ghicesci în peptul cui?

BUCIOC

Nu la Unguri Dómne'i țintă,
Nu 'n Cazaci, nici Turci, Tătari;
Cunsoc alți dușmani mai mari....

GOIA ȘI SEPTILICI

Ce auđi, el ce cuvântă?
Cum, mai sunt dușmani mai tari?

EUCIOC

E zavistia, mândria,
Nedreptatea, fățăria,
Este ura dintre noi,
Este pofta de domni noi!

CORUL

Ura! veți de nemeresce
Ținta ce-ți-o pregătesce!

SEPTILICI (aparte)

Bucioe încă n'ai ghicit,
Ținta tu n'ai nemerit!

GASPAR

Copii trageți! Eu voi astăzi se mă 'ntrec în arc cu voi,
Că Stefan, că Ion Vodă, că atâția Domni eroi!

(Trage arcul, săgeța sbóră)

CORUL

Se trăescă Gaspar Vodă, se ne scape de nevoi!

UN APROD (în depărtare)

Săgeța a lovit asupra unei oi în stână?

CORU

Asupra unei oi? ce ogur se fiă?

GOIA

Semn de învingere la resboi . . .

BUCIOC

Semn că în cel slab și nevinovat lovesc mai adesea
săgețile domnesci.

(Maria și Irina se arătă în fund. Maria țiee: răbdare Dómnă, răbdare;
orí este perdut!—O opresce d'a se rapeși la Bucioe).

GASPAR (aparte)

O pre tine nu te vá cruță pêne în capăt! (tare) Și în lucrarea
întemplerăi găsesci, Vornice, bătătură pentru gândurile
D-téle amărite! Se vedem, Vornice, córda arcului D-téle nu
sbárnăe?

SEPTILICI

D-ta, Vornice, nu vei lovi óia cea slabă și nevinovată! . . .

BUCIOC

Nu, eú sunt deprins a lovi capete de vulpi.

GOIA (aparte)

Ce ȃice ?

SEPTILICI

Aȃi nu-ȃ ȃi de vȃnȃtore Vornice. (aparte) Te voiȃ vȃna eȃ
pre tine, dihore !

SCENA V.

Aceaȃi. — IRINA, — MARIA.

BUCIOC (intinȃnd arcu)

Multe fiare din ceȃ codri, multe vulpȃ, Ńi lupȃ turbaȃi
De Romȃni vor fi deacuma drept in ȃnimeȃ Ńaȃetaȃi !
(slobode Ńaȃeta)

TOTȃ

Ura ! Se trȃeȃcȃ Vornicu Bucioc !

GAPSAR

Auȃiȃi, auȃiȃi ! ce strigȃ crainicu ?

CRAINICU (in depȃrtare)

Aȃ dȃrȃmat un uliu din sbor !

CORUL

Ce insemnȃȃ ? Ce augur se fiȃ ?

GASPAR

Se trȃeȃcȃ, mȃre Vornice, uliu e pasere stricȃtore . . .
(lui Goia) Ce ȃicȃ, mȃre Postelnice ?

GOIA

Pasere stricȃciȃsȃ . . .

SEPTILICI (cu intenȃiune, lui Gaspar)

O ! Mȃria Ta, Bucioc, Vornicu Mȃrieȃ Tȃle, nu dȃ nimenuȃ
pas, cȃnd e vorba de derimat paseri stricȃciȃse.

BUCIOC (aparte)

Inȃeleg, da . . . (tare) Rȃndu D-tȃle, Hatmane . . .

SEPTILICI

Sunt gata . . . O! d'așî lovi și eă Măria Ta . . . o pasere stricăciósă! . . . (înti. de arcu)

GASPAR (lui Goia)

Dér cum? Bucioc este lêngă el!

GOIA

Nu sciü, Măria Ta.

CORUL

Ținta, ținta.

MARIA (Irinei)

Opresce-te Dómnă! Opresce-te pentru D-đeü.

IRINA

Dér ce vrea el se facă?

CORUL

Ținta! Ținta! Hatmane!

MARIA (ese din șiruri și strigă lui Septilici)

Ținta boerule! . . . Ce? nu cutezi óre s'o spuï? Voiü spune-o eă!

TOȚI

Ce Țice? Ce Țice? (confusiune, se reped la locul de unde a vorbit Maria).

BUCIOC

Ce este? Ce strigă acea copilă?

GASPAR (lui Septilici)

Grăbesce . . . Este vreme, Hatmane!

IRINA (vêđënd pre Septilici gata d'a slobođi săgéta se precipită strigând)

Fugï Bucioc!

GASPAR (se răpede spre a opri mâna lui Septilici de pre arc, vêđënd pre Irina).

Opresce săgéta! Mișelule, ce ai făcut?

SEPTILICI

Prea târziu! Săgéta n'o duce mâna omului, ei D-șeș.

IRINA (lovită de săgétă)

A! ânima! Bucioc! Bucioc! Dumneșeule ... ânima...

BUCIOC (în fund)

Tu, Mario? Ce strigă tu, copilă?

MARIA (vădend pre Irina cădend se aruncă spre ea)

Ajutor! ajutor! nănașă!

BUCIOC (alerğând spre Maria)

Ce strigă tu, copilă? Irina?! unde?

MARIA

Veșă . . . mórță, Dumneșeul meș!

BUCIOC (se rāpede asupra cadavrului)

Irina! o nu, nu se póte! Un vis rēș! Mișeilor ucigaș, resbunare!

IRINA (redesceptāndu-se)

Dómne! Bucioc!

BUCIOC

Irina! draga mea copilă!

IRINA

Bucioc! o îmbrāșare! . . . am simșit mâna ta pre ânima mea. Buzele tēle aș oprit sufletul meș, gata a sbura pre buzele mele! Dumneșeș l'a ascultat. El a redat căldură sângelui meș, că se pot primi o după urmă sărutare de la tine.

MARIA

Veș trăi, Dómnă! Sufletele iubite nu se despart lesne de lume!

IRINA

Maria! O sărutare, Bucioc! grābesce! . . . focul meș arde, otrava, ânima, sângele . . . Bucioc! Bucioc! Ah! . . . (móre)

BUCIOC

Nu! nu veți muri! Dumnezeu nu va îngădui mórtea ta . . .
Tu mângâarea bătrânețelor mele! (o sărută) Rece! Irina! Irina!

MARIA

Mórtă!

BUCIOC (sculându-se repede și ducându-se la Gaspar)

Dreptate! resbunare împotriva ucigașilor, de vreme că
resbunarea n'am cerut-o ieri încă împotriva ta, Dómne. Esci
Domnul meu, Domnul țerei mele, déră și eú sunt sociul a-
celeí femeí! Resbunare! Dreptate.

SCENA XI.

Aceași. — UN OLAC.

OLACUL (intrând răpede)

Măria Ta! Măria Ta! Turcií au trecut Dunărea de trei
đile, lisoffií câți erau la Galați, s'au lovit cu eí. Păcălabul
a căduť ucis!

GASPAR

Turcií în țeră? O trădare! Vornice Bucioc, auđi, Turcií
aduc în țeră pustiire și mórte! sângele Moldovenilor vă
eurge, altarele lor sánțe vor fi batjocorite. Resbunarea țerei,
Vornice!

TOȚI

Resbunare!

BUCIOC

Turcií în țeră? Moldova în sânge! O da Măria Ta! Res-
bunarea țerei! (la cadavrul Irinei) Irina mórtă!

GOIA (lui Septilicé)

Nu-í vreme de perduť, vino! la Schimni-Aga e mântuirea
nóstră! (ese pre furiș).

GASPAR

Vornice!

BUCIOC

O da! sunt Vornicul țerei! Vornicul lui Gaspar! Săracu-lui este îngăduit a da un mormânt femeii ce a iubit. Eă sunt Vornicul țerei! . . . desclăță, Vornice, brațele tēle din jurul grumazilor femeii ce a murit pentru tine! Nu veđi că esci Vornicul țerei? Infige, Vornice, cuțitul în ânima ta, fă-o se tacă! Uiți tu că esci Vornicul țerei! . . . Irina mea! Irina mea! (cu lacrimi în voce, sărutând-o) înmormântați-o voi! Sociul sēu e Vornicul Moldovei! Turcii în țără! . . . Turcii sēu Leșii, cine intră cu arme în țără, este dușmanul ei! . . . La arme! La arme.

(Cortina cade)

ACTUL V.

SCENA I.

(Temnița Curței)

BUCIOC. — MARIA.

MARIA

Am semănat florî, busuiocul mirositor, vîsdóga auritá! am împodobit crucea, am aprins făcliî și am ars miresme sînte la capul eî! . . .

BUCIOC

Florî! . . . viorică răsărită pre tulpină uscată, ea s'a uscat de uscăciunea tulpinei. Făcliî? ânima eî era o făcliă cu lumină pururea limpede și dulce. Lumina ânimei séle, luminá nóptea necazurilor mele! . . . Miresme sânte! . . . Ea însă-și s'a urcat la cer, cum după o f rtună, în primăveră, se urcă miresme tainice pre rașele cu carî Dumneđeű mângăe pămêntul îngrozît de troene. Irina! Sermana Irina! Sermană ederă, tu împresoraî un arbore uscat, mort;—a suflat vîntul și edera a fost smulsă, sdrobită sub greutatea tulpinei, căreia -î făcea așia de tinere împodobiri! . . . Nu plînge copila mea. . . . Nu, nu lacrimile cinstesc altarul unei sânte!

MARIA

Lacrimile sunt roua ânimei pre flórea amintirei! . . .

BUCIOC

Se plîngem! . . . Am vîđut-o căđend lângă mine, lovită

de săgéta ce nu căută sînul ei, și, animă mișelăscă! brațul meu n'a lovit pre ucigaș! A cădüt lângă mine, vênat al pa-timilor și mrejelor curței, și brațul meu a tras spada, nu ca se strepungă pre acei ce puseseră vecinicia între mine și dênța, ci ca se facă din peptul meu un scut al ucigașilor ei!

MARIA

Détoria către țără.

BUCIOC

Détoria? Se nu pótă omul plăti détoria către Dumneđeū și țără decăt prin sânge și măcel! . . . Détoria? firea neîn-suflețită, óre apa ce murmură printre maluri, frunđa ce șiopte-scesce umbreī, ogorul ce deschide sînul sėū muncitorului, tóte acestea -și fac ele o détorie din a murmură, a șiopti a se smălta cu flori? . . . Și omul, omul, pururea în resboiū cu sine și cu alți ómeni, și-a făcut o détoria din resboiul împotriva sa, și-a făcut o détoria din resboiul cu cei-alți ómeni.

MARIA

Resboiul ánimeī măresce pre om . . . pêně la mėsura lui D-deū! și détoria . . .

BUCIOC

Détoria? Se fiū prinsul Turcului Schinder-pașa, se vėd căđend sdrobotă voinica nóstră oștire, ierī, la Țuțióra, se fiū trădat de cei cărora le făcusem numaī bine, de Tóder!

MARIA

Este tatăl meu . . . ertare . . . ertare pentru el?

BUCIOC

Un ánger cá tine, copilă, i-a asigurat ertarea lui D-deū... Aruncat în temnițele Curței, máne, astăđi póte voiū dobėndi și eū ertarea mea . . . mórtea.

MARIA

O nu! jupâne! nu! veî trăi! . . . veî trăi! . . . căci este o dreptate pêne în sfârșit. (clopotele resună)

BUCIOC

Voiî trăi . . . Auđi acele clopote? Ele -țîrespund copila mea. Este pe pământ o tainică înțelegere între lucruri și animă.

MARIA

Tainică înțelegere! Acea tainică înțelegere a animei -mî spune că veî trăi.

SCENA II.

Aceiași. — TEMNICERUL.

TEMNICERUL (cătze Maria)

Haide Mario, dute fata mea, se nu cum-va se vină armașul cel mare (ia și duce pre Maria, care ese. Se aud strigări de veseliiă)
Fac gură mare boerii la Domniă nouă!

BUCIOC

Boerii la Domnie nouă?

TEMNICERUL

D'apoî n'auđi clopotele și puscele împlând de un ceas văzduhul, în cinstea Măriei Séle lui Vodă Aron?

BUCIOC

Aron Domn! Déră Măria Sa Vodă Gaspar?

TEMNICERUL

Este acolo . . . la drépta, scîi, de când pre amëndouî v'a vëndut Tóder Brănescénul, în casa căruia vë adăpostirăți după poticala de la Țuțióra . . . Este colo . . . eși petrece, ca D-ta jupâne, mai rău, o se-l gâdele ađi, mâne, cu dananaua ceea de fer din pórtă curței.

BUCIOC

Gaspar la temniță și Aron Domn?

TEMNICERUL

Ale naibeî vremî, jupâne! . . . Cine mai putea crede că inelușele astea (arătă ferele) vor dismerdă mănușele și picioare boerescî, domnescî chiar?

BUCIOC

Aron Domn Moldovei? O! nu! nu se pôte, țera n'a voit!..

TEMNICERUL

Nu se pôte? Dér ce nu se pôte în țera Moldovei? Se schimbă mai des Domniî, pre crucea mea, decât temnicerii!.
Țera n'a voit! déră a mai întreat cine-va țera de ce ȳ este cojocul? Aron Vodă a intrat cu alaiî la Domniă. Auđî, colo sus petrec boerii Domniei celei noue!

BUCIOC

Aici jos petrece Gaspar și Vornicul sêu.

TEMNICERUL

O se petrecî, jupâne, mai bine de cât mine . . . nu escî de gêba ruda marelui Vornic!

BUCIOC

Ruda marelui Vornic? Marele Vornic sunt eü!... (se deschide ușa și intră Lupu).

TEMNICERUL (arătând pre Lupu)

Marele Vornic, étă-1! . . .

BUCIOC

Lupu? El Vornic?

SCENA III.

BUCIOC.—LUPU.

LUPU (cătrec temnicer)

Lasă-ne! (cătrec Bucioc) Părintele meü! părintele meü, mâna D-téle s'o sărut.

BUCIOC

Ai sărutat sus pre a lui Alesandru, nu vei săruta aci jos pre a lui Bucioc, mărite Vornice, Vornic al lui Alesandru.

LUPU

Am sărutat mâna lui Alesandru? Ași fi sărutat-o pre a voastră la treptele scaunului Domniei, déca o voia! . . . déca în loc d'a urma pre Gaspar în nebușca lui ispită, d'a se măsură la Țuțiora cu oștirea Turcescă, rămânea în fruntea țerei nemulțămite . . . Sunt Vornicul cel Mare, părintele meu, déră sunt Vornicul țerei că se înapoez țerei pre Bucioc al ei . . .

BUCIOC

Minunat mizloc d'a înapoiă țerei pre Bucioc, făcând din el un trădător al Domnului său, un mișel.

LUPU

Vornice! . . .

BUCIOC

Da! un mișel, care se éșă cu capul pre tipsiă înaintea oștirilor Turcesci, ce intră în țără spre a o puté sărăci!

LUPU

Spre a o scăpă de pustiire și sărăcire.

BUCIOC

Spre a aduce la Domniă pre un Alesandru, spre a rădica pre Visternicul Lupu, de aci din temnițele Curței, la Vornicia cea mare! . . . Spre a aruncă pre adevăratul mare Vornic, pre părintele D-téle, jupân Lupu, în acele cercuri de fer care ieră încă sdrobéu peptul și mânele mele.

LUPU

O! te rog părintele meu, îndurare! nu eă te-am adus aici; nu eă am îngăduit schingiuirile! . . .

BUCIOC

Nu tu? Și pentru ce ești Vornicul țerei? Vornic mare al lui Alesandru, ore vornicia D-téle stă într'acea numai de a pune la îndeplinire fapte mișeleșci ale Domnului tău?

LUPU

Inchisóre, schingiuiră . . . Schindiru-pașa le-a poruncit, și eă Vornicul lui Alesandru am desprins din jurul pieptului D-téle părinte, fiarele ce-l strivea . . . Eă Vornicul lui Alesandru, vin astă-đi se -đi đic: Părintele meă, đi-aducă aminte de điaua măcelului đin Orheiă? Sărmanu Ilie Cosmin nepotul D-téle fusese prins de panduriă domnescă, și femeea lui în genunche cerea de la unchiul seă, de la Vornicul Bucioc, iertare đilelor părintelui a șese copilași ai ei . . . Ânima D-téle socre -đi o dedé acea iertare . . . O! am văđut, ai șters pe furiș ca și acum, măi mult de o lacrimă, dér Gaspar a poruncit și busduganul a lovit pe sërmanul Cosmin! . . .

BUCIOC

Mi-am făcut detoria!

LUPU

Ascultă, părintele meă: eraă Vornicul lui Gaspar, atunci, sunt Vornicul lui Alesandru astă-đi . . . și Bucioc părintele meă este în temnița Curđii.

BUCIOC

Da! amintirea lui Cosmin, mort pentru necredința lui către Domn . . . Ești un vrednic Vornic! . . .

LUPU

Nu! nu vei muri! este un mizloc de scăpare . . . Ușile acesteia când nu le póte deschide dreptatea celui pe care tirania l'a aruncat aci, ușile acesteia le deschide mâna unui fiă, a unui prietin . . . Ascultă . . . deséră, când tăcerea se

va fi întins de asupra, uşile se vor deschide, temnicerul nu va fi acolo; în livadă un cal de Bugiac te aşteptă . . . încalcă, fugi, pribegeşte, fii mântuit părintele meu!

BUCIOC

Sfat vrednic de cel care nu ţine în sémă legile ţerei sële!

LUPU

Este o lege a lui Dumnezeu mai mare de cât legea omului, ea dice fiului: scapă pre tatăl tău . . . grăbeşte, dér grăbeşte . . . mâne ar fi prea târziu, la nópte Vodă a poruncit se tragă pre Gaspar în ţépă!

BUCIOC

Pe Vodă în ţépă!

LUPU

Pe Gaspar . . . grăbeşte, fugi părinte.

BUCIOC

Şi Vodă?

LUPU

Işi va lua plata ticăloşilor sële.

BUCIOC

Voiă rămânea! Gaspar este Domnul ţerei şi Bucioc Vornicul ei. Dumnezeu a uns fruntea lui cu mirul Domniei şi Moldovenii l-au primit la Dreptate; Vornicul lui Gaspar nu va face alaiū Domnului său numai la părădi, la gereturi şi halcale, ci, decă Dumnezeu a aşedat ast-fel, şi la mórte . . . Voiă rămâne! . . . cine dă voiă Vornicului lui Alesandru se ridă de Bucioc, sfātuindu-ı fuga şi pribegirea? Ţépa se ascute în pórtă curţei pentru Domnul meu? Apoi bine, o ţépă mai mult, fiule! . . . Ce bucuriă, ce sărbătóre pentru D-ta mare Vornice! Voiă rămânea! . . .

LUPU

De când fiul care trage din prăpastiă pe tatăl său cu pri-

mejdia de a cădea el în prăpastia, este un fiu rău? de când
 acel fiu batjocorește și 'și ride de tatăl său, pe care 'l scapă?
 Nu vrei se fugi, Vornice, nu vrei se lași sorțel sële pe Gas-
 par? Te voi scăpa eă de D-ta însuți . . . cu voiă sėu fără
 voiă, părintele meă, veă trăi! (este gata de a eși).

BUCIOC

Un Domn la țepă! unsul lui Dumneșeu, acela a căru
 frunte a sfințit coróna lui Stefan și a lui Alesandru! . . .
 O! duceți-mă, duceți-mă la piciorle lui! Puternic, eă m'am
 rădicat, sprijinit de dėtoria, pe d'asupra capuluă lui . . .
 osândit la mórte, voiă îngen rchiă înaintea lui! . . . O! Vor-
 nice, nu scăpare viețel, ci dreptul de a săruta piciorle lui
 Gaspar, étă ce-ți cere părintele tėu.

LUPU

El veă avea, dără veă fi mântuit. (ese)

BUCIOC

Gaspar la țepă, și eă nu pot nimica! Și sunt Vornicul
 unei țeri care dăcea că mă iubesc.

SCENA IV.

BUCIOC.—TEMNICERUL.

TEMNICERUL (intrând)

Nu dăcém bine că nu de géba esci ruda Vorniculuă mare,
 jupâne? (deschide o ușă mică ascunsă în zid d'a arépta). P'acea, ju-
 pâne, daă tocmai în temnița lui Gaspar! . . .

BUCIOC

A! el voiă revedea! (intră pe ușă deschisă),

TEMNICERUL (reînchidend ușă)

Măne nu se va mai închide o ușă peste tine, ci un capac
 de sicriă! . . . Dără sė ne grăbim. . . Cumătru Tóder as-
 céptă!

SCENA V.

TEMNICERUL.—SEPTILICI.—TÓDER.

TÓDER (deschide ușa din fund)

Cumătre Ióne, Cumătre, nu vii? (Tóder intră, Septilici -l urmăzează).

TEMNICERUL

Indată, — écă îndată . . .

TÓDER

Écă cei 20 osmanlái . . .

TEMNICERUL

Déră Turcií, Ieniceríi din strajă?

TÓDER

Écă iarba ferului . . . (arétá pre Septilici) tóte ușile se deschid înaintea boerului . . . că Schinder-Pașa, cel mai mare preste oștirí, se are bine cu D-luí.

TEMNICERUL

Sciú că Mária Sa Hatmanul este bine cu Schinder-Pașa, déră veđi D-ta, cumătre, eú sunt mai bine cu grumazíi meí, cu capul meú și . . . (face semn de spânđurátóre) nu-mí dă mâna...

SEPTILICI (dându-i bani)

Éca, încă 10 osmanlái pentru . . . grumazí . . .

TEMNICERUL (primindu-l)

Nu, nu pot sě primesc. (cátre Tóder) Sunt nouí nouleđi, cumătre. (lui Septilici) Iai îndărăt, jupáne . . . (sí pune în bráu) Sunt sárac, dér cinstit, nu voiú se fiú slugá necredinciósá...

SEPTILICI (cu zimbet)

De minune unde este Bucioc?

TÓDER

Maria spunea că era aicea . . .

TEMNICIERUL

Era aicea . . . este acolo la dreapta . . . în temnița lui Gaspar . . .

SEPTILICI

Dér asta este în potriva poruncilor.

TEMNICIERUL

Porunca Vornicului Lupu . . .

SEPTILICI

A! Vornicul! m'așteptam . . . el, Vornicul, trădéză Domnia!
(aparte) De nu se isprăveșce tréba, Bucioc mâne este la putere . . . (tare) Ascultă moșule . . .

TEMNICIERUL

Porunceșce . . . numai vedî, datoriile slujbei . . . sunt om cinstit . . . . (Tóder se învărteșce prin sală cătând ceva).

SEPTILICI

Șcîi tu când o se ducă la țépă pe Gaspar?

TEMNICIERUL

Peste un cias—două.

SEPTILICI

Nóptea . . .

TEMNICIERUL

E porunca lui Vodă . . . ȃice că s'o aflat că poporul sătul acum de Domnia cea nouă și-a întors ânima mai bună spre Gaspar și se tem se -l ducă la mórte ȃiua în amédia mare, nu cumva se . . .

SEPTILICI

Ciudat dobitoc și poporul . . . E destul se cadă dușmanul sșu cel mai urât ca se i se facă milă de el . . . Gaspar osindit la temniță, are astă-ȃi prietenî! dus la țépă va fi plâns și lăudat . . . Dér ascultă . . .

TODER

(lui Septilic) Nicăirea, nici o ocnită unde se se ascundă măcar o mătă . . .

SEPTILICI

(cătore temnicier) Găseșce mizloc de a ne ascunde aicea . . . O! știu ești om de trebă . . . (și dă bani) Iaca pentru omul de trebă . . .

TEMNICERUL (ia banii și gândesece)

Unde? . . . A! este un loculeț . . . numai de, nu-î tocmai drăgălaș . . . (deschide, prin un resort, un zid în fund, o tainiță mică plină cu oseminte și schelete; lumină roșietică; pe jos cad tidve. Toder și Septilici fac o mișcare de oróre) Écă, aicea, he! ce diceți de locușor?

TODER

Brr! ce naiba e acésta, pare că-î capiștea de la monăstirea Némțului.

SEPTILICI

Aicea?

TEMNICERUL. (rădicând tidvele și aruncându-le în tainiță)

De! Gavriile, și ulcióre tot după slobozeniă umblați! . . . La loc! . . . (cătore Septilic) Aicea e tainița Lăpușnului . . . Veți tidvele astea, boerule Hatmane? Sunt tidve de boeri care dice că au murit pentru țără, sêracii; aicea se închideau de vii cei cari nu plăceaū lui Măria Sa Vodă, și, o dată aicea, ușile astea de stejar și de fer pe d'asupra . . . Aleluia! . . .

TODER

Bieți boeri eraū aicea la strămtóre! . . .

TEMNICERUL

Semănaū ca umbrele ómenilor care le închid zidarii în bolțile bisericelor ca se ție zidurile. . . Ha! ha! ha! eī, ce diceți de locușor?

SEPTILICI (aparte)

Ce? vederea a nisce oseminte mute se mă îngrozescă?...
 Dér de scapă Bucioc, ale mele vor adăoga pe acestea...
 (are) De minune. Vino Tódere!...

TODER

Eű? Eű! nu, zeű, nu! nu-mű place aűia glumă.

SEPTILICI

Ci vino! nu-ű timp de perdut... and tropote în tindă.
 (temnicerului) Pe acolo va veni Bucioc, űicű?...

BUCIOC

Da, îndată o se -l auűi întrând, atunci punė urechia űi
 veű auűi tot.

SEPTILICI

Prea bine. (aparte) Când va pűűi pragul acela va fi mort!
 (cătűe Tódűr) Ci vino, vino Tódűr (űi trage).

TODER

Aoleo! sfinte mucenice Tódűre.

SEPTILICI (cătűe temnicer)

Veű lűűa uűile tainűűei crűpate. Trebuie se auűim, se
 vedem...

TEMNICERUL

Da. (inűhiűűnd abia uűile din fund) Veűű auűi tot... Uűile
 acestea sunt subűűirű ca o cűmaűű de boer. (inűhide altű uűű)
 Iacű un moműnt cu suflete viű! Vino jupűne, e vreme!...
 (ese prin fund).

SCENA VI

(Temnűűa lűű Gaspar.)

BUCIOC

Domnul, orű bun orű rűű la tóte primeűűiile lűű ferit tre-

buesce... (gest) Nu -mî mulţămî Măria Ta . . eă -mî am făcut datoria, nimic măi mult de cât datoria către Domnul ţerei mele . . . Măria Ta -ţi ai pus ânima spre Leşi, mî-am făcut datoria se te întore despre eî, dér Dumneđeş nu a voit şi Leşiî lui Zolchievski nevenind la timp, şi nevenind de cât omână de ómenî, numai cât aă otărât măi rău duşmanîî ţerei... Schindir Paşa pustiind şi arđend satele a răpus óstea lui Zolchievski! . . .

GASPAR

Invins de Turcî când Leşiî mē incredinţau . . .

BUCIOC

Nu este credinţă tare pentru Domnî de cât aceea ce capătă de la ţeră şi popor. Greşeşce cine se redimă pe străinî când vine duşmanul şi nevoia; duşmanul şi nevoia aă făcut măi dea pururea din străinî straja lor de frunte şi-şi împart cu eî ţera . . . In ţeră trebué se nădăjduescî! . . .

GASPAR

Dér ţera nu mē iubia! . . .

BUCIOC

Nu iubia birurile grele, nu iubia nedreptatea, nu iubia asupririle . . . Pe Măria Ta Domn bun, Domn drept, te ar fi iubit . . .

GASPAR

Un Septilicî, un Goia, iată culpaşîi Vornice.

BUCIOC

Nu eî, Măria Ta sunt culpaşîi . . . Măţa se gudură la piciórele celui care ţine carne în mână . . . Măţa supărăciósă o alungă cine-va cu o lovitură de picior, de unde nu, sgârie . . . Septilicî, Goia, ierî trădătorîî Mărieî Téle, astă-đî spioniî lui Schinder Paşa, mâne vor fi mâţele ce se vor gudură la piciórele noului Domn . . . Poimâne, déca Dum-

nedeî va face după ruga âmei mele, se vor gudură la ale Măriei Tële, ajuns iarăși la putere . . . O! Măria Ta! . . . când ar sci Domniî se nu pue între ei și popor zidul îmbunătorilor, ei nu ar cădea așa lesne. . . Zidul îmbunătorilor! zid fără de uși și fără ferestre este zidul acesta. . . Prin el ochiul Domnului nu mă vede nimica în țără, prin el nu mă strebate nici plângere, nici tânguire la ânima Domnului. . . Nu așa erau domniî cei sântî și buni ai Românilor . . . nu așa puteai fi, Măria Ta, decât nu plecai urechia. . .

GASPAR

Mustrări . . . muștrări, Vornice, celui cădut! . . .

BUCIOC

Ai dreptate, Măria Ta . . . cer ertare . . . nu-î ânimă de român aceea ce găsesce muștrări acolo unde se cere mângăere. . . Muștrări? . . . le-am făcut Măriei Tële, când un cuvânt domnesc era în stare se-mî spulbere capul de pe umere. . . Astă-đi le voi tăcea! . . . Dér ce cređi, ce nădăjduesci Măria Ta?

GASPAR

Ce nădăjduesc? nădăjduesc nădejdea celui ce n'are nădejde . . . Ascult, pun urechia pe zidurile aceste reci . . . bătăile sgomotóse ale peptului meî mi se pară, cu încetul, sgomotul unei oștiri carea vine în ajutorul meî . . . Ascult, ascult... bătăile șerpelui de casă mi se pare în deșărtare buibuturi de puscă asupra temniței, asupra acestui mormânt... Ce nădăjduesc? Auđi grierul? cântă... talpa mea l'a urmărit adinéore, el a scăpat . . . o gaură avu pentru a se adăposti . . . și eî ce nedăjduesc? nu sciî! Ce nădăjduia Petru Rareș când, isgonit de țără și de boerî necredincioși, rătăcia, flămând, obosit, sdrobit de luptele trupului și ale sufletului, prin munții apusului . . . Ce nădăjduesc? cea care gata a

fi înghițit de valuri, cuprinde, se agață, cu spasme nervoase de rămurica, de bușteanul prăpăstuit de vânturi în valuri?...

BUCIOC

Dér bușteanul, rămurica aceea care este? . . . Măria Ta, după temniță este mórte și mórtea este în multe chipuri născocită de ómeni, cari când e vorba de nimicire, scitú mai mult de cât frica și Dumneđeú!

GASPAR

Mórte! ei vor mórtea mea! . . .

BUCIOC

Voința lor este puțință, Măria Ta! . . .

GASPAR

Mórtea mea! o viață întrégă de lupte, de muncă, de întreprinderi semețe . . . Acum ca se cad prada unor mișei . . . Mórtea mea! O! de ce nu am o săptămână de slobozeniă se-î fac a plăti scump pofta de capul meú! . . .

BUCIOC

Dér ce nădăjduesci Măria Ta? . . . oștirea este sfărâmată... Moldovenii s'au luptat ca nisee smei: au căđut mulți . . . dér pentru un Român căđut au plătit ęece Turci. . . O poți fi mândru, Măria Ta, de a fi Domn peste un neam ca al Românilor!

GASPAR

Da, un neam care lasă mișeleșce pe Domnul seú se fiă aruncat în temniță și osândit la mórte . . .

BUCIOC

Un neam carele a răbdat atâtea fapte . . . fapte care . . . o! de ar fi voit Dumneđeú se nu păteze Domnia Măriei Tële . . .

SCENA VII

Acciași. — TEMNICIERUL. — UN CALUGĂR CATOLIC.

GĂȘPAR (îngrozit)

Cineva vine . . . tremur! . . .

TEMNICIERUL (către Bucioc)

Te du, boerule . . . te du, te credeam acolo . . . (către Gaspar)
Ei he! s'a apropiat funia de par . . .

GASPAR

A! . . .

BUCIOC

Dumnezeul meu! . . .

TEMNICIERUL

Vornicul Lupu a trimis pe părintele . . . mărturisește-te . . .
este de la episcopia unгурescă din Bacău. (aparte) Auzi, epis-
copiă unгурescă! (către Bucioc) Te du, boerule! . . .

GASPAR (violent)

Afară! . . . Afară mișeilor, sunt Gaspar! sunt Domnul
Moldovei! . . . afară! . . . spovedaniă? . . . mărte? Nu! . . .

BUCIOC

Liniștește-te, Măria Ta, liniștește-te . . .

TEMNICIERUL

Frigurile morței . . . așa fac toți numai când dărese dan-
danaua ceea . . . Nu te teme, părinte, se liniștește el. (ese)

GASPAR furios)

Ved, dér, ved bine că sunteți nisce trădători . . . nisce
vinđători . . . ved bine că veniți însetați de sângele meu . . .
Afară dic! . . . (plângend) Nu, nu voi se mor! . . . Nu!
(ingenuche) lăsați-me! voi se trăesc . . . ce v'am făcut eu? . . .
(Călugărul se apropie de el spre a-l rădica, își dă în jos capșonul și-și

desface de la pept răsă arătând uniforma de ostaş, Gaspar rădicându-se cu un ris spasmodic) Ha! ha! ha! Vornice îți vorbiam de rămurica de scăpare . . . iat-o . . . (arătă călugărul).

BUCIOC

Zolchievski!

ZOLCHIEVSCHI

Zolchievski! . . . da, prietenul vostru! . . .

GASPAR

Zolchievski! vrednicul meu aliat, te credeam mort în lupta de la Țiuțora . . . Dér spune, grăbește . . .

ZOLCHIEVSCHI

Nădejde bună! Oștirile răsipite sunt adunate din nou la Bălți; 2,000 Reiteri proșteți sosesc la noapte, mâne cel mult.

BUCIOC

Mâne!

GASPAR

Mâne! prea târziu!

ZOLCHIEVSCHI

Sciū, de aceea grăbesc lucrul . . . Dér D-ta Vornice, poți cred prin fiul D-téle a întârția osânda?

BUCIOC

Lupul este neînduplecat că o stâncă.

GASPAR

Dar bani? juruințele? fuga, ore?

ZOLCHIEVSCHI

Zadarnice! . . . temnița este păzită nu de străji de țără ci de ienicerime . . . Numai cu un semn de la Domniă séu de la Schindir Pașa póte cinc-va strebate și eși de aici.

GASPAP

Perdut ! perdut ! când mântuirea era cu putință.

ZOLCHIEVSCHI

Veți, Vornice .. gândește ! ... cugetă vre-un mijloc ! ...

GASPAR

O grăbește ! spune Vornice ! Mórtea este la ușe ! ...

BUCIOC

Un mizloc unul, unul singur . . . (căt're Zolchievski) Unde este gătită țépa ?

ZOLCHIEVSCHI

În tinda temniței, acolo, la ușe . . . se tem de popor s'o scótă afară . . .

GASPAR

Țépă . . . țépa mie, acea țépă cu care o amenințam pre ea, pre Irina ! . . .

BUCIOC

Irina ! A ! ce ȃice ? Irina ! . . . O ! da, se se gătéscă țépa ! . . . se se ungă scriptul . . . în foc férele . . . roșiți-le . . . înferbântați-le . . . sunați metarhanelile . . . se se adune Moldova ! . . . se védă pe necinstitorul femeilor acelora ce își daș viața pentru el ! . . . O ! resbunare . . . bētură dulce . . . bētură Dumneđeescă pentru ânima omului ! O ! resbunare sântă ! . . . Sē se gătéscă țépa ! . . .

ZOLCHIEVSCHI

Dar mintea vi se rătăceșce. . . Aide, liniște și bărbăția ! ..

GASPAR

Nu ! numai țépa nu ! e grozav ! grozav ! Otravă . . . dați-mi otravă . . . o lovitură de pușcă . . . de pumnal ! . . .

BUCIOC

Da ! .. Este aici, în ânima mea, acea lovitură sângerătóre !

ZOLCHIEVSCHI

Perdute! . . . perdute toate nădejtile! . . . Vornice, Vornice Bucioc, lăsa-vei se moră mișelește Domnul tău, Vornice?

BUCIOC

Descleștă, Vornice, brațele tale din jurul grumazilor Irinei, a femeii ce a murit pentru tine! ești Vornicul țerei! înfige cu țăitul în ânima ta, fă-o se tacă, nu veți că ești Vornicul țerei? . . . Irina mea! O! ertare! . . . în curând Vornicul va respălăti pre Bucioc . . . Vornicul va duce la mărte pe Bucioc . . . și atunci, sufletul acesta bântuit își va luă sborul său către tine . . .

ZOLCHIEVSCHI

Ce lupte lăuntrice, ce furtună scormolește prăpastia sufletului lui! . . . Perdute nădejtile scăpării! . . .

GASPAR

O! scrișnire a dinților! . . . o neputere a omului de a face după pofta ânimei sële! . . . O mișelia acestor brațe cari ieri se jucau cu o corónă și care astă-ți nu pot sdrobi aceste ziduri, cum le sdrobese voința ânimei! . . .

BUCIOC

Irina, sermana Irina! . . . Ce? atâta țipăt de resbunare găsece soțul tău în ânima sa! . . . Irina! sermană Irină! . . . Firul de iarbă îl turtești sub picióre, dér firul de iarbă se rădică încălđit de rađa sórelui . . . Și ânima mea nu a găsit decăt bine-cuvântări pentru ucigătorii Irinei?

GASPAR

O încercare . . . se vedem (cătrec Bucioc) Vornice... Vornice... resbunare cere astă-ți nu mai mult mormântul Irinei ci al țerei D-téle! . . . Nu veți că Moldova este prefăcută într'un mormânt în care nu lipsese de cât osemintele Domnului

țerei . . . ale mele Vornice, ale Domnului tău. Cugetă . . .
cugetă! femeî batjocorite de ienicerime, copii uciși, june fete
siluite . . . bătrâni, sate întregi înjugate în locul vitelor
cădute de obosială la carele cu merindele oștirilor! . . .

BUCIOC

Se piară Moldova? . . . ce ți-ai zice? Da! da! (revenind în sine)
Așa, în lături vise, în lături friguri ale ânimei! . . . sunt
Vornicul țerei! (sunet de tobe) Ce aud? cântecul țepii? . . . O!
taci, ânimă zdrobită, taci! . . . Curând Măria Ta, curând! mi-e
frică! . . . mi-e frică! . . . (căt-re Zolchievski) Ți-ai zice că oștirile
leșești vor fi desără seú mâne la Iași? Ți-ai zice că Moldova va
fi curățită de Turcii ce o pustiază?

ZOLCHIEVSKI

Da, Vornice! mâne panțiri înzeoți, husari în fier, raiteri,
toți vor fi aici . . .

BUCIOC

Și dreptatea și fericirea vor răsări și pentru acest sorman
popor atât de svânturat de sórtă? În ânima Măriei Tăle
Româniî vor găsi o ânimă de părinte?

GASPAR

Domniă de dreptate, mă jur, Vornice, domniă de odihna
celor obosiți de neodihna neazului.

BUCIOC

Goia, Septilici?, . . .

GASPAR

Ei vor muri! . . .

BUCIOC

Nu . . . nu ei se móră, ci iubirea de îmbunători. Ei se
trăescă! pentru ca bine-cuvântările ce poporul va trâmite
Domnului bun, drept și milostiv, se fiă otrava Țilnică a
sufetului lor. (vuste de pași la ușă, tobele sună).

ZOLCHIEVSCHI (eșii pune capișonu)

Esci perdut, Măria Ta! . . .

GASPAR

Perdut! . . . țepa . . .

BUCIOC

Nu! Dumne-de-ă a voit . . . se fii scăpat, Măria Ta! . . .

GASPAR

Scăpat? . . .

ZOLCHIEVSCHI

Scăpat, cum? . . . (vnetul sporește, se deschid zăvórele).

BUCIOC

Acolo! . . . în temnița mea... Un cal în livadă . . . mâne . . . se fii scăpat; pênă mâne, atâta e de ajuns, măríte căpitane? Haide! . . . e nópte . . . țepa carne cere, ea nu întreabă a cui e carnea, dați-o pe a mea . . . Arunce-se vëlul osândeî pe capul meü . . . Fugî! . . . dér fugî, Măria Ta . . . Acolo . . . mâne! (îngénuchiând) Aibî milă de țeră, Măria Ta! aibî milă de popor . . . Privesce cu îndurare la casa lui Bucioc.

GASPAR (râdicându-l)

O! de ce sufletul tēü, Vornice, n'a sciut se dea botezul virtuteî sufletului meü . . . Se morî, se morî pentru Gaspar! . . .

BUCIOC

Nu! nu pentru Gaspar . . . ci pentru Domnul țereî mele . . . pentru Moldova mea . . . Fugî Dómne . . . fugî! . . .

ZOLCHIEVSCHI (se apropie de Bucioc spre a-i pune vël, Gaspar e gata de a trece în temnița de alături, o detunare de pistol îl ucide în prag)

GASPAR

Ah! . . .

BUCIOC (răpedându-se)

Ce este? . . . Măria Ta! . . . Ucis! . . .

SEPTILICI

Chitit de minune!... Bucioc nu măi este. (dărind pre Bucioc Bucioc! . . .

ZOLCHI-VSCHI (care a primit corpul lui Gaspar, îl depune pe o bancă)

Ucis! ucis! de îmbunător! . . .

BUCIOC

A! tu trădătorule! . . . mâna ta îmuiată în sângele unsului țerei? . . .

SEPTILICI

Al tîu ămî trebuia! (el lovesce).

BUCIOC

Ah! . . .

ZOLCHIEVSCHI (scoțînd sabia și împiedicînd pe Septilici, care voesce se fugă)

O! nu căta se fugi. . . Pe D-șeul meî, nu veî scăpa.

BUCIOC (cădî jos)

Lasă-l . . . lasă-l . . . ferele selbatice nu le vîneză cineva în coliviă! . . .

SCENA VIII.

Aceiași. — LUPU, APOI OFICERI, TEMNICERUL, LUME.

LUPU (cu o chîrtă în mână)

Părintele meî, escî mîntuit! . . .

ZOLCHIEVSCHI

Mîntuit? privesce! . . .

LUPU

Ce vîd? . . . lovit? . . . sânge! . . . ajutor . . . ajutor. . . Doctorul genevez! . . . (vin oficeri, lume, etc).

BUCIOC

Gaspar! . . . Vodă! . . . ucis! . . .

ZOLCHIEVSCHI

De două ori ucigaș! (arătă pe Septilic).

LUPU (cu furie)

Tu, mișelule! O! te păștiam. (aproșilor) Duceți pre acest mișel în temnița lui Goia; se se gătască o țepă mai mult (aproșii îl iaă) O! părintele meu, ertarea ta. . . .

BUCIOC (arătând cadavrul lui Gaspar)

Ertarea lui, Visternice. Era Domnul țerei! O! mulțămesc D-șeule, că ai trimis, prin cuțitul dușmanului, mângăere sociului și părintelui . . . Irina mea! . . . Te voi vedea ăra, Irina mea! Și fiul meu nu va avea pe cugetul său mórtea Domnului țerei!

LUPU

O! veți trăi, părinte! . . . veți trăi, te veți resbuna! (Lupu în-
genunche lângă Bucioc, în agonia și cei-alți îl imităză).

BUCIOC

Resbunarea lui Bucioc nu o dă arma, nici țepa.—Iubesc țera ta. . . Fiū al lui Bucioc, fă, prin faptele tēle, bine-cu-
vântat numele lui!... Țera te va iubi la rēndul ei, Lupule...
Moldova . . . Irina . . . Irina! Ferice de domniī carī nu as-
cultă de îmbunătōri!!!

(Cortina cade)

CRITICA

DESPRE „BUCIOC“

I

Am ȳis, ȳn numărul trecut al Revistei Atheneului, că *Teatrul*, ca institu iune ce trebuie se j ce un rol ȳnsemnat ȳn viața or -cărei na iunii civilisate  i ca un puternic mijloc de instruire  i moralizare a poporului, nu putea fi lăsat afară din sfera de acțiune a Atheneului Rom n.

Publicul Bucurescilor cunoșce ast - i dramele făcute de membrii Atheneului, D-nii H jd u  i Alesandrescu, primele drame ȳntr'adev r naționale  i istorice ce s'au reprezentat pe scena română.

Doritor  cum suntem de a  ine pre cititorii inteligen i ai *Revistei* n stre ȳn curentul mi c rii intelectuale ce ȳncepe ȳn  er , vom face o scurtă critică  i vom da o analiză c t se va putea mai complectă a dramei D-lui Alesandrescu *Urechii*, dramă, la ale căreia aplauze date de public, ne-am asociat din t t   nima.

 t  mai  nt i  analiza dramei cu reproducțiunea ȳn estenso a c tor-va scene ce punem sub privirile lectorilor no tri :

ACTUL  NT IU.

Ac iunea se petrece ȳn 1620, ȳn palatul domnesc  i apoi ȳn casa lui T der Br nisc nul, finul lui Bucioc.

Întreg actul I face esoposițiunea tuturor caracterelor principale din dramă și cu debita menagiare de interes espune elementele acțiunei.

Scena I din acest act este între Hatmanul Septilic și Postelnicul Goia. Din vorbele acestora publicul înțelege ce suflete perverse sunt acei mișei curtesani ai Domnului și neamici ai lui Bucioc și cum ei deja lucrăză la pierderea acestui din urmă. Din vorbele acestora deja se desemnă caracterul lui Gaspar Vodă și al lui Bucioc, cum și al Irinei, soției acestuia, pe care Vodă o iubesc fără de succes:

„Irina, da! esclamă Septilici, femeea acésta singură ar fi putut adormi tóte bănuielele lui Gaspar. El o iubesc. . . .
„Scii tu, Goio, cât s'ar lăți ocina, cât ar spori bunurile și vrednicile aceluia care ar isbuti se saturea pofa acésta a lui Gaspar?”

Scena II. Aceiași. Bucioc. Cu un moment înainte de a apărea Bucioc, poporul l aclamă cu urări și amon întriganți curtezani gădesc ocașiune de desvoltare și sporire a uref lor pentru demnul ministru. (Urmeză citarea scenei II).

Scena III. Scena acésta a destinat-o D. Urechia pentru da în cunoșcință deplină politica timpului, evenimentele ce se prepară, și în mod mai accentat caracterele Domnitorului și al ministrului său Bucioc. Vorbele și tonul cu care Vodă se adresăză către Septilici și Goia, deși laconice, sunt de acele care caracteriză și pre individele care le dicea și pre cele care le asculta cu îngăduelă. Gaspar nu găsesce alta de dis Hatmanului și Postelnicului țerei, de cât:

„Voi tot aici? . . . Ci du-te Hatmane. . . . Vedī de armăsarul meu cel arăpesc . . . și-a scrântit piciorul.

„Ce fel, Postelnice mărite? . . . *Lelea Măriuca*....“

Bucioc, carele nu fusese dărit de Vodă, întrerumpe asemenea serióse ocupațiunii ale Domnitorului cu demnitarii cei mari ai țerei prin un „*Măria Ta?*“ care sémănă de mi-

nune cu o respectuösă, dër energetică chiãmare la ordine. La acest „Măria Ta“ Gaspar iritat ripostă :

„A! D-ta Vornice? . . . Ce-mi vrei? Ce o mai fi pësul D-téle? ai vre-o nouă rescólã se-mi vestesci? ai niscaï-vã noue și lungi jãlbï împotriva birurilor cu cari apës pre iubitul D-téle popor?“ (Urmézã mai departe scena).

Scëna IV. Conversațiunea avută cu Bucioc (pe care o reproduserãm mai sus, a rădicat la estremã turbarea lui Gaspar. In monologul ce începe acëstã scenã, el descrie totã ura țerei asupra sa și tôte dorințele boerilor de resbunare Impreciațiunii violente scóte ânima sa asupra țerei și a boerilor, mai ales asupra lui Bucioc. El terminã rãpede și împătimitul sëu monolog, dicënd :

„Ce? se fiũ sciut eũ, din umila meseriã de giuvaergiũ, se mē suiũ la acest scaun domnesc, și se va dice cã un Bucioc a repus capul meũ! . . . Nu, de o miã de orĩ nu! Bucioc va muri!“

La aceste vorbe, Septilicĩ, care rēmãsese ascuns dupe o colónã a saleĩ, se rãpede la genuchĩi lui Vodã, dicënd :

„Și eũ voiũ fi pala cu care Măria Ta va lovi.“

GASPAR

Eraĩ aici? . . . (urmézã citarea sceneĩ IV).

Scëna V. Cum s'a putut vedea, cu finea sceneĩ IV începe cu energiã și rãpediciune acțiunea. Scëna a V dintre Septilicĩ și Goia pune în ivelã, sub o nouã faciã, caracterul acestor douĩ mișei cari se sfãdesc deja pentru împãrtirea beneficilor faptelor de necinstire a Irinei și de peire a lui Bucioc. Situațiunea este fôrte comicã și naturalã când Septilicĩ aflã cã hãrtille ce Goia a dat lui Vodã, ca menite a duce la mórte pre Bucioc și a aduce pre Irina în brațele Domnului, nu eraũ acele cari se regulase a se fura de Tóder Brãnistetul, finul Vornienului, de la ginerile acestuia, Vasile Lupu,

Visternic pe atunci al Moldovei, carele mai apoi avea se fiă un ilustru Domn. Spațiul de care dispunem nu ne permite a estrage din această scenă, menită pe d'oparte a conțina caracterisarea acelor două mișei curtezană și pe alta a complica acțiunea.

Cu finea acestei scene se schimbă tabloul. Tabloul al II-lea, carele începe cu scena VI, se petrece în casa lui Tóder, cum mai sus s'a arătat.

Scena VI. Septilicî negociază cu Tóder ca acesta, pe o boeriă și o moșiă, se trădeze pre nașul său, furând nisce hârtii din casa lui Lupu. Aci se caracterisă pre intrigantul de josnică tréptă.

Scena VII. Intră Flórea, femeea lui Tóder. Autorele a făcut din această femea un caracter bun și din fire onorabil, de și ea e lipsită de cultură și instrucțiune. Superstițioasă, creșend în visurî, în semne, tălmăcindu-le, ea tremură pentru toți cei pre care-î iubesc și ânima ei este plină de recunoșcință pentru cei cari 'i-au făcut bine. Ea a aușit prin oraș unele vagi șiopte că nănașul ei, bine-făcătorul boer Bucioe, e dat de Vodă la judecata Divanului . . . (urmază citarea scenei VII).

Monologul ce ține Flórea la finea scenei VII este remarcabile, caracterisând deplin și lipsa de cultură a acestei femeii, déră și bunul simț și alesele sentimente ce împlu sufletul ei.

FLOREA

Nu. (Septilicî ese) . . . Se duce fără a-mî țice o vorbă. . . . Se duce cântând cântarea de jale a Orcheiului . . . Semn rău. . . . La ce se duce? unde se duce el? Ce trébă pôte avea el cu . . . (se uită câtând pre Septilicî, pe care nu-l află) s'a dus și acesta! . . . Dumneșeu meu, ceva rău se petrece! Cine este acest boer? . . . Trebuie se afu . . . Pôte ast-fel voiți impedita vr-o nefericire. . . . Dér Tóder unde s'a dus? Se-l urmăresc. . . . Este acum departe. . . . Cine șcie în cătro a

apucat. . . . O! maică precurată! numai de n'ar cădea în vr-o cursă! . . . Omul acela avea un chip de necurat. . . . Da! acum mă-aduc aminte. . . . Vorbea încet cu Tóder. . . . Șoptea adesea cu el. . . . Ce-î dicea? . . . Gândul bun nu fuge de glasul tare! . . . Dér ce diceaî ei? . . . Semnele cele din ochi. . . . O! de bună sémă nu-î trébă limpede. . . . Și Tóder amestecat în vr-o mișeliă. . . . Dumneșul meu! Dumneșul meu! povățuesce pașii sêi. . . .

Scena VIII. Irina, pênă la aușul căreia a ajuns vorbe teribile din stradă, vine cu Maria, ficia Flórei și *suivanta* ei, se însărcineze pre Tóder, *omul sêu de confiență*, ca se afle cele ce se petrec. . . . Flórea voiesce ca se o serve în lipsa lui Tóder. . . . Ea négă cele ce însăși a aușit dicându-se în stradă; o mângăie cu dulcî și duióse vorbe. . . . Irina eș spune visul sêu: A visat apă tulbure, înnota cu greș. . . . Din cerdacul curței a aușit vorbe grozave. . . .

FLOREA

Nănașul . . .

IRINA

Tu scîi ceva . . . Spune, ci spune curênd! Ce este cu Bucioc? De ce judecată se vorbesce? . . . Pentru Dumneșul, nu-mă ascunde nimic. . . . (urméază scena).

Scena IX. Monologul Flórei din acéstă scenă e din cele mai anevoiă de șis pentru un actor; rapedițiunea ideilor, transițiunea nepregătîtă de la una la alta, eș fac o deosebită originalitate; el este un adevêrat esemplu de sorit și de *înlănțuire de idei*, după teoria psihologică. Fia-ne permis a da aci o parte din el :

„Nu de géba -mî bate ânima! . . . A visat apă tulbure: necaz, supêrare . . . Dér Tóder nu vine. — Unde se se fia dus? . . . Innota cu greș: . . . semn reș; . . . Nu-mî esă din

minte facia boerului cu care s'a dus . . . Ochiu încruntat...
 O se dau o liturgie la popa Silvestru. . . . E un popă bătrân
 și evlavios. . . . Se aprind o făclie de ceară albă la icona
 Maicei prea curatei . . . Dumneșu va ajuta nănașului . . .
 Bietul nănaș . . . Biata nănașică! . . . Ce durere, ce ne-
 caz pentru ânima ei iubitore! . . . Ce se fiă făcut nașul? . . .
 Vedî! ce va se dîcă decă se dă în trebile păgânilor . . .
 O! nănașul nu-l va lăsa Dumneșu . . . că mare multe fa-
 cerei de bine împlinesce. . . . Dér Tôder nu vine . . . de n'ar
 fi cădut în vre-o cursă . . . (se aude cântând) El este. . . .

Scena X. Este o comică scenă de beție a lui Tôder:
 „Bre! Ce măi vin! Ce măi pelin! . . . Și apoi dîce că era și
Tocai . . . ; el *tocaiu* pre jupân *Tocaiu*, dér hoțul m'a *tocat*
 și el pre mine. . . . *Flórea* scie că Tôder nu se îmbată
 decăt când comite vr-o faptă rea. Ce se fiă? . . . Ea tre-
 mură . . . el priveghiază în toate mișcările și vorbele lui,
 fără se i se arête...“ Tôder naréză în scurt furtul ce a co-
 mis de hârtiile lui Lupu; el le are în sîn și cu ele o moșie
 și o boeriă . . . câte o dată remușcări ei vin. „Ba! . . . o
 moșie și o boeriă nu se iaă din drum!...“ Intre aceste a-
 dórme . . . rostind numele lui Bucioc. *Flórea* alérgă; ea
 tremură; ce o se afle!... Un moment ezită d'a cerceta brâul
 lui Tôder: e bine óre ceea ce face? esclamá ea. „*Dar sunt*
póte dîlele nănașului în cumpănă?...“ Ea află un paquet
 de hârtii: *Hârtii!?* *Ce se fiă?* *Ce se fac acum* cu aceste
 hârtii?... D'ar b aicea Maria . . . ea scie ceti!... O? căci nu
 scii și eu?... (pe gânduri) Da! la nașa degrabă; biata femeu...
 (voiesce se pléce) Dumneșu meu! . . . dar decă aste hârtii,
 furate de Tôder... O! el e perdut! . . . (Tôder prin somn: se móră!
 Bucioc, se móră! . . .) Se móră nașul? . . . O! nu! . . . Tôder . . .
 părintele copilei mele?... Dumneșu meu. . . . Dér el nu a
 fost óre părintele meu? Nu nănașul m'a crescut, culésă de
 pe pragul unei biserici? . . . Tôder! . . . O! este așia de cu

animă îndurătoare nănaşul! . . . Tóder. . . Nănaşul! . . . Sântă maică fecióră! . . . La nănaşa! Haide! Jupân Bucioc se fiă scăpat! . . .

Scena XI. Septilicî, carele ascultă din pragul uşei cele din urmă vorbe ale Flórei, se răpede asupra ei în momentul când ea voiesce se éşă şi răpindu-î hârtiile: Ha! ha! ha! mai stăi lele; sum şi eű p'aci! (ese)

FLOREA

(După o pauşă de mirare şi surprindere) Ajutor! ajutor!

TODER

(Deşteptăt) Ce este? . . . Cine ţipă? . . . Ce te-a apucat muiere? (se pipăe la brău) Hârtiile! Hârtiile?! . . . Flórea! Flórea! . . . Hârtiile! . . . (ese)

(Cortina cade)

ACTUL AL DOILEA

Cu actul al doilea acţiunea face un mare pas înainte. Scenă I din acest act, carele se petrece întreg în casa lui Bucioc, ne arătă pre Irina în nelinisee şi presimţiri de rău, convorbind despre aceste cu Tóder, care prefăcut şi viclen, în loc de mângăiere, eű spune că soful ei este dat — după cum i se spuse în brăş — de Domn în judecata Divanului, sub culpă de fur de banî din ai Visteriei ţerei. „Pre legea mea! nănaşul e voinic. . .“ Dică că nănaşul ar fi dosit din banî de pe Malvazia ce intră în ţeră biete câte-va pungî de banî albi strênşî pentru dîle negre. . . Eű! mare trebă! . . . Par' că atâţia alţii nu âmblu cu calpacul p'o urechiă după ce aű vëndut ţera când la Turci, când la Unguri, când la Leşi. . . .

Scena II. Este un ténér şi duios tablou, de interior, Irina este ténără; ea este a doua soţiă a lui Bucioc, carele

e bătrân cu mult pentru dânsa; d'ér Irina  l iubesc  și mai pre sus de t te  l onorez . Reproducem mai întregă scena II dintre Bucioc și Irina, scenă în care femeea, cu dulc  desmerd r  voiesce a surprinde secretul triste ei so ului și pericolele ce-l amenin , pericole pre cari el i le t inuesce.

 c  ac st  scenă: (urm z ).

Scena III. Lupul Vistierul, ginerile lui Bucioc, anun at de cersit re în scena II și aseptat cu nerăbdare,  ntr  după ee Irina se re'rage. Acum începe o frum s  scenă între părinte și fi , între vechiul și onestul reprezentant al ideilor strebune și mai ales al credin ei în sorgintea divin  și în inviolabilitatea Domnului, și între reprezentantele junelor ide , a june  cultur i și civilisari . Fi -ne permis a reproduce în parte ac st  scenă f rte mult și din diverse sense aplaudată de public la t te reprezentațiunile date, (urm z  scena).

Scena IV. Bucioc ese și  ntr  T der, carele introduce cu mister și precau iune pre Septilic  pre care -l ascunde în grădină, în tufș, dindosul caselor.

Scena V. Lupu  ntr  cu precipitare; el tr mite pre T der se chi me pre Bucioc,  r  în micul s u monolog vestesce că i s'a furat h rtille și -ș  ar t  marea sea îngrijire. Bucioc  ntr  și d'abia Lupu  i anun    furtul și larmă mare se aude la ușă.

Scena VI. „Intrați copii!“ strig  Goia sfor nd ușile și năvălind cu apro i în casă,... Goia arest z  pre Bucioc spre a-l duce la judecata divanului, din porunca domnesc . Este o scenă vi  și r pede de mișcări fisice ac sta, în care caracterele opuse ale lui Bucioc și Lupu sunt puse în facia nedrept i procedări domnesc .

Scena VII. Irina vine atrasă de larmă și de T der, Rug , suplica iuni, promitin i de avere la apro i . . . ea us z  t te armele lăsate unei bune și oneste feme , ca se salve pre Bucioc, și nu  ncet z  d'a le  ntrebu  dec t cădând le-

șinată, sdrobotită de violința simțirei sële. Bucioc are o patetică scenă în care, în pucine cuvinte, dër monosilabe de durere și sfășiere a sufletului, se desparte de Irina sa leșinată și de vétra sa domestică. Lupu, reținut de socrul sëu de la furiósele sële indignațiunii contra nedreptăței și a mișelului Goia, plécă strigând: „*O! va fi mântuit sëu nu voiă maî trăi!*“

Scena IX. Tóder dá semnalul convenit și Septilicî intră cu mister și după ce se încredințéză că Bucioc a fost rădicat, începe planul sëu d'a răpi pe Irina. Acésta deșteptându-se, Septilicî, după ce-î descrie teribila situațiune în care se află și se va afla iubitul eî soț, eî dá sê spere că rugăciunile eî la genuchii lui Vodă l'ar putea salva.

După un moment de ezitare, Irina încă nedecisă deplin, este antrenată de Septilicî, care exprimă satisfacerea învingerei sële. Actul se termină cu acéstă scenă plină de mișcare de varietate și de efect.

ACTUL AL TREILEA

Scena I și II se petrece în o monastire lêngă Iași; scenele ultime la curtea domnéscă. Partea sëu tablonul I al acestuî act este *conspirațiunea și conjurațiunea* boerilor sub căpetenia lui Lupu. Aci autorul pune în vederea tutor circumstările sociale și politice ale epoei, în gura diferiților membri ai conjurațiunei, și între acestia sunt persóne istorice ca Varlam, care maî apoi fu Metropolit, ca Urechîă etc. Ingustimea spațiului ne împedică d'a da un extract din acéstă scenă importantă, în care cele maî micî detalii istorice nu sunt neglijate și care a produs vii impresiuni asupra publicului la reprezentațiunile piesei. Tablonul acesta se termină cu o scenă de moravuri din epoca aceea. Asemenea cu procederile lui Shacheshire, D. V. A. Urechîă a introdus

pe ici colea, miraculosul, acel miraculos care intră în credințele epocii. O țigancă bătrână și mai mult nebună, pe când conspiratorii vor să închișă în odaia monastirei, bate la ușă cerând de la Egumen *pâne*. Lupu profită de acesta spre a inflăcăra pre conspiratorii: „Audiți boeri! . . . Semni de la Dumnezeu! . . . Acea voce ce cere acolo afară *pâne*, este vocea țerei noastre apăsate, ce cere de la noi viața! . . . Țigancă introdusă apucă, ca o înspirată, mâna lui Lupu și dupe ce îi privesce li dice venitorul: „Veți fi Domn boerule! veți fi Domn... îi dice lui Lupu. Lui Varlam îi prevestește că va șede în strana sântă la biserica Domnăscă: „Veți fi mitropolit“. D'abia termină aceste vorbe țigancă, și un tramis al conspirațiunii vine și vestește că la curte se pregătesc o țepă pentru Bucioc: „Grăbiți boeri! rescóla orî suntem perduți! . . .

LUPU

Țepă! țepă pentru Bucioc, pentru *credinciosul* Domniei! . . . Ce ne așteptă pre noi dără boeri? Óre mai e încă cine-va dintre noi, carele se nu fiă simțit și înțeles din sórta de față a țerei sórta ei venitoră, decât Gaspar mai stă o și pe scaunul țerei? . . .

BOERI

Nu! nu! nu! . . . Jos Gaspar! jos Gaspar!

LUPU

La lucru dar, boeri. La lucru!

Tabloul al II din actul acest al III, este din acelea care nu se naréză ci se ascultă, se ved. Efecte teribile, dramatice, studii psihologic, urmărire de caractere, peripeții neașteptate dar naturală, écă ce se póte citi (de și citirea este insuficientă când cine-va a ascultat și vădut scena) în următoarele extracte (urméză).

Acest patetic tablou se termină cu un mare sacrificiú din partea lui Bucioc. Poporul resculat cere ertarea, slobozenia.

lui; urletele și larma este teribilă sub ferestrele domnesci. Irina leșinată începe a se deștepta. Bucioc este adus din temniță, el vede pre Irina și cedând primei mișcări, se răpede și apucă o sabie de la un aprod și este gata a strepunge pre Vodă. Larma poporului reîncepe mai apröpe, Irina se aruncă la grumazii lui . . . *mântuită!* mântuită! . . . și tot prin tine!“ strigă ea.

BUCIOC

Ce este? dar ee este?

SEF ILI

Poporul resculat . . . Sängele curge . . .

IRINA (îngenuchiă d)

Dumnezeul meu! pënë în sfârșit poporul cunoșce prietenii săi!

GASPAR

Sänge și măcel în țără, Vornice, și tragî sabia asupra Domnului tău? . . . (Iarmă) Acolo! (și arătă balconul) Acolo! săi pustiu și măcelul! Acolo orî Leșii sunt în țără . . . Acolo, Vornice, trebuie ca poporul resculat se te vedă, mă înțelegi și se tacă! . . .

Bucioc are un magnific și suprem moment de luptă între dorul răsbunării sale, de și a audît pre Irina dicend: *mântuită!* și între devotamentul său la țără, la salvarea ei, „*Vicit amor patriae*“ cum dice poetul Roman: El trece în balcon, poporul l uréză cu entusiasm.

GASPAR (la o parte)

La rândul meu acum!

(Cortina cade)

ACTUL AL PATRULEA.

Acțiunea se petrece mai întâi la Divanul Domnesc și apoi pe tapșanul Copoului. Bucioc este adus la judecata Divanului, președut de însuși Vodă. El, acusat de trădătorii Domniei la Turci, se desvinovățește cu magnifice vorbe, mai toate împrumutate de la cronicarii noștri. Dără Vodă îi rezervă o lovitură mai teribilă, producând unele acte din care boerii Divanului conclud că Bucioc e fur de banii țerei după darea de pe malvazie care intra pe atunci, se vede, multă în țără, transportându-se în Polonia și Europa. Pe când sub asemenea rușinosă și grea acuzare, Vodă crede că Bucioc e perdut, Lupu vine și se denunță pre sineși ca cel care a dosit sumele lipsite. El le-a dat,—o ȳice la o parte,—pentru echiparea oștirilor lui Beclianu din Ardeal, aliatul conjurațiunei. . . „Se fie mântuit părintele meu astăđi . . . și mâne rescóla și Beclianu ne vor salva și pre noi.“

La vorbele lui Lupu, care se devotéză pentru Bucioc, acesta nu are de cât lacrimi și blăstem pentru un fiú care a coperit de rușine némul și casa sa. — Lupul este dat de Divan la osânda temniței, el este despoiat de toiagul demnităței.

BUCIOC

Perdut! . . . rușinea, ocară, némului meu . . . Dă boerî, loviți, loviți pre fur! Bucioc Vornicul țerei însémná cu voi osânda furului! Nu iubirea fiilor, nu iubirea rudelor séle a jurat Bucioc, ci a țerei! . . . Loviți! . . . Loviți de a pururea pre furî, pre trădători! . . . Se plângă ânima părintelui, dar mâna Vornicului se lovescă fără cruțare pre vinovat (subscorie) Fiul meu! fiul meu fur de banii țerei! . . . Perdut! . . . Copila mea . . . Copila mea.

Acéstă scenă mare o termină Septilici cu vorbele :

„Ce n'a putut face Domnia va face otrava! (arétă o sticlăúă cu otravă).“

Tabloul al II din acest act, cum am şis, se petrece pe teşşanul copoului. D. V. Urechia a pogorit acţiunea după preceptele dramatice antice şi ale scôlei Shakspeariane, prin tôte stratele societăţei.

La începutul tabloului acestuia, scena V, D-lui pune mai mulţi Burghezî şi Sătenî şi femeî se discute asupra evenimentelor petrecute. Se înţelege că fiă-care din acestia o face din punctul de vedere al caracterului său individual şi declară, lăsând totuşi a se înţelege, de public, cu cine este ceea ce ađi numim *opiniunea publică*. De la rumorele acestea ce se respândesc în mulţime în diverse sense, după orî-ce faptă petrecută la curte, află auditorul şi evenimentele, care autorul a cređut bine a nu le mai espune în scenă; aşia este otrăvirea la mésa lui Vodă a mai multor boeri; şi a lui Bucioc şi salvarea lui cu ajutorurile unui celebru doctor genovez, apoi scirile şi îngrijirile lăţite despre curēnda invasiune a Turcilor, despre o rescólă . . . . Despre aceste din urmă în scena VI dă o îndoită scire Ţigancă deja întâlnită la scena conjuraţiunei. Ea adastă acolo pre un nepot său fiu al ei, carele, arestant, este adus cu alţi asemenea lui de armaşi şi aprođi, se rănescă şi se măture locul aici, unde va fi *serbarea arcului* (geredul). Ea el îatrăbă decă Lupul este în aceeaşi temniţă cu el şi apoi îi spune în taină se-i vestescă din partea jupănului Varlam *isbăndă bună*, că Turcii a intrat în ţeră şi o se fiă scăpat ađi-mâne, că a şi sosit la Iaşi un Turc mare în ascuns se mazilescă pre Gaspar.

Trecem câte-va scene frumoşe de moravuri din acest tablou şi venim la scena VII. Goia şi Septiliei vin aci se vedă decă locul ales pentru serbarea geredului este bine nimerit; ei lasă a se sci că Vodă s'a împăcat cu Bucioc care a scăpat şi de otravă (citéză).

Apoi Septiliei arătă lui Goia, fără a-i esplica lucrul pe deplin, planul ce are de a profita de serbarea *arcului*, ca

se ucidă pre Bucioc. Goia, remas singur, citește o epistolă de la un văr al său. prin care ăi vestesece intrarea Turcilor și-l îndemăna a părăsi pre Vodă și a se da cu *Schimni Aga*, oră e perdut. „Da, asta va fi portita mea de scăpare!...“ esclama Goia îndepărându-se.

Scena VIII următoare este ocupată de Maria, care, din pragul ușei casei unei mătuși a sa, a ascultat vorbele lui Septiliciei despre uciderea lui Bucioc. Vine mamă-sa *Flórea*. Ele se sfătuiesc ce se facă ca să vestescă lui Bucioc sêu Irinei.. Intre aceste se aude vuetul muzicilor și tropotele cailor, alaiul se apropia.

Scena IX este merită a păstra amintirei noastre o serbare națională antică, aceea în care domni, boerii arcași, se întrecău la tragerea cu arcul. *Punerea în scenă* a acestei serbări admirabile, esactitatea și fidelitatea costumelor, pitorescul, se vede, se depinge, dără nu se pôte nara. . . . Vom reproduce totuși din această scenă câte-va rënduri, maă ales versurile cu care era obiceiă a se însoți tragerea arcului de către Domn și de fiă-care boer, cărora poporul, ostași, etc... trebuiaă să le ghicescă ținta.

GOIA

Măria Ta, se se dea semnul? . . . (citéză serbarea)

De aci începe acțiunea care se desfășură răpede și în un mod teribil. O larmă și strigăte ce se fac la stēnga scenei, lēngă casa Mariei cu scop d'a chiăma atențiunea lui Bucioc, ca el, alergând încolo, se scape din cursele lui Septiliciei, cunoscute Mariei, ocașionéză tocmaă din contra nenocirea Irinei.

La acea alarmă Bucioc și poporul alērgă într'acolo. Septiliciei profită de ocașione spre a trage săgēta sa înveninată asupra lui Bucioc. Irina, care vede acesta, se răpede înaintea soțului ei strigându-ă se feri! dără înainte de ce

el s'io vadă, săgeța lovește sinul ei. Atunci confusiune, indignare.... Gaspar însuși găsește muștrări pentru Septilică, căci a murit Irina și ea n'a fost a lui.... Irina se deșteaptă Bucioe alérgă.... Acum o teribilă scenă pentru Bucioe. . . . Pe când însă el este în prada durerii și dorinței de resbunare, îmbrăcișând cadavrul soției s'ele, ecă un olac sosese și aducând scrisori de la Galați, anunță lui Vodă că Turcii au intrat în țeră, că s'au bătut cu garnisona de la Galați și că păcălabul a căzut în luptă, Atunci îngrijire și cerere de ajutor și de resbunare de la popor.

GASPAR

Turcii în țeră! O! trădare! Vornice Bucioe, audți! ei aduc în Moldova pustiire și mörte! sângele Moldovenilor curge. Altarele lor sante vor fi bătjcorite.... D-ta stai să plângi pe grumazii unei femei lovită de o neșciutöre și rătăcită săgétă, și țera D-tale, Vornice, se preface în mormânt! . . . audți, audți Vornice!... Resbunarea țerei cere poporul.

Toți

Resbunare! resbunare!

BUCIOC (revenind puțin la datoriă)

Turcii în țeră! Moldova în sânge!... O! da! Măria Ta! Resbunare țerei.... Irina! Irina mea mörtă!...

Gora

Nu e vreme de perdut, la Schimni Aga e mântuirea noastră. (ese)

BUCIOC (smuncindu-se de lângă cadavrul Irinei, carele rămâne pe mânele Mariei și Flórea)

O da! sunt Vornicul țerei, Vornicul lui Măria Sa Gaspar! Săracului este îngăduit a da un mărment femeii ce a iubit... Eū sunt Vornicul țerei! Descleștă, Vornice, brațele tele din jurul grumazilor femeii ce a murit pentru tine! nu veđi că esci Vornicul țerei? Infige cuțitul în ânima ta, înăbușese-o,

fă-o se tacă; nu veđi tu că ești Vornicul țerei?... Irina mea! Irina mea!... (cu lacrimi în voce și sărutând-o) Un mormânt de la voi, Mario și Flóre, pentru ea....

TOȚI

Resbunare! Turciî în țără!

BUCIOC

Turciî în țără!... Turciî séu Leși, cine intră cu arme în țără, sunt dușmanii ei! La arme, dér, copii! La arme!

TOȚI

La arme! la arme!...

(Cortina cade)

ACTUL AL CINCILEA

O parte din actul al V-lea se petrece în o tainiță din temniță în care este închis Vornicul Bucioc, și finea actului în altă temniță în care este închis Gaspar, în urma bătăiei ce a perdut la Țuțóra în contra Turcilor, de și ajutat de pucine trupe leșesci, sub comanda lui Zolchievski.

Reproducem o poetică scenă dintre Bucioc și Maria, ficia lui Tóder, de la începutul actului acesta. (Urméză citarea).

Scena IV. Temnicerul vine și îndepărtéză pre Maria ca nu cum va s'o afle armașul cel mare venind.—Apoi vorbește cu Bucioc și pre când tunurile și clopotele vuese afară, vestește că este Domniă nouă, că s'a urcat pre scaunul țerei Alesandru feciorul lui Iliăș.

„ — Alesandru, feciorul lui Iliăș Domn? O nu! nu se póte! . . . Țăra n'a voit! . . . “

TEMNICERUL

Nu se póte? . . . Dară ce nu se póte în țera Moldovei? Se schimbă mai des Domniî, pre legea mea, de cât temni-

cerii! . . . Țera n'a vroit? . . . Dar cine o întreabă pre ea de ce îi e cojocul! . . . Alesandru Vodă a intrat cu alai la Domniă. . . Auđi, acolo sus petrec boerii Domniei celei noue.
(se aud urări și toaste)

BUCIOC (abătut)

Aici jos petrece Gaspar și Vornicul sėu! . . .

TEMNICERUL

O se petreci, jupâne; o se petreci măi bine de cât mine, că dóră nu estî de géba ruda marelui Vornic . . .

BUCIOC

Ruda marelui Vornic? . . . Marele Vornic sunt eü!

(Se deschide ușa și intră Lupu)

TEMNICERUL (arătând pre Lupu căruia se închină)

Marele Vornic! . . .

BUCIOC

Lupu! El Vornic! . . .

Scena III între Lupu și Bucioc.

Lupu vine se aducă lui Bucioc o tainică scăpare prin fugă și pribegire, de la mörte și închisóre. „*Sfat vrednic de cei cari nu ținü în sémă legile țerei sële și datoriele către Domnul căruia a jurat!*“ esclamă Bucioc, refusând fuga.

LUPU

Este o lege a lui Dumneđeu măi mare de cât legile omului; ea dice fiului: scapă pre tatăl tėu! . . . Grăbesce, dar grăbesce; mâne ar fi prea târđiü. La nópte Vodă a poruncit se tragă pre Gaspar în țepă.

BUCIOC

Pre Vodă în țepă!

LUPU

Pre Gaspar; . . . Grăbesce, fugi părinte!

BUCIOC

Și Vodă?

LUPU

Și va lua plata ticăloșilor séle.

BUCIOC

Voiü rămânea! Gaspar este Domnul țerei, și Bucioc Vornicul ei. Dumneđeü a uns fruntea lui cu mirul Domniei, și Moldovenii l'au primit la Dreptate; Vornicul lui Gaspar, nu va face alaiü Domnului séü numai la parăđi, la gereduri și halcale, ci decă Dumneđeü a aședat ast-fel, și la mörte . . . Voiü rămânea!... cine dä voiä Vornicului lui Alesandru se-și ridä de Bucioc, sfätuindu-l fuga și pribegirea? . . . Tëpa se ascute în pörta curței pentru Domnul méü? Ei bine, o tëpä mäi mult, fiule! Ce bucuriä, ce sãrbãtöre pentru D-ta mare Vornice! Voiü rămânea! . . .

LUPU

De când fiul care trage din prãpastiä, pre tatäl séü cu primejdia de a cădea el în prãpastiä, de când este un fiü rëü? de când acel fiü batjocoresce și-și ride de tatäl séü pre care îl scapă? . . . Nu vreï se fugi, đici Vornice, nu vreï se lași sörteï séle pre Gaspar? . . . Te voi scãpã eu de D-ta însuși; . . . cu voiä séü fără de voiä părintele méü va trăi! (este gata de a eși).

BUCIOC

Un Domn la tëpä! unsul lui Dumneđeü, aceluia a căruia frunte a sãnțit-o coröna lui Stefan și a lui Alesandru! . . . O! duceți-më, duceți-më la piciörele lui! . . . Puternic, eu m'am ridicat, sprijinit de datoriä, pe d'asupra capului lui... Osãndit la mörte, voi îngenuché înaintea lui!... O! Vornice! nu scãparea vieței ci dreptul de a sãruta piciörele lui Gaspar étä ce -ți cere părintele tãü.

LUPU

El veî avea, dar veî fi mântuit. (ese)

BUCIOC

Gaspar la țepă, și eu nu pot nimic! și sunt Vornicul unei țeri care dice că mă iubese!

Scena X. Temnicerul vine și din ordinea lui Lupu, deschide lui Bucioc o ușă la dreapta, ce duce în tainița lui Gaspar.

Scena XI. Tôder și Septilici intră. Este acum o scenă à la Shakespeare, care ni se pare reeșită. Un temnicer prefăcând pre omul și funcționarul de trebă, dar punând în pusunar banii trădărei datoriilor sële, pe când cu gura eî dă îndărăt; un intrigant mișel ca Tôder; unul isteț dar astute ca Septilici și aceștia, închipuiți-ve-î la un moment dat plănuid la mórtea lui Bucioc, d'inaintea unei movile de oseminte, de crane și fluere de picioare, care năvălesc din tóte părțile din o tainiță obscură și sinistru roșietică, ce le deschide în fund temnicerul. spre a se putea ascunde ambii ucigași. Tabloul e complet și teribil.

SEPTILICI

Găsese mizloc d'a ne ascunde aci . . . O! sciî, escî om de trebă . . . (îi dă bani) Iacă pentru omul de trebă.

TEMNICERUL (ia banii și gâdesece)

Unde? . . . A! este un locușor . . . Numai de, nu-î tocmai a bună-ânimă . . . (deschide în zidul din fund o tainiță mică plină cu oseminte și schelete. Lumina roșietecă a lampii luminează scena. Mai multe tidve cad pe jos în temniță; Tôder și Septilici fac o mișcare de oróre) Iaca, aici . . . Heî? ce diceți de loculeț?

TODER

Brrr! ce naiba e acêsta? Par-că e capestea titvelor de la monastirea Neamțuluî.

SEPTILICI

Aici?

TEMNICERUL (ridicând tidvele și aruncându-le în tainiță)

De! Gavri! și ulcióre cum sunteți tot după slobozeniă
 ămblați? La loc! Aici e tainița Lăpușnului, jupâne . .
 Veți tidvele astea, boerile Hatmane? (de împinge cu piciorul)
 sunt tot tidve de boeri, cari au murit pentru țeră. . . Ha! . . .
 ha! . . . ha! . . .

Scena mai continuă cât-va ast-fel și se termină cu ascun-
 derea lui Septilici și Tóder între acele osăminte. „Ce! ve-
 derea a nisce oseminte mute, își dice Septilici înmărmurit
 el însuși de aspectul tainiței, — se mă îngrozescă? Dar de
 scapă Bucioc ale mele vor adăogi pre aceste“ . . . Și el în-
 vinge gróza cum și-a învins și cugetul și intră, după ce din
 câte-va vorbe ce schimbă în secret cu Tóder, publicul a
 înțeles planul său d'a discărca un pistol în Bucioc, când el
 va păși pragul ușei întorcându-se din temnița lui Gaspar.

Scena a VI și pênă la finea actului al V, se petrece în
 temnița lui Gaspar. Noi le reproducem în totalitatea lor,
 fiind-că, orî cât dorim se ne strângem analiza, nu am sci ce
 se cităm, acțiunea fiind aci fórte strâns și viu urmărită, și,
 după părerea noastră și ni se pare și a publicului care le-au
 aplaudat, caracterile lui Bucioc și Gaspar sunt marcate în
 aceste scene în un mod deosebit. Recomandăm cu deosebire
 mișcările psihologice ale lui Gaspar din scena când i se
 spune că i se gătesce țépa: convulsiunile lui sunt caracte-
 ristice. Mai subliniăm teribila scenă în care d'o parte Bucioc
 urmăresce, în o aiurire admirabilă resbunarea sea, pe când
 Gaspar de altă parte, amenință, se rógă, se umilește, bles-
 temă . . . cerând scăparea sea, și între ei Zolkiewski repre-
 sentând bunul simț, opiniunea publică . . . Oprim însă aci
 reflesiunile noastre spre a da loc înseși scenelor. (Urméază
 scena).

O dramă, ast-fel precum o concepem noi, trebuie se îm-

plinăscă două mari condițiuni. Trebuie mai întâiu se cuprindă un studiu moral și serios asupra caracterelor și pasiunilor umane, trebuie în urmă se presinte acea varietate de evenimente și de *intrigă* care se țină neîncetat deșteptată atențiunea și curiositatea spectatorului.

Tragedia clasică va rămânea în etern nemuritorie și în etern puternică prin acele mari studii morale ale pasiunilor și ale caracterelor; maestrea sea însă continuă, obligațiunea ce mai tot-d'a-una și aă impus marii poeti tragiciei de a și lua personagele lor din clasele înalte și aristocratice ale societății, simplitatea sa plină de demnitate dar adesea și de monotoniă nu corespund îndestul cu mișcarea și varietatea spectacolui ce cerem noi modernii de la o reprezentațiune teatrală, cu cerințele societăților democratice, cu complicațiunea incidentilor, evoluțiunilor și mișcărilor de scenă ce sunt necesarii mulțimei și a căria posibilitate și perfecționare construcțiunea materială a teatrelor moderne a împins-o astă-đi pêne în gradul cel mai înalt.

Drama modernă trebuie se dea satisfacțiune tutulor acestor cerințe.

Mai independentă, mai variată, mai puțin majestósă, mai democratică, mai complicată de cât tragedia clasică, ea nu va putea se se supună cu rigurositate celor trei *unități* ce se cerea atât de mult în perioda clasică a artei teatrale: unitate de *loc*, de *timp* și de *acțiune*:

Qu'en un lieu, en un jour, un seul fait accompli

Tienne jusqu'à la fin le théâtre rempli.

Boileau (Art. poétique)

Noi însă, daca nu cerem unitatea de loc și de timp și o sacrificăm din totă-ânimă, cu scôla romantică, mărturisim că, pentru ceea ce privesce *unitatea de subiect*, suntem din scôla clasică și cerem riguros acéstă unitate.

Unitatea de acțiune este, după noi, prima calitate a oricărei opere de artă.

Conduși în aprețierea compozițiunei D. Urechii de aceste principiuiri, nu ezităm a declară că *Vornicul Bucioc* este o adevărată dramă și împlinesce principalele condițiuni ce cerem de la o serioasă compozițiune dramatică: studii psihologice de caractere și de pasiuni; combinațiuni de evenimente cari permit acestor caractere și acestor pasiuni se se desfășure înaintea ochilor noștri; complicațiuni (póte cam numeroase) de incidente, de evoluțiuni, de mișcări de scenă, aparatul cu un cuvânt exterior al dramei bine țesut, o intrigă bine combinată, o varietate de fapte și de personaje care ține deșteptată curiositatea fără că se distrugă unitatea de impresiune dominantă ce produce eroul principal al dramei, *Vornicul Bucioc*.

Puțina noastră competență (competență mai mult de amator) în cestiuni literarij pe de o parte, érá pe de alta dorința de a lăsa un câmp neexploatat presej noastre din Capitală pentru ca se 'și póta pune în evidență tóte cunoscințele séle, nu ne permite de a analiza, sub tóte puncturile de vedere, compozițiunea D-lui Urechii, de a 'i aréta aci tóte frumusețele precum și tóte defectele séle.

Punctul de vedere moral și istoric singur ne va ocupa.

Điserăm că cu tótă varietatea factelor și personajelor drama ce analizăm împlinesce prima condițiune ce cerem de la oră-ce operă de artă: Unitatea de acțiune.

Un personagiu și un *caracter* domină tótă drama, personagiul și caracterul *Vornicu Bucioc*.

Cum a înțeles D. Alesandrescu acest caracter? Cum l'a desfășurat înaintea noastră? Ce impresiune face asupra publicului? Mulțimea eșind din teatru se întórece a casă cu o înaltă idee morală care se 'i înobileze și se 'i fortifice ânima séu cu îndoințe care se o turbure și se o demoralizeze?

Mai întâi se recunóscem că caracterul Vornicului Bucioc

se menține cu demnitate și tăria de la început pînă la sfîrșit. Autorul a înțeles că n'ar fi făcut din principalul sîm personagiū un eroū demn de a fi luat de model de ar fi arĕtat pre Bucioac în actul III și IV diferit de Bucioacul actului I și II și schimbāndu-se încă în actul V ca se se presinte sub un aspect diferit.

Devotac Domnului țerei, lui Gaspar, el sacrifică tot pentru a rĕmānea pĕnĕ în cel din urmă fidel sentimentului dominant al ānimei sĕle.

Cruđimele lui Gaspar, imoralitatea lui clātinā într'adevĕr cāte o datā în ānima lui Bucioac acest sentiment.

Amorul ce Gaspar concipe pentru soția lui Bucioac, Irina, deșteptā chiar un moment în spiritul Vornicului ideea de a-și resbuna și de a pedepsi pre culpabil.

Vornicul lui Gaspar ĩnsā ĩnvinge pre bārbatul Irinei.

Amorul sĕu cātre Irina este sacrificat devotamentului sĕu cātre Domnul țerei.

Bucioac se smulge din brațele Irinei ca se mĕrgā se apere pre Gaspar de ostile streine ce amenința țera și tronul.

Despārțindu-se de Irina, el repetă cu ĩntristare, dĕrā în cele din urmă fāřă șovāire :

„Sunt Vornicul lui Gaspar, sunt Vornicul țerei.“

Lupta ĩntre aceste douĕ sentimente : amorul lui Bucioac cātre Irina și devotamentul ce a jurat Domnului țerei procurā D-lui Alesandrescu ocaziunea a mai multor scene în care limbagiul și pasiunea se ĩnalță pĕnĕ la patetism.

O primā questiune.

Acest sentiment profund de religiune cātre tron, atāt de profund în cāt primul boer al țerei se se prosterne neĩncetat ĩnaintea unui parvenit desfrānat și cavaler de ĩndustriā ce ocupā acest tron, și neĩncetat sĕ ĩnābușĕscā în ānima sa tōte justele sĕle resentimente, tōte nobilele sĕle pasiuni, tōtā

legitima indignațiune ce trebuie se deștepte într'o animă nobilă spectacolul vișului innobil, acest sentiment este el ôre conform cu cerințele unei rațiuni luminate, și unei animi virtuôse pe de o parte, érá pe de alta cu datinele și ideile țerei nôstre? Este el un sentiment înalt ce trebuie pus în ânima unui eroi demn de a servi drept model?

N'ar fi mai natural de a arêta pre Bucioc, indignându-se în cele din urmă de lașitatea și vișurile lui Gaspar, se se unescă cu Lupul, să conspire în contra lui, să profite de pozițiunea sa și de amorul ce-î manifestă poporul și se res-tórne pe un Domn ce aduce atâta jale și nenorocire asupra țerei și familiei sële?

Autorul însă e din acea scólă care crede că nu tot ce este în limitele ôrdinariî ale naturei este *Frumosul*.

Natural ar fi că bătrênul Orașiu al lui Corneille, ce-și iubesc fii din tot sufletul, să se bucure când i se spune că unicul sêu fiu remas și-a scăpat viața părăsind lupta. Bêtrânul Orașiu răspunde însă aceluia care, narând lupta între cei trei Curiași și cei trei Orași și arêtându-î cum cei doui fii ai sêu au fost uciși, termină dicând despre cel din urmă:

Que vouliez-vous qu'il fit contre trois?

răspunde, dic, prin acel faimos:

Qu' il mourût,

care ne transportă mai presus de limitele naturalului, ne dă o înaltă idee de noi înșine și ne face se concepem notiunea sublimului.

Pôte că ar fi într'adevăr mai natural ca Bucioc, ne mai putând suferi întristările și durerile sële și ale țerei, se conspire cu Lupul și se ucigă chiar pre Gaspar.

Autorul însă a cređut că nu numai adevêrul istoric déră și *frumosul* se afla în fapta contrariă. A avut autorul în acelaș timp grijă a-și esplica cugetarea sa făcând pre public se înțelégă că nu pentru persóna lui Gaspar, Bucioc arêtă acest mare devotament.

„Nu pentru Gaspar mă sacrific, esclamă el la finele actului al V-lea, ci pentru Domnul țerei mele, pentru *Unsul lui D-zeu*, pentru acel Domn pre care Moldovenii l'au primit la *Dreptate* . . . a căreia frunte a sâșnit-o coróna lui Alexandru cel Bun și a lui Ștefan cel Mare....“

Aci se presintă natural o primă reflecțiune: Este óre moral de a arătă mulțimei adunată, vișiiul călcând neîncetat în picióre virtutea, fără ca acésta să se înalțe indignată în contra aceluia în care vișiiul este incarnat și acésta pentru că el este pe tron și are pe frunte coróna lui Ștefan cel Mare....

„Gaspar, ȓice în mai multe rënduri Bucioc, este *unsul lui D-zeu* și Domnul țerei, or' bun or' rêu, la tóte primejdiile lui ferit trebuiesce, căci or' cum este de la Dumneȓeu este.“

Și Bucioc în actul al V-lea, după ce a fost prigonit de Gaspar prin țépă și otravă, calomniat în divan și amerințat în ce are omul mai sacru în onórea casei sale și amorul sêu către Irina, voiesce să scape pre Gaspar osândit la țépă, profitând de întunericea noptii și primind cu bucuriă a lui locul Domnului sêu. „Tépa, ȓice el, are trebuință de arne“, étă tot.

Autorul, cum vedeș, este consequent pênă în sfêrșit și susține cu tăriiă unitatea de caracter a lui Bucioc.

El voiesce se ridice pre personagiul sêu principal mai presus de limitele ordinariii ale naturei, el voiesce se facă dintrênsul un eroi și se ne arete ce este un *Caracter*.

Dér încă o dată acésta nu turbură óre noțiunile nóstre de morală? Ce însemnéză acéstă religiune monarchică ce decurge din *Dreptul* divin? Ce însemnéză acest fanatism dinastic?

— Când face cine-va o dramă istorică, ne ȓicea mai deunăȓi D. Alesandrescu, cu care am avut plăcerea să vor-

besc în mai multe rânduri despre drama sa, trebuie se repesinte ideele și credințele timpului în care se petrece acțiunea, érá nu ale timpului în care scrie. Ce ai díce de un dramaturg care ar pune pe scenă pre ministrii lui Stefan oel Mare în frac și mănuși albe, ocupându-se de antreprisele Godillot și de licitațiuni pentru ranițe.... Tot așia ar trebui să fi rís de mine acei care, cunoscând istoria, m'ar fi vedút zugrăvind, sub tipul istoric al lui Bucioc, o fantasiă modernă a modernei nóstre civilisări.

Și D. Alesandrescu, cu cronicarií în mână, m'á arétat cum cei vechi recunosc Domniei *originea divină*.

Citám, pentru cititorií nóstri, unele din pasagale ce ne-á pus sub priviri D. Alesandrescu.

Miron Costin díce la pagina 270 a cronicilor séle „Domniile sunt sub rânduiala lui D-đeú, fără carele nu este Domniá.“

— „D-đeú pre cel mai mare l'á lásat și județul cel ceresc al lui pre pámânt i l'á dat“ Urechia pag. 175.

— Pecetea țerei se păstréză în mânele celuia ce-l alege D-đeú a fi Domnul țerei. Idem.

La pagina 241 M. Costin, narând uciderea de Septilicií și Goia tocmai a lui Gaspar Graziani, esclamá: „spurcată și grósnică faptă și neauđită în tóte țerile crestinesci. Domnul, orí bun orí réú, la tóte primejdiile lui ferit trebuie, că orí cum este de la Dumneđeú este; precum díce sânta scriptură: nu este nici o putere fără numai de la D-đeú.“ Și la pag. 304, când naréză faptul isgonirei lui Vasile Lupu și cum tégroveții slobodeú o pușcă asupra lui trecând Nistru în fugă, acelaș cronicar esclamá: „spurcată și nebunescă faptă și nu fără de osândă cât de târđiú.“

Din contra, cronicarií laudă și bine-cuvintéză pre cei ce rămân credincioși Domniei și ajută Domnilor la vreme de pericole și nenorociri. „La accia ce a stat la nevoia Domnului, cinste vecinică fiá-cáruí este.“

— Ei bine, 'mă adăogă D. Alesandrescu, ce alta face face Bucioc, Vornicul lui Gaspar, decât aceea ce ȳic u cronocarii Ńi ce f c u Românii aceluı timp.

D ca Bucioc nu se revoltă în contra lui Gaspar, carele at tea nelegiurii face Ńi at tea isbirii d  at t  reii c t Ńi lui, este că Bucioc, reprezent nd elementul b tr n al culturei naționale la 1620, este reprezentantele vechei genera iunii, vechiului respect pentru *unsul* lui D-deu, *or  care fi  el*.

Al turezza cu acest element, D. Alesandrescu întroduce deja elementul june, Lupul, carele se depărtéză de la credin a str bun .

— „D r d ca Lupul, -m  ȳice D. Alesandrescu, este în- teles de noi modernii, fiı Ńi nepo ii ai revolu iunilor Ńi resturn rilor, p te chiar părinți ai unei recente resturn ri, Bucioc însă nu e mai pucin logic în faptele s le când r m ne credincios Domnului  reii, fi  el c t de miserabil.... D ca Bucioc, lovit de Gaspar în onórea Ńi casa sa, ar fi sf rŃit prin a conspiră, a lucr  ca să ie el domnia, ajungea p te a fi un *salvator*, p te un *domn d r* nu un ero  demn d'a ne servi de model.“

Result  din cele espuse p n  aci, că în convic iunea intimă a D-lui Alesandrescu, o cunoscin a aprofundată a istoriei  reii ne ar t  că străbunii noŃtri au recunoscut originea divin  a Domniei Ńi au  n l tat no iunea inviolabilit tei Domnitorului p n  la o religiune. Mărturisim că, din parte-ne, dorind a ne asem n  Bucioc, în ceea ce privesce unitatea de caracter, mai că ne-ar fi plăcut să r m nem în prima n str  ignoran , care ne spunea că la noi în  r  originea divin  a Domniei era un ce necunoscut.

Result , prin urmare, că veritatea istorică Ńi credin ele epocei nu permit u D-lui Alesandrescu, cum nu au permis nicei cerințele unit tei de caracter, s  zugr v sc  alt-fel dec t după cum a zugrăvit caracterul Vornicului Bucioc.

C t pentru ceea ce privesce, ca să terminăm, doctrina în

sine a dreptului divin, fiă-ne permis, aruncându-ne o privire asupra mormântului în care e îngropată pentru tot-d'auna, a o declară pre atâta absurdă și imorală, pre cât arogantă și monstruôsă.

Vom respectă istoria, ne vom feri de a falsifică faptele istorice pentru a le pune în conformitate cu doctrinele și interesele noastre moderne, vom represintă tot-d'auna, cu scrupulositate. trecutul cu credințele și religiunea sa, d'éră vom afirmă în acelaș timp cu tăria credințele și religiunea secolului nostru și ne vom obstină a le pune tot-d'auna în evidență:

— Dreptul natural al națiunei în facia dreptului divin al monarhului.

— Dumneșeu a făcut pe monarhă pentru națiuni, érá nu națiunile pentru monarhă, și încă:

— Democrația luminată, înobilită prin instrucțiune și educațiune, séu în alte cuvinte:

— Aristocrația inteligenței și a ânimei în facia atât a Oligarchiei orgoliôsă, arogantă și ineptă, cât și a Demagogiei ignorentă, turbulentă și sêlbatecă.

— Libertatea în facia Despotismului.

Dér să ne oprim aci și se lăsăm publiciștilor și preseii din capitală meritul de a analisă și critică drama D-lui Alesandrescu sub numerose puncturi de vedere sub care trebuie studiată o operă așia de seriôsă. **Esarcu.**

(*Ateneul Român*)

II

La secunda representațiune a *Vornicului Bucioc*, juniemea studiôsă a salutat pre autore cu următorea adresă tipărită și distribuită în public.

Domnule V. A. Urechiiă,

„Junimea studiôsă, mișcată de nobilele sentimente ce ai

sciut face se vibreze în Ea, prin *Vornicul Bucioc*, piesa D-téle, operă de gen dramatic, vine cu ânima tresăltândă de bucuriă, cu ocasiunea presentă, a manifestă încă o dată public sentimentele séle de iubire pentru D-ta, care ca profesor, ca conducător scólelor, în conferințe publice, ca și în tóte se ierile D-téle, și astă-đi, în opera D-téle dramatică, ne-âi făcut să cunóscem, se simțim și se iubim gloriile nóstre mari naționale și se palpităm la dulcea speranță a României celei mari a venitorului. În *Vornicul Bucioc*, D-le Urechiă, ne-âi arătat ce trebuie a face pentru a ajunge la acel *venitor* : a pune mai pre sus *patria*, *binele public* și *datoria*, decât : avere, familiă și viață. Ferice de cei cari vor fi înțeleș mărirea și nobleța caracterului Eroului dramei D-téle, D-le Urechiă !

Acéstă operă va probá lumei că România pășese astă-đi și pe calea artei dramatice, care, mai bine de cât tóte, reflectă aspirațiunile unui popor. România 'și reavu esistența și graiul séu prin literatura sa. Astă-đi scena română a fost și ea scólă sublimă pentru români.

O! dea D-đeș ca semînța ce âi semănat în ogorașul fiăcării ânimă române, ce a ascultat pre *Vornicul Bucioc*, sé-și dea rodul séu ! Éca prețul ce va fi dat semănătorilor ca D-v., semănători de cari deunăđi încă ne vorbėj la Ateneș.

Junimea te salută, D-le Urechiă, dorind ca numele D-téle în literatura nóstră sé fiă aședat alătura cu acele ale cronicarilor : Urechiă, Costinesci, Șineai, etc., a căroră memoriă este scumpă pentru tot ce este român.“

(Urméză 289 subscrierı).

III.

D. Cesar Boliac, în *Trompeta Carpaților*, analizéză asemenea pre *Vornicul Bucioc*. Estragem din acésta șirurile următóre :

„*Vornicul Bucioc* de D. Alesandrescu Urechiă este o adevărată dramă care are și interesul și intriga și caracte-

rele cerute de drama modernă ce ocupă și face atât de interesante în epoca noastră, scena francesă mai cu seamă. Ea are și ușorul ridicul, și sarcasmul, și cânticul, când cântat, când recitat, și durerea și mórtea, eclecticismul dramei mode ne din tragedia, din comediă, din melodramă, etc.

Părerea noastră este că *Vornicul Bucioc* de D. V. A. Urechia merită premiul între cele-alte trei-patru încercări de dramă ce avem pênă astăzi în limba română.

Veritatea istorică este fondul piesei, și interesul dramei nu perde firul intrigei urzite pênă la desfacerea ei. Situațiunea politică și socială a țerei în acea epocă, e bine descrisă; nu scim numai pênă unde se întindem partea poetului în dramă în privința omoririlor și celor ce dau mórtea. Mai mult în estetică s'ar putea descoperi câte un anachronism de cât în idee. Și aceste mici anachronismuri, scrupulos cercetate, s'ar găsi mai cu seamă în costumul țerancilor, în limbagiū, cum spre exemplu *dómnă* jupânesei lui *Vornicul Bucioc*, care negreșit că, deca pre la începutul secolului XVII ar fi început se sune rău la auđ vorba *jupânésă* sociei jupânului, n'ar fi putut se se țică *dómnă*, titlu reseruat numai sociei Domnului, și póte ar fi ajuns mai lesne la *cocónă*; cum *érăși*, spre exemplu vorba *evlavios* în gura unei persóne de clase inferioare în loc de *cucernic*; cum, spre exemplu, limbagiul familiar între jupânésa Irina cu bărbatul său, vorba de „tu“ n'ar prea seménă cu limbagiul epocii în cercul înalt al societăței române, când femeea nu uită nici în sanctuarul căsătoriei că trebuie să sărute mâna bărbatului și bărbatul să-și sărute fruntea și ochii; și încă câte-va de asemenea natură, la cari negreșit că nu ne-am fi oprit de loc deca admirabilul limbagiū din chronice nu ne-ar fi strămutat cu totul, prin talentul D-lui Urechia, în epoca în care a voit autorul se ne strămulate.

Caracterele în această dramă a D-lui Urechia sunt tóte cele cerute și sunt bine exprimate prin împărțirea rolurilor.

.....

Simțimentul de recu noscintă și de devotament este bine pus în ânima de femee, în Flórea, pentru nănașul sėu, și bine transplantat în ânima fiicei sėle.

Un personagiu neînsemnat, un rol mic, ghicitórea, este bine introdus în dramă, si-și are rațiunea sa de a fi; este al epocėi.

Punerea în scenă mai că nu lasă nimica de dorit, și mai multe surprise de scenă sunt bine sem ănate în piesă, de și nu tóte destul de pronunciate. Diva nul domnesc nu este destul de imponent, și când Domnul țerei chiamă pre toți boerii mari și mici se ia parte la judecată, adică pre *boerii de divan* și pre *boerii de laviță*, nu se înfățișeză mai mulți de cât veri-o șese persóne de divan, dintre cari numai unia cu vot deliberativ, și câți-va boeri de laviță în picióre. Clerul, partea esențială în Divanul Domnesc, lipsește cu desăvėrșire. Prisonierul se înfățișeză fără introducători și logofetul Divanului nu se vede nicăiri. Insemnele domniei lipsesc, și mesele d'inaintea boerilor sunt un anachronism care înfăcișeză mai mult pre notariul modern cu clerii sėi. Armașul lipsește. Costumele în cea mai mare parte aveău cașetul epocėi: într'al Vornicului nu este negligeat nimica, nici chiar inelul din degetul cel mic, care n'ar fi stricat sė fiă mai mare și mai rotund, mai potrivit unui asemenea boer. Costumul Irinei este la perfecțiune întru tóte, pėnė la cele mai mici amėnunte, pėnė chiar și la cercei. Rochia puciuin mai scurtă ar fi arătat póte și condurul cusut și cu tocul roșu. Flórea era bine îmbrăcată pentru starea ei socială, dér nu scim déca putem dice tot atât și pentru fiica ei.

D. Velescu, D-na Stavrėscă au jucat în perfecțiune; nici o greșală. Și déca Irina a fost obligată sė tot ingenuchie și sė tot leșine, déră a sciut sė móră că o adevėrată artistă: pălirea și vinețela morței crescea pre facia ei cu scăderea puterilor, în cât, când și-a dat suflarea, nu s'a mai vėdut viėta nicăiri.

D. Dimitriade a jucat bine pe acest personagiū misterios în tóte viciurile lui. După părerea noastră D. Dimitriade a făcut mult progres în apropierea spre natural. Căderea sa a fost cam redă și economia scenei l'a căsnit prea mult, ținându-l prea mult timp fără suflare.

Ghicitórea în tot a fost perfectă.

În general rolurile principalī aū fost bine jucate.

Putem însă să observăm artiștilor noștri, atât dómnelor cât și domnilor, monotonia pronunțării și apăsarea regulată a cuvintelor, care ar trăda o imitațiune servilă a aceluiași prototip.

Fiă-care caracter, fiă-ce temperament, fiă-ce organ, fiă-ce manieră de vorbit, trebuie să-și aibă variațiunile séle proprii, naturalī ale ei, venite și inspirate în caracterul și în stilul fiă-căruia propriū. A imită însă pre același diapason, cu același tact, apăsarea cuvintelor insinuitoare séu pătrundătoare, apăsarea asupra cuvintelor, cadențată pre silabe și chiar atunci când cuvintele nu sunt tocmai semnificative ca să le trebuască dat timpul să pătrundă, silabă cu silabă, în aceia către cari se adresază; a modelá necontentit vocea genând'o în naturalul ei, spre a apăsa vorbe și a cadența silabe, fără loc și fără necesitate de multe ori, și tot-d'auna în aceeași formulă, este după noi o greșelă a artiștilor noștri în genere, care greșelă s'ar putea foarte lesne corige deca s'ar observá cel pucin numai împregiurările, numai momentele când se lungesc și se apăsa silabele în jocul primului artist Millo.

Și, în reprezentațiunea despre care e vorba aci, mai că n'am putea deosebi din greșela generală decât pre Flórea, pre Ghicitórea și pre Postelnicul Goia. Efectul vorbelor nu stă tot-d'auna în apăsarea asupra lor.

Întrenarea a cam lipsit în reprezentațiune, și causele negreșit că sunt pucina identificare a unor artiști cu rolurile lor, nefamiliarisarea artiștilor noștri cu drama și fatalitatea

care persecută teatrul nostru de la începutul său: neînvețarea rolurilor. Vai de reprezentațiunea aceea în care actorul are nevoie să se apropie de sufler ca să știe ce să dică; vai de reprezentațiunea aceea în care suflerul se aude de o potrivă ca și actorul și unde, repetând actorul pre sufler, seamănă cu vechia *kanonarchisire*, când bietul kanonarchiu alergă de la cântărețul din drépta la cântărețul din sténga să-și spună pre carte ceea ce are să dică din gură.

Artistul cel mai perfect ar fi imbarasat când i-ar lipsi două-trei cuvinte și ar trezi din transportarea lui ca să dea ascultare suflerului.

Consiliăm pre autorul acestei piese să nu mai permită reprezentarea ei pêne când o repetițiune generală nu se va putea face în lipsă și de sufler și de caetele de roluri. Atunci reprezentațiunea își va putea dobândi intrenementul care-i lipsește.

Noi strângem mâna cu cordialitate autorei nostru dramatic D. V. A. Urechia, și-i urăm prosperitate pre această cale spinosă, cea mai spinosă a literaturii.

Dorim să vedem după această dramă una a lui Vasile Lupu și altele pêne la Cantemir; cel puțin atâta, spre a se putea conduce epopea Moldovei într'un șir de drame în chipul Henricilor Engliterei de Shakespeare.

Nu avem nevoie, D-vóstră a căror frunte s'a atins cu darul ceresc; nu avem nevoie, talente române, nu avem nevoie de rîs. Nu mai avem nevoie de desmățarea moravurilor, ci avem nevoie de lecțiuni a putea plînge, a putea simți; avem nevoie de dezvoltarea simțimentelor nobili și mari, de dezvoltarea patriotismului și a devotamentului în exemple luate din istoria patriei. Avem nevoie de întorcerea noastră la acele credințe vechi care ducă pre români frunte cu ómenii ce sciau se se înalte pre dênșii și patria lor în alte națiuni; avem nevoie să ne îm-

bărbătam prin durere și prin plâns, érá nu se ne mai desfrânám prin rísete.

Bolliac.

IV

Románul de la 1 Aprilie 1867, ȓice despre *Vornicul Bucioc*, cele ce urméză:

„Marți la 28 Martie s'a jucat pentru prima órá acéstă dramă originală a D-luí V. A. Urechia. Succesul operei a răspuns așteptării.

D. Alexandrescu Urechia este deja cunoscut pe câmpul literaturéi române. *Vornicul Bucioc* ni-l arétá într'un mod strălucitor și în ramura dramatică. Acéstă dramă întrunesc multe calitáți, care rare orí s'aú vėđut în aceeași operă la noi: limbă corectă și armoniosă, cugetări mari și profunde, combinări dramatice, spectacol, tot ce se cere spre a contribui la succesul unei opere teatrale.

N'avem astă-ȓi nici timpul nici spațiul a vorbi de modul cum s'a interpretat de artiști acéstă dramă. Ne vom mărgini a spune că rolurile principale sunt jucate de D-na Stavrescu, D-nii Dimitriade, Velescu, Felbariad, etc.“

V

Tot în *Románul* de la 19 Noembre același an, D. B. P. Hăjděu, voidn a demonstra tesa sa că boerii románi n'aú fost credincioși tronului, ȓice:

„Amicul nostru D. V. Ales. Urechia și-a dat multă bătăia de cap, mult și-a frământat mintea, a resfoit multe foliante, pentru ca se póta găsi în tot decursul istoriei române măcar un boer credincios tronului, și a reușit în fine a găsi unul,

unul singurel, pre nenorocitul *Vornic Bucioc*, carele i servi apoi drept stofă pentru admirabila sea dramă.

Ei bine, fără a mai vorbi că autorele acestei frumoase producțiuni literarii . . .“

VI

„Sâmbătă la 1 Aprilie 1867 teatrul național dete o reprezentațiune de gală în onórea sosirei în capitală a M. S. Principelui Serbiei Miloși Obrenovici. Augustul visitatore asistă în loja domnescă împreună cu M. S. Domnitorul nostru. La finea actului al III-lea, Măriile Lor aű ordonat se se chiamo în loja domnescă pre autore, pre care bine-voiră a-l felicita cu cuvinte încuragiătore. Când publicul vėdu pre autore în loja domnescă, el aplaudă cu mult sgomot, rădicându-se în picioare, pre Domnitorul mecenate, protector al literaturėi nóstre dramatice.“

VII

„M. Basile Alexandrescu Urechia nous a donné jeudi dernier la vive joie d'applaudir à un drame excellent intitulé *Vornicul Bucioc*. Accoutumé au caractère grandiose de la littérature espagnole, qu'il connait à fond, M. Urechia a donné à son héros l'un de ces caractères que l'on a ingénieusement comparés aux armures des chevaliers du moyen âge et qui sont plus remarquables par leur force que par leur souplesse. Le *Vornicu Bucioc* est la personification du dévouement au Prince. Pour lui tout disparaît devant la grande image de l'autorité souveraine; il lui sacrifie tout, même l'amour, on pourrait presque dire même la chasteté de la femme qui porte son nom. Lá est l'écueil, et l'écrivain,

eu voutant faire son héros trop grand ne l'a pas assez laissé homme. En contemplant la vertu farouche de *Bucioac*, on se rappelle involontairement ces vers du grand Corneille :

Et je rends grâce au ciel de n'être pas Romain
Pour conserver encor quelque chose d'humain.

Si en donnant á son héros une taille surhumaine, M. Urechia a commis une erreur, ce n'est pas du moins l'erreur d'un esprit médiocre.

La pièce est jouée d'une façon très remarquable par M-me Stavresco et par M. M. Velesco et Pascaly. Les costumes sont très beaux et rigoureusement historiques. La mise en scène est splendide. L'antique Roumanie apparaît aux yeux du spectateur charmé, avec ses crimes et ses vertus, ses grandeurs et ses hontes, comme une vision des jours passés, comme une leçon éclatante donnée aux générations d'aujourd'hui.

(*Le Pays Roumain*).

VIII

„Séra de la 9 curent a fost pentru publicul gălățen una dintre rarele, dintre cele mai frumoase seri.

Am auzit adese-ori șoptindu-se că publicul nostru, cu pucine excepțiuni, nu știe ce va să țină viața; viața lui se reduce la o simplă nutrire a corpului fizic, și că el nu are idee de ceea ce constituie adevărata viață, viața morală-intelectuală.

Aceste șopte, s'o spun cu francheța înăscută în mine, mi-aș produs mult sânge rău; căci omul care trăește numai pentru a-și nutri corpul duce viața tristă a unui animal și nu este nimic mai mult decât omul-animal.

Aide, public gălățen, momentul a sosit pentru a arăta lumii civilizate că spiritul tău este susceptibil de o viață

intelectuală, că ânima ta simte necesitatea unui nutriment moral.

Piesa *Vornicul Bucioc* este opera unui scriitor artist; artiștii dramatici vor avea o luptă grea d'a o esecuta, noi d'a o simți! Dér curagiū! . . .

Micul nostru teatru, desprețuit pêne acum, este astă-đi atât de mare, atât de frumos . . . logiele, cărī altă dată erau prea mici pentru 2—3 persóne, astă-đi sunt suficiente pentru 4—5 persóne mari și numeroși copilași. Stalurile, altă dată atât de numerose, astă-đi sunt prea pucine! Vedeți cât farmec posede sërmana nóstră ânimă, pre care noi am desprețuit-o într'un mod atât de ingrat, răpindu-ı orı-ce viuéță! . . .

Tăcere amice! cortina se rădică, spectacolul începe. Déră unde se privim? Cuı se oferim atențiunea nóstră, piesei sėu esecutării ei, sėu se urmărim impresiunea, farmecul ce revérsă în fețele publiculuı spectator?

S'ascultăm sėu s'o cetim în gingașele fețe, în ochiı scânteietori a acestuı chor de ângerași, a acestuı buchet de flori carı ornéză astă-đi sala teatruluı?

O! ce fericit trebuie se fi D-ta, D-le Vlădicescu, vedënd acest manifest de iubire, o iubire atât de încuragiátore ce beneficiul D-téle a agitat. . . .

Vornicul apare . . . măreț tabloū! amor pentru țéră, fidelitate pentru tron, fermitate în hotăririle sėle, forte, puternic în facia tronuluı, teribil faciă cu inimiciı națiunei și cu șopârlele tēritóre, dér dulce, blând în facia frumoșei sėle consórtie, Irina! Grandios tabloū! Mare este spiritul care l'a creat, mare artistul care personifică acest tabloū! . . . Pronunțiațiunea clară, puternică, figura imosantă prin ea însăși și prin frumoșele sėle sentimente conduse d'o artă devenită personificată, ne presintă în *D. Vlădicescu* pe adevératul Vornic, nu a luı „Gaspar“ după cum o repeta el adese orı în fidelitatea sea către tron, ci a D-luı *V. A. Urechia*.

Frumoasa Irină, e vorniceasa, sublimă femeie, femeie din timpurile vechi, din acele cari muriau pentru virtute și pentru bărbații lor. Ghiarele profanatoare a vișului pentru ea nu era o cursă, ci un mijloc d'a deveni mai forte, mai virtuoasă. O! decât damele române, nevoind a crea virtutea, ar imita cel puțin virtuțile strămoșești . . .

Parcă ved încă acea figură plângândă, frumoasă prin virtuțile seile, desmerdând pre bêtrenul său Vornic. Parcă aud încă acea voce sonoră, dulce, care șoptia cele mai frumoase sentimente de iubire . . . iubire care astăzi trebuie s'o căutăm în bibliotece, ca scriitorul în arhivele . . . ruse de șoreci! . . .

Domna *Teodorescu* ne prezintă acea figură frumoasă. Cuvințele resfățătoare, acea expresiune de durere, ș'acel farmec de sentimente a vornicesei . . . erau ale ei. Vornicul și femeia lui iubită în opozițiune cu acea figură, am putea dice, sêlbatecă, a lui Gaspar, în fața căruia se luptau sinistrelle trăsuri a ânimeș, pasiunile, vișul, atât de bine prezentate de D. *Sachelarie*, nu lăsaș nimic de dorit. Cu cât a fost de grea piesa, cu atât mai mare victoria și meritul artiștilor.

Rolul lui Șeptilici încă fu bine jucat, s'ar fi fost mai bine, decât scurtul timp de studiu nu se lăsa a fi observat din timp în timp, ea și în cele-alte roluri secundare.

Publicul n'a rămas îndărăt; el a dovedit că e capabil a înțelege, ș'a simți: Aplause frenetice însoțiaș rolurile principale de la începutul piesei pênă în fine!

Autorul, D. V. A. Urechă, care a triumfat cu această piesă în capitală, se pôte mândri că arta sea s'a simțit și s'a sciut interpretă și într'un oraș de provincie, și . . . va primi cu plăcere omagieile publicului gălățean.

Un singur păcat a avut această reprezentațiune, pe care nu îl putem iertă, că nu a durat încă o dată cât a durat.

(Vocea Covurluiului)

DREPTATEA DOMNEASCA
SĂU
PORCARUL SI MARIA SA VODA

DRAMĂ IN 3 ACTE CU DANȚURI, DUPA LOPE DE VEGA

Representată pentru prima oră în teatrul național din București,
sub direcțiunea D-lui M. Pascaly, în 24 Februar 1872.

PERSÓNELE

Mircea	<i>D-nu Pascaly.</i>
Dodăilă porcarul	« <i>S. Bălănescu.</i>
Neagu	« <i>Pandele.</i>
Ileana	<i>D-na L. Stănescu.</i>
Doch'a	« <i>Fraivalt.</i>
Moș Arbore moșnean	<i>D-nu Drăguliță.</i>
Marióra	<i>D-na Matilda Pascaly.</i>
Alesandru Vodă cel Bun	<i>D-nu Dimitriad.</i>
Vornicul Bour	« <i>C. Săpenu.</i>
Postelnicul Nestor	« <i>V. Vasilescu.</i>
Cocinschi, domn feud. în Pocuția	« <i>P. Velescu.</i>
Hedvigea, sora lui Cocinschi	<i>D-ra Amelia.</i>
Prejlovschi	<i>D-nu Chirițescu.</i>
Paproschi	« <i>Mavrodin.</i>

Vânători.--Valeți.--Seniori poloni.--Boieri români -- Țărani.--Balet.

PORCARUL ȘI MARIA SA VODA

ACTUL I

SCENA I

Peisagiū. In fund munții Pocuției. La dreapta castelul Coșinșchi în stil feudal. La pólele munților un sat mic. Nistru curge din fund spre dreapta între stânci și arbori.

MIRCEA

Dalbe unde ale Nistrului, voi, cari verșilor și înfloritelor maluri dați sărutări umede și șopte de iubire, o! spuneți, spuneți dacă șoptirile vóstre când-va aũ putut fi armonioase cá acele ce în ânima mea 'mă vorbese de dânsa! O spuneți, spuneți, dacă sărutatul vostru umed a crescut pe mal o flóre mai mândră de cât a făcut se crească, cu vii rădicini în peptul meu, vecinica flóre a iubirei, o singură rață a ochiului ei! . . . O! Mariórá! . . . Cât te iubesc! Cu o lună în urmă, lunecând pluta a lene pe sinul tãu, bătrâne riu, eũ aruncam voios undelor tãle cântecul lui Iuga Vodă... Am văđut-o însă și ađi . . . ađi, pe malul tãu, cu fruntea ređimată de mână, viũ se cer valului se 'mă îngâne ânimei cântecul ei duios . . . Ei, piciorul ei a călcat această arină albă. Care mărăgăritare ađi prețuese cât această bobită de nisip? Ochiul ei s'a afundat pe rađia unei priviți în undele tãle Nistre și petrele patului tãu nu s'aũ prefăcut óre în comori împărătesci? A! de când te-a privit, valul tãu e limpede; de când am văđut-o e turbure mintea mea! Și ađi încă Marióra căută se iea de la valul tãu albeața pentru

pânza ce-a țesut . . . nepriceputa, dar putea află în undă albeața mânei séle? . . . Ascuns din dărătul acelor brađi eú o priveam . . . De demult ea nu maí era acolo, și ochiul meú o vedea încă și ăanima mea era lêngă ea . . . A! Dómne! Când va veni đioa cá se -í pot đice: Mariórá ești a mea! a mea, numái a mea!! . . . (rémâne gânditor)

SCENA II

Același. — MARIÓRA.

MARIORA (pogorându-se pe o cărare)

Mi s'a părut că Mircea descindea într'a cóce . . . dorul se mă fi înșelat? Ba nu, el este, 'l vėd . . . ăanima nu minte. Dar ce face? privesce la ríu, unde albiám erí pândă cu fetele . . . M'am depărtat prefăcându-mė că nu 'l vėdușem. (lui Mircea) Bună đioa Mirceo! Ce vií se cauți în tóte đilele lêngă Nistru? Nu cum-va aí găsit nisce mărgean . . . ce am perđut pe mal?

MIRCEA

Ași vrea se mă găsec pre mine însu-mí . . . Erí m'am perđut însumí aci . . . dar vėđėndu-te mă aflu . . .

MARIORA

Uite, eú credėm că vií se mă ajuți a 'mí găsi mărgelele?...

MIRCEA

Vií se cauți aci rujele feței tėle? . . . Mė ieí în ris? Mărgeanul . . . Eatál . . .

MARIORA

Unde? Unde?

MIRCEA

Pe gurița ta.

MARIORA (impingėndu-l)

Eí! Nu așa de aprópe! . . .

MIRCEA

Tot crudă! pururea nesimțitoare la iubirea mea!

MARIORA

Apoi, veți, Mirceo, ești cam prea îndrăgnet; ce ai face mai mult de 'mă ai fi giuruitul, și în ajunul de a ne binecuvânta Moș-Popa?

MIRCEA

A cui e vina dacă nu sunt giuruitul?

MARIORA

A ta, mi se pare.

MIRCEA

A mea? Nu! De atâtea ori ți-am destăinuit iubirea mea, ochiul și gura mea ți-au spus focul sufletului meu, dar tu ai tăcut . . .

MARIORA

Apoi ce răspuns e mai bun decât tăcerea?

MIRCEA

Se fiă cu puțință?

MARIORA

Mircea, ești băiat cu pricepere, pene și de carte . . . dar ce? Tu nu știi că femeea vorbește tăcând și că nu spune nimic tocmai când mai multe înșiră?

MIRCEA

Dumnezeule! . . . Așia dar tu 'mă dai voiă se te peșese de la jupân Arbore? Tu taci? . . . va se dică dicit „Da!“ . . . Așia e că m'am procopsit la șola ta?

MARIORA

Fiă, dar nu cum-va se i dicit tătucăi că doresc eu una că asta.

MIRCEA

De ce nu? A! tocmăi iată-l vine în căce.

MARIORA

O se aștept din dărătul arborelui, cole, în dumbravă, hotărirea lui . . .

MIRCEA

O! Dómnne! voi-va el semi te dea? Denu, voiú muri, Mariórá. (se retrage puțin îndărát).

SCENA III.

MIRCEA.—ARBORE.—DODĂIALĂ.

ARBORE

Mě șerbesci răú, fártate Dodăială . . . te-am adus cu cheltuială de preste Nistru, aci în Pocuția . . . dar ved că nu ți-e la ánimă se faci slujbă. . . . Aú nu esci mulțámit de casa mea?

DODAIALA

Hei! hei! numai Domnul scie!

ARBORE

Apoi bine, fártate, nu măi te țiú în slujba mea de ađi áci, slavă cerului, dóră nu suntem cununați!

DODAIALA

Hei! căci nu suntem cununați!

ARBORE

Nu-í đi lăsată de D-đeú sě nu-mí perđi vre-o vită.

DODAIALA

Hei! jupáne, după ce porcarul și-a perdut mințile? . . . Scí ce, jupáne? ași vrea se mă pun la o cale.

ARBORE

Haide, fětul meú, veđi de te îndréptă, cá se nu fiú silit din greșéla ta . . . (voiesce a se duce)

DODAIALA

Ian mai stăi nițel, jupâne; veđi niata, jupâne, nu-ı ușor de lămurit....

ARBORE

Atunci e greū de priceput....

DODAIALA

Ecă! ieri când porneam de a casă: „Deū așia, Dodăială, -mă dice Marióra nitale, porcii tēi sunt grași.“

ARBORE

Bine; ei, și ce 'i-aī respuns?

DODAIALA

Grași, Deū!

ARBORE

Bine; ei și?

DODAIALA

Him! nu pricepī?

ARBORE

Nu, Deū!

DODAIALA

Care vrea să ăică trebuie se lămurese?

MIRCEA

Prostul, n'o se se ducă?

DODAIALA

Nu găsești niata că asta e o mângăere . . . o desmerdătură, care dovedesce că Marióra vrea să se mărite cu mine.

ARBORE

Dobitocul.

DODAIALA

N'o spun cu nici un gând răū, și nu trebuie se te mânii.

ARBORE (zărind pre Mircea)

A! Mircea! Erai aco'ea?

MIRCEA

Da! și aș vrea se vorbim puțin.

ARBORE

Te ascult fârtate, . . . Ei, tu, Dodăială, ian lase-ne nițel.

MIRCEA

Știi D-ta, jupâne Arbore, că părinții mei erau plugari de la moșia lui Măria Sa Vodă Alesandru, de lêngă codrii Sucevei . . . Părinții mei erau ómeni de ómeni și cu bună căutare de la vecinî, de și ómeni săraci.

DODAIALA

Ean ascultă, Mirceo, D-ta care te pricepî în trebile de dragoste, când o fată bogată și frumósă ȳice unui flăcăian-dru așia ca mine: „Porciî tîi sunt fórte grași“, asta nu însemnéză că ea ar vrea se se măríte dupe acel flăcăias?

MIRCEA

De bună sémă, vorba ȳ limpede și însemnéză făgăduință de mărítiș.

ARBORE

N'o se te cari d'aicî, dobitocule?

MIRCEA

De óre-ce le cunosci numele și aședarea, gândesc că nu te-ȳ supăra de ȳi-oî mărturi că ard, că mor dupe Marióra . . .

DODAIALA

Hi! sunt porcari cari aũ porcî de ȳi se par svântaȳi la fum, dar eũ când 'mî duc vitele la câmp . . .

ARBORE

Tot aci ești, pécătosule? . . . Pre legea mea! . . .

DODAIALA

Nu -ți vorbesc de Mărióra ci de turmă.

MIRCEA

Acum că ști dragostea mea.

DODAIALA

Acum că ți-am spus cum mă mângâiá cu vorba . . .

ARBORE

Află-se óre în vr'o parte a lumei un selbatec ca acesta ?

MIRCEA

Bine-voiesce a te învoi la căsătoria nóstră.

DODAIALA

Hăi! Hăi! Am colea un porc . . .

ARBORE

Năucul! . . . Mă ameteșce cu prostiele lui.

DODAIALA

Care, dău așa, ar putea se fie dascál la strana grecescă...
Așia covițăesce cu putere, mai ales când 'l scot din sat
afară.

ARBORE

Dar Mărióra ce dice?

MIRCEA

Ea primesce dragostea mea și m'á dat voiá se o peșec
de la D-ta.

ARBORE

Peșirea D-téle e de cinste, dragul meú, și Mărióra va fi
fericitá de óre-ce ar deosebi bunele însușiri ce aí și care te
vor duce departe . . .

DODAIALA

Hei! de ași avea numai doui porculení, áștia m'ar fáta
altii și în câți-va aní m'ái vedea și pe mine sdraván, dău așa.

ARBORE

D-ta șerbesci la boerul Cocinschi; esci mai mare peste turmele lui; jupânul Cocinschi este stăpânul acestei țări din Pocuția, măcar că Măria Sa craiul Iaghelo a dat-o lui Vodă al nostru pentru datoriă, împreună cu Columea și Sneatinul. Jupânul Cocinschi este puternic și bogat. Spune-mi, dragul meu, că te însori, așa ți-e datoria se faci, fiind de casa lui. Ș'apoi, cum este bogat și milostiv, ți-o putea da niscai capete de vite. Marióra mea nu prea are multă strânsură și Deu numai un amoretz nebun o poate cere de sociă. Uite colo bordeiul cela cu grințile încheiate la multe și înegrite de fumul ce n'are pe unde eși. Mai am ceva mai departe și nișele ogóre în Pocuția, unde rămăseși din părinți de o gónă tătărăscă fugit aci. Ia mai nimica, măi băete, decât stăpânul acestor locuri nu te va ajuta încă cu ceva.

DODAIALA

Pe viul D-deu! El o se ia pre Marióra. Apoi iae-și-o bună! Dragostea mea într'altă parte: turme destule...

MIRCEA

Celui care suspină după frumuseța ei, ce poți da mai mult decât frumuseța ei cerescă? Nu sum, jupân Arbore, așa de nătărău ca se me întreb de zestre și nu de suflet și de podóbele lui.

ARBORE

Vorbesce stăpână-tău, Mircea, despre planul tău de căsătorie și-l poți ruga să te cinstescă prin niscai dovești de bună-voință. Boerul Cocinschi și sora sa Hedvigea sunt avuți și poate să te ajute; ără în încercarea ta nu voi vedea decât o nouă probă de iubire pentru Marióra. Vești, fătul meu, astăzi e Domn în Pocuția Domnul nostru Alesandru, D-deu să-l trăescă, dără cine scie ce-o măi fi mâne, și atunci e bine să aveți nișcă strânsură pe țile negre, că cu leși

nu-î de multă pace, și cine scie decă într'o diminéță nu ne trezim cu bordeiul șters de pe facia pământului și noi cătând scăpare pe țermul strebun, dincolo de Nistru; veđi, Mirceo, cércă de poți face ceva agoniséă.

MIRCEA

Nu-mî caută la ânimă trébă, dérá decă vreî D-ta, fiă, voiú merge la jupân Cocinschi.

ARBORE

Bine, Mirceo! Sě-ți ajute D-đeú! Haide Dodăială!

DODĂIALA

Ce? i-ai dat pe Marióra și chiar de faciă cu mine?

ARBORE

Mircea este un flăcăú de ném și cu bună cunoscință de carte!

DODĂIALA

Așia e, nu este unul dintre Româniî din tótă Pocuția și Columea care sě fiă vrednic ca dēnsul, dérá eú ți-ași fi mai de folos la căsniciă! în tótă luna ți-ași da turme de purcei. (ese).

MIRCEA

Vino acum, dragă Marióra, vino, iubita ânimei mele.

SCENA IV.

MIRCEA.—MARIÓRA.

MARIÓRA

Dómne! ce grele sunt, când iubesci, frământările asceptărei! tóte speranțele mele staú atârinate de un fir de pěr.

MIRCEA

Tată-těú mi-a spus că te-a giuruít unuí scutariú a jupânului Cocinschi. Ah! Marióro, ce schimbare!

MARIORA

Vai! n'avem eũ dreptate se ȃic cã fericirea mea era atãrnatã de un fir de pãr? Tata, ȃicĩ, mẽ mãritã dupã scutarul boerului? Ah! nenorocita de mine! . . . (vrea sã se ducã).

MIRCEA

Opresee, liniseșce-te, dragã Mariorã, glumẽm. N'ai citit tu sufletul meũ în privirea mea? Tatã-tẽũ s'a învoit îndatã și mi te-a giuruit cu bunã ânimã.

MARIORA

Cã nu dupã tine mẽ vãicãram, ci cãci ar fi trebuit se merg a locui la o curte. Crescutã în cãsuța nãstrã cea umilitã, eũ nu aș fi la locul meũ aiurea.

MIRCEA

Nu dupre mine te plãngeai, și eũ tontul!... Ah! Mariorã, cum mai înșelat! Curtea singurã te sperie, ẽrã nu cãci n'ai mai fi a mea.... Ah! Mãriorã! . . . (vrea sã se ducã).

MARIORA

Stãi, glumẽm, dragã Mirce... Sunt rãsbunatã!

MIRCEA (cu bucurie)

Resbunatã! care va se ȃicã ẽtã-mẽ soțul tẽũ?

MARIORA

De ẽre ce ȃicĩ cã lucrul l'a hotãrãt tata. . . .

MIRCEA

Tatã-tẽũ, draga mea, 'mĩ-a dat un sfat ce nu-ĩ cerẽm: el voiesce se mẽ duc se rog pe jupãn Cocinschi, domnul acestor pãmẽnturĩ, puternic în pace și în resboiũ, se-mĩ facã vr'un bine. Eũ am în tine, Mariorã, tãte avuțiile lumei, sãrele nu vede pe lume comori ca facia ta; dẽrã moș Arbore ȃice: cã se cade se fac așia cu stãpãnul pãmẽntului. Jupãn Arbore e bẽtrãn, e cu minte și pe lẽngã acẽsta e tatãl tẽũ, și

decî se cade se fiă ascultat. Mă duc dér, Mariórá, se vorbesc jupánului Cocinschi. Rămăi cu Domnul, draga mea.

MARIORA

Voii asceptá cu dor întórcerea ta de la curte.

MIRCEA

Ași vrea ca boerul și soră-sa Hedvigea se-mi dăruiască multe daruri ca tóte se ți le dau și eș ție.

MARIORA

Mulțămesc-te de a ți da de scire despre căsătoria nóstră.

MIRCEA

Êmi încredințediú viața ánimei tèle.

MARIORA

A mea este a ta.

MIRCEA

Ș'acum ce póte împotriva mea ursita? Ah! veș vedea ce póte face o iubire adâncă și nemărginită ca a mea (ei ese).

SCENA V.

(O curte în fața castelului lui Cocinschi).

COCINSCHI (în haîne de vênátóre)—PAPROSCHI—PREJLOVSCHI—
VÊNATORI DIVERȘI.

COCINSCHI

Ține fușteaoa.

PAPROSCHI

Vênátórea fu de minune.

COCINSCHI

Câmpul e atât de frumos, atât de înflorit, că preste tot pare că e sərbátóre.

PREJLOVSCHI

Pare că pâraele se întreceau a recori piciórele cailor Măriei Vóstre.

COCINSCHI

Prejlovschi, îngrijese de câni; dați-le demâncare.

PREJLOVSCHI

Amândouă fugeau că nise iepuri printre stâncele munților.

PAPROSCHI

Minunate dobitoce.

PREJLOVSCHI

Machedon este cel mai bun câne din totă Pocuția.

COCINSCHI

Ce fel? Jigmond este el mai puțin bun?

PAPROSCHI

Ba ău nu, câni Măriei Tèle sunt de minune. Nu se află nicăiri ogari că Jigmond.

PREJLOVSCI

Iată domnița, sora Măriei Tèle, stăpâna noastră. A simțit, dupe obiceiul ei, că v'ați întors.

SCENA VI.

Aceași. — HEDVIGEA.

COCINSCHI

Ce îngrijire de mine, dragă soră!

HEDVIGEA

Am atâta afecțiune pentru voi, monseniore, că în adevăr, când lipsiți d'acasă, sunt îngrijată. Mai ales când vă sciți la vânătoare, nu am repaus: un epure atunci, un nenorocit epuraș devine la privirea minții mele un monstru....

COCINSCHI

Liniscesce-te, iubită soră; în munții Pocuției noastre nu se află decât prea puține animale periculoase, și-mi pare

rău, căci la vârsta mea e plăcută vânătoarea împreună cu emoțiunea pericolelor. Câte o dată, dără așa de rare ori, din desișul codrilor se asvârle câte un mistreț minunat. Veți atunci animalul furios lêngă armăsarul care se frământă și-și mușcă zăbala; el veți prăpăstuindu-se asupra cânelui și nepotolindu-și turbarea decât după ce și-a amestecat în sângele cânelui spuma care-î albesce botul. Câte o dată s'arătă și vr'un urs care, zădărit, atacă cu două labe pre vânător, și une-ori cu atâta furiă, că om și animal se rostogolesc împreună în țerină. Dără vânătoarea noastră ordinară este mai modestă. Ah! vânăatul, soră, étă exercițiul cel mai demn de principii, căci te învătă cu astuțiile resbelului, te deprinde se âmblu cu armele și-ți priesce corpului pe care-l sprintenesce.

HEDVIGEA

Déca ai fi însurat, nu mi-ai da atâta grijă; atunci nici însu-ți te-ai espune atâta....

COCINSCHI

Insurat! dără ce fătă în țera acésta și pênă la Cracovia este vrednică de mine și-și póte egală blazonul cu al nostru?

HEDVIGEA

Sunt atâția seniori de destulă bună nascere, care și-ar putea dá pre fiica lor....

COCINSCHI

Este óre o imputare indirectă, căci nu te-am măritat pre tine?

HEDVIGEA

Te înșeli, și-o jur: cá frate mai mare lege emi e voia voastră... dar nu !... eă nu doresc de cât binele vostru, frate.

SCENA VII

Aceași. — MIRCEA și DODAIALA.

DODAIALA

Iată boierii.

MIRCEA

Da, și nu se află cu ei de cât ómenî de ai casei.

DODAIANA

Se vedem ce ț'or da.

MIRCEA

Emî fac numai datoria dupe cum m'am legat către jupân Arbore. Mărite Dómne Cocinschi! Măria Ta Domniță Hedvige! Stăpâni ai acestor pămînturi, cari vă iubesc, dați voiă lui Mircea se vă sărute picioarele. Sunt unul din ómenii cari îngrijesc de turmele vóstre; e o slujbă fórte umilită, dar în țera mea, în Moldova, sângele este atâta de frățesc, și singura deosebire dintre om și om este că săracul muncesce și bogatul se îndură. Sunt sărac și neînsemnat cu slujba și de bună sémă Măria Vóstră nu mă póto cunósce, că sute de familii trăesc din pânea vóstră, s'așteptă de la voi plata muncii lor, totuși póte ca vre-o dată la vr'o vênătóre a Măriei Téle, privirea Măriei Téle va fi căđut și asupra mea.

COCINSCHI

Da, te-am vėđut de mai multe ori.

MIRCEA

Vă sărut picioarele.

COCINSCHI

Ce voiesci?

MIRCEA

Anii trec răpede, Măria Ta, ei trec așia de iute spre mórte că viața nu-î de cât un popas la o ospătăriă; ajungî séra ș'adoua đî te duc la mormênt . . . Sunt, Dómne, fiu de moșneni din Sucéva; resboiele m'aú lipsit de părinți și de sprijin, și astă-đî slujesc Măriei Téle. Am aflat mirésă pre o fată de ómenî, pre fiica lui jupân Arbore: e un moșnen care este statornicit de decî de ani pre pămînturile Măriei

Téle. Mărióra fíca luí mē vrea; tată-sēu se învoiesce a mi-o da, dar dupe obiceiul d'aci din Pocuția, ascéptă și învoirea Măriei Téle. „Domnul, émí ñise el ađi diminéțá, se cade se scie tot ce se petrece la vasalií luí.“ Dupe povățuirea de bun sfat a bătránului, vin, Mărite Dómne, se daú de scire că mē însor cu Mărióra luí Arbore.

COCINSCHI

Arbore e om priceput și te-a sfătuit bine. Prejlovschi!

PREJLOVSCHI

Dómne!

COCINSCHI

Se daí luí Mircea 20 de vací și 100 oí.

MIRCEA

Ce însemnată bunătate!

DODAIALA

Ce bunătate însemnată!

COCINSCHI

Domnița soră-mea și eú vom merge la nunta ta.

MIRCEA

Ah! Dómne! íată un dar bogat.

DODAIALA

Íată bogat dar.

MIRCEA

Ce dărniciă rară.

DODAIALA

Ce rară dărniciă.

COCINSCHI

Cine e omul acesta care íți însoțesce vorba cá un echo?

MIRCEA

E unul din ómenii luí jupân Arbore.

DODAIALA

Sunt fiul risipitorului din Vanghelie.

COCINSCHI

Cum?

DODAIALA

Adecă păzesc porcii. Vin și eu se îngenuchî la Măria Vóstră.

COCINSCHI

Te însorî și tu? Cu cine?

DODAIALA

Cu nimenî de o cam dată; dar decă dracu m'o ispiti o se vin se țî cer și eu câte-va oi. O babă mi-a đis într'o đi, la Cernăuți: „Mă băete, se te păzesci de apă și de vită cornută.“ Și de aceea cá se mă păzesc și de una și de alta, am rămas flăcău ca se nu daŭ de córne, érá vinul él beau nebo-tezat, de téma apeî.

HEDVIGEA

Ce om poznaș.

COCINSCHI

E glumeț.

HEDVIGEA

Fii fericit Mircea, și tu Prejloschi grăbesce a trămite la casa miresei capetele de vite ce i-a dăruiat frate-meu.

MIRCEA

Nu sciŭ cum se laud bunătatea Domniței.

COCINSCHI

Când nunta?

MIRCEA

Dragostea mea ar vré-o îndată.

COCINSCHI

Etă sórele e spre apus; razele lui se îngână în nori. Dute de-ți fă pregătirile. Soră-mea și eă nu vom întârziá a veni la nuntă, Eí! se se gătéscă rădvanul.

MIRCEA

Ánima și gura mea nu vor încetá de a vă láudá și a vă bine-cuvéntá (ese).

HEDVIGEA (cátre Dodaiála)

Dér tu nu vrei se te însorí?

DODAIALA

Eă, Măria Ta, m'aș fi cununat cu stăpână-mea, cu Marióra lui jupân Arbore, e cea mai frumósă păstorésă din tótă Pocuția Măriei Téle. Dér ea sciind, s'avem ertăciune, că păzesc porcií, m'a găsit prea . . . (ese).

HEDVIGEA

Mi se pare că avea dreptate . . . Prostia lui e de minune.

PREJLOSCHI

Heí! nu tocmăi prost pe cât se pare . . . are gust bun și el, că se spun drept Măriei Vóstre, Marióra lui Arbore e fata cea mai frumósă din tótă Galiția : facia, talia, mintea, virtutea eí, sunt așa, se-mí fiă ertat a o spune, că anevoiá le întâlnește cine-va la multe domnițe din cele mai alese curți polone.

HEDVIGEA

Ce dicit? este atât de frumósă?

PREJLOSCHI

E un ánger.

COCINSCHI

E! dér pasiunea nu ar vorbi cu mai mult intusiasm.

PREJLOSCHI

Da, mărturisesc Măriei Tăle. Eram, acum cât-va timp cam amețit după ea, dér nu esagerez.

COCINSCHI

Sunt fete de sătenî, măi ales româncele de peste Nistru, care fără podóbele false ale orașului 'ți farmecă ochii, și 'ți răpesc ânima; dar sunt atâta de îndărătнице că 'ți e greu de ele.

HEDVIGEA

De ce? pentru că la frumusețe adaug și virtutea? Sunt cu atât măi de stimat, frate. (ese)

SCENA VIII

(O cameră în casa lui Arbore)

ARBORE ȘI MIRCEA

ARBORE

Asta ți-a răspuns jupân Cocinschi?

MIRCEA

Asta mi-a răspuns!

ARBORE

Fapta lui e vrednică de boeria nașcerei séle!

MIRCEA

A poruncit se 'mî dée capetele de vite ce ți-am spus! !

ARBORE

Se-î lungéscă Dumneđeș dîlele.

MIRCEA

Dar măi de preț este, jupân Arbore, că boerul ne cinstește bine-voind se 'mî fiă nun mare.

ARBORE

Va veni dîci și sora lui?

MIRCEA

Va veni.

ARBORE

Dumneșeu le insufă atâta bunătate.

MIRCEA

Sunt mari Domni.

ARBORE

A! aș vrea se pot schimbă casa acésta în un palat, ca se primim cum se cade pre acești Domni puternici.

MIRCEA

Casa e mică, dar buna voința noastră e mare, moș Arbore!
Dar iată-î că vin.

ARBORE

Veđi că ți-am dat sfat bun?

MIRCEA

Jupân Cocinschi nu e Domn mare, numai că este darnic
ci pentru că scie pre atâta cinsti pre cât dăru.

ARBORE

20 de vaci și o sută de oi, iată o frumoasă avere, când la
primăvera viitoare le vei pasce în văile Nistrului. Dumneșeu
se respălătescă jupânului Cocinschi pentru asemenea bunătate.

MIRCEA

Dar unde este Mărióra?

ARBORE

Peteala ori niscaiva gătelii de nuntă ți dau de lucru, ne-
greșit.

MIRCEA

A ajunge facia ei, n'are nevoie de concinri și de gătelii,
jupâne Arbore, ea strălucese ca un lucéfer.

ARBORE

Dragostea ta nu-î dragoste de sătén, măi Mirceo. Ci chiamă ómenîi nóștri, vréu ca boerul Cocinschi se vedă că nici nói nu suntem așa orî-cum.

MIRCEA

Étă-l sosese. Ómenîi nóștri sunt cu el. Ȑi Mariórei, moș Arbore, se mai lese gătéla pèrului, se vie să priméscă cinstea ce ni se face.

SCENA IX.

Aceiași. — COCINSCHI (cu suita sa), DODAIALA, DOCHIA, ELENA, SATENI, etc. — BALET.

COCINSCHI

Unde-î soră-mea?

DOCHIA

A intrat la mirésă.

MIRCEA

Dómne!

COCINSCHI

Mircea?

MIRCEA

Ar fi o nebuniă din partea unuí serman sătén cá mine se cerce a multămi cum se cade pentru atăta bunătate.

COCINSCHI

Unde-î socru-téu?

ARBORE

Aci, și buna căutare în care-î aveți casa o se-î prelungească aniî vieței.

COCINSCHI

Émî place a te vedea.

ARBORE

Ași vrea ca se fiă casa o lume și voi se fiți stăpânul ei.

COCINSCHI (Dochiel)

Cum te chiamă copilă?

DODAIALA

Dodăială, Dómne.

COCINSCHI

Nu-ți vorbesc ție.

DODAIALA

Credém că mie.

DOCHIA

Dochia, păstorésă la jupân Arbore.

COCINSCHI

E gingașă.

DODAIALA

He! n'o cunosci niata boerule, decă vre-unui flăcău ăi plesnesce prin cap s'o privescă măi galeș, mi-î trage cu polonicu cel mare în cap de-l vede sfântuleșu. Intr'o ți mă apropiu de ea, ba nu, de ceau și două luni am șmblat cu capul amețit.

COCINSCHI (Ilénel)

Dar tu cum te chiam?

DODAIALA

Dodăială, Dómne.

COCINSCHI

Dar nu 'ți vorbesc ție!

DODAIALA

Atunci m'am înșelat.

COCINSCHI

Cum te chiamă, copilă?

ILEANA

Pre mine Dómnne? Ileana.

DODAIALA (aparte)

Hă! Intrébă numai de fete, nu și de flăcăi; veđi boeru.
 (taro) Pre mine, Dómnne, mă chiamă Dodăială.

COCINSCHI

Iar tu? Ești tu ceva cu verii-una din aceste fete?

DODAIALA

Da, Dómnne, eú sunt Porcaru.

COCINSCHI

Te întreb de ești bărbatul . . . fratele . . .

ARBORE

Dobitocul.

MIRCEA

Tontul.

DODAIALA

Hă! Sunt ce m'a făcut Dumneđu!

MIRCEA

Iată mireasa vine cu nuna cea mare.

SCENA X

Aceași. — HEDVIGEA. — MARIA.

HEDVIGEA

Ei merită tóte bunătățile vóstre, frate; fericit seniorul
 carele are asemenea vasali.

COCINSCHI

Aii dreptate. Frumósă fétă.

HEDVIGEA

E de minune.

MARIORA

Ertaiți neîndemănării mele, sunt nedeprișă cu fețe strălucite.

ARBORE

Bine-voiți, Dómnne, a ședeá. Lavița acésta este a unui plugar sárac dar cinstit.

COCINSCHI (aparte)

Nici o-datá nu am vėđut o fėtá așá de frumósá, ce diviná perfecțiune! A! este cu mult mái frumósá de cât o láudau! fericit acel care póte sperá se posede asemenea comóră!

HEDVIGEA

Frate, permite lui Mircea se ședá.

COCINSCHI

Ședeți.

MIRCEA

Ertaiți!

COCINSCHI

Ședí?

MIRCEA

Sė șed eú înaintea Máriei Tėle?

HEDVIGEA

Ședí lėngá mirésá, acolo e locul tėú.

COCINSCHI (aparte)

N'aș fi cređut că se póte aflá frumusețá așia de perfectá.

DODAIALA

Dar eú unde sė șed?

DOCHIA

La turmă, mă! Acolo ți-e locul.

COCINSCHI (aparte)

Pe D-zeul meu, simț că mă aprind. (tare) Cum se chiamă mirésa?

DODAIALA

Dodăială, Dómne.

ARBORE

O se tací tu? Domnu vorbesce către femeí, și tu nu escí femeie, măi nătărăule.

DODAIALA

Décă sciú eú.

ARBORE

Ea se numesce Maria, Dómne.

COCINSCHI

Pe viul D-zeú, étă o Marie prea frumósă și care e vrednică prin frumusețea eí de un bărbat tot atâta de bine născut.

ARBORE

Haide, fetelor, înveseliți sêrbătórea.

COCINSCHI

(aparte) M'a fermecat.

ARBORE

Pêně se vină moș popa de peste Nistru, ímpleticiți nițel din picióre cá la noi la Sucéva, se vedă și Domnul danțurí de ale nóstre. (Balet).

DOCHIA

(după balet) Preotul a sosít.

COCINSCHI

Diș se nu vie. (aparte) Facia ei divină mă face se-mi perd mințile.

MIRCEA

Dér de ce așa, Dómne?

COCINSCHI

Pentru că . . . pentru că . . . acum că vă cunosc, voese se vă am în mai mare băgare de sémă.

MIRCEA

Tot ce doresc, Dómne, este se mă cunun cu Marióra.

COCINSCHI

Mâne, mâne; va fi timp și mâne.

MIRCEA

Nu amână, Dómne, fericirea mea; veđi nerėbdarea mea: cea mai mică pedică póte se-mi răpescă comóra, care sunt aprópe a o avea. Decă înțelepții spun adevėrat, apoi ce-ı în mână . . . Cine scie ce se póte întempla până mâne.

HEDVIGEA

Dér frate! . . .

COCINSCHI

Ce mojiciă! Veđi, soro dragă, se încăpăținează a cere se fiă îndată cununat! Haide, mojici, supuneți-vė! pe mâne nunta. Haide, strîngeți fata, Arbore. (aparte) Ah! cât e de frumósă. (tare) Pe mâne, mă auđiți? (ese ou Hedvigea și suita).

ARBORE

Vom face după cum porunceșce Măria Ta.

SCENA XI.

Aceiași, afară de COCINSCHI și de HEDVIGEA.

MARIORA

Déră asta nu-ı dreptate, de ce se sapără graful? Nu mi se cădea mie se respund, dér . . .

ARBORE

Nu știu ce voiesce, copila mea, nu știu ce cugetă, dar este Domnul locului, și ădău 'mă pare rău că mi-a intrat în casă.

MIRCEA

A! durere! A! lovire a sôrței!

DODAIALA

He! măi Mircea, da ce, nu se măi face nunta?

DOCHIA

Nu, vaî nu . . .

DODAIALA

Și de ce?

DOCHIA

Nu voiesce boerul!

DODAIALA

Da ce? Boerul e popă?

DOCHIA

De!

ARBORE

Ba în Polonia e de tôte, numai om drept nu, Mirceo.

MIRCEA

A! Marióră!

MARIORA

Dragul meü! simt că nu sunt născută că se fiü fericită.

MIRCEA

Ce plan o fi avënd el de mi-a întărđiat cununia?

MARIORA

Nu știu ce póte voi, dar nu-i a bine.

MIRCEA

N'a lăsat se între popa.

MARIORA

Ce-o fi fiind?

ARBORE

Ei! Aă dreptul la tóte relele . . . E târziu, copii; fă-care într'ale séle, că nici cel mâne nu-î departe; haide, haide Mirceo, dute cu Dumneđei! Pre mâne.

MIRCEA

Marióră!

MARIORA

Mircea! O sunt soția ta, n'avea grije . . . (aparte) Se te mai vèd, Mircea! . .

MIRCEA

Haidem, tată socrule; lasă-mè se 'ți dađ din astă séră acest nume drag. (ese toți)

SCENA XII.

(Câmp d'inaintea casei lui Arbore, e nópte).

MIRCEA (singur)

Inelul ei! . . . Mi l'a lăsat despărțindu-se! . . . A! scump odor, fii bine-cuvântat! Décă nedreptatea lui Cocinschi ne-a amânat fericirea, Marióra a alinat nerèbdarea ânimei cu acest talisman al iubirei (și sárută). Se ție că boerii noștri êși perd capul, încurcând tóte, dóră vor pune la deget inelul Vorniciei. Care inel domnesc prețuesce cât tine inelu de iubire? Pe ânima mea până mâne! . . . Până mâne? E mult ție ânima! . . . Mai e pucin, ție sténa păstorului, colo pre cer! . . . Până mâne! (voiesce se ésă) Florile ei! Rujele și mărăgăritărele ce aă răsădit mâna ei! (culege) Și tu, viu se 'mî vorbesci de ea, de aceea care ađi încă a rëcorit cu apa

isvorului arșița ta, și care mâne . . . vë va uită pentru altă iubire mai neperitóre! Mâne! mâne, Mariórá! A! voiți veghiá colo în vale, lêngă casa ta, cum veghiază sicastrul în nóptea învierei! . . . Mâne! mâne! (ese)

SCENA XII

COCINSCHI. — PREJLOVSCHI. — VALEȚI.

COCINSCHI

M'ați înțeles?

PREJLOVSCHI

Da, Monseniore, și nu este nevoie de multă istețiá pentru acésta.

COCINSCHI

Intrați dară, bătrânul și frumoșa Mariórá trebuie se fiá singuri acum.

PREJLOVSCHI

Toți s'aú dus pe la casele lor nemulțămii de amânarea nunței.

COCINSCHI

Pre legea mea, am urmat inspirațiunei amorului. Eram gelos, mă muncea gândul că un mojie se posedă o frumuseță ca a acelei fete. Când mi s'o uri de ea, mojieul o va putea lua de nevastă; ți oi da capete de vite, pământ, bani și o trăi tot așa de fericiți ca atâți alți . . . La naiba! sunt bogat și puternic și de óre-ce încă acest mișel nu -i cunnat, o se me bucur de drepturile mele de senior. Haide, la lucru!!

PREJLOVSCHI

Se bat în ușă?

COCINSCHI

Da!

PREJLOVSKI (bate)

Iată, se deschide.

MARIORA

Nu cum-va ești tu, Mirceo? Iubitul meu?

PREJLOVSKI

Marióra!

MARIORA

Sunt eu, Mirceo; ânima 'mă spunea c'o se te mai vĂd în
 astă sĂră. (vafeșii apucă pre Marióra) A! nu-Ă Mircea! A! neno-
 rociță! tată! tată! ajutor! MĂ răpesc! MĂ răpesc!!!

COCINSCHI

Acum, la drum!

ARBORE (în intru)

Ce vuet? ce țipete?

MARIORA (răpită, din depărtare)

Tată!

COCINSCHI

Astupați-Ă gura.

SCENA XIV

ARBORE.—AFOI MIRCEA ȘI DODĂIALA.

ARBORE

O! fica mea! te vĂd, te aud, dar ce pĂte vĂrsta mea,
 slĂbiciunea mea, Ămpotriva rĂpitorilor tĂi? (mergĂnd spre stĂnga)
 Da, Ăntr'acolo . . . O! este el, el este rĂpitorul! (ese)

MIRCEA (intrĂnd prin drĂpta cu DodĂială)

N'auđiși și tu, mĂ DodĂială, ca mine, sgomot despre casa
 lui jupĂn Arbore?

DODĂIALA

Da, și de aceea și veneam; da se vede cĂ ne-am Ănșelat.

MIRCEA

E liniște; dar știi ce, mă? o se bat la ferestruia Mariórei, s'o întrebăm de nu s'au întâmplat ceva.

DODAIALA

Mă prind mă că Marióra nu dórme, că 'i eu gândul la cununiã; s'o fi uitând prin gaura cheii se védã de nu vii.

MIRCEA

O se bat în ușã (bate).

ARBORE (revenind din stânga)

Nimic, și sunt cădút de obosélã.

MIRCEA

Cine-î acolo?

ARBORE

Dar tu care întrebî?

MIRCEA

Ce? D-ta ești, jupân Arbore?

ARBORE

D-ta, Mirceo?

MIRCEA

Pe drum, la vremea asta? Ce este? Ce s'a întâmplat?

ARBORE

Întrebî ce este?

MIRCEA

Negreșit. Ce s'a întâmplat?

ARBORE

O nenorocire, cea măi mare din tóte.

MIRCEA

Ce dicit?

ARBORE

O adunătură de ómenī aū silīt uşia acésta şi . . .

MIRCEA

Nu sfârşi! Ghicesc . . . Aū răpit-o . . .

ARBORE

Am cercat sē-ī recunosc, dēră eraū departe, pe caī, şi eū slab şi bētrân.

MIRCEA

Sē-ī cunoscī? De ce folos; eraū ómenī de aī luī Cocinschi, la care m'aī trāmis sē-ī vorbesc. Blāstemat fiă sfatul ce mi-aī dat. Nu-i-aī cunoscut, dīcī? Dēră pe tótă moşia nu se află de cât vr'o 20 de case, cu schit cu tot, şi aceste case sunt locuite de sătenī ca noī; nu póte fi, jupân Arbore, ni-menī dintre dēnşī. Da, Cocinschi a pus s'o ducă la el, étă de ce a amānat cununia aséră; dēră mă jur, 'mī voiū face dreptate. Pe viul D-deū . . .

ARBORE

Opreşte, băiate. Dreptate? asta-ī dreptatea în Pocuţia.

DODAIALA

Pe sfântul Onofreī, de mi-o eşi în cale porciū luī ēī ucid ca pe muşce.

MIRCEA

Nu-mī mai rămāne dēră de cât se mor.

ARBORE

Haide, Mirceo, revină-ţī în minte; orī te cređī tu mirele mai lovit de cât eū tatăl?

MIRCEA

Dēră pot eū se cuget cu sânge rece? A! mi-aī dat un reū sfat, jupân Arbore; dă-mī acum unul bun.

ARBORE

Scii și eă? Se mergem se vorbim cu Cocinschi. De bună sémă e numai o sburdăciune de tinerețe, de care pôte se și căesce acum. Cât despre Marióra n'avea grijă; nici amenințări, nici rugăciună, nimic nu o va putea face se-șă uite de datoriă.

MIRCEA

O cunosc și cred; totuși, moș Arbore, care om a suferit vre-o dată ceea ce sufer eă? Și eă se fiă acela care a introdus sub acoperementul meă lupul crud, care mi-a răpit meluşéua! Nebun ce eram! Dér de când Domniă avuți aduc alt-ceva decât risipă și nenorocire în casele celor săraci. Vai! 'mă pare că vėd facia eă acoperită de lacrimi, o vėd apărându-se. O aud, o aud, vai! gemėnd și respingėnd înșelăciunile tiranului. Ea se înhobotéază în pėrul eă bogat în protiva căutătorei lacome a înșelătorului. Lasă-mė, tată Arbore, voiă se mor, nu mă maă popri; mor de iubire, sdrobot de durere.

ARBORE

Tu ești fecior de neam, Mircea, . . . adună-ți simțirile, aibă bărbăția . . . veđi, e tatăl eă care îți vorbesce ast-fel. . . Înțelegi? tatăl!

DODAIALA

Jupân Arbore are dreptate, fiă cine se-și facă adunătură de ce îți trebuie: tu, mă Mircea, adunăți simțirile, écă eă deă mă duc se 'mă adun puterile la cea bucătăria, că nici de cină nu mi s'a ales cu atâtea posne.

MIRCEA

Mor! . . . vai mor . . . de iubire!

(Cortina cade)

ACTUL II

(Sală bogată, evul de mizloc, în castelul lui Cocinschi)

SCENA I

MARIA. — COCINSCHI.

MARIORA

De ce, Dómne, te îndărătnicești a mă nenoroci? Nu veđi că-mi sciú de datoriă? Nu înțelegi că n'o se isbutești a mă abate de la calea cinstei?

COCINSCHI

Destulă împotrivire, crudo, vreți mórtea mea?

MARIORA

Bine-voiesce a mă înapoi lui Mircea, soțului meu!

COCINSCHI

Nu e soțul tău, și un mojić ca acela nici nu e vrednic de a posede un ânger ca tine. Dar chiar daca eú aș fi Mircea și el Cocinschi, cum ai putea tu se fii nesimțitoare până în atâta că se mă trateđi ast-fel? Nu veđi că te iubesc?

MARIORA

Nu, Dómne, iubirea care nu ié în băgare de sémă cinstea, nu este de cât o înjosită poftă de simțui, care nu se cade a se đice iubire.

COCINȘCHI

Nu este adevărat.

MARIORA

Vrei o dovadă? Eri mă veduși o clipă și mă și iubesci? D'abia avuși timp se mă bagă în sémă; când putuși se mă cunosci? și ales se mă prețuesci? Că iubirea fără de acésta nu este iubire. Nu, Dómne, nu mă iubesci. Ceea ce vrei este se-mă răpesci cinstea, singura mea avere pe lume; ceea ce vrei e rușinea mea. De aceea mă voiă apără! Iubesc pre altul, și D-đeș nu va ajutá niménuí împrotiva adevératei iubiri.

SCENA II.

Aceiași. — HEDVIGEA, APOI PREJLOVSKI.

HEDVIGEA

Értă-mé, frate, decă, maí simțitóre decăt ai vrea, te supér intrând.

COCINSCHI

Simțitóre pentru ea, care e de pétră?

HEDVIGEA

Dér, frate . . . esci nedrept! Sunt femee, értă-mé. . . . Găsesc că unei femeí ce scie de datoriă, iubirea nu-í propune desonórea ci . . .

COCINSCHI

Cununiă póte? A! de era născutá din ném egal cu al méu! Dér veđi, al eí ar fi un afront la blazonul nostru... Cununia nu e cu puțință: D-đeș mi-e martur, Mario, că iubirea mea ar înfrânge bucuros orí-ce pedici . . . déră lumea aú dat aceste legi și cată să ne supunem lor.

MARIORA

Nu cer Máriei Téle decăt se mă inapoezi tatáluí și mireluí méu.

COCINSCHI

Veđi, soro . . .

HEDVIGEA

Frate . . .

MARIORA

Dómnă, aibî milă de mine!

HEDVIGEA

Frate . . . decă ea ȕice astă-ȕi nu, va putea ȕice da mâne,
poimâne, decă cununia . . . Lupta acésta, frate . . . e crudă.

COCINSCHI

Dér nu e maî mare cruȕimea ei?

HEDVIGEA

Maria nu te cunósce, vederea ta o intimidéză . . . las-oî
cât-va timp se se deprindă cu societatea ta şi a mea . . .
dér şi atunci cununia . . .

MARIORA

A! putere-ar lacrimile mele, mărită Dómnă, se te îndemne
a apără pre o nenorocită! . . .

HEDVIGEA

(Ineet lui Cocinschi) Trebuie se-ȕi spun că de aprópe o oră
bêtrânuî ei tată e la pórtă. E drept, este chiar de nevoiă se
i se deschidă. De vor fi respinşi, vor putea ȕice că în adevêr
ȕii pe Maria prizonieră aci.

COCINSCHI

N'o se am déră pace? toȕi mă supără. (Mariel) Intră acolo.

MARIORA

A! mulţămescu-ȕi, D-nă; voiü avea déră un minut de
repaos?

COCINŞCHI

De ce te plângi? Aü ochiul têu n'a fost destul de puter-
nic ca se-mî lege braţele şi ele nici se te atingă? (Marióra ese)

Hei, cineva!

HEDVIGEA

Dómnne!

PR. JLOVSKI

HEDVIGEA

Introdu pre cei două sermanî plugari, cari staú la uşă. Bagă de sémă, rēú de tine de nu vor fi primiti cuginacios. (lui Cocinschi) Frate, fi îndurător cu ei! . . .

SCENA III.

MIRCEA.—ARBORE.—COCINSCHI.—HEDVIGEA.

ARBORE

După ce am sărutat cinstitul prag al curtei vóstre, venim a dá în scire cele întâmplate. Se ne ertați vorba necioplită, că suntem nedeprinși pe la noi cu vorba cu boerii, că boerii noștri una cu noi sunt deavalma la bine și la nevoi. Apoi Dómnne, Mircea, mirele Mariórei, căruia era Măria ta se îți fi nun mare, vine se se plângă Măriei téle de o faptă care gură omenescă, și ales românescă nu îți scie dá pe nume.

MIRCEA

Mărite Dómnne, d'inainteia căruia munții cei cărunți ai Pocuției, păně și Columea și Sneatinul și plécă, cu umilintă fruntea, am fost venit după sfatul lui jupân Arbore se daú în scire Măriei Téle de însurătórea mea și se cer pentru dēnsa voia Măriei Téle, dupe obiceiul leșesc, care la noi peste Nistru nu este. Iară Măria Ta Dómnne ai bine-voit se ne aibi în băgare de sémă cu mărita fața Măriei Téle, venind la umilita casă a socrului! Apoi socotesc eú că e destul se fiá luminat Măria Ta cu fața Măriei Téle acea casă, ca ađi se te cređi dator a resbună o nepomenită faptă, o mișelescă ispită în potriua acei case, o faptă așia de hotescă că nu se cade Măriei Téle a o lăsá neresbunată. Eú, Dómnne, care nu sunt de cât un plugar, cu ánima sunt spre vitejiá că tot

românul, că mi-a dat Dumnezeu și Domnia Românească putere se mănuiesc, după trebuință, plugul și spada. Aflând despre răpirea miresei mele (că mi-au răpit-o, Dómnne), am încetat de a fi Mircea plugarul; soțul lovit în inimă,—soțul, căci la noi cuvântul dat e sfânt,—aș apucat ruginitul fer spre a căută pre răpitor. Nu găsiu pre fur, Dómnne, dară era acolo luna, care fericită 'și' continuă calea stelelor de nimeni împedecată . . . și am gemut. Alergai în Dumbravă, ah! veduiu edera adormind în brațele séle plopul, care 'și' scutură preste ea, la rațele lunei, argintul frunzelor séle șoptitoare... și am gemut... Totul dormea, totul în repaos . . . Vai, diceam, vedând atata liniște și nesfială de rău, nu voiți despărți și eu pre acești amanți, tăind ramurile, smulgând edera? Mi se răpise, de colo, de la casa lui moș Arbore, tot binele meu și lêngă mine un isvor 'și' unia plânsul său cu al meu. Purtam, vai! fără scop ruginita mea pală, o pală sfințită de strebuni la codrii de la Plonini, dar la ce 'mi' era ea astă dată trebuincioasă? Un arbore se înalță preste cei alți, pala mea 'l' potrivea cu ei, nu pentru căci 'mi' răpise pre Marióra ci pântru că, mândru de înalțarea sa întâmplătoare, se părea că, uiaș semeț, desprețuia și 'și' bătea joc de arborașii cei mici. Se spune în cătun, Dómnne, (dar fiind ceea ce ești, vorba este o scornitură nesocotită), se dice că orbit de patimă pentru Marióra, Măria Ta ești acela care ai răpit-o, și că o ții în această curte.—„Tăceți mișeilor, le-am strigat eu, nu vorbiți așa de boerul Cocinschi, Domnul vostru; el este cununa de laudă a Pocuției și a neamului său, el e nunul meu și are se fiă de față, spre marea mea băgare de sémă, la cununia mea. Drept pre cât și înțelept, nu-i așa, Dómnne, că nu vei suferi se fiu eu defăimat, că defaima mea se întinde preste strălucirea casei Măriei Tèle... Da!... cu sabia în mână de va trebui, Domnul Cocinschi va sili pre toți a înapoi lui Mircea pre Marióra, soția lui, și bătrânului Arbore pre o fiică iubită.

COCINSCHI

Mircea, dragul meu, 'mă pare într'adevăr rău de o asemenea cutezare și . . . și blăstematul care ți-a răpit pre Marióra nu va rămânea nepedepsit pe pământul meu . . . Află dară cine este acela al căruia nebun amor său tainică dușmăniă aș cutezat se ne lovescă așa pre amândoi; dacă 'l veï aflá 'ți voiï face dreptate . . . Cât pentru aceia cari cutéză a vorbi rău de mine . . . cine sunt ei?

MIRCEA (incet lui Arbore)

Simt că n'o se mă mai pot stăpâni.

ARBORE

Rěbdare, pentru numele lui Dumneđeș.

MIRCEA

A! nu mă tem de mórte.

COCINSCHI

O se-mi spuneți cine sunt acei din cătun care mă defaimă?

MIRCEA

(aparte) Nu măi pot rěbdá.

COCINSCHI

Eș nu sciș unde este ea, alt-fel pe viața mea aș face se v'o înapoeze numai decát.

SCENA IV.

Acceiași. — MARIORA, APOI PAPROSCHI ȘI PREJLOVSCHI.

MARIORA

(intrând răpede) Ba da, sciș unde sunt! O! iubite socii! părinte! . . . Graful Cocinschi este acela care mă ține închisă aci, ascunsă.

MIRCEA

Marióra! comóra mea! viața mea!

ARBORE

Fiica mea!

COCINSCHI

A! Prejlovschi! Paproschi! Hei! valeți! ucideți pe acești
mojiți.

HEDVIGEA

Aibi milă de ei, frate; ei nu sunt vinovați.

COCINSCHI

Prea mare cutezare! Se móră!

MIRCEA

Se mor? Voiți muri multămit. Nu de mórte se teme ro-
mânul, ci de trădători.

MARIORA

Nu mi-e frică d'a muri cu el. Sunt română, Dómne, și
femea română scie iubi pêne la mórte. Haide, ucideți-mă.

ARBORE

A! copii mei! copii mei!

MIRCEA

Da, ucideți-ne.

MARIORA

Trăind ori murind de mâna vóstră, eu voiți trăi séu mur
curată, neîntinată de patimele vóstre.

COCINSCHI

Ei se iubesc și sub ochii mei. O! turbare! Hei! Papros-
chi! Prejlovschi!

(Paproschi alergând cu Prejlovschi).

PAPROSCHI

Dómne!

COCINSCHI

Ucideți mojiții ăștia, m'audiți? ucideți-î.

PREJLOVSKI

Dér, Dómne! . . .

COCINSCHI

M'audiți? Se móră (ese Arbore și Mircea, isgoniți de cei doi valeți).

SCENA V.

(Curtea castelului lui Cocinschi)

MIRCEA, ARBORE, APOI DODAIALĂ.

MIRCEA

Alungați, batjocoriți, încă în viață numai pentru că s'a
 îndurat slugile lui! A! de ce nu avém la cópse spada mea!
 Nu, nu voiți părăsi pórtă acésta. De acum nu-mi trebuie
 viața fără Marióra.

ARBORE

Ci vino, băete. Pocuția nu este a lui Cocinschi, ci a lui
 Vodă al nostru. Se cerem dreptate lui.

DODAIALA

(alergând) A! étă-î.

ARBORE

Ce este?

DODAIALA

E Dodăială, voios că un stigleț. Ce-mi dai, mă Mirceo,
 se-ți spun o veste?

MIRCEA

Veste? Când ești și cu jupân Arbore . . .

ARBORE

E nebun.

DODAIALA

Nu, Marióra . . .

MIRCEA

A! Dumneșule! se fiă cu putință? ia dat drumul? ce dicit? dar ce dicit Dodăială?

DODAIALA

Da, ăice prin sat că, de ieri n'ópte, Marióra este în curte la boeru.

MIRCEA

Blăstem!

DODAIALA

Și t'ótă lumea ăice într'una că n'are se -i dé drumul boeru.

ARBORE

Ascultă, Mircea; Alesandru Vodă este acum la Colomea, aprópe atâta de noi. Vodă e bun, drept și nu lasă pre leși din țera lui se-și facă voile lor cum le vine la îndemână numai, ci cum e mai bine țerei și spre dreptate. Du-te, mă băete, de te arétă la Domniă și Đeú eă așia mă taie capul, că o se ne alegem cu bine.

MIRCEA

A! tată Arbore, nu mă îndoesc, Vodă este Domn bun, dar cum vreí că un biet sátean se p'ótă strebate p'ênă la fața Domniei? Ușile Domnilor se deschid numai înaintea p'ólelor cu fir și cu nasturi de argint, érá sáracii nu aú drept de cât se case ochii și gura de departe privind alaiurile Domnesci. . . De m'ó duce la Colomea și voiú cercá se resbesc la Domniă o se mă resbescă mai curénd pre mine ceí copii-de-casă, cu toiagele lor cele lungi. Se duc lăcrámare în limbă sírbescă la Domniă? dar lăcrámările pre hártiă tot pre hártiă uitate rămân!... O se mă aleg numai cu drumul făcut și cu suspinarea prin cele căi ale Colomeei, muncit de dorul stejarilor și a brașilor noștri. . . Đeú, tată Arbore, nu-mí dáduși sfat bun.

ARBORE

Mă, băete, ascultă pre bătrânul : nu-î Vodă Alesandru de ăia , mă! Haide , încalică murgușorul cel de Bugeac și sboră ca gândul. Mă, Dodăială, aruncă-te și tu pe pintenogul de la stână și du-te cu nea Mircea.

MIRCEA

Vrei, moș Arbore? Mă supun, dar Dumneșeu scie. . . Viî și tu cu mine, Dodăială?

DODAIALA

Â hă! Se nu viî? D'apoî! o se vĕd și eî un târg mare, cu case nalte, cu strășina de nu le ajungî nici de te-ă sui pe rășnița noastră. . . Ci-că, mă, căile's tot în bulgări de aur... Haidem mă, haidem la Domniă.

MIRCEA

Rēmâi cu bine, tată Arbore, dă-mî bine-cuvĕntarea D-tĕle.

ARBORE

Veđi, Mirceo, de stă cu rĕspuns verde la Măria Sa Vodă.

MIRCEA

Se pornim, Dodăială; rēmâi sănĕtos, tată socre.

ARBORE

Mergî cu Dumneșeu, băiete.

DODAIALA

Éca vin intr-a-cóce boerîi. Haidĕți, rēmăneți cu sănĕtate, drăguți de porculeni. Jupân Arbore! Jupân Arbore! mă avem noue noi-nouletîi, de ierî. (se îndepărtĕză toți spre stânga; intră Cocinschi și Hedvigea).

SCENA VI.

COCINSCHI și HEDVIGEA.

COCINSCHI

Vino, soro, veî vedea noul chiose din grădină.

HEDVIGEA

Maî bine mă lăsaî cu Maria, ea e aşia de tristă, frate, şi nu încetěză de a plânge.

COCINSCHI

Aşia dar o se -mî resiste mereŭ?

HEDVIGEA

Tu o ții închisă în turn, apoi nu veđi că chiar de te-ar iubi ea n'ar putea de cât se te desprețuescă pentru aseme-nea tratare? Ești fără milă pentru dēnsa; cum voiescî se fiă blândă cu tine?

COCINSCHI

Se fiŭ umilit eŭ, desprețuit eŭ, eŭ, cel maî bogat Domn din acēstă țeră, cel maî puternic?

HEDVIGEA

De ce se te mahnescî, nu dicēi că fica unŭ sătean nu merită iubirea ta?

COCINSCHI

A! Hedvigeo, tu nu scii ce este iubirea . . .

HEDVIGEA

Iubirea este fica ânimeî . . . și numai căsătoria frate . . .

COCINSCHI

Nu este o femeie ci o ființă selbatică. . . Nicî banî, avere, juvaere, nimica nu o îmblânzescē. Așî da o comoră, podóbe de Domniță, turme, pământurî, și de ar fi de un neam ase-menea cu al meŭ . . .

~~COCINSCHI~~ Hedvigea (sb.)

A! blazonul vorbesce în ânima vóstră maî tare de cât iubirea.... Apóî nu speră, frate, nimica.

COCINSCHI

De ce?

HEDVIGEA

Pentru că nu este interes omenesc, care se pôtă învinge o iubire sinceră în ânima un ȳ femeĩ oneste.

COCINSCHI

Femee onestă? A! se bage de sémă . . . Setea de resbunare mē tem că va luá locul iubireĩ! (intră în drépta)

HEDVIGEA

Nu e iubire aceea care se resbună! (ese)

SCENA VII

(O sală în curtea lui Alesandru Vodă, la Colomea)

ALESANDRU.—VORNICUL BOUR.—POSTELNICUL NESTOR.

ALESANDRU

Bine, Vornice Bour, locul ales pentru tabără, pe Nistru e nemerit, ȳ umăĩ se ne grăbim: regele Iagelo éráșĩ uită de datoriă către noi. Pocuția, alipită de Moldova, ęĩ stă greũ pe ânimă . . . Postelnice Nestor, datu-s'a apodului Tudor cartea domnescă de stăpânire a moșiei ce i-am harađit pentru vitejia lui?

POSTELNICUL

Da, Măria Ta, el și cu aĩ sęĩ bine-cuvintéză pre Măria Ta.

ALESANDRU

Se mulțămescă lui D-đeĩ, care l'a dăruit cu ânimă de apod și cu noroc la resboiũ. Mãĩ este vre-un sěrman, Vornice, care se cęră dreptate la ușa nóstră?

BOUR

Nu mãĩ este nimenĩ ađĩ, Măria Ta.

POSTELNICUL

Am đărit, Măria Ta, adinéorĩ, intrând, la ușa nisce bieđĩ sãtenĩ, carĩ pãreau fórte obosiđĩ.

ALESTRU

Dără cine 'și ia voiă a închide ușa mea înainte a unui sătén? Domnia este a celor mici cu drept în protiva celor mari nedrepti. Mergi, Vornice, și însuți adă aci acei săténi.
(Bour ese).

POSTELNICUL

(aparte) Avere-ai, Moldovo, d'apururea așia Domniă! Milă, îndurare de cei săraci, dreptate și cumpănire cu cei puter-nici și avuți, legi înțelepte dat-ă țerei.

SCENA VIII

Aceași. — MIRCEA.—DODAIALA.—BOUR.

BOUR

Lăsați-vă toiagele.

MIRCEA

Dodăială, ređemă-le de părete.

DODAIALA

Mă! nici o frântă de laviță! Ce sărăciă la Domniă!
(Iu Bour) Da, mă rog, care-ți Vodă?

BOUR

Ăla care șiede și ține mâna acum la pept.

MIRCEA

Noue ni se cade se o ținem așia, mă Dodăială.

DODAIALA

Ci-că ăla ți Vodă, mă Mircea, apoi ce ȃici mă, uite că are tot ca noi ochi, nas, brééé!!!

ALESTRU (Iu Mircea)

Apropie-te, de ce tremuri?

MIRCEA

Domni sunt că iarna, fac se tremure pre cei săraci, Mărite Dómne.

ALEXANDRU

Vorbește, apropie-te!

MIRCEA

Tu, Dómnne, care ai țera Moldovei....

ALEXANDRU

Spune-mi de unde ești? cine ești?

MIRCEA

Mâna ta, Dómnne, se o sărut, ca se descleşce buzele mele.

ALEXANDRU

Dar plângi? lacrimi pe mâna mea curg din ochii tăi.
Ce este?

MIRCEA

Ochii mei geloși de buzele mele, au vroit mai întâiu se
-ți spue, Dómnne, tânguirea mea: vin se cer resbunare la
Măria ta în potriua unui om puternic, dușmanul meu.

ALEXANDRU

Aibi încredere . . . nu te teme, nu mai plânge. Cine te-a
nedreptățit? Cine e nebunul care sub Domnia mea -și bate
joc de cel mai sărac?

MIRCEA

Un om lovit la inimă plânge ca un copil. Iartă, Mărite
Dómnne, unui om nedreptățit, care plânge. Măria ta, sunt
moșnean de neam, dar sărac. Tătarii mi-au ucis, de eram
mic, mamă și tată, și am rămăs sărac. Dar nu sărăcia mă
muncește, că munca învinge sărăcia. M'am aședat Măria ta
de puțină ani în Poenția, țera cea nouă a Măriei tèle, unde
mi-am găsit și ursită. Dupe obiceiul de acolo, am vestit
eununia mea grafului leșesc Cocinschi și iam cerut voiă de
eununiă; mi-a dat-o fără greutate și voiă se -mi fiă și nun
mare. Dar iubirea, care pôte duce la nebuniă pre cuminți

ómeni, iubirea 'l orbeșce după ursita mea, împedică nunta și preste nópte cu mai mulți din ómenii sêi întrarmați, 'mî răpeșce mirésa și mă lasă nemângâiat și fără altă apărare de cât a Măriei téle și a lui Dumneș-ú. Dreptate dar, Dómne; îndeșert am cerut-o gemênd răpitorului eú și tatăl Mariórei, numai batjocura și amenințarea i aú fost răspunsul.

ALESANDRU

Vornice Bour.

BOUR

Măria ta ?

ALESANDRU

Negrélă și papir.

BOUR

Étă Dómne !

MIRCEA

(încet lui Dodăială) Atâta mărire și atâta bunătate !

DODAIALA

Vêdurăm așa dar pre Vodă ! éi vêdurăm Deú ; e de trébă om și Vodă.

MIRCEA

Écă adevărata măreție : mare cu cei semeți, nedesprețuitor și îndurător către cei mici și săraci. A ! numai la noi la Moldova se vede așa Domni.

DODAIALA

Și de porcari o fi mai bine la Moldova, că unde's ciao ómenii ómeni și vitele -s vite.

MIRCEA

Ha ! ha ! ha ! cređi tu, Dodăială, că porcii tēi s'ar cuminți trecênd dincóce de Nistru ? Dar tu însuți, mă fârtate ?

DODĂIALA

Hă! că deș așa, că la noi în P cuția cum Ț boeru cum Ț dobitocu din turmă. . . . Așia nășălnic, așia dând la om cu îndărătnicia, așia mîncă avutul bietuluț creștin.

ALESTRU

Vornice Bour, acată pecetea domnescă la țidulă. Cum te chiăm, băete?

DODĂIALA

Eș sunt Dodăială porcarul. Hă! da ce mai purceț mi-ăș mai fêtat ier?

ALESTRU

Nu tu, cel-alt.

MIRCEA

Sunt Mircea, feciorul lui Ion Scutaru de la Sucéva Măriei Têle; eș, care la picioarele îndurării Têle viș se cer dreptate în protiva unu om carele, însemețit pe nêmul lui puternic, mi-a răpit socia.

ALESTRU

Este el așia dar atât de puternic în Pocuția?

MIRCEA

Atâta că toți se tem de el, de la munți până la Colomea și Nistru. Dêcă se mânia pe cine-va, se se grăbescă a se griji cu popa că nu-ș scăpare. El face, el desface legile după cum el taie gândul. Așia dice că sunt legile împărăției leșesci, de care până la Măria Ta se ținea Pocuția, nu ca la noi la Moldova, unde dreptatea e a Domniei și boerii cât de mari numai ce le caută se asculte de Domniă.

BOUR

E gata țidula Domnescă.

ALESTRU (scriind)

Credincios boerului Domniei mele, lui Cocinschi de la Sdranski, din Pocuția.

MIRCEA

Mărite Dómne!

ALESTRU

Se-î dai acéstă țidulă și ți va da îndărăt femeea.

MIRCEA

Nici odată mâna Măriei tēle n'a făcut mai mare faptă bună.

ALESTRU

Ați venit pe jos din Pocuția?

MIRCEA

Nu Dómne, Dodăială și eū am venit călări.

DODAIALA

Hă! am sburat ca gândul! numai iapa mea cea pintenógă, scii, a de la turmă, e cam posnașă, bat-o, nu te lasă se încaleci, se rostogoleșce pre jos numai de dă de arină, d'al mintrelea alérgă ca un boer dupe slujbă și mănâncă dēū cât popa Elisei. Da când i ese în cale vre-o cărciumă, posnă, n'o mai poți scóte pănē nu . . .

ALESTRU

Pēnē nu trage badea Dodăială o singeacă de Cotnarî, eșci voinic, vėd.

DODAIALA

Și niata un mare Vodă, Dēū așa, nu-î pe lume de cât un vodă ca Măria Ta, și numai un porcar ca mine.

BOUR

Porcarul și Măria Sa! ha! ha! ha!

DODAIALA

Și iaca cum mă vedeți mi-am lăsat cogemite turmă să vii
se ved pre Vodă.

ALESTRU

Ai și tu vr-o tănguire?

DODAIALA

Mi-î cam fόμε, și deș așia decă la Domniă este bucătăriă
ca la jupân Arbore . . .

ALESTRU (riđend)

Din tôte aste câte veđi spândurate pe păreși, ce vreî se
ți da?

DODAIALA

Da ce se fac cu de astea? O păreche de opincî, turmă de
porci și văi cu florî de pășune, fac cât tôte alea din cuiul
Domniei. . . Tot ămbând creștinul se-și spândure și el în
cuiș parascovenî de astea, număi ce se trezesce el însuși
spândurat... baiu! baiu!

ALESTRU (lui Bour)

Nu-î atât de prost cât ai crede . . . totuși ce-î firea? sub
același cer ai putut nasce un om cu bun simț, cu sciință
d'ale lumei, ca acela (arétă pre Mircea) și un altul, care nu vede
alt orizont în viață de cât turma de porci! (dând o pungă lui
Dodaiala) Ține!

DODAIALA

Pentru opincî?

ALESTRU

Iea, sunt venetici ferecați și talanți de aur; tu, Mircea,
iea țidula acésta și plécă cu D-deș (Alestru ese cu Bour Pos-
elnicul și suita).

DODAIALA

He mă, ian veđi.

MIRCEA

Bani?

DODĂIALA

Și tot de ăia de care punea jupânésă lui jupân Arbore la salbă Duminicile. . . . Ce avere! . . . ce de porci!..

MIRCEA

Ha, Mărioră, tótă fericirea mea e coprinsă în hârtiuța acésta. Țidula acésta Domnéscă mi te-o înapoia óre? Se ne grăbim, Dodăială. (ese amëndou)

SCENA IX.

(O sală în castelul lui Cocinschi).

COCINSCHI.—PREJLOVSKI.

PREJLOVSKI

M'am dus, după ordinile vóstre, se afu despre Mircea. Arbore a tăgăduit mai ântâiú, déră amenințându-l, mi-aú spus tot. Mojieul nu-í la pășunat; e dus de mai multe ȓile din cătun.

COCINSCHI

Ciudat.

PREJLOVSKI

După câte am înțeleș, este în Moldova.

COCINSCHI

In Moldova?

PREJLOVSKI

Da, împreună cu Dodăială porcarul.

COCINSCHI

Și la ce?

PREJLOVSKI

Se vorbescă cu Alesandru Vodă.

COCINSCHI

Cu ce scop? Nu este bărbatul Mariei, nu are drept a se tânguî, cel mult Arbore, tatăl ei, ar avea un cuvânt....

PREJLOVSKI

Eû vestesc Domnului meu ceea ce am aflat de la păstoriî din munte, și fiind că Mircea e flăcău cu multă minte și cum este și amoretat, eû nu m'âși miră, Dómne, că a cutezat se cerce.....

COCINSCHI

Aș! că va putea vedea un mojie facia Domnului.

PREJLOVSKI

Hei! sunt ciudați Domniî Moldovenilor! Ei nu sunt, se am ertăciune ca și craiî noștri: se apropie de ei tot-d'auna ori-ce mojie. Mai greu e boerului a găsi ușa deschisă la Alesandru Vodă decât săténului. (bătăi în ușa).

COCINSCHI

Cine-va bate, Prejlovschi; veđi cine-î?

PREJLOVSKI (crápând ușa)

Pe D-đeû, Dómne, e chiar Mircea mojieul de care vorbém

COCINSCHI

Ce cutezare?

PAPROSKI

Ar fi bine, Dómne, se-l veđi și se l'ascuți; nu l'avem noi la 'ndemână?

COCINSCHI

Ai dreptate, ți-î se între.

SCENA X

Aceași. — MIRCEA ȘI DODAIALA.

MIRCEA

Sărut picioarele vóstre, Dómne.

COCINSCHI

E de mult de când nu te-am văzut, Mircea; unde ai fost?

MIRCEA

'Mi ai părut și mie timpul acesta un vec. Vădând că te îndărătnicești a ține închisă pre Maria mea, m'am dus se arăt Mării Sèle lui Vodă al nostru, judecătorul cel mai mare, nedreptatea ce se face supușilor lui.

PREJLOVSKI

A! și ce ți ai spus?

MIRCEA

Că 'mi ai răpit soția.

COCINSCHI

Soția ta? Minți, mojice. In séra aceea preotul nu vè cununase.

MIRCEA

Nu, Dómne, dar preotul șcia că noi ne vroim unul pe altul. Vodă 'mi a dat pentru voi acéstă țidulă scrisă întrégă de mâna Măriei Sèle.

COCINSCHI (aparte)

A! Turbare! (cetină) „La primirea acestei țidule Domneșci „vei înapoia fără întârziere acestui seriman sătén femeea ce „ți ai răpit. Aduți aminte că Pocuția nu maș e sub Cracovia „ci de Sucéva se ține. Apoi la Sucéva nu se trec fapte de „neomeniă, fiă ele chiar ale grafului Cocinschi. Așia să faci! „Iă Alesandru Voevod.“ — Ce-mi aduseși aci, nenoroci ule?

MIRCEA

E țidula, boerule, ce Măria Sa Vodă 'mi-a dat-o pentru voi.

COCINSCHI

Pe viul D-șeu, mă mir de răbdarea mea! Cređi tu, mișe-

Iule, că mi-e frică mie de al de astea? Știi tu cine sunt eu?

MIRCEA

Da, boerule, și pentru că știi că ești mare boer, ți-am adus porunca a unui boer și mai mare, a lui Măria Sa Vodă, ca se-mi înapoești socia. Acéastă carte domnéscă nu aduce boeriei vóstre nici o scădere, din protivă e un semn de băgare în sémă, căci e scrisă de însuși Vodă.

COCINSCHI

Dér cine m'ar opri de a vă spânđură. . . .

DODAIALA

Sfinte Vasile, sfinte Macarie, dér ăsta nu sémăná cu Vodă al nostru.

COCINSCHI

D'a vă spânđură de ferestrele castelului meu!

PREJLOVSCHI (tinet)

Dér, Dómne, pucină linisce, cu Alesandru Vodă nu ți bine a glumi.

COCINSCHI

Afară, afară îndată. Se nu ve mai aflu nici o clipă pe pământurile mele, mojici, neam de resculători ce sunteți! Auđi! se cuteze a se luá în cértă cu mine!

DODAIALA

Are dreptate boeru, mă! Éca eu când Rătoilă ăla mare din turmă năvălesce asupra mea, eu mă dau în lăturı, đeu ășia, că ce se te puı cu coșogemite namilă de vită.

COCINSCHI

Mișeilor, mi-a plăcut se vă răpesc acea femee. . . Eu sunt cine sunt! Sunt aci tot ășia de Vodă și de stăpân ca și Alesandru al vostru la Sucéva. Nu datoresc lui Alesandru aceste pământuri, ci crailor leșesei.

PREJLOVSKI

(încoet) Dér craiul leşesc le-a trecut lui Alesandru, răbdare Dómne.

COCINSCHI

Sunt cine sunt.

DODAIALA

Sfinte Macarie! Sunt cine sunt! Eă's porcarul!

COCINSCHI

Se vë înapoed eă pe Maria? Cutezaŭi a-mă vorbi de Maria? Se móră mişei! . . ! Nu! . . . Iasă, ar fi ruşine se-mă spurc spada în sângele lui. Sunt cine sunt! (ese cu Prejlovski).

DODAIALA

Bréé! „sunt cine sunt!“ da ce-î fi boerule? Că dóră nu esci Vodă, nici starostele ál mare de Hotin!

MIRCEA

Aşia déră Dodăială? . . . . .

DODAIALA

Éca, ne-a isgonit şi din Pocuŭia.

MIRCEA

Ce? Pentru că are câte-va ogóre care nu le am eă; pentru că câŭi-va lingăi i se închină ca la o iconă; pentru că are în secrin câŭi-va talanŭi de aur ce n'am eă, va avea drept léhul se mă nedreptăŭescă şi se-şî rîdă de cartea lui Vodă?

DODAIALA

Ia ascultă-mă, mă Mirceo, vorba ceea, nici pe dracul se-l veŭi, nici cruce. . . . Eă unu, cu vita a mare, cu Rătoilă, nu mă cert, căci cërta cu Domniî nu-î cu sfârşit bun.

MIRCEA

Dar nici prietenia cu slugile lor. Óre Dodaială n'am putea găsi pre Vodă tot la Colomea?

DODAIALA

Se mergem iar la Vodă? altă pungă, haide mă.

MIRCEA

A! Mariórá, dacă cel puțin te-aș fi putut revedea?!

DODAIALA

Haide, mă Mircea! Ciocoiul n'a putut se'și sature poftele lui.

MIRCEA

A! Dodăială, când ai ȃice adevărat?

DODAIALA

Adevărat, mă! D'ar fi isbutit, hă! țiar fi dat-o îndărăt de mult. Ea este curată, mă, ca Maica Domnului, ȃeu așa! Haidem, se plecăm.

(Cortina cade)

ACTUL III

SCENA I

Tabăra oștirei lui Alesandru-Vodă, pe malul Nistrului, la dreapta planul 1 cortu domnese.

ALESANDRU. — BOUR. — NEST · R. — POSTELNICUL. etc.

BOUR

Cum se împle peptul, Dómne, de bucurii, la privirea frumoșei nóstre tabere!

ALESANDRU

Făcuși răpede și bine, Vornice. A venit vremea. Neci vitejia oștirilor nóstre, la Marienburg, unde 400 dintre ai noștri bătură deci de mii de prusaci, nici visteria țerei în care, la nevoile Craiei, Vladislau Iagelo află bani trebuincioși, nici dușmănia lui Sigismund al Ungariei, nici legăturile de cu puțină an în urmă cu răposatul Mircea-Vodă fratele nostru de la Munteni și cu noi chiar de înrudire, nimica nu poate schimba necredința și nestatornicia acestui craiu? Apoi, Vornice ce o da D-dei; dar nu se cade se rămână țera acosta de batjocura streinului . . . . Tabăra e mare și se cade bătrânului tău Domn se nu móră lăsând țera în scădere și risipă. Cartea cea de la Sfdrigel, ne-a vestit, postelnice, căși el e gata cu oștirea adunată, și nici departe mult de tabara noastră, pe cea alt mal al Nistrului. La lucru dar, Vornice, se scuturăm puțin cele barbe albe, suntem bătrâni noi dar ténăr este Ștefan-Vodă feciorul nostru, și ténără e țera și cu foc spre cele vitejesci. . . . Cine merge cu țera ténără nu mai e bătrân, Vornice.

BOUR

E tânăra ănimă Dămnei cĂ o ăntinereșce dragostea țerei cĂ tinereta nu e ăn anĂ ci ăn suflet. CĂți tinerĂ, bĂtrĂnĂ, gĂrbovĂ . . . . .

ALEXANDRU

Luat-Ă mĂsurile, Vornice ? Incepe cu aducerea la ascultare a tuturor acelor semețĂ domnișorĂ leșĂ, carĂ, prin Columea și Pocuția, se ăncercĂ a ridica capul.

BOUR

Și sunt mulțĂ, Maria ta, dar mult e și poporul pe care'Ă zugrumĂ.

ALEXANDRU

He ! Poporul ! El nu se știe numerĂ, d'ăcea ceĂ puțĂn 'și bat joc de ceĂ mulțĂ.

SCENA II

Aceași. — MIRCEA. — DODĂIALĂ.

POSTELNICU

IatĂ, MĂria ta, cartea pentru la Dan VodĂ de la MuntenĂ.

ALEXANDRU Citesce ăncet, iar miniștrĂi vorbesc, pe cĂnd DodĂialĂ și Mircea intra pe la stĂnga).

MIRCEA

Bine đicea, mĂ DodĂialĂ, pescariu cĂ VodĂ e ăn tabĂrĂ ; EatĂ-l.

DODĂIALĂ

El e ĐĂu.

MIRCEA

Iaca DodĂialĂ, stĂlpul cel strĂlucit al țerei și al dreptĂței.

DODAIALA

Ce moșneg mândru? parcă-î ala mai bătrân după troița
Popei Eliseiū.

MIRCEA

Prea mărite D-ne!

ALESANDRU

(Dând cartea). Bine, Postelnice, dar cu tristele domniī de
la Munteni, nu-î mult de asteptat.

DODAIALA

Nu te aude mă! ȃi așia; (strigă) Măria ta! la domniā se cade
se strigī tare.

ALESANDRU

Ce este? Ce vor acei ōmeni?

DODAIALA

Nu'l cunoșci Maria ta pre Mircea?

MIRCEA

Prea Mărite D-ne! Ingădue-mī se sărut piciōrele Vōstre!

ALESANDRU

Săteanul din Pocuția care dăunăȃi 'mī ceru dreptate?

DODAIALA

Uite! Uite! o se mē cunōscă și pre mine . . . Curat cum
cunose eū pre Rătoilă și pre Buhăilă āla scurt de piciōre din
tōtā turma.

MIRCEA

Da! Măria ta, nenorocitul Mircea!

ALESANDRU

Ridică-te! domniā nu se cade se ingenunche țera cī ea se
ingenunche la țeră și la dreptate.

MIRCEA

Intristare ăcece la ănima mea că me văđui silit în vremea cea plină de gănduri mari a le Mării tēle se viū aī maī su-păra auđul cu tănguiri le nenorocirei.

ALESANDRU

Se cade auđul Domnului se primēscă tănguirea și ănima lui s'o mângăe! ce este?

MIRCEA

Măriei tēle cer iarăși dreptate, îndurare cer pentru un biet sărman.

ALESANDRU

Spune necađul tēi.

MIRCEA

Indurătore Dómne, înturnându-me în Pocuția, am dat cartea Măriei Tēle lui Cocinski ca după dreptatea rândueliī Tēle se'mi înapoeđe soția mea iubită. El o ceti dar în loc de închinăciune la vederea domneșcei peceti se înfuriă și în loc de a-mi înapoeđe femea ce iubesc, me coperi de nouē injurii că de ce am cutesat a me tăngui la dreptatea Măriei Tēle. A! nu m'a îngăduit măcar se o vėd pe sărmana mea Mărióră, se'mi fiă vederea ei de mângăere și oțelire la nenorociri.

ALESANDRU

Cum! o carte scrisă cu însăși mâna mea? nu cumva a rupt-o?

MIRCEA

Ca se adaog la mânia ta D-ne aș trebui se respund că . . . dar să mă ferēscă D-zeū de a-mi mănji dreptatea mea cu vre un neadevăr! Cocinski a citit cartea Măriei tale și n'a rupto. . . . ba mințesc . . . . Căci nu este a o rumpe de a o fi citit fără a fi îndeplinită porunca ceī dedea domnul și stăpănul seū.

ALEANDRU

Auđi Vornice! veđi daca semeția Domnișorilor leși trebuie domolită, (lui Mircea). Veși fi resbunat.

MIRCEA

Dómne!!

ALEANDRU

Nu se va đice că pe câte đile Pocuția va fi sub mâna unui domn Român, obiceiul nedreptăței leșești a mai aflat joc în ea. Vornice! vom merge însine se pedepsim neascultarea cutezătorului Cocinschi și cruđimea nedreptăței lui.

MIRCEA

Cum Dómne, Măria ta se va milostivi spre un biet sătean? . . . . .

ALEANDRU

Săteanul de cinste e sprijinul domniei. Acele domnii nu cad care se sprijină pe țeară iar nu pre înbunători fățarnicii (lui Mircea) Plecați îndată, pregătiți casa socrului, fără să spuneți nimica nici lui nici nimănuș.

MIRCEA

Veși fi ascultat Măria ta!

ALEANDRU

Și tu prietene (lui Dodaiala) Tu, de te-or întreba cine sunt; veși đice că sunt un judecător, un boer din Suceava. Țineți gura, auđi tu? palma pe buze iaca așa.

DODAIALA

Oi țineao așa de strînsă Măria ta ca nici voi sufla barim. Macar de s'ar îneca în Nistru chiar și Rățoilă cel gras. Numai se am ertăciune de la niata se crăp nițel busele din vreme în vreme pentru nițică udătură.

BOUR

Tabăra va trece la nópte Nistru, Măria Ta! vom fi ast-fel cu puțin numai înainte de óste în Pocuția.

MIRCEA

Așa dar Măria Ta vei veni însuși se faci dreptate unui
bjet serman.

POSTELNICUL

Fie-care dreptate ce se face seracului, ȃice Măria Sa,
tot dea una este un cui de trăinicie pentru scaunul Domniei...

ALEXANDRU

Bine ȃiseși Postelnice! Vino Vornice se vedem cugetele
Hatmanului și voi grăbiți-vă a pleca.

SCENA III.

(Curtea castelului lui Cocinschi).

ARBORE.—PREJLOVSKI.

ARBORE

Voiă putea dară se-î vorbesc?

PREJLOVSKI

Da! numai bagă de sémă căci d'a: afla Domnul, sunt
perdut.

ARBORE

A! Și la ce s'o mai vėd, după necinstea . . .

PREJLOVSKI

N'avea nicı o bănuială, ea se apără cu o putere de suflet
care ȃeă ne-a înduioșat și pre noi . . . N'avea témă, ea va
remânea curată ca ingeru cât va trăi.

ARBORE

A! fiı bine cuvântat pentru asemenea vorbe bune! Aă așa
dară inimă și slugile Domnilor? Dar la care pórtă?

PREJLOVSKI

Uite, veȃi turnul cela? la ferestra de acolo mi-au ȃis c'o
se se arate.

ARBORE

Mi se pare că în adevăr diăresc ceva alb, dar bătrân cum sunt nu sunt sigur.

PRÉJLOVSKI

Apropiete, eă mă duc, căci de m'ar găsi cine-va, aş fi perdut. Veđi, ři-am řmplinit giuruința (ese).

ARBORE

Ești tu copila mea, nenorocita mea fică?

MARIORA (la ferestra turnului)

Cine alta de cât ea póte fi aici.

ARBORE

Nu credeam că te-oi mai vedea; nu 'mă e de închisórea, în care te řin Marióro, dar colea, în mintea mea te ved nenorocită, necinstită, vař, ast-fel n'aș fi vroit se te mai ved. A! blăstem! Perii meř albi nu vor mai fi dară cununa unui tată cinstit?

MARIORA

Nu e destul durerea mea? tu viř tată crud s'o adaugi cu nedrepte bănueli!... Perii cei albi care încunună fruntea ta, vor rămâne icóna nepătatei mele cinste.... Da, nelegiuitul a voit se mă învingă, însă am găsit, spre a mă apăra, puteri mai mult decât omenesci: poři fi linisçit, părintele meř, căci cu tótă închisórea în care mă řin, cu tóte amerinșările lui Cocinschi, mai curënd voiř fi perdut viața decât se-mă uit de datoria mea către tine ři către Mircea al meř.

ARBORE

Se te bine-cuvinteze D-đeř, copila mea; řnima mea se deschide spre a te primi, dér acele đebrele....

MARIORA

Dér Mircea? Unde-ř Mircea?

ARBORL

S'a întors la Alesandru Vodă; astă-dîi trebuie se soséscă.

MARIORA

A! se trăéscă el cel pucin.

ARBORE

Dér ce? Vor póte se-l ucidă?

MARIORA

Așia s'aũ jurat, tată.

ARBORE

A! Mircea Ț voinic.

MARIORA

De ce nu pot, dintr'acéstă feréstră, se mă asvărI la gátul
tėũ, tată.

ARBORE

Cu ce dragoste, cu ce bucurie te-așĩ primi?

MARIORA

Cine-va vine. Rémăĩ cu Domnul, iubite tată, cu Domnul!
cu Domnul!

ARBORE

N'o voiũ mãĩ vedéo, va! nu-mĩ mãĩ rémăne decăt mórtea.

SCENA IV.

ARBORE, COCINSCHI. APOI PREJLOVSCHI.

COCINSCHI (Iuĩ Arbore)

Ce vėd! cu cine vorbescĩ tu?

ARBORE

Spuném durerea mea petrelor acestor murĩ; ele chiar se
ĩndură de chipul cum te porȝĩ cu un biet bătren; mãĩ pucin
nesimȝitóre decăt escĩ, ele n'aũ tãgăduit, ĩndurátóre, măn-
găerile ce cãutam la necasurile mele.

COCINSCHI

În deșert, mojiilor, plângeți, vă văicărați; în deșert puneți în joc violența voastră, nu veți răpi-o din mâinele mele; voi ei vroiți răul, voi cari nu veți grăbiți. din protivă, s'o sfătuiți să mi se supue. Ce? nu cum-va e vre-o jupânésă mare? Ce mai trebă, o țerancă ca voi toți care trăiți pe moșiele mele.

ARBORE

Ea trăește, Dómne, din sfaturile lui D-đeú și ale ânimei sale! D-đeú se te păstreze pe Măria Ta.

COCINSCHI

Negreșit că m'o păstra, și pe voi, mojiilor, vă va plăti cum vi se cade.

ARBORE (aparte)

O! țără! Ce resturnare de tótă dreptatea! Aci săracul e silit se-și pue cinstea lui sub piciorul celui bogat și încă se dică că așa e dreptatea! Étă boerimea, fără altă lege decât bunul plac și pe lêngă acésta avênd și dreptul de mórte asupra celor mici! (ese)

COCINSCHI

Dar ce murmură mojiicul acesta? Hei Prejlovschi!

PREJLOVSKI

Dómne!

COCINSCHI

Adă la moment pre Maria unde țiam spus.

PREJLOVSKI

Fiți cu băgare de sémă Dómne la ceea ce vreți se faci.

COCINSCHI

A! ce-mi pasă!

PREJLOVSCHI

Fii îndurător Dómne . . . se întrebuițez sila ?

COCINSCHI

Și ce? Avutaî ea îndurare de mine ?

PREJLOVSCHI

Curățenia ei, minunata ei apărare . . .

COCINSCHI

Destul, nici o vorbă mai mult, așa vreaî. Ai destulă răbdare, desprețuit de o simplă țărancă.

PREJLOVSCHI

Dară cugetat-ai Dómne la urmări?

COCINSCHI

Ce -mî pasă? trebuie ca aîi chiar se fie a mea, nu mai e iubire ci o idee fixă care mă muncește. Am suferit destul, eî puternicul și avutul Cocinschi. Heî la naiba, e timpul se mă resbun de îpotrivirea ei semetă (ese).

SCENA V

(In casa lui Arbore)

DOCHIA.—MIRCEA.—DODAIALA.—ARBORE APOI NEAGU.

DOCHIA

Bine aîi venit, bine aîi venit!!

MIRCEA

Nu știu ce s'o întâmpla surato Dochio, dar mi-e ănima la Dumneđeî că s'or pune tóte pe cale bună.

DODAIALA

Tóte s'or pune la cale surată Dochio, numai pune-mă pentru numele Sf. Macarie și pre mine la o cale, că uite cailor le-am legat traista cu grăunțe, érá a mea î pustie.

DOCHIA

Iar începî a mă ameți cu mîncarea?

MIRCEA

Unde-î moș Arbore?

DOCHIA

Mi se pare că s'a dus se vedă pre Marióra.

MIRCEA

Cocinschi dă voe acum se-î vorbescă?

DOCHIA

La o feréstră de la turn prin mijlocirea tainică a scutarului . . .

MIRCEA

E dar tot la închisóre?

DODAIALA

Bine, bine! Ias c'o veni aci cine-va care . . .

MIRCEA

Dodăială!

DODAIALA

Na !!! uitam palma pe gură. Iată vine și jupân Arbore.

(Intră Arbore).

MIRCEA

Moș Arbore!

ARBORE

Bine ai venit fiule! Ce veste?

MIRCEA

Mă întorsei măi mîngâiat acasă.

ARBORE

Mîngâiat? și de ce?

MIRCEA

O se sosescă numai de cât un judecător.

DODAIALA

Da! aducem noi un judecător faimos care . . .

MIRCEA (repede)

Dodăială!

DODAIALA

Sfinte Dodăială. Na!! (și bate gura).

ARBORE

Vine cu mulți oameni dupe el?

MIRCEA

Numai cu două.

ARBORE

Apoi dragul meu nici te mai ispiti! de geaba toate încercările. Un boer ca Cocinschi, puternic pe moșiele lui, cu turnuri, cu metereze de opresc în cale oști întregi, cu arme, cu bani, cu vecin pozderiă, nu asudă de un biet judecător însoțit de două copii de casă . . . se ne vedem mai bine de sarcina că numa ce ne-o ucide și pe noi și pe judecătorul adus de tine.

DODAIALA

He! He! Eă nu ăic nimic . . . dar ian se cerce leahu, he! he! (în sine) Palma pe gură mă Dodăială, ce dracu? cică boerii în lume se întrec a spune minciuni, și eă un biet adevăr nu-l pot ținea? Palma pe gură mă!

MIRCEA

Ce boscorodești tu acolo mă Dodăială? (lui Arbore) Navea grijă! Ceea ce se cade se faci tate socre este se pregătești casa ca se priimim oștei, un judecător mai ales . . .

DODAIALA

Aşa de ales c'ăi putea dice că-î . . .

MIRCEA (întrerupându-l repede)

Dodăială!

DODAIALA

Palma pe gură mă!

MIRCEA

Şi eă pêne atunci tată voiă merge ca măcar de departe se zerece turnul acela din care Marióra ți-a vorbit. A! de aş putea-o vedea cum o doreşte ănima mea (ese).

ARBORE

Ce iubire? şi câtă nenorocire?

DOCHIA

A! Da! şi nu Dodăială ar fi în stare de atăta dragoste.

ARBORE

Dodăială ian vino încóce.

DODAIALA

Hi! am ceva de dires pe la bucătărie jupâne.

ARBORE

Ci vino 'ți dic.

DODAIALA

Iacă mă întore îndată jupâne.

ARBORE

Da n'ó se vii când te chem?

DODAIALA

Dă! Ce voesci jupâne?

ARBORE

Cum este judecătorul acela care dice Mircea că vine?

DODAIALA

Judecătorul ăla care . . . . (aparte) Sf. Mucenice Macarie nu mă lăsa (tare) judecătoru ăla? a ce mai judecător jupâne!

ARBORE

Dar cine este? ce fel?

DODAIALA

Cine este judecătorul ăla? Ce om? Ce om e judecătorul ăla jupâne? E un om așa și așa . . . . .

ARBORE

Ci lasă îngăimala nătărăule. Cine este, cum este?

DODAIALA

Cum este? e balan... ba nu, negricios, e mare... ba nu, mic, are o gură . . . . . Cu care se slujesc la mâncare, are barbă . . . albă . . . ba nu, neagră . . . ba nu . . . e doftor . . . . . ba nu, boer . . . . judecător . . . . lasă-mă la dracu jupâne. Că mi-î capul la sprintenélă.

ARBORE

Mai vedut-ați dobitoc ca ăsta.

NEAGU

(Intra) Alérgă jupâne, trei călăreți se dădură de pe cai la pórta nóstră; ce mai cai! ce mai haine! nouă noulețe.

ARBORE

De bună sémă e judecătorul.

DODAIALA

Il cunoscuși după haina cea nouă, cică judecător sêrac nu este.

ARBORE

Taci mă prostule că miî băga în vre o dandana cu vorbele tale.

SCENA VI

Aceiași. ALESANDRU-CEL-BUN.—MIRCEA.—BOUR.—NESTOR.

MIRCEA

(Incet) De departe vam cunoscut.

ALESANDRU

(Incet) Aduți aminte că nimene nu trebuie să scie cine suntem.

ARBORE

Fii bine venit jupâne.

ALESANDRU

Cine ești D-ta?

MIRCEA

E moș Arbore socrul meu.

ALESANDRU

Imi place că te vedui Arbore.

ARBORE

Sărut piciorile vostre jupâne.

ALESANDRU

Di ómenilor D-tale se nu care cumva se dea de știre lui Cocinski că aș sosit un judecător.

ARBORE

O se închid ușile și așa nimene nu va eși. Dar jupâne s'avem ertăciune, numai cu doi ómenii teamă 'mi e mie că n'o s'o scotem la căpății. Nu se află în totă Pocuția Domn mai avut, mai puternic și mai semeț ca Cocinschi.

ALESANDRU

Mi'a încredințat Vodă, jupân Arbore, un semn de la el care numai cât l'o dări leahul o se veđi cum s'o linisci! Iaca așa singur, o se fac se nu'și riđă leahul de purunca D-lui Moldovei.

ARBORE

Este jupâne în ființa D-tale ceva așa de măreț, că eu însumi tremur, de și eu sunt cel nedreptățit.

ALESANDRU

A! tu esci? . . . Ai venit sănătos Dodăială?

DODĂIALA

Da! Mări . . . . .

ALESANDRU

Dodăială!

DODĂIALA

Da! Da! Mări fârtate sănătos da niata?

ALESANDRU

Prea bine fârtate! prea bine!

DODĂIALA

(Către Arbore) Știi ce jupâne, de om câștiga dreptatea se dăm judecătorului o vită de a le mele.

ARBORE

Taci prostule!

ALESANDRU

(Către Neagu) Ce ești D-ta?

NEAGU

Eu jupâne sunt Neagu, argatu lui jupân Arbore.

ALESANDRU

Ce știi de Marióra lui Arbore?

NEAGU

În noaptea nunții niște ómenî de aí lui Cocinschi aũ răpit'o sfărãmând ușia,

ALESANDRU

(lui Bour) Dar ce ne trebuie doveđi? aũ nu vom găsi în

castel pre însăși nenorocita răpită. Arbore, trimite după popa din sat și vino cu el curând la castel. — (ese Alsandru cu suita).

ARBORE

Mirceo!

MIRCEA

Jupâne!

ARBORE

Eū nu pricep ce fel de judecător e ăsta; nici una nici două aūdiși că aū poruncit se aducem preotul . . . Ce o se facă preotul?

MIRCEA

Nu pricep nici eū ce o se facă . .

ARBORE

Mă, nici e' o mie de copii de casă nu pôte pune mâna pe el; Cum o se se ispitescă judecătorul ăsta nmai cu doi omeni?

MIRCEA

Șciī ce? Se le pregătim mai bine de cină că vom vedea de vor putea orī nu.

ARBORE

Cinā-vor ei împreună cu noi?

MIRCEA

Maī întâiū se cade se cineze judecătorii.

DODAI LA

Ba eū nu, eū șeļ cu judecătorii la masă.

ARBORE

Taci prostule. (Dochie) Docheo, întinde pânză de in albă pe masă a rotundă, găteșce găinile. Neagu se scōțā o ploscă de care dām popei Eliseiū pentru leturghie.

DODAIALA

Sfinte Macarie, o se șed la mesă ađi cu judecătorul.

ARBORE

Mă Mircea! a înnebunit de tot Dodăială. (ese cu Mircea)

DODAIALA

Domniî n'aũ decât e nenorocire: nu prânzese de cât în-
cunjurați de a pururea de căini și de măscărici. (ese)

SCENA VII

(La castelul lui Cocinschi)

COCINSCHI.—HEDVIGEA APOI PREJLOVSKI.

COCINSCHI (reținut în pragul ușei din stânga de către Hedvigea)

Lasă-mă soro! la monastire cu spovedaniile D-téle.

HEDVIGEA

Indurare! Aibi îndurare de ea frate, cununia . . .

COCINSCHI

Mă sileșci soro a -ți lipsi de respectul ce -ți port.

HEDVIGEA

Acordă cel puțin femeii aceea ce nu vreî se acordeđi surorei.

COCINSCHI

Blăstem asupra supărătorilor! . . . lasă-mă soro . . .
lasă-mă. (ese în drépta violent)

PREJLOVSKI

Ertare Dómnă, dar e grabă: nu sciũ de mă înșelă teme-
rea, dar la Arbore aũ sosit óspeți de neam. Ceva se pregă-
tește în taină. Mircea s'a întors, se dice că a fost iarăși la
Vodă. Nicî odată nu i-am văđut șoptind cu mai multă în-
credere . . . Ce o fi nu sciũ!

HEDVIGEA

Nu mai bănueli? Cu toate acestea e bine se vestesc fratele-meu. Ai dreptate, Mircea nu-î lipsit nici de semeția nici de pricepere. (ese)

PREJLOVSKI

Conștiința celui cu păcat e pururea cuprinsă de frică și dău, faptă ca aceea a lui Cocinschi s'ar cădea se fiă resbunată.

SCENA VIII

Aceiași. — ALESANDRU. — BOUR. — NESTOR. — MIRCEA.

ALESANDRU

Intrați și faceți ce v'am dīs.

PREJLOVSKI

Cine sunt acești ómeni?

ALESANDRU

Chemați pre cine-va.

MIRCEA

Ómul ăla e unul dintre casnicii lui Cocinschi.

ALESANDRU

Hei! ascultă!

PREJLOVSKI

Ce poștești D-ta?

ALESANDRU

Vestește jupânului Cocinschi că am sosit din Suceava și voiți se-î vorbesc.

PREJLOVSKI

Și cine se-î spun că m'a trāmis?

ALESANDRU

Eă!

Nu ai alt nume?

PREJLOVSKI

Nu am altul.

ALESANDRU

PREJLOVSKI

Eă? numai atât, și acest aer măreț, brééé!... Eă! Écă mă duc să spun D-lui Cocinschi că Eă voesce a-î vorbi (ese).

BOUR

Mă tem nu cumva Cocinschi se trămită vre-un răspuns necuviincios; póte făcéi măi bine se spuî cine esci.

ALESANDRU

Nu, consciința lui tulburată ăl va face se pricepă că numai *eă* sunt care la Sucéva și Pocuția pot a mă numi *eă*.

PREJLOVSKI (intrând)

Am spus stăpănu-meă numele D-téle, și el mi-a spus că poți se te întorci de unde ai venit, căci d'abia el se póte numi ast-fel, și că, după legile divine și umane nu se află alt *Eă* decât el și capetele coronate pe pământ.

ALESANDRU

Bine! spune-î déră că sunt un vornic mare al unui asemenea cap coronat.

PREJLOVSKI (turburat)

Mă duc să-î vestesc acest noău titlu.

ALESANDRU

Bagă de sémă la ceea ce dic. (Prejlovski ese)

BOUR

Scutarul nu prea avea aerul liniscit.

MIRCEA

Jupân Arbore aă sosit cu preotul, așteptă porunca Măriei Téle ca se intre.

ALESANDRU

Se viă, se fiă martorul la cele ce aū sē se petrecă. Aū judecata nu-l privește pre el?

SCENA IX.

Acceași.—ARBORE, DODAIALA, DOCHIA, ȚĚRANI, PREOTUL.

MIRCEA

Vino, moș Arbore, și privește.

ARBORE

Tremur numaî vedēnd casa acestuî nelegiuit (căt̃re Alesandru)
Etă părintele, jupâne.

DODAIALA

Unde-ī popă nu-ī a bine, orī ȳ nuntă orī pomană.

DOCHIA

Aī înnebunit, mă, de tot.

ARBORE (aparte)

Insoțit numaî de douī ómenī, ce cutezător!

SCENA X.

Acceași.—COCINSCHI.—HEDVIGEA.

HEDVIGEA

Ia séma, frate; conține-te, te rog, domolește-ȳ mânia.

COCINSCHI

Se fiī D-ta cumva acel judecător din Sucéva care mă caută?

ALESANDRU

Și ce este de mirare?

COCINSCHI

E de mirare cutezarea D-téle, pe viul D-đeū! Dacă sciī cine sunt eū aci.

ALESANDRU

Ce deosebire creșt D-ta între trimisul Domnului și însuși Domnul?

COCINSCHI

Forțe mare când e vorba de mine. Dar mai la urmă unde îți este cartea de la Domniă?

ALESANDRU

Vai! de mă veți sili se o scot la iveală,, veți vedea ce se poate întâmpla atunci!

COCINSCHI

Ce nebuniă? Amerințări mie? A! dar cine ți-a spus nenorocitul trimis al lui Alesandru Vodă, că eu aș putea se plec genunchii înaintea ta? Singur suveranul, Domnul meu ar putea cere acesta, dar tu? . . .

ALESANDRU

Ingenunche dar mișele, sunt Domnul tău!!

HEDVIGEA

Vodă! Dumneșule! Cocinschi e perdut.

COCINSCHI

Cum? voi? Mărite Dómne aici? Cine ar fi putut crede!!

ALESANDRU

Acolo se cade se fiă Domnul unde este o nedreptate de desfăcut! E! luați-ți spada! . . . A! vă voi face, cinstiți boieri, se aveți în deplină băgare de seamă cărțile și poruncile Domnesci!

HEDVIGEA

Indurare Dómne! pentru fratele meu!

ALESANDRU

Indurare? . . . Aduceți îndată femeia acestui serman.

COCINSCHI

Incă nu-î era soțică, Dómne.

ALEXANDRU

Ei era juruită . . . Și chiar de n'ar fi decât o fecióră răpită, aú împotriva silei se n'aibă ea drept a se plânge și a așteptá dreptatea mea ? A ! vă credeți cutezătorii boierii din Pocuția, tot sub mâna crailor din Cracovia și în puterea legilor nedrepte, cari fac legiuite mișeliile celor mari asupra celor mici.

HEDVIGEA

Dumneșeule ! . . . aibi milă de frate-meu ! . . . Mărióra ?

SCENA XI

Aceași. — MARIÓRA

MARIORA (cu părul despletit)

Dómne mărite al Moldovei ! am aușit numele tēu printre lacrimile și suspinile mele . . . Iată vine înaintea ta Dómne nenorocita fică a lui Arbore din Scheea, se céră Măriei Tēle dreptate, resbunare ! Mircea mă iubiá . . . Tata m'a dat lui, și acest nelegiuit m'a răpit în séra când a împedit se ne fiá nunta . . . Dumneșeu mi-e martor, Dómne, că nici juruinți, nici averi, comorile lui nu m'ar fi abătut de la datoriá . . .

MIRCEA

Tremur ! . . .

MARIORA

Dér împotriva silei o biată femeie ce póte opune ? Ochi mei pot spune lacrimile ce am vėrsat ! Ah ! lacrimile singure ce pot în protiva netrebniciei acestu om ? și nici acum, va ! nu mi se cade necinstită cum sunt ! . . . Dreptate Dómne ! Resbunare celei nevinovate . . . (cade îngenuch).

MIRCEA

Necinstită !

ARBORE

Nenorocită! Resbunare, Dómnne!

ALESANDRU

A! tot-d'auna prea târziu dreptatea tronului. lui Bour
Vornice, acest mișel pe mânele gădelui....

HEDVIGEA

Măria Ta, aibi milă de fratele meu!

ALESANDRU

A! boer Cocinschi! Așia înțelegeți voi în Pocuția boeria?
Boer nu este cel mișel, ci acel mai de căutare în fapte și
gânduri! la mórte mișelul!...

COCINSCHI (*ingenunchi*)

Am greșit, Dómnne.... Ertare, cel mai semeț din boerii
Pocuției ingenuchia-va fără să fiă ascultat, el care a vădút
îngenuchiând la picióarele lui atâția vecini....

BOUR

E! boerule! Nedreptatea se cade se îngenuche la pició-
rele Domniei fără se fiă ascultată.

MIRCEA

Necinstită! și mórtea nu m'a coprint în brațele ei reci.

ARBORE

N'o blestemá, băete . . . necinstită déră nevinovată. . . .
aú se osândesce casa peste care, într'un minut de turbare,
trece șiroiul muntelui....

ALESANDRU

Vornice, se se facă dreptate: Cocinschi va fi cununat la
minut cu acéști nenorocită fatá....

MIRCEA

Dómnne....

ALEXANDRU

Apoi se fiă dat pe mâna gădelui; jumătate din averea necinstitorului va fi a Mariei. Mircea, soțul acesteia, va trece în vrednicia și boeria mișelului Cocinschi.... Boeria este pentru cel cu faptă bună.

MIRCEA

Nu Dómne . . . Averea și vrednicia pentru Domnița Hedvigea . . . E o femeie de ânimă . . . căria Dumneđeũ va răs-plăti cu bine . . . Mie, Dómne, o flintă, o tolbă cu săgeți, și dreptul d'a muri pentru voi și țeră . . . Sermană Mariórá! Sermană Mariórá! . . . póte că într'o di mă voiũ face vrednic prin vitejiă de vėduva lui Cocinschi.

ALEXANDRU

Fata áceta ar putea încă se fiă mirésă de Domn . . . De când Mirceo, nebunul care te lovesce în cale te-a necinstit? nu te îndoi că este vrednică de tine . . . Boerule Mircea, étă femeea ta, jupânesa reposatului Cocinschi.

COCINSCHI

Sunt perdut! . . .

HEDVIGEA

Nenorocire . . .

ARBORE

A! se trăesci, Mărite Dómne! O đice glasul de părinte și Dumneđeũ ascultă asemenea glas . . .

DODĂIALA

Ei! mă Mirceo, jupâne Mircea, dă, dă, jupâne Mircea! Dacă n'ai nevoie de Dodăială, el se bagă la vitele lui Măria Sa Vodă, đeu așa că unul e Dodăială și unul e Vodă.

ALESTRU

Porcarul și Măria Sa! de ce nu! nu e stare cât de umilită
streină buneî rândueli și dreptăței, iar vârful arborelui este
verde pe cât este verde însăși rădăcina. Domnia fără de
popor este arborele uscat. Trăiască dar porcarul!

TOȚI

Trăiască Domnia pentru popor!

(Cortina cade)

(Să se vedă notele de la finea cărței)

BANUL MARACINE

~~~~~  
DRAMĂ NAȚIONALĂ ÎN 4 ACTE  
~~~~~

Reprezentată pentru prima oră pe scena Teatrului
Național din București în 1872, și pentru beneficiul alsacienilor
rămăși francezi

PERSONELE

Vlad Mărăciine		<i>D-nu M. Pascaly</i>
Regele Filip VI de Valois		« <i>I. Christescu</i>
Comitele d'Alençon		« <i>V. Fraivalț</i>
Ursu	}	« <i>Draguici</i>
Brumă		« <i>Panu</i>
Durdă		« <i>Mavrodin</i>
Ianoș	}	« <i>Iulian</i>
Istvan		« <i>Chirițescu</i>
Dațcu		« <i>Ionescu</i>
Părintele Anselm		« <i>Paul</i>
Timur, hanul Tătarilor		« <i>Florian</i>
Mangiuc, tătar		« <i>Pretto</i>
Marele prevot		« <i>C. Săpeanu</i>
1-iul curtean frances		« <i>Corneliu</i>
Al 2-lea curtean frances		« <i>Bajanaru</i>
Regina Franciei		<i>D-na M. Pascaly</i>
Princesa Maria de Hally		<i>D-ra M. Vasilescu</i>
Dómna Clara, muma lui Vlad		<i>D-na Flechtenmacher</i>
Un pagiu		<i>D-ra Alexandrescu</i>
Irina servitórea		« <i>Căpreanca</i>

Români.—Francesi.—Unguri.—Tătari.—Boieri.—Seniori.—Dame
de onóre.—Popor.—etc.

BANUL MARACINE

ACTUL I

SCENA I

Termii Dunărei la Severin. Ruine mari. La dreapta o colinică cu păduri și stânci, în fund spre dreapta Carpații; este furtună, Dunărea este foarte agitată, tună și fulgeră.

DATSCO și ISTVAN

DATSCO (intră pe la stânga cu Istvan)

E voinic Ianoș! No! tu Istvane, ac' va veni Ianoș . . .
dăcă n'a sosit încă, este din pricina ploii acestia cumplite.

ISTVAN

Se 'l adastăm . . . No, Datsco, Măria Sa Craiul Robert va fi mulțămît de noi . . . Pe când Arpad și cu ai săi tind la munte, la Câmpu-Lung, curse bătrânului Mărăcine, aci va cădea sub pumnalul nostru fiul Banului, acel Vlad Mărăcine, de vitejia căruia ni se tot împuiază aușul . . .

DATSCO

Și este cu adevărat viteaz frate Istvane . . . No, dăcă fără ajutorul lui Ianoș care se bucură de încrederea nămu-lui Mărăcinilor, pe lêngă cari trăesce de 10 ani . . .

ISTVAN

Dăca Vlad e vitez Datsco, este și Ianoș al nostru un . . .

DATSCO (întrerupându'l)

Un trădător . . .

ISTVAN

Nu! ci un isteț Maghiar . . . Va vedea el Basarab Vodă, că nu în toate zilele se înving voinicișii lui Carol Robert.

DATSCO

Voinicișii lui Carol Robert nu se amestecă cu al de Ianoș; acesta e numai un vîndător, el este Iuda . . .

ISTVAN

He! Banatul promis acestui Iuda după căderea și peirea Mărăcinilor; he! nu e tocmai numai 30 de arginți.

DATSCO

Ș'apoi Ianoș măi nutresce în sufletul său și o altă patimă de cât a mării . . .

ISTVAN

O patimă, da; în peptul lui încă arde cu flacăra viuă iubirea nenorocită pentru Clara . . .

DATSCO

Pentru Clara lui Mărăcine. Clara, acea Română din Făgăraș, care jună și frumoasă a respins la casa părintească propunerile de măritagiū ale lui Ianoș; Clara, care apoi socia Banului Mărăcine, a rămas de 18 ani femeie onestă, sociă credincioasă.

ISTVAN

Dar din această parte ce măi pôte așteptă Ianoș?

DATSCO

Amorul e copil, mă Istvane, logica lui este nelogică . . . Ce așteptă Ianoș? totul! Ce va dobîndi? nimic! . . . Nimic deca cunosc bine pre Clara Mărăcine . . . Copilă de 14 ani, ea respinse mâna lui Ianoș, pe atunci Comite avut în Almaș; Clara Mărăcine așii femeie de 35 ani, femeie de o viață de devotament, mamă, iubind pre fii săi la nebuniă . . . O! nu

ea va pune mâna sa văduvă, în a lui Ianoș vîndătorul, uci-
gașul . . .

ISTVAN

Bietul Ianoș !

DATSCO

A ! tréba lui !.. Craiului trebuiá un instrument .. 'l avem ?
tréba lui . . .

ISTVAN

La a nóstră dar Datsco ! Veđi, plóia ciuruesce pe noi . . .
și Ianoș nu vine (Strigări depártate)

DATSCO

Dar ascultă . . . auđi tu strigáte ?..

ISTVAN

Ce este óre (s'aude departe strigáte „Bane Mărăcine.“)

DATSCO

Cine-va strigă pe Banu, nu este Ianoș, că strigarea lui
este se fiă . . .

ISTVAN

Robert ! Robert !..

DATSCO

Nu este Ianoș . . . ascultă , sgomotul se apropie , haide
Istvan . . . la Mănăstirea Călărilor . . . se grăbim pași . . .

ISTVAN

Se nu fiă óre vre o cursă ? hm !

DATSCO

Cursă ? nu ! Ianoș nu este în stare se aibă remușcări de
cuget, care se'l împingă a ne dá pe mâna Banului ; veđi,
veđi, colo pe stâncă . . . sunt ómení de aí Banului . . . răpede
Istvane, răpede (esă răpede la stânga, pe când la drépta se vėd pogo-
rėnd persónele diu scena urmátore)

SCENA II

URSU, BRUMĂ, IANOȘ

URSU (strigând)

Bane Mărăcine! he, jupâne Mărăcine! Am răgușit chiuind jupâne Ianoș.

BRUMA

De ce te încăpăținezi, jupâne Ianoș, ca un Tătar, se pogori spre Turnul, când Banul a apucat în sus spre Cerna.

IANOȘ

Mergeți dar voi de 'l aflați, eș sunt ostenit (caută cu îngrijire se zărăcă pre cine-va în vale)

BRUMA (aparte)

Unguru dracului! prost vânătorul care întorce spatele la lup! (tare) Ba nu, jupâne, cum păcatul ciorei o se te lăsăm singur pre D-ta și pe așa vreme... Ia mai chiue, mă Ursule, dór ne-o auđi.

URSU

He jupâne Mărăcine! (dice din buciun)

IANOȘ

La strigare meșter Românul, mă Brumă, da la tréba, ba! ba! ba!...

BRUMA

Ba nu, jupâne, când tace pitic Românul, atunci se mi te țif.

URSU

Ha! ha! ha! De ce riđi, tu mă Brumă?

IANOȘ (aparte)

Nemernicii! se mă fiă simțit ei óre? și Datsco, care de sigur aștéptă...

BRUMA (cobóră)

Pace! posná mare, mă Ursule, ne-a rătăcit jupânul Ianoș de jupânul nostru.

IANOȘ

Eă ? Intâmplarea... Nu s'aude nimica ?

BRUMA

Nimica ! nici cât s'aude dreptatea la Vodă cel unguresc !

IANOȘ

Cine se putea ținea de Vlad Măracine?... (a parte) A ! de n'ar sosi Datsco!..

BRUMA

Că dău așa ! este sprinten ca și corbul muntelui... Nu'l vedeai, mă Ursule, sărind din stâncă în stâncă de te lua gróza ? (a parte) Are gândul dracului Ungurul ! se'l veghem...

URSU

Haï mă ! Ce voinic măi e jupânul nostru.

IANOȘ

(Cântând cu îngrijire în juru'i, a parte) Nimeni ! A ! măi bine ! tréba esă cum nu gândeam. (tare) Da ! E voinic Banul ! dar de, fârtate Brumă, și voiniciï se rătăcesc.

BRUMA

(A parte) Iși bate joc. (tare) Voiniciï se rătăcesc, mă Ursule ! bine ție jupân Ianoș, dar mișei ! mî 'ți stau în cale.

IANOȘ

(A parte. Ce ție ?..

URSU

Ha ! ha ! ha ! Da ce riđi, mă, că nu e de ris că m'a resbit plóea la animă.

BRUMA

Sciï una, Jupân Ianoș ? Ânima caldă, dar spatele 'mî aă înghețat de plóea cea rece și de vântul ce urlă în munte.

IAOȘ

Duceți-vă de vă aciuiți la Turn, voiți accepta eu pre Jupânul, s'o fi adăpostit și el la munte la vre un sihastru seî subț vre-ură stâncă.

BRUMA

(A parte) Ungurul dracului! leagă tei de curmei, dór-ar remânea singur. (tare) Ba nu, Jupâne, remânem și noi!..

URSU

Ba țeü eü nu! că daca o măi suflă un puiü de vântuleț ca la stâncă Corbului, ne sbórá tocmai în a Dunăre lată! Aoleo, mă Brumă, ține-mă! ține-mă! Ha! ha! ha! da ce rîđi tu, mă Brumă?

BRUMA

Ce naiba fârtate, ține-te că dóră nu esci scaun de Domniă?..

IANOȘ

De minune, fârtate Ursule! Din feciori de óste, din scutariî Banului Mărăcine esci tu!!.. Cum naiba cu asemenea aprođi M. Sa Basarab-Vodă Mihaîü, ci-că bātu óstea lui Carol Robert? Ce rușine! 'l sufla vântul ca pe o pénă.

URSU

D'apoî Jupâne...

BRUMA

Ne suflă țeü Jupâne, că norodu 'y ușor, ear boierul greoî.

URSU

Ha! ha! ha! Da ce rîđi tu, mă Brumă? Unde boerul apasă greü?

BRUMA

Ba nu, mă Ursule! Norodu 'y prea ușor, nu'și cată de ale séle, că n'ar apasă Boerul, că Boerul e puțin și norodul mult.

IANOȘ

Ear cu Evanghelia părintelui Kirilă ?

BRUMA

Aș! Jupâne, s'aũ sirbit și vanghelia, Jupâne, de n'o mai pri-
cepe Românul... Tot la instreinare de câtă-va vreme 'ĩ ȃnima
cȃrturarilor nostri... Brrrr!... sunt muiat ca o curcȃ!...

URSU

Ci-cȃ asta e vȃnȃtore! Ȑi mai bine scȃldȃtore! Ce furtunȃ
sȃnte Metodie! Ian veđi Dunȃrea ce cueonȃ mare! Ha, ha,
ha, nu mai rȃde, mȃ Brumȃ!

IANOȘ (aparte)

O idee... Eĩ se vor depȃrtȃ... (tare) Mȃ evanghelis-
tule, mȃ Ursule, ian duceți-vȃ de adunați niȃele vreascurĩ
și scȃpȃrați de aprindeți un focușor. O fi la aĩ noștri din
munte semn și ne om mai svȃntȃ și ale haine.

BRUMA (aparte)

Ungurul dracului. (tare) Auđĩ, mȃ Ursule, vreascurĩ...

URSUL (tremurȃnd)

Auđĩ, mȃ Brumȃ, vreascurĩ.

IANOȘ (aparte)

N'o se se urnȃscȃ nici unul? he fȃrtate Ursule!

URSU

Ha! ha! ha! đȃũ așa, mȃ Brumȃ, niȃele vreascurĩ, cȃ
ciurue plȃia prin zaoa jupȃnului ca lacrimile la ȃnima ne-
voiașului.

IANOȘ (cu satisfacție)

Ó se se ducȃ!...

BRUMA

Mȃ Ursule! cȃ đȃũ ne-ar prinde bine și nouȃ niȃel jar...
ce đicĩ mȃ? Brrr! ce recȃre 'ĩ sub cȃmașȃ!

O se facă foc.

IANOȘ

URSU

Că bine grăesci, fârtate Brumă. Ha! ha! ha! a! ce drag de foculeț, mi 'ți prinde ânima putere, și facia se învoioședă! Uite! na! dău!

IANOȘ (aparte)

N'o se 'l facă. (intervenind) Da bine Brumă, așa că 'ți ar zimbi la ânimă nițel jar, coala la rădăcina ăstu' stejar, roșu și strălucitor ca un darab din sântul sôre? . . .

BRUMA

Hei! da dău așa. (tremură)

IANOȘ

Ce dicit, mă Ursule? Ce mi te-ai prăji și perpeli coala la un foc ciobănesc, care mîie ôsele și aduce mângăere ochilor?

URSU (făcînd gest că se încălzește la foc)

Ai! ce drag de foc, jupâne Ianoș, dău așa! . . .

IANOȘ

Apoi faceți'l acel drag de foc.

URSU

Cum? . . .

BRUMA

Ha! . . .

IANOȘ

Uite Românul . . . fieșce care vede binele și 'l doresce. . . dără se pue mâna la trébă, ba! ba! tot mură în gură!

URSU

Are dreptate jupânul, mă Brumă, ha! ha! ha!

BRUMA

O fi! dar eî sciî una că Românul, jupâne Ianoș, când 'l ajunge nevoia orî 'l pipăe la ânimă dorul bun! heî nu dă

greș trebeî; hei! mă Ursule! scii vecinii lui Basarab-Vodă, ce puî de ómenî cresc în țera Banilor.

IANOȘ (aparte)

Dar scie el, vitézul Craî, se facă a nu 'și bate mult joc nimenî de Ungur. (se aude în depărtare strigăte confuze) (tare) Ce î mă?! Ian ascultați!

BRUMA

Da dău! vântul vine căptușit cu țipete de om pământén. (aparte) A! de o fi vre o cursă a Ungurului, pe viul Dumneđu 'l ucid! (tare) Da, mă Ursule, bine faci că puî urechia la pământ... hai mă! că multe scie bietul nostru pământ! De ar pune aî noștrii urechea la ânima lui n'ar greși așia de adesea!

URSU

Larma nu vine despre munte

BRUMA (Cu intențiune scrutând fața lui Ianoș).

O fi niseaî-va pascari, nu-î așia jupâne? Luptând se 'și lege luntrele de mal? Nu-î așia jupâne Ianoș? (strigătele se repet. furtuna mugeste).

IANOȘ (aparte)

Se fiă óre aî meî... (tare) Pe turn flăcăî, póte zărim ceva. (se urcă).

URSU

Alei jupâne! ține-te bine, că cine cade de sus...

BRUMA

De sus piere, mă Ursule, dar de jos mai rău mă, că se mișelesce.

IANOȘ

Ce însemnéză? O luntre luptând în susul Dunărei spre pórtă dracului... vr'o nenorocire... (aparte) A! o idee, se vor depártă! (tare) O nenorocire, Brumă! Póte aú nevoiă de ajutor? N'o se alergăm noi? O fi iar vr'o răpire de femeî, de Tătariî de peste munți.

BRUMA

Vr'o nenorocire? Auđi, mă Ursule! o nenorocire... Aide Ursule, aideți jupâne!...

URSU

Dar nu mă mai țin picióarele...

BRUMA

Haide mă! a nu face foc ca se'ți încälzesci sgârciuril trupuluí, trecă-mérgă, e treaba ta... Dar a nu găsi la ánimă destul foc cá se scapi de mórte, de peire, de robia págánuluí pre niscaí creștiní, veđi asta-í, mă, pofta necuratuluí... Haide mă... Jupâne Ianoș! voinicií se rătăcesc dar nevoia í scóte de față!.. S'alergăm, haide, mă Ursule.

IANOȘ

A! la réndul meú acuma! duceți-vé spre peirea vóstră (se furișézá de ei și apucă în altă parte).

SCENA III

MARIA de HALLY, PARINTELE ANSELM, DURDA

DURDA (Adjutând cu pelegriurul pe Maria a descinde prin stânc)

N'aveți grijă... sunteți în țéră creștină, nici o dată nenorocirea n'a aflat aci anima ímpetrită... Sprijină-te de mâna mea... Étă, colo în vale, la turn, n'o se întădie a sosi caií de la curte... Vitézul care v'a scăpat din mânilé Tătarilor și din unde de Dunărei, stăpânul meú, jupânul Vlad, feciorul Banuluí Mărăcine... O! el e viteaz ca și tatăl seú! El a trâmisi pe poteca prăpastiei, calea cea mai scurtă, ómení ca se ne întémpine cu caií de la curte... Apasă bine piciorul pe stâncă... Așa... n'avea grijă... Eată-ne jos, se ne oprim aci, caií nu pot întărđia d'a veni.

ANSELM

Nu'ți diceam bine, Domniță Maria, se nu desperăm?

DURDA

Aşa, poftim, şedî colea, pe asta pétră bătrână (pelerinului)
E domniţă?... Se vede cât colo! (a parte) Cam ciudate
haine, dar frumoasă fétă...

MARIA

A! părinte Anselme, nenorocirea dar mă va urmări etern?..

ANSELM

Dumnezeu, Domniţă, care te-a salvat din sclavia păgâ-
nului nu te va părăsi atât de aproape de liman.

DURDA

Niţel foc pênă vin caii? (ii face) Plóia 'i aşa de rece şi biata
Domniţa cu hainele ei subţirele muiete... aţă de paiagen,
subţire ca bucuria săracului...

MARIA

Limanul repaosului? A! se vede că nu sunt destinată
a-l mai ajunge, părinte Anselme.

ANSELM

Decretele lui Dumnezeu dic alt-fel, de óre-ce adineaorî
o mâna pe cât generóasă pe atât şi viteză te-a salvat din
sînul valurilor turbate şi ceea-ce e mai mult din servitutea
Tatarului... Veđi Domniţă, cerul ce înseninéđă şi după
fortună senin, iar după vijeliă o rađă de bucuriă.

MARIA

Dumnezeu bine-cuvinteze pre bravul nostru salvator!!..

DURDA

Eaca aşa... Vitezul meu stăpân nu va dice că n'am ín-
grijit bine de óspeţii seî... He! veđi dumnéta părinte,
Românul aşa e firea lui: bogat orî sărac, el zîmbesce óspe-
lui ce 'i trâmite Dumnezeu şi pita négră a copiilor lui o im-
parte cu voiă bună cu óspeţii seî.

ANSELM

Bunul creștin!

DURDA

Român părinte, nu numai creștin, că și Ungurul e creștin, dar reu cu el ca și cu Tatarul păgân... N'aveți grijă Domniță, mă reped în vale se ved' d'a venit caii... Veți D-ta părinte, este o ripă cam grea de suit, ales după plôe ca cea de adineori (apropo d'a eși) Hei!!,. ce fată frumoasă... Sirbă? nu'i, Bulgară? nu... Grecă, nu seamănă... ha! că nici Unguronceă!.. Ce o fi ôre? Frumoasă fată... (gata a eși)

MARIA (a ingenunchiat și se rîgă)

DURDA

De creștină 'i creștină! da cruce nu face! Hei prostul de mine, dar câți de ai cu cruci lungi și cu ânima la dracu... (ese)

ANSELM

Rogî pre Dumneđeu, Domniță, și etă el a pironit ochiul meî pe piatra pe care șeđuși... Aibi încredere! Eată întemplanrea aduce ânimei un neasceptat augur.

MARIA

Augur! (se ridică)

ANSELM

Da! aceste litere vechi, voce eternă a trecutului, vorbesc prezentului.

MARIA

Nu înțeleg...

ANSELM (citind)

Divului-Augustului-Cesarului-Nervei Traian, care pre barbarul Dac sdrobind, agrul acesta împărți între ai Romei fii... Salvați! fiica comitelui de Hally din Aquitania francesă, salvată pe țermul unui popor frate...

MARIA

Inscripțiunile mute pentru mine, vorbesc minții vóstre învățate, părinte Anselme . . . Déră de inscripțiune n'am lipsă eu. A! vedutu-l-ai părinte pre el? . . .

ANSELM

Pe vitézul nostru salvator? A! da! pareá un Arhanghel al cerului, luptându-se cu Tătarii, ș'apoi smulgându-te Domniță furiei valurilor. Dumneđeú se-l bine-cuvinteze.

MARIA

'L vom revedea? Acum că sunt bine, simț cât am aflat de slabí termení spre a-í arétá gratitudinea mea! 'L vom revedea óre?

ANSELM

De cincí orí brațul lui viteaz a cules din valurí câte unul din nefericiții naufragiați, aruncați în unde de acei răpitori; Măria Ta, domnița, eraí depusă pe țerm cu simțirile perdute . . . A șésea órá eram eu salvatul generosului june, eu, carele după o scândurică, de un patrariu de órá—un secol! . . . luptam în contra uuei morți sigure. Când simțiu sub piciorul meu amorțit pământul solid al țermului, rădicaí mânele spre a-í mulțami; atuncí de o dată căđu lêngă mine fără simțire salvatorul nostru.

MARIA

A! Dumneđeule!

ANSELM

Datoria sufletéscă scutură torpórea corpului; mă plec se ajut pre Banul Mărăcine, cum 'l numeaú ai sėi; el era rece . . . Un fior de gróză străbate pre toți. A! Domnița, și voi erați fără simțire acolo . . . Déră ánima vóstră va înțelege și va aprobá: am consacrat puterile mele reveninde lui, numai lui.

MARIA

Bunul părinte!... A! cât bine face ămimei asemenea sentimente!

ANSELM

Un moment dupe aceea, grație îngrijirilor devotate ale ómenilor sėi, junele era în picioare, revenit din acea amestire, ce sfortul violinte la care se supusese îi cașunasă... Era în picioare, dic? ... Nu! ... la rëndul sėu, îngenuche, lėngă voi Domnița, cu mâmile sėle încă reci, cum se silea el a reîncăldi ale vóstre! ...

MARIA

Bravul june ... A! părinte, déca ceva póte consolá în durerile vieței este întâlnirea unor suflete generóse, marețe, ca al ...

ANSELM

Ca acel al junelui Mărăcine! ... Sub zalea rece a peptului sėu, o da! bate o caldă ănimă ...

DURDA (revenind)

Așa ... aú sosit caii, părinte ... Se mergem ... vino Domnița, că de lunecușul cel mare nu pót ca se sue stánca (strigă) Mă Ursule! mă! lasă calul tėu pe mâna lui Stanciu, și vino de ajută și tu Domniței și părintelui ... grăbesce mă, că am întărđiat atáta... Apasă bine piciorul, Domnița.

SCENA IV

Camera lui Vlad Mărăcine

BRUMA. — VLAD MARACINE. — CLARA

BRUMA

De Brumă, Brumă mă chiamă jupáne Vlad, dar s'avem ertăciune, bate'l-ar bruma pre jupân Ianoș cu gândurile lui... Scii una jupáne? Când începe a urlá potaea nu-í departe

Iupul ; când jupânul Ianoș care d'abia fusese ertat de Banul pentru o mișeliă, se rătăcesce ađi de 2 orî într'o ți de jupânul și de Brumă, teama-mî e că Ungurul amblă se găsescă ceva... S'avem ertăciune, jupănésă... da nu-î a bine cu Ungurul, (desaprobare prin gest a Clarei) cu jupânul Ianoș... 'Lă prinsei cu cōda ochiului ađi diminēța, dāndu-șî cōte cu dintre Tătariî robiți de jupânul Vlad... De Brumă,... Brumă-mî đic, dar eū nu daū nicî bruma pruneî pe sufletul Unguruluî... a jupānuluî Ianoș.

CLARA (aparte)

Nemernicul... Nicî catarea prietenescă a Banuluî, nicî buna cinste în care l'avem de đece anî se nu fiă imblāndit asprimea ānimei lui?! (tare) Earășî bănuelî, Brumă! credî tu că...

BRUMA

Cred eū într'unul Dumneđeū a lui Popa Chirilă, dar cred și în postelnicul dracul, în dracul, care la nevoiă se chiamă Carol Robert, care ne năbușesce țera, Dracul care e Tătariul ce pustiēză ogōrele și satele nōstre... In Dumneđeū Sântul cred, care a pus vorba lui la ānima vōstră, jupănésă și jupāne, dar pas de nu crede în dracu când scormolesci gunoiul ānimei unuî... (gest de desaprobare a lui Vlad) unuî Ianoș!...

VLAD

Uite mamă, aceștia sunt cōbele rele ale vieței... Haide, fārtate Brumă...

BRUMA

De Brumă! Brumă mă chiamă.

VLAD

Dar eū nu te chiamaiū fārtate, și veđi, am nevoe de repaos, nu de bănuelî... Am căđut de obosélă, și brațul āsta lovit... (cu blāndețā) haide băiete, Ianoș nu mă pōte urî; ce rōū 'î-am fācut?... N'a primit el atātea bine-faceri de la casa Banuluî Mărăcine?...

BRUMA

Hei! jupâne, cănele de casă nu o lasă neci bătut, dar nu-î așa cu pisica...

CLARA

Bine, Brumă, tu ești om de inimă...

BRUMA

Cănele, jupânésă...

CLARA

Bine, cu Domnul, băete!..

BRUMA

Him! ânima bună, la rău nu crede, dar eă zêu!... (ese)

VLAD

Iubirea lui 'l rătăcesce, dragă mamă...

CLARA

Dar tu, băiete? Ține! sprijinesce brațul pe perina acêsta.

VLAD

Bună mamă!

CLARA

Te simți mai bine, fiu rêsăfat?... trămite-voi scire tată-têu, Banului, la Câmpu-Lung ori fratelui-têu la Têrgoviște?..

VLAD

Nu mamă; Banul tata, nu fără folos țerei petrece el de atâtea luni lêngă Domniă, și în țilele aceste grele, când nêmul cel cumplit al Tătarului, pradă peste munți, și duce turme de creștini în robiă, aiurea e locul fiului mai mare al Banului Mărăcine, decât a griji de o sgârietură primită de fratele mai mic... Șapoî, crede, mamă iubită... e o nimica, o mică stâlcire, care mâne va fi vindecată... Și puterile 'mă aă revenit depline, mă simț bine, pré bine...

CLARA (cu desmerdere)

Ți s'ar cuvini o bună cértă... Audî! se-și pue în pri-mejdiă Țilele! A! uriciosul! Asta-î vênătórea ta? Se mi te aducă a casă mai mort?...

VLAD (sărutând mâna, cu desmerdere)

Ha, ha, ha, dăi... dăi... uriciosului tēu de băét!.. I face bine cérta ta... A! dragostea unei mame bune, ce leac!.. Te dóre capul? mama 'și preămbă degetele eî pe frunte-Ți, cu o vorbă caldă de la ânimă și o! farmec, o! des-cântec ceresc! Nu te mai dóre capul! Pe o séră de plóie și vijeliă, ca aȚi, simȚi ânima coprinsă de nu sciū ce tainică jale și ochiul se plécă trist la pămênt!... Mama Țice o vorbă, o singură vorbă, una, *BăieȚele*, și o minune! simȚi cum se reschiră durerea, veȚi ardicându-se noriî după ochi și âni-mă, și ridî... Ha, ha, ha! Nu este după icóna maiceî Domnu-lui alt chip, care se vorbescă ânimeî, ca al tēu iubită mamă!.. Haide, liniscesce-te! veȚi, sunt așia de bine, că o se cere a merge singur spre a întimpină pe óspeȚiî noștriî... Eî în târȚiă d'a veni...

CLARA

Durdă, și mai mulȚi din aî noștri sunt dușî cu caî întru întêmpinarea lor.. Nu te urni..veȚi, aî nevoiă de repaus...

VLAD

Eî întârȚie... De ce? câmpia este nesigură... Tătariî aî început a se aretă dincóce de munȚi... Dêcă óspeȚiî noștri ar fi întâlniȚi de Tătariî... (Se ridică făcendu-și violinȚa) A! mama, liniscesce-te, am tótă puterea... Ea ar putea recade în mănile lor.

CLARA

Ea? a! este și un óspe care se chiamă ea? Ea!.. o femeie!..

VLAD

O femeie? un ânger, maică iubită... Ce, nu sciî?..

CLARA

Se știu eu? Dar eată-te aci de două ore și nu-mă ai spus nimic... A! ce prostă mamă, veđi? nici a ghicit că băiatul ei... îi aduce în óspeți... pre... pre Ea.

VLAD

Reutate de mamă... Ea?... Nu pre Ea! ci un ânger...

CLARA

Un ânger! (cu necredință)

VLAD

Un ânger!... A! ce față, mamă! ce statură, ce ochi!..

CLARA

Ce guriță! ce mână! ce păr! ha, ha, ha, da esci bolnav, Vlade, bolnav d'a binele! Brrr!... a luat foc șira de paie a minței! ha, ha, ha!

VLAD

Tu riđi? veđi vedé-o și atunci 'mă veđi da dreptate... A! o privire a ochilor ei m'a făcut se infrunt cu bărbăția nu numai pre Tătari, cari o răpiseră și o duceau în luntrea lor, dar și valurile Dunărei... Când o depusei pe mal ș'o mai veđui o-dată, am simțit, mamă, ca o săgétă prin animă... Ea cădu... rămase fără simțire...

CLARA

Atunci, Vlad Mărăcine, fiul meu cel vitéz, remase și el fără simțire; posnă mare cu flăcăii ăștia, cari de cum încep a mânui un arc cu isteția se laudă cu glas de buciun, că nu este altă plăcere, nici altă fericire pe lume de cât aceea de a urmări o căprioră prin ale ponóre și rîpi, ori d'a hârțui o cétă de păgâni, de Unguri ori de Tătari, dar cari numai ce li esă în cale una din acelea-l-alte căprióre, cu glas omenesc, și... o! da! de ângeraș! căprióre, care mai adesea nu fug de vênători!—și pace cu vênatul căpriórelor adevérate din bêr log și

pace cu vânătoarea de Unguri și de Tătari!.. (1 sărută) Haide, n'o se fiă nimica, Vlade! Deprins a vână numai urși și lupi, păserica din pomul înflorit te-a pus pe gânduri! De! o se l veți... pre acel ânger... și uite, mă prind că liniscea, o se astâmpere bătaia animei tēle. He, Vlade! d'aprobe aripile ângerului se strâng ca ale rondunelei, și ferice deca în locul ângerului, remâne, când aripile se strâng, — o ființă care se se pôtă numi măcar femea.

VLAD

Pôte ai dreptate, mamă! dar când vei vedea fața ei divină...

CLARA

Divină! ha, ha, ha.

VLAD

Tu riți mereu? dar ei întârzie mamă! De ce? A! deca ai fi mamă bună.

CLARA

Adineori mă găsiai bună ca vorba lui Dumnezeu.

VLAD

Da, esci bună (1 sărută mâna) și uite! așa e că mama bună, înțelegi că se cade... că trebuie...

CLARA

Hm!

VLAD

Hm! nu pricepi?

CLARA

Nu deș!

VLAD

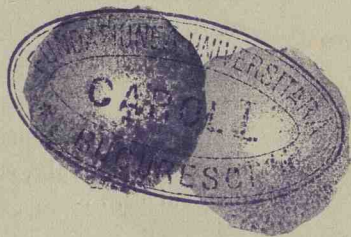
Se cade se mergem...

CLARA

Se întâmpinăm...

VLAD

Pre ôspeți.

CLARA

Pe óspeți, pe *ea* . . . A! pre ángerul ála cu aripile ín-
tínse . . .

VLAD

Pre óspeți . . . a! tu ínțelegi așa de bine tóte . . .

CLARA

Ba bine că o mamă bună póte se nu íasă cu flăcăul ei . . .
ínaintea . . . cui? că ăeă íată o oră de când mintea ne e la
rêndunică, la paseri și ángerși și mie nu 'mí ai spus cum
i ăice? . . .

VLAD

Numele ei? un ánger . . .

CLARA

Haide! réđămăte de mama. Nicí numele nu i 'l scie! ciu-
dat! . . . cel puțin tată-tău scie numele ángerului său . . .

VLAD

Clara! numele tău, mamă! . . . o se 'ți sémene, s'o numim
Clara, ca tine . . . Se mergem, mamă . . . Numele ei? . . .
Dar scii eă a numi măcar ceea ce simt ín acéstă clipă ín
sufletul meă? Se mergem, mamă íubită . . .

CLARA

Íubită? ha, ha, ha! íubirea mamei ín timpul vênătórei
căpriórei codrilor; când báiatul vénéđă căprióra cu glas de
femea, íubirea mamei . . .

VLAD

Atuncí íubirea mamei n'are de ce a se teme . . . cel mult
ce se póte íntámpla, este se fiă sporită cu íubirea áncă aí
unei ánimí . . .

CLARA

Réđămă-ți mána ín legătură, Vlade; era bine se rămái
acasă . . . De! de! scii . . . Tătarii, óspeții . . . Ea . . .
un ánger! (ese)

SCENA V

(Peisagiū pe malul Dunăreī)

IANOȘ. — DATSCO. — ISTVAN.

IANOȘ

N'are pe unde trece pre aiurea . . . țineți arcul gata! . . .

DATSCO

Ți-o repet, jupâne Ianoș, fă se nu ne scape. Ea este fica comitelui de Hally, senior puternic din Francia; ea petrecu la curtea lui Carol Robert cu mătușa sa, și însoțită de o suită, carea nu sciu se o apere de Tătari, ea se întorcea de la Banatul Temișorei, ca se apuce calea spre Neapole la curtea Domnilor d'Anju, rudele lui Carol Robert. Mătușa a reușit se și scape Țilele. A lăsa însă Banului Mărăcine mijlocul salvării junei Domnițe Maria de Hally, este, jupâne Ianoș, a asigură lui totă recunoștința Măriei Sèle Robert, a casei de Francia, a familiei de Hally și a casei d'Anju din Neapole.

IȘTVAN

No! frate Ianoș, că nu se cade se lăsăm lui Vlad Mărăcine și această laudă.

IANOȘ

Vă înțelegi . . . Maria de Hally va fi în mânele vóstre, peste o clipă, decă . . .

DATSCO

Căștigul e mult, jupâne Ianoș, e mult și sigur . . .

IANOȘ

Banatul Severinului e singurul ce-mi póte da Măria Sa Carol Robert. Vouă aurul caselor de Hally și d'Anju . . .

DATSCO

Dumitale Banatul, e drept: aú n'ăi la mână juruința Craiului? dumitale și jupâneșa Clara! . . . a! veđi că mai scim ceva! . . .

ISTVAN

No' mă! că nu de a pururea va fi bătut Carol Robert al nostru, de un Basarab Vodă, ca anțerț.

IANOS

Clara! o speranță! . . . Tăcere, se aud tropote de cai, trebuie se fiă juna femeie cu ómenii lui Vlad . . . La pândă, voinic! . . .

DURDA (între culise)

Caii vor trece prin vad, veniți pe aicea, este punte bună de picior, pe malul ape!

IANOS

Vocea lui Durdă . . . Sunt ei . . . La pândă, copii! A! Bane Mărăcine . . . o batjocură de 20 an! are și ea o ți de resbunare . . . Mâna pe arcu!i, voinic!, se sbóre la semn săgéta înveninată! (se ascund între arbori și dupe stânci)

SCENA VI

Aceași.—DURDA.—URSU.—MARIA.—ANSELM

URSU

Mă Durdă, mă! Da dău că puteam trece și cu caii prin vad.

DURDA

Nu, mă Ursule, c'a venit șiroiul mare de plóia de adineóri, și apa mare ca boeru mare, șugubăț mă! Réqămă-te de mâna mea, Domniță . . .

URSU

Ha! ha! ha! da ce riđi tu, mă Durdă?

DURDA

Pre aci părinte, pre aci! . . . Mă Ursule, dá mâna popei se nu lunece pe puntea Raiului, că fiștania popei blagoslovesce apa, déră apa nic! blagoslovită nu merge la gátu popei.

URSU

Hustiuluc, ha, ha, ha, da nu mai rîde, mă Durdă!

IANOS (sărind cu ai săi în cale)

Nu pe acolo, fârtate Durdă, nu pe acolo, fârtate Ursule.

DURDA

Ungurul? ce vrea el?

URSU

Ianoș?

MARIA

Déră ce este, părinte Anselme?

ANSELM

Tremur! vr'o nenorocire!

IANOS

Ce este? In lături nemernicilor, ori sunteți morți.

URSU

Ajutor! Ajutor!

DURDA

A! Jupâne Ianoș! Jupâne Ianoș! . . .

IANOȘ

Pre ea Datsco! (Datsco și Istvan se aruncă asupra Mariei, Durdă și Ursu se luptă spre a o apăra).

MARIA

Ajutor! ajutor!

DURDA

Nu veți răpi-o de cât numai ucigându-mă . . .

IANOȘ

Morți dar, nemernice! (și ucide).

DURDA

A! (cade)

URSU

Ajutor! ajutor!

ANSELM (lui Ienoș în genunchi)

Aibî milă de ea, jupâne... Vă trebuie o viață? Étă a mea, luați-o!.. Aveți milă de dânsa! vă trebuie bani? mulți bani, veți avea cât de mulți, cât nu visați!

IANOȘ

În lături Popa cu aleluia! (îi dă brânci, Anselm cade amețit). Dar ce? Se fiu ôre jucat? (strigă) Datsco! Istvan!.. Duși fără mine?... S'alerg... cine-va vine!.. s'alerg! (ese).

SCENA VII.

BRUMĂ, ANSELM și DURDĂ (mort)

BRUMA

Pe aci, jupâne Vlad! într-a cöce se auđi sgomotul, țipetele... Ce ved? Durdă? ce-î, mă Durdă? Ce te rec یرهسی, mă, în tină? Hei mă! Descép ă-te, că döră nu-î fi făcut botezul resteiului cu vin de la Deal, descéptă-te, mă Durdă, că uite vine jupânul Mărăcine cu mamă-sa!.. Ce? rece! sânge! rănit! mort!.. Jupâne Mărăcine, jupâne Vlad!..

ANSELM (deceptându-se)

N'o ucideți! îndurare! A! jupâne! aibî milă de ea!..

BRUMA

Călugărul cel ce era cu Domnița, (s'aude lovituri de sabii) ce este părinte? ce este?..

ANSELM

Ea... răpită!.. Domnița... Ajutor!..

BRUMA

Aci, jupâne Mărăcine! aci!.. (sgomot de arme) ce este? sgomot de săbiî? ce mai este? A! Ungurul cu gândul dracului, și nimeni nu mă credea!... Se alergăm, părinte! vr'o nenocire mai mult. (ese).

ANSELM (vrea se ese, dar este întempinat de Clara)

SCENA VIII

ANSELM.—CLARA.—URSU

URSU

După dâmbul acesta jupănesă... A! D-țeule! vino! vino!

CLARA

Fiul meu! fiul meu! A! nenorocirea ese omului în cale...

URSU

Stai, părinte! n'auzi? Se bat! étă, jupănesă, călugărul cel scăpat cu Domnița de jupânul... (cu Anselm) E jupănesa Clara, mama vitézului nostru.

ANSELM

Mama Banului? O! fii bine-cuvântată Dómnă... Dar ea? Maria? unde este? Scapați-o, dómnă! (fugenunche).

CLARA

Redică-te părinte... La minutul acesta este mama, care are nevoiă demângăjere și de întărire de suflet... Fiul meu! (sgomot mare de arme) A! el trăesce! pe cât timp o sabie se încrucișeză cu a trădătorului ea este a lui, nu póte fi de cât a lui... Ascultați, el trăesce! și dacă trăesce, părinte, trăesce și Domnița!..

ANSELM

El se bate! o! suflet nobil! și bătrânețele mele nu sciū nici se mângâe pre acéstă mamă îngrijată...

CLARA

Dar ascultați! este óre auđul meu carele a încetat d'a fi calea ânimei? Ascultați! Dumneđeul meu! dar eū nu mai aud nimic!.. Nu se mai aude lupta? A! nenorocire! fiul meu, fiul meu!...

ANSELM

Dómnă! (aparte) Sërmana mamă! (tare) Dómnă! aibi incre-

dere în Dumneșeu ! cine ardică spada pentru apărarea celui
asuprit, are brațul întărit de puterea de sus.

CLARA

Dar nici un sgomot?... al ânimei mele singur... O !
fiul meu!...

URSU

Sgomot de pași jupânesă ! sunt pôte Unguri ! vino jupâ-
nêsă... Daca te-ar află în cale... vino!..

CLARA

Nu , Ursule ! Nu se cade mamei se țină la țilele la care
n'a ținut un fiu iubit... voiă muri și eă deca Vlad...

ANSELM

El trăsese Dómna ! Ascultă ! Ascultă !

VLAD (între culise)

Mamă !

ANSELM

Te chiamă!...

CLARA

Vocea lui ? și ânima mea n'a auzit-o ea mai ântei ! A !
el trăsese... se mergem, se alergăm...

URSU

Trăsese ! ha ! ha ! ha ! da ce riđi... (se uită în prejur și nevă
đând pre nimeni) Da ce riđi tu, mă Ursule ?

SCENA IX.

Aceiași, VLAD, MARIA, BRUMA

BRUMA

Ba riđe, mă Ursule, riđe cât te o ținea ânima, ha, ha, ha,
(riđe).

Vlad (intră sprijinind pre Maria)

Mamă! Mamă!!!...

CLARA

Vlad! Iubitul meu Vlad!

ANSELM

Domnița! O Dumneșeule! fii bine-cuvântat!

VLAD

Étă maica mea, Domnița!

MARIA (apucându-î mână)

Dă voiă nefericitei să sărute mâna bine cuvântată a mamei mântuitorului ei . . .

CLARA

Pe ânima mea, copilă frumoșă. (lui Vlad) A! un ânger!

BRUMA

Sciï una, jupâne Vlad? Se ne grăbim . . . că nóptea ȳ cât colea și poteca ȳ rea, și Ungurul, mișelul de Ianoș, scăpat...

VLAD

Se mergem, se mergem, mamă! Ađi diminéță încă, nimic nu mă îngrozea . . . acum, privindu-te, simț că mâna ȳ tot tare pe spadă, déră că ânima-mi tremură. Tu vei înțelege acésta mai bine, mamă iubită . . . se mergem Domnița! ..

BRUMA

A! numai Durdă bietul nu va mai merge jupâne.

VLAD

Mort! Durdă mort! (ștergând o lacrimă) Era dintre cei voi-nici, și cei voinici sunt puținii chiar și în țera voinicilor. Că dușmanul e mult, că trădarea e fără număr . . . Sărmanul Durdă . . . ânimă caldă!

BRUMA

Câne de casă jupâne! . . . Lacrima ce ai șters jupâne, ȳ-a

plătit! . . . Du-te jupâne! voi rămânea eă se îngrijesc de bietul Durdă . . . ha! cât pentru unguiră căduți, vor măi îngrășă ceă corbă români, ca fecioră luă Carol Robert măi anșert.

CLARA

Ah! fiul meă, ce frumósă căprióră! . . . (Domniței) Rădă-mă-te de mâna mea frumósă copilă . . . Abia poți merge, emoțiunea, oboséla . . .

ANSELM

Déră voi înșivă . . .

CLARA

A! eă este alt-ceva, sunt mamă . . . o răutate de mamă . . . Nu ă așa, Vlad? . . .

VLAD (între ambele femei)

O răutate de mamă? (o sărută) Nu, un ânger!! . . .

CLARA (suridând)

Cel de la stânga? . . .

VLAD

Hm! reutate! la drépta și la stânga . . . Se mergem,

(Cortina cade)

ACTUL II

SCENA I

(Camera la Mărăcine)

BRUMA. — URSU.

BRUMA

De Brumă, Brumă mă chiamă, mă Ursule, dar nu e a bine : de două luni de când unguriĳ lui Ianoș mușcară țărina la puntea Crucei, pace cu vânătoarea Banului, ca altă dată . . . veĳi mă, nici măcar epurii betegi nu se mai tem de noi!....

URSU

Ha! ha! ha! nu mai rîde, mă Brumă, că nu 'i de ris, dău... Da nu te taie pre tine capul, măi Brumă, de unde vine schimbarea asta la sufletul viteazului nostru?

BRUMA

Nu prin cap, mă, ci pre la inimă . . . e bolnav, mă, bolnav rău.

URSU

En lasă vorba gólă! . . . bolnav el? dar mâna i s'a lecuit.

BRUMA

Lecuit mâna, dar biata ânimă ca vaĳ de ea . . . bóla lui e franțuzóica . . .

URSU

Domnița Maria.

BRUMA

O iubesc, mă Ursule, de se topesc pe picioare . . . Géba ban, géba țeran, când se pune dragostea la ânimă, te-aĳ stins mă!

URSU

Oh! oh! cui o spuî, fârtate Brumă, oh! oh! . . .

BRUMA

Ha! ha! da nu măi rîde, mă Ursule! . . . Ți-e neastâmpăr și ți-e la rinichî după lelea Dochia?... haî mă, că tu nici una nicî doně și ți-o légă al popă de gât ca pétra de móră la grumajî înnecatuluî... dar nu e așa, mă, cu jupânul... Franțuzóica într'una plânge și suspină, și ȳ e de a se mărită ca bogatuluî de sărăciă... (se uită pe la uși să vedă de nu vine nimeni) Scîi una, mă? Franțuzóica nu iubescce pre jupânu.

URSU

Nu iubescce pre jupânu? auđi colo! Eî da ce ȳ lipsescce jupânuluî? aî nu e mândru ca un brad de la munte? aî nu ȳ frumos ca cel fêt din poveste? aî nu ȳ viteaz cât un zmeu? seî n'are țeră cu munți și cu florî? . . .

BRUMA

Dragostea, mă, șugubéță... Scîi tu una, mă? vorba ceea : de aprindî luminare la icină, agață și una la córnela necuratuluî.

URSU

Ha! ha! ha!

BRUMA

Uite, mă, așa : (cu îngriire) fuseiî la baba Mușata din Isvóre, și ea mi-a făcut chipul ăsta de céră de luminare de la Pascî.

URSU

Chipul? o fi al celuî necurat?

BRUMA

Nu, mă, ci a Franțuzóicheî. A đis așa baba draculuî, clătî-nând fuiorul de lână albă dupe cap și clătî-nînd din ceî doi dinți negri ce ȳ-a măi rēmas; a đis așa : Se nu măi spuî pe nume, Brumă, de n'o iubi féta pre flăcău, déca,

furându-î o şuviţă de pěr şi învăluind în ea chipul ăsta de
céră, 'l vei topi la jar în frigare dicënd:

Sfârâe-mârâe,
Fierea-î plesnesce,
Sfârâe-mârâe,
Vino de 'l iubesce!

URSU

(Făcëndu-şî cruce) Ptiu! ducă-se pe pustii.

FRUMA

(Urmând) „Cum se topesce chipul asta de céră, de căldura
jarului, așa se se topescă dēnsa de căldura dragului jupă-
nului...” „Una mă încurcă, mă Ursule.

URSU

Care?

BRUMA

De unde cosița?

URSU

Cosița? mă, bunióră de la Dochița luî nea Stanciu... ha,
ha, ha, éră riđi tu mă?

BRUMA

Sgriptoróica ta!..... Nu, mă, trebuie şuvița din părul
cel mândru al Domniței... Uî! ce frumósă fată, mă Ursule..
de n'aş fi Brumă şi ea ceea ce e, dēu așa că m'ar ameți şi
pe mine! Are dreptate jupânul de se topesce dupe ea...
Țist... vine cineva... ascunde chipul ala că de o da de el
cine-va ne facem de rîs: e vreme ca aceea, mă, de nu mai
erede românul nici în Dumneđeş, care a lăsat pe pămēnt
Ungurî, nici în dracul babiî Muşata... E jupânul! Ea veđi
ce amărit ş la căutătură!...

SCENA II

Aceaș', VLAD

(Vlad intră, deschide o ferăstră care dă spre munți și păduri, fără se bage în sémă pe Brumă și pe Ursu)

VLAD

Tot gol de nori cerul... când sufletul omului e în durere, ce mângâere este norul care vine se învâluie în negru lumina insultătoare a zilei!.. Vai! ce voios era cerul râpelor prin care cu două luni în urmă alungam fiarele codrilor din vizuinele lor... Astă-đirađa de lumină, care șoptesce voios, este batjocură animei... Ea! pururea ea!.. Maria!.. (remâne gânditor).

BRUMA

(Către Ursu) Veđi-l? de ție, de septémâni ămbără așa prin câmpii și în jurul casei, prin ruinele Turnului lui Sever, pre malurile Dunărei, rătăcind ca sufletele în jurul locurilor ce ău iubit în viață... Jupâne! aci e Brumă.

URSU

Și Ursu, jupâne.

VLAD

Vo!...

BRUMA

De Brumă, Brumă mă chiamă, dar 'mă e ănima caldă, jupâne... De ce esci tot gânditor, jupâne?.. Chiar când ochiul nu ți plănge lacrimă, el este cernit, jupâne, ca o tómnă fără rađa de sóre.

URSU

Lasă, jupâne, că dóră nu de flórea mărunului ăi de scutară pre Brumă ăla și pre Ursul ăsta... A! a! lasă, o se veđi... ha, ha, da ér riđi, mă Brumă.

BRUMA (oprindu'l d'a arătă chipul de céră)

Ce faci tu mă?..

VLAD (în sine)

Nemulțămítóre ănima omului!... Cu o mamă, al căreia

suflet este altar de iubiri sante; cu un părinte de la care numele ți este o coronă; cu o țără, ogore de flori și munți de brați; cu viteji ca acestia, cari și măsoră ânima pe vitejia lor... și ânima suspină, și ânima plânge!

URSU

Ea lasă, mă, să-î arătăm chipul.

BRUMA

A naibeî franțuzoica!.. Uite, plânge... uite, mă Ursule că mă vine și mie slăbiciune la ânimă... A naibeî franțuzoică de ne-a amarât pre bietul jupân... (conținend plânsul) da nu mai rîde, mă Ursule.

URSU (plângend)

Franțuzoica naibiî... (îmbrățișeză pre Brumă)

VLAD

Da ce faceți voi acolo? (apart) Ei m'aũ vędut...

BRUMA (cu prefacere)

Ea Ursul ăsta cu risul lui de andósele.

URSU

Brumă ăsta jupâne, ci că baba Mușata...

BRUMA

Taci mă.

URSU

Și cu Dochia lui Nea Stanciu... ba așa, ba pe dincolo... Ha! ha! ha! a ris, mă Brumă.

BRUMA

Dău așa, rîde jupâne... las'o în purdalnicul cea scârbă.

URSU

Că dóră nu e lumea numai dintr'o fétă.

BRUMA

Taci, mă, spuseși o prostiă.

URSU

Adică când ȕic o fétă, așî putea ȕice o Domniță.

BRUMA (astupându-î gura)

Ci tacî, netotule!

URSU

Că Dochia mă iubescce... și nu-î Domniță Dochia... cât e de Domniță, adică jupânul...

BRUMA

S'a pornit rîșnița... Tacî mă!..

VLAD (aparte)

Și ei aũ înțeles durerea mea, numai ea, numai ânima ei n'a sciut se citescă în lacrima ochilor mei... o! da ea nu mă iubescce... (lui Ursu) Nu te pricep, băiete... Ce vreți voi? Ce am a face eũ cu Dochia și cu baba Mușata?

BRUMA (lui Ursu)

Bag'o în traistă, fârtate.

VLAD

Duceți-vê! bine, bine, duceți-vê, copii... voiți se fiũ singur.

BRUMA (eșînd eu Ursu la stânga)

Singur, tot singur, ca sihastrul de la priporul Vulturuluĩ.

SCENA III.

VLAD. — CLARA.

(Clara privindu-l din pragul ușei la drêpta)

CLARA

Tot gânditor... (îi chiamă) Vlade!..

VLAD

D-ta mamă? Privem pe ferêstră... Jiul vorbesce așâ de taĩnic sub stâncă curței și gândem... gândem la...

CLARA

La vânătoare, la căprioare... da, scii...

VLAD

Da, tu scii... gândem la ea!.. O! nu mă muștră mamă iubită, aș nu lupt eu însu-mi în potriva mea? N'avea témă, mamă, nu voi înfrânge datoria ospitalității...

CLARA

Bine, Vlade, așa te vrea mama ta, numele tău, némul tău!

VLAD

Mântuită de mine din valurile Dunărei, și de două ori din robia Tătarilor, cum aș putea cuteză se-î deschid ânima mea? Pot eu a-î dice : te-am mântuit de mörte și de rușine, iubesc-mă acum? Nu, nu, ea este óspele nostru... N'o voi face se plătescă ospitalitatea ce a aflat într'o casă română, îndatorându-o se răspundă la patima mea!.. Ș'apoî recunoscință de ce?.. Pentru că întempleră m'a favorat s'o răpese valurilor și Tătarilor?.. Dar atunci flórea pre care piciorul nostru n'o calcă în câmp, am trebui s'o smulgem spre a ne încunună capul generos... M'î am făcut datoria de om și de creștin.

CLARA

Bine, Vlade, bine Vlade! O! eram sigură că ânima ta orî cât de lovită nu va repune consciința datoriei.

VLAD

Eă se-î destăinuesc aprinderea nebună a ânimei mele? dar n'ar fi a o sili se'mi dea iubirea ca o tristă răsplătire a mântuirii séle? Iubirea, vai mamă, nu vine pururea pe calea recunoscinței!.. Nu voi jertfa recunoscinței, ci iubirea, iubirea sinceră, nemărginită ca a mea!... O! mama mea, nu te teme de slăbiciunea consciinței mele, dar plânge-mă... durerea a âmplut cu nesațiu ânima mea... și când cuget

că mâne, Maria ar putea se nu măi fiă aici, simț capul per-
dându-mi-se... Neiubit ađi, cel puțin ochiul meu o întâl-
nesce și sufletul meu trăesce din nebunatece visurii... Dar
mâne, mâne ea plecând...

CLARA (îmbrățișindu'l)

Ți-ar rămânea mama iubită.

VLAD

O! Mamă, mamă!

CLARA

Vino, Vlade, vino băietul meu... Séra este aprópe; Jiul,
o diseși, șioptesce taĭnic și Maria, veđi-o colo, sub brad, pe
malul lui? Aruncată de sórta în țéră străină, va fi fericită
se ne vedă încongiurând-o, tu cu respectul téeu, cū cu iubi-
rea de mamă... Vino Vlade, vino... cine scie ce spune
âniei ei șopta tainică a Jiului!...

SCENA IV

Tabăra Tătarilor

TIMUR. — IANOȘ. — PRIMUL TATAR. — SENTINELE

IANOȘ

O spun și o repet Măriei Tële, cu o mână de voinici din
óstea vóstră, mărite Timur Chane, se póte lua țéra Basarabi-
lor... De aci de unde Măria Vóstră șí-a ales locul din care
se repede în valea Ungariei, spre apus, ca șoĭmul munților
după prada sa, de aci apucând în partea de méđă-đi a mun-
ților o se daĭ, Măria ta, de o țéră frumósă, plină de avuții...
Voiți fi călăuza vitejilor vostrii.

TIMUR

Acea țéră, țéra Banilor și Basarabilor, unde vreți se
călăuzesci pre ai mei, ni este cunoscută. — A! nu o dată
Tătarii aű cercat vitejia némului din acea țéră.

IANOȘ

Viteji, pôte, dar lovirea de astă dată va fi cu atât mai cumplită, cu cât va fi fost mai neasceptată. (gestul lui Timur de neîncredere) A! Mărite Chane, nu avea grijă despre mine . . . țilele mele nu sunt în mânele vóstre? . . . Aă n'am venit ênsuși se pună capul meu sub tăișul săbiei vóstre? O scii Măria Ta: ceea ce urmăresc e resbunarea mea! Acest braț încă sângerând, dupe două luni, sub lovitura unui Mără cine va sci duce mórte, măcel și pustiere în țera Banilor . . . . Inșiră, Măria Ta, sub povățuirea mea numaî o mie de viteji de ai Măriei Téle, și capul meu se va ținea pe umeri nomaî atât, cât acei o mie vor aduce la piciórele vóstre miî de șerbî și secerișurî de bogățiî.

TIMUR

Capul tēș sub tăișul săbiei mele? . . . dar faîma Româ-nului e mare și o mie de Tătarî puțin la ea . . . Se încered vitejiî mei ție, Ungurului? dar Ungurul n'are și el însuși o țeră de resbunat în potriua mea? A! de este o cursă? . . . O cursă? Ridicați pre acest mișel! Capetele vóstre pentru capul lui! (sentinelele vor se -l ia)

IANOȘ (aparte)

Așa dar nici cu repunerea vieței nu voiî repune pre duș-manul meu? Este dar o provedință? . . . (tare, ingenuchiând) Ascultă, Măria Ta, îndurare! . . . O cursă, dicit Măria Ta? décă e cursă, aceea este în care m'a asvârlit aci setea de resbunare . . . Nu cursă aduc vouă, ci capul meu, déca pēnē în câte-va țile oștirea vóstră, călăndită de ura mea, nu se va întorce coperită de bunuri din țeră de peste munți..

TATAR I-IU (care venise se lege pre Ianoș)

Dar te cunosc . . . O! da, tu esci acela, care, sunt acum nu multe țile, m'ai scăpat din robiă și ai ajutat pre ai mei

în potriua feciorilor români, cari ne-au răpit robi și robe, la malul Dunărei.

IANOȘ

Da! tu mă cunoști? Dumne-deu te trimite. . . Spune, mai spune Măriei Séle ceea ce țișeși adineori.

TATAR

Așa e, Mărite Dómne. . . Ungurul acesta se cade se aibă încrederea vóstră. . . El se aibă țera de resbunat? țera lui e patima care colcăe în sinul lui. Ne întinde cursă? . . . într'o mie de ai noștri el este musculița în pânza păiajenu-lui. . . N'avea grija, Dómne. . . cu 500 ai mei, și cu alți atâți ai lui Mangiuc vom merge cu el. . . Orî ne întórcem cu avuții și șerbî, orî capul lui va rânji pe sulița mea înaintea cortului vostru.

IANOȘ (aparte)

A! resbunare dulce ca roua în secetă. . . A! resbunare, de astă dată te voiú avea.

TIMUR

Bine, mergeți! Dar ochiul pe acest om! Mergeti, (lui Ianoș) și vaî ție la ora de trădare! Mergeti! . . .

SCENA V

(Camera la Măracine)

MARIA.—IRINA.

IRINA

Da Domniță, juruitul meu este dus împreună cu alții la curtea Măriei Téle se ducă veste despre Măria Ta. . . două luni de atunci, Domniță. . . Se vede că țera Măriei Téle este peste nouă mări și nouă țeri? . . . Oare o se întărđie încă mult de a sosi juruitul meu?

MARIA

Două luni!.. două luni din țiaua de când vítézul vostru

Domn la malul Dunărei mă salvă de morțe, .. ânima purtată pe aripa dorului de ai mei ȃice: două anĳ; două luni... ânima mișcată de simțiri ce mințea nu și le esplică, ȃice, două ore, două secunde... (remăne gâditóre)

IRINA

Hait! érá pe gânduri... Éc-așa e Domnița de când Dómna Clara mă puse la voiea ei: cu ochiul peste munĳi și văi adâncĳ, pêne dóră în țera ei, și pe furiș ștergênd lacrime... Biata Domniță!... Déca deũ așa... Eũ, că scii bine că Tudor al meũ o se se întórcă ca măne și tot 'mĳ e ânima strânsă ca pétra la ger; dar de cum sêrmânica fêtă, departe de toĳi ai seĳ...

MARIA

In deșert vai! ochiul se afundă în intensitatea orizontelui, el nu vede de cât ce voiesce ânima. A! de ce acum două luni, piciorul meũ n'a alunecat în sinul rece al unui val în turbare!.. Mama mea... Oróre! a muri departe de ai tēĳ, departe de cei ce iubescĳ! Și apoi de ce asemenea impie dorinĳi?... Ce mângâeri lipsitu-ți-aũ, ânimă în doliũ, de când mâna lui vitéză te-a cruțat de ceva măi cumplit de cât mórtea, de robiă la tătari?... Déca o mamă se póte înlocui, aũ n'am avut una în mama lui Vlad?... Vlad!.. de ce buza tremură, de ce prin sin șerpuesce sâ .gele cu căldură măi mare, când rostesc acest numé?... Recunoșcința! Absent, 'l caut... de față? fug de el!.. Recunoșcința!.. El e trist de cât-va timp, da, de aprópe ȃiua de când 'l vėquiũ măi ântėiũ!... copilă, dar scii eũ de era altă dată măi voios?... acum e trist, suferé... De ce? Când ochiul meũ întâlnește pre al lui, al lui se plėcă la pământ, ca și al meũ. Déca vėđênd tăcere buzeĳ lui sub furtuna ce pare că-ĳ colcăe în sin apuce mâna lui... da, ca o amică..., el o retrage cu violință și totuși mișcarea mea nu pare a-l supăra.

IRINA

'Domniță!... Aș! biata minte a sburat pe calea ochiului, peste nouă mări și nouă țări. (vede pre Vlad) Jupânul Vlad!.. Mă duc... Ce sôre! ce lună!... Uite-l și el ca dênșa... Adicăte pas de nu ȕice ruje 'i ruja și ânimei ânimă. A! jupânul Vla! adică ȕeă așa!.. deca niciăștia nu se iubesc?.. Mă duc! (ese)

SCENA VI

MARIA. — VLAD

VLAD (cu o epistolă în mână)

Aice... (aparte) A! nu mă înșelă ânima când adinéorî, colo, pe malul Jiului, sub bradul bătrân, ochii mei o urmărea, cugetătoare, la acea feréstră... Gânditoare!.. gândesce la aî seî... negreșit!..

MARIA

Recunoșcință acel reflux al sângelui, care arde peptul! recunoscînța!..

VLAD (voiesce s'o intrerumpă, apoi se opresce)

Nu, privesce-o încă, ochiul uscat de veghere! . . . . .
A! ce frumoasă e!.. cine n'ar iubi-o? Vaî! mâne la acea feréstră, căutătura ochilor mei nu va mai sărută de cât, prin lacrimi, dureróse suvenirî... Mâne! mâne! și ea va plecá, cum în diminéța ȕilei sbor visele fericite ale unei noptî de primă-véră!.. Deșertul, deșert neîmplinit veî lása, Mario, în urma pașilor tēî... Mâne și tu veî reintrá în sərbătorile dragosteî părinteseî și ale patrieî; mâne și eă vaî! nu voîu afla nici iubirea a lor mei, balsam la plaga ce tu nesciitoare veî lása, Mario, adâncă, în sinul meă! (pauză) A! (aparte ânimei) tacî! tacî! (tare) Domniță!

MARIA (revenind din visuire)

Vlad! Vlad! (merge spre a-l întēmpiná și a-î apucá mâna, apoi repede se opresce rușinată) Jupâne Vlad!

VLAD

Dacă intrarea mea te supără, Domniță...

MARIA

O! nu!

VLAD

Te va bucura această scrisoare... Peste puține zile vor sosi trămișii nobilei voștre familii...

MARIA

Voiți revedea pre maica mea, pre tatăl meu!... (bucurie, apoi vădînd pre Vlad trist, recade și ea) Vlade, jupâne Vlade!...

VLAD (aparte)

Generositate, alt nimic. (tare) Veți îmbrățișa pre cei cari au iubirea voastră, Domniță, și noi... noi vom păstra pentru tot d'a-una amintirea zilelor în care casa și țera noastră... (aparte) O! tac! slăbiciune a ânimei, tac!..

MARIA

Amintirea!... amintirea este a sufletului meu!... Amintire se chiamă ore, jupâne Vlad, acea săgătă ce trecu prin ânima mea, adinorii, un minut după bucuria speranței de a îmbrățișa pre o mamă adorată? Amintire séu recunoscintă, ea este adâncă ca nemurirea și neștersă ca steaua de pe cer.

VLAD (aparte)

Recunoscintă! și ea mă arde cu strângerea mânei séle! Recunoscintă! (tare) Dacă vr'o dată un serviciu plată a luat, Domniță, a mea este covârșitoare, din ochiul vostru... carele adinorii mă privi cu bunătate, din mâna voastră care mai adinorii atinse pe a mea tremurătoare de mișcările ânimei... A! Domniță! curînd vei fi departe, fôrte departe de aceste locuri, al căror pôte nici numele nu strebătuse pêne la voi. Déră de departe ca și de aproape, nu te îndoi de Domniță, că în țera prea mult uitată a Basarabilor, în țera

Iu! Mărăcine, sunt suflete, cari nu vor uita nici o dată di-
lele în cari Dumneđeş te-a trâmisi între noi... Am venit,
Domniţă, se iaş ordinile vóstre, pentru pregătirile acelei
despărţiri de mâne.

MARIA (aparte)

Despărţire! A! pe când el o amintese cu atâta nepês, de
ce acéstă vorbă mă străpunge dureros la ânimă? (tare) Ordi-
nele mele pentru despărţire, jupâne Vlad?... (aparte) El e
rece! înainte 'mî nu stă de cât Domnul casei... (pauză) Dar ce?
voiam eú óre se fiă alt-ceva? O! nesciutóre ânima de ea
însă-şi.

VALD (aparte)

Ea tace... Da! era numai o înşelătóie pe cât dulce
nchipuire: adineorî ochiul eí, ceva în vocea eí párea a-mí
dice: Speră! — Ea tace! Dulci amintiri ale ospitalităţei!!
(tare) Voi tăceţi, Domniţă, voiţi se remâneţi singurá? (vrea se iasă)

MARIA (aparte)

Se duce. (Vlad ese) S'a dus... s'a dus şi cu el pare că a
smuls din pept ânima mea. (rămâne în durere).

SCENA VII

MARIA. — URSU.

URSU (între furişându-se şi observând mişcările ei)

E tot la feréstră, tot pe gânduri; o se 'i taiú o cosiţă!
Bietu Jupânu! destulă casná pe el! O se învelesc chipul ăla
a lui Brumă şi „sfârâe mârâe“! Al naibeí nea Brumă! ciudă
o se -'i fiă când o află că franţuzóica iubese pre jupânul de
pe urmele mele. (se furişeză comic pe lângă Maria).

MARIA

S'a dus, şi ânima mea a sburat cu el într'un dureros palpit.

URSU

Acu 'i acu! Dómne aju tá! Ea nu se uita... Cosiţa care a-

târnă pre grumađi! Bietul jupânul... Auđy, mă!.. Franđu-zóica se nu iubescă pre jupânul nostru! (voiesce se taie cosița, și-l vede Maria) Hait! am pățit-o!

MARIA

A! ce este? ce-mi vrei Ursule?

SCENA VIII

Aceiași. — CLARA.

CLARA

Ce este? Ce este? Ce faci acolo, Ursule?

MARIA

Ursul... O! Dómnă, értă...

URSU

Apoí, ce o fi se fiă! Iaca Dómnă, am speriat pre Domnița fără se vrea! Ha, ha, ha, da numai ride mă Ursule.

CLARA

Ai speriat pre Domnița?

MARIA

Ce supărare ai avut din parte-mi, Ursule? Tu, scutarul mântuitorului meu?

CLARA

Lămuresce, Ursule! e cu neputință ca tu...

URSU

Ha! d'apoí lucrul se trece de glumă! eú, se ridic brațul asupra unei femei, asupra Domniței? Ha! d'apoí asta e lată! Ce-mi ai făcut, Domniță? Ce-mi ai făcut? Dar bietul jupânul nostru?...

CLARA (aparte)

Ce vrea se ăică?!...

URSU

Ce naiba? Aú nu-í frumos, ca bradul din munte? orí nu-í vítéz cât Banul cel bătrân?

MARIA

Nu te înțeleg, Ursule!

URSU

Ha! că dor nu mi-a tors mama pe limbă... Ce-î lipsese, mă rog, Domniță, vitezului nostru?

CLARA

Taci Ursule! Ești, lasă-ne băte!

MARIA

Dar, ce este Dómnă? Nu înțeleg!..

URSU

Ce se tac, jupănesă? Nu-l veđi că se usucă pe picióre... Dcă dóră n'o fi fată măi de împérat ca el? Ce-î lipsese jupânului? Orî nu-î mândru? orî nu-î Român?

CLARA

Bietul Ursul, smintit... Domniță...

SCENA IX

Acceași. — BRUMA

BRUMA (lui Ursu)

Mî-o făcuși, mă... Acuma ce o fi se fiă! orî judecat, orî capul spart. (tare) Smintit! Da, Dómnă, Ursu a nebunit!..

CLARA

Este cu puțință?..

MARIA (aparte)

Pecat! în fapta lui începem a ghici ceva, care surîdeânimeî. Pecat! A! sântă nebuniă!..

BRUMA

Nebun de legat la icóna maicei precestei... Inchipuesce-ți Dómnă! că 'și a pus mări una în cap, că jupânul e cum 'l veđi, trist și abătut...

MARIA

Trist ?

BRUMA

Pentru că iubese pre... S'avem ertăciune, Domniță...

MARIA

O! dară spune, spune!...

CLARA (aparte)

Și el?

BRUMA

Pentru că iubese pre... pre Domnița.

URSU

Ce nebunit, mă? nu veđi că se topesee pe picióre?!...

CLARA

Dar, Brumă!... Ursule!...

MARIA (aparte)

A! el mă iubese, și eu n'o vedém, când aí lui, péné și aceștia o înțeleg, o ved! Era iubire acele simțiri dulci și triste ale ânimei... iubire!...

BRUMA

Și éca așa! Baba Mușata a đis așa; că de om putea tăia o șuviță de păr de la Domnița...

CLARA

Tac!, Brumă! Uită și értă, Domniță, pre acești nebuni...
(Zăresce pre Vlad) Vlad!

MARIA (aparte)

A! ce vël des cade de pe ochii mei! Înțeleg, adineori chiar! A! delicateța ânimei lui!... Vlade! Vlade!

VLAD

Maria! Domniță! Te căutam mamă!..

CLARA

A! pre mine?

MARIA

Ce veste Vlade!... Și nu mî-o spuneai?... R  t  ciosule!
sule!... Ursu și Brum   'm   spun...

BRUMA

Hait! se   ncurc  !..

CLARA (aparte)

Ce voiesce se fac  ?!...

VLAD

O veste?...

MARIA

Și nu m  -o spuneai, r  t  ciosule? M  ntuitorul meu se
  nsor  !...

CLARA

Ce   ice ea?!...

VLAD (energic)

A   min  it!

BRUMA (vrea se vorb  sc  , dar la semnul Mariei tace)

Femea    dracu! c  ile ei, poteci ne  amblate de om.

MARIA (aparte)

O! sufletul meu, ajut  -m  ! (tare) P  cat! p  cat Vlade!
A! ce r  u mi pare! așia dar nu te   nsor  ? și eu credeam...

VLAD

Au  i, mam  , au  i? O! e schingiuirea crucei, mam  ! ea nu
m   iubesc...

CLARA

Vlad! (aparte) A! dar eu   ns  m   nu mai   nțeleg... ea-l
iubesc? unde voiesce ea s'ajung  ?...

MARIA

P  cat! nu te   nsor  , pentru c   nu iubesci, Vlade?...

VLAD (viu)

Nu iubesc! nu iubesc eu?...

MARIA

Iubesc? dar atunci... când cine-va iubesc, și iubesc
cu adevărat, o spune, Vlade... și când cine-va, Vlad de
pildă, iubesc pe cine merită, nu se topește pe picior cum
dice Ursul ăsta...

CLARA (luând-o de mână)

A! suflet nobil!...

MARIA (încet)

Nu, doamnă, și suflet egoist!

CLARA

Ei bine, Vlade, dar nu răspunzi?

VLAD

Se cutez ore a înțelege?... Visezi ori sunt deștept, ma-
mă?... Maria? voi, Domniță-mi vorbiți? A! decepțiunea ar
fi cumplită!...

CLARA

Copila mea... Vlade... aci lêngă mine! Ea te iubesc...
Nu este vorba ei vorba recunoștinței ci a ânimei iubitoare.

VLAD

Maria!

MARIA

Vlade!

} ambiți la genuchi Clarei

CLARA

Pe ânima mea amândou! A! ce copii, ce copii!...

VLAD

Mamă!...

MARIA

Mamă!

BRUMA

Mă Ursule! Domnița 'i dice mamă!

URSU

Ha! ha! ha! rîde, mă Brumă.

TRINA (intră răpede)

Domniță! Domniță! Tudor al meu a sosit... Piața e plină
de ómeni din țera M-téle! I! ce frumoși! ce mândri!..

MARIA

Ai mei? O! bucuria este grea ca și durerea! (toți alérgă)

VLAD

Toși, toși întru întémpinarea vitejilor din Francia! Eï,
Brumă! Ursule! primire de împérați!..

BRUMA

Cum scie a face Românu, jupâne: pre dușmanï cu ghióga
si săgéta ér pre frați cu ânima și voioșia.

TOȚI

Frânțezii, Frânțezii!

ACTUL III

SCENA I

Piața satului.— La stânga castelul Mărăcinilor, la dreapta o biserică — Sătenî, sătene, ostași Români. — La rădicarea cortinei, ostașii Francesi cu Anselm în frunte, vin și aclamați și salutați de popor, pe când din porța castelului iese curtea lui Mărăcine.

D-na CLARA. — MARIA. — VLAD. — ANSELM. — BRUMA. —
URSU. — IRINA. etc.

ANSELM

Domniță! Domniță!

MARIA

Părinte Anselme! părinții mei!... Mama mea!

ANSELM

Bine-cuvântat fiă D-zeu! te revăd, Domniță!

VLAD (Clare)

Dacă prin mine însu'mi nu a'și ști cât se împacă iubirea ta cu a ei, ași fi gelos, mamă, de acea mișcare a ânimei sêle, care abia a bătut pentru a mea și care acum pare a mă fi uitat pentru a' sêi din Franța!...

MARIA (care a vădut mișcarea lui Vlad)

Vine de la mama mea, Vlade; privește la D-na Clara și ve'i înțelege și ve'i încuviința această împărțire a ânimei.

VLAD

Dómna Clara? Mama!

MARIA (revenind lângă ea)

Mama, da!... (mișcarea lui Anselm) Da, părinte Anselme...

Viteazul nostru Vlad nu va fi Domn peste ȕilele ce mî-a conservat vitejia sa?... Nu e așia că alegerea ȕimei este bine-cuvȕntatȕ de voi, pȕrinte? Nu este așia că este demnȕ de casa de Hally, de pȕrintii mei?... Pȕrintii mei... O! împȕrtire dulce a ȕimei!... Și voi nu mî spuneți nimica de ei... Grȕeșce!... grȕeșce!... O! suflet lesne covȕșit de bucuriȕ ca și de dureri!... Adineaori nu vedeam în el, pinte lacrimi, decȕt prȕpastia adȕncȕ a despȕrtirii de ai mei și a indiferenței lui Vlad... și acum... grȕbește pȕrinte, grȕbește... Aci e Vlad, aci e mama lui:—iubirile miresei... Dar mirȕsa este și fiȕcȕ... Grȕeșce!...

ANSELM

Abia învingȕnd bȕtrȕnețele obosȕla unei lungi cȕlȕtorie, uimit de cele ce ochiul vede, de cele ce sufletul presimte; buza mea, domniȕȕ, nu știe de unde va începe, ce va ȕice, ce va tȕcea?... Nu știe, aduce-va mai ȕntȕiȕ reȕnoirea omagelor ȕimei recunoscȕtore acestui vitȕz, ori bine-cuvȕnta-va pre D-ȕeȕ, carele în decretule sȕle, a adus de la apus lȕngȕ al sȕrelui lȕgȕn, mirȕsȕ de iubiri la ȕima vitejiei?... De unde începe-voi? Mai începe ore în sȕrele ce streluce raȕe de luminȕ? Mai vȕrsa-voi în sufletul vostru, Domniȕȕ, din care debordȕ, viȕȕa, fericirea, raȕe de bucuriȕ! Iertare, vitȕzul meu! Iertare D-nȕ! Bine-cuvȕntat fiȕ D-ȕeȕ și decretule lui!! fiȕ ca alegerea ȕimei acestor copii se fiȕ acea a cerului. Fiȕ fericitȕ, Domniȕȕ! ai voștriȕ toȕi bine-cuvȕntȕȕ pre salvatorul vostru! Toȕi ai voștriȕ adastȕ cu nerȕbdarea sȕntelor iubiri...

MARIA

O! Dȕmnȕ, (Clarei) lasȕ-mȕ se îmbrȕțișez în voi nu numai pre mama lui, ci și pre a mea absentȕ!...

CLARA

Copiiȕ mei! (îmbrȕțișȕndu-i) Vlad! Maria! A pȕrinte!...

URSU (lui Brumȕ)

Ce-i dragostea mȕ! A! ce ȕnger de franȕuzȕicȕ, mȕ!...

BRUMA

Numai ce a deschis mărgăritarele din guriță și hait!...
a venit tatora apă la móră!... Ce ți dragostea, mă!...

URSU (aparte)

Oh! oh! oh! Dochio lele!

ANSELM

A! de ce, Dómnă, acéstă fericire a ânimeî mameî, nu-mî
este îngăduit a ô întreține pe tot-d'a-una... Dar Dómnă...
Vasul adastă la Turnu spre a reduce pre domnița la ai sêi...

MARIA

Cu Vlad!...

CLARA

Fiiul meî!...

VLAD

Mamă!... Maria!...

ANSELM

Iată fericirea lumeî! Unde este rađa de sóre fără negre
umbre?... Ai vostrî, domniță, numără đilele, orele...
fiă-care minut de întârđiere este durere ânimeî mameî
vóstre... A! cât a schimbat-o durerea lu igeî incertitudenî
în care a fost despre vieța vóstră!...

MARIA

O! mama mea! O! se ne grăbim!... Vlade... Dómnă...
A! nu șciî ce voiesc!... nu șciî ce cer!... D-đeul meî!...
atâtea emoțiunî în o singură đî!... puterile mele se sdrobesc.
Vlade! Vlade... (pe grumađîi luî Vlad).

CLARA (cu decisiune, în sine)

Taci, ânimă egoistă de mamă, voi-vei óre jertfa fericireî
luî pentru a te mulțami pre tine, ânimă egoistă!... Taci!...
Taci!... (tare) Maria, lacrimî?... lacrimî în đî de sêrbătóre?
dar ce lipsește iubireî téle?... Aide, Vlade!... Vlad!...
Haide, fêtul meî!... Ce ved? plângeți? E! dar decă bucuria
plânge, ce ađi face sub pêsuri și durere?...

VLAD

Ea se duce, mamă, se duce!...

CLARA

Și ce? va merge și Vlad!

MARIA

A! mamă!...

ANSELM

Da, Domniță: mamă!... numai o mamă poate grai ca Dómna Clara...

VLAD

Dar tu, mamă, tu?

CLARA

D-deu cu voi copiii mei... Eú? eú voi rămânea aci, cu iubirile mele, cu amintirea de voi, cu acești frumoși munți, cu Jiul de colo, de sub brații cari au adumbrit jocurile copilăriei téle, Vlade!.. (cu lacrimi în voce) Și apoi ce? decât țera miresei téle e departe, acea depártare nu o precurmă iubirea?.. Veți gândi adesea la mama vóstră din țera Banilor... Nu-í așa, domniță Mario?

VLAD

Tu plângi mamă!...

MARIA

Mamă!

CLARA (sforț d'a nu plânge)

Plâng eú? așa! se plâng eú când pot face fericirea ta, Vlad al meu!.. A! ași fi o mamă rea... Se plâng? de ce? au nu o se vă mai revéd? óre nu veți mai reveni la sínul meu, ca acuma...

MARIA

O! da mamă, căci decât țipetul neresistibil al sângelui

mă chiamă acolo, departe... aci voiți lăsa lângă tine o bună parte din ânima mea... Voiți reveni, nu-ți așa, Vlad?... Adă merg cu tine, la mama mea... Ea e bună, iu bitore... O! nu măi bună decât a ta, ca și a ta. O! veți iubi-o, cum iubesc eu pe a ta... Vom reveni... curând mamă... curând... veți vedea!...

CLARA (în sine)

O! balsam alinator! O! conștiința datoriei împlinite!.. vino, ci vino de alină asprimea ănimei! (tare) Da, copiii mei, iubirea readună pe acei ce sôrta-ți desparte!.. Haide Vlad, pregătesce plecarea, plecarea vóstră... Măne Banul tătăl teș și fratele teș măi mare, vor veni de la curtea Basarabilor și atunci, înainte de plecare, fidanțarea!...

VLAD } Mamă!
MARIA }

CLARA

Vreți ca bine-cuvântările mele, se vi le dați la altar, la fidanțare; nunta în țera ei... nu-ți așa, părinte Anselme? A! Dumneđeule!.. ce copii resfățați! (puind mâna Mariei în a lui) Ți-o dați, Vlade! Vitez și Român nu poți fi decât soț bun... Ți-l dați, Mario, ți-l dați cu ănima mea!... (plânge) Veđi părinte!... născuți unul pentru altul!...

ANSELM

Unul la Dunărea, altul la Luara: iubirea ți-a apropiat, Dómna... Depărtarea? A! bine a dis cei vechi ca ănima trece peste munți și mări!...

CLARA

Aide! nu măi plâng... vedeți!.. Am plâns? Dar când suridă măi dulce florile decât după ce nóptea plânge mărgărita-rele ei de rouă?.. Ce frumoși sunt, părinte. O! nu este jertfa recunoscinței, Vlade, ci iubirea care vorbește în ănima ei.. Nu ai vedut-o adineore gata a-ți sacrifica iubirea mamei séle?.. Haide! fiți fericiți, copiii mei!.. Pe măne fidanțarea!

Și ađi?...

VLAD

CLARA

A! ce nerăbdătoare anima ?

MARIA

Ađi... o sărutare de la el, de la mirele meu... Vlad...

VLAD (îmbrățișând-o)

A! fericire!...

CLARA

Ai vostri sunt oboșiți, părinte Anselme, aú nevoieá de repaos.

ANSSLM

Nu vă îngrijiiți, Dómnă... vedeți!.. cine ar putea jurá că ei sunt streini în țera vóstră! toți îi înconjura, îi ospătezá, îi mângâie... Inainte d'a ne gândi la ei, fiá-care setean ș'a disputat dreptul de a duce la casa sa un óspe...

VLAD

De peste nouă țeri și nouă mări!... A! părinte, iubirea scurteadă depărtările, o ăseși adinóore. Hei copii!.. Brumă, Ursu!.. Voiá bun și dragoste la ómenii Domniței... Ei sunt frații vostri, căci de astă-đi fálăie unite drapelul nostru cu al neamului Mariei... La viață și la mórte!... Se reintrăm, mamă, părinte Anselme!...

CLARA

Pe ănima mea amêndoii...

VLAD }
MARIA } Mamă!

VARIA

Esti un ănger.

CLARA

Cel de la drépta!

VLAD

Și la stânga și la drépta. (ese)

SCENA II

Codru în jurul oraşului Mărăcinilor. Este séra.

IANOŞ

A! turbare a sufletului, pretutindene voioasă şi fericire!.. pretutindenă iubiri şi bucurii! Dar acestea sunt batjocure la durerile mele!... Bucurii!... sărbători!.. A! se însoră junele Ban! El a isbutit se întorcă mintea ficii lui de Hally, a acelui putinte Domn aliat cu trei curţi Regeşti? Pe mâne nunta, ăic ei?.. Lumini voiose la curtea Banului?.. Ha! ha! ha!.. Serbare?.. mâne nu va fi acea lumină, care cu rađe palide aduce pêne aci desfid animei : mâne va fi flacări care vor desmerdá cu scrăşnire patul nupţiale!.. Nuntă la casa Banilor Mărăcine? A! Clara! a venit ora mea, ora dulce a resbunărei... Te iubeam şi tu mă urai!.. Am fost sclavul teú şi al soţului teú, pentru a primi o căutătură bună a ochiului teú şi am cules numai dispreţul alor teú, şi în răceala ta am înferbântat ura mea, cum mama înferbântă, frecându-le în zăpadă, mânele degerate, înghiăţate ale copilului seú!.. A! bine-cuvântată fiă ora resbunărei!.. Te voiŭ lovi în tot ce aŭ iubit sufletul teú : ţera ta? măcel şi pustiire... Fiii teú?... Mórte şi schinuire... A! n'ăi voit se fiŭ soţia mea?... Pre Dumneđeul meú! nu degeaba voiŭ fi pândit prada mea dece anŭ de ăile dece anŭ în torturele gelosiei!... Mâne, serbare, Nuntă?... Fericire la casa Banului? Ha! ha! ha! Ianoş trăeşce, Bane!.. Vaŭ ŭie!.. Nuntă! Serbare! ha! ha! ha!.. Heŭ Mangiuc!.. Mangiuc!..

SCENA III

IANOŞ. — MANGIUC

IANOŞ

Veđi tu, colo, pre acel deal, între pomii cari r'ădă ochiului ca să mărescă turbarea animei; veđi tu acele locuinţe?.. Acolo e casa Banului Mărăcine... Mâne, acolo, ser-

bătore, nuntă.. Țera întregă din prejur va fi acolo, mâne.. Femeile în toate podóbele și sculele lor... Bărbații fără zale și fără arme... Acolo, Mangiuc, averi și róbe... Acolo, Mangiuc, pradă ușoră și seceriș de aur... Acolo, Mangiuc, isbânda voastră; acolo și adăparea mea la cupa renoi-tóre de viață a resbunării!... Haide, Mangiuc!... Săgeți în tolbe... Ascutiți palele vóstre... Măcel și foc!.. A! nu veți greși casa lui Mărăcine.. Acolo tot pleantul pentru voi.. Mórte la toți!.. Pentru mine resbunare și *Ea*... Vouă robii și róbe; mie, ea și mórtea Banilor!.. M'auđiși, Mangiuc!.. La arme!...

MANGIUC

Acolo? în sfârșit o se-ți ții cuvântul? éta zile și nopți, de când ne rătăcesei prin codrii acestia... Mâne, decă nu este ceea ce țișei, pre D-deul meu, tu vei muri.

IANOȘ

Vedut-ai, Mangiuc, fiară vênând prada la lumina sórelui?... La vizuină, Mangiuc, prada e mai lesne!... Aú erați voi o óste ca se vă duc fațiși la lumina sórelui? Da, mâne, Mangiuc, sângele va curge, focul va mistui sate și orașe... La arme, Mangiuc! Vă temeți óre voi de mine? aú vegherea voastră de-a suprá-mi, a încetat o singură óră?

MANGIUC

Hei! voi! la adunare toți!... (sentineliei) Voi, la ordinele acestui om... Capul vostru pentru al lui... Auđiți?... (ese).

IANOȘ

A! nu vă trebuie veghere asupra-mi... Vegheză de Țeci ani în pept setea mea de resbunare... Se vă trădez pre voi?... A! nu!... nu voi sdrobi eú arma ce sórta mi-aú dat la mână spre a ajunge la scopurile mele. (la sentinela) Se mergem!... A! ași voi se aibă aripă timpul... Mâne... abia mâne!.. Nuntă, serbare la Mărăcine! ha! ha! ha!

SCENA IV

Pe malul Dunărei, de departe se vede vasul pe care a venit Anselm.

BRUMA. — URSU. — SATENI.

BRUMA

Haide, copii, răpede, răpede că dragostea -î ca mórtea: neastâmpărată! . . . Mă Ursule, aşeadă colo, sub turn, lavişă curată, sub frunzarul de stejar . . . Eî, nea Stane, se dică, când o veni nunta, toţi lăntarii din cobuz povestea lui Traian Impăratu cu Dochia fêta de împărătésă...

(toţi aşeqă şi împodobesc cu verdeaşă, flori etc.)

URSU

Ean ascultă, măi Brumă . . . Dér de ce tocmai aici serbarea, mă, la malul Dunărei? O fi unde -î aprópe acea corabiă cu care o se plece Domniţa cu viteaşul nostru? . . .

BRUMA

Nu! Ursule, ci vorba ceea: unde ai găsit o comóră te întorcî şi la anul şi la mulţi anî . . . Aice ai descălecat Domniţa, în ţera nóstră . . . şi iaca i-a abătut Banului se se facă logodna la biserica Sihastrului, uite, colo . . .

URSU

Numai logodna, mă? . . . Şciî ce, mă Brumă, eî unul aşî face şi cununia... că vorba ceea: şugubăţ satana, dér şugubăţ muierea! . . . Cu cununia popei, mă Brumă, şi tot lunecă muierea pe pripor, dér necununaţî, mă? . . . Nu sciî ce pat cu Dochia mea? Se uită, mă, cu ochiî cruciş la mine de un cârd de vreme . . .

BRUMA

Te-o fi căutat, mă, prin sóre, de se uită cruciş, vorba ceea: pe sóre te poţi uitá, dér pe densus ba! . . . En lasá, mă, frământăturile de limbă... că ean auđî nunta! (chioté de nuntă) Domniţa, mă, nu se uită nici cruciş nici e Dochia ta . . . .

URSU

Ce-o fi, o fi, mă, da boii nu mi-s a casă și nu știu de ce mă frământă la inimă.

BRUMA (aparte)

Că dău n'ași grăi într'un ceas rău, și eă alung dupe inimă pêsul, și el vine ear negru și tainic! . . . Ce o mai fi? . . . De semn, semn e, că mi se bate și còda ochiului! . . . A! bun e Dumneđu! . . . Că de Brumă, Brumă mă chiamă! (tare) Iată nunta, flăcăi! . . . toți la locurile vòstre! Cum iubim pre Banul cel tènër, așa se-l primim cu animă și cu vioșă! . . .

TOȚI

Nunta! Nunta!

SCENA V

Aceiași.—VLAD.—MARIA.—ANSELM.—SATENI.—SATENE.
BOIERI. — Procesiune de nuntă

URSU

Eaș vedeți ce mândri sunt! Oh! oh! oh! Dochia surato.

MARIA

Anima ta, Vlade, a ghicit dorul ânimei mele: aci în aceste locuri fidanțarea noastră!.. O! da, părinte Anselme... sunt două luni trecute, eă plângem, rugând pre Dumneđu pre acea piatră . . . De ce nu voi dice dér lui Vlad aci: te iubesc, Vlade?... În ânima mea,—o! iartă-mă maica mea!... în biata mea animă nu încape ađi alt strigăt decât acesta: te iubesc, Vlade al meș, viteađu meu, salvatorul meș!...

VLAD

Nu, ci fidanțatul tēju . . . Mă iubesci, Mario! . . . Este ore fericire ca a mea? . . . Peste o oră, când va sosi Banul tata și acel ânger de mamă, mama noastră Mario, — atunci, colo, în acea vechiă biserică, unde repausă cenusel Ducilor Români ai vechei țeri a Strihaiei și a Severinului,

acolo, înaintea Sihastrului ȳ pios, înaintea icónei sãrutatã de secolĩ de evlaviã, la rëndul meũ, Mario, aȳi strigã din noũ și din adãncul sufletului : Te iubesc, Mario! . . . O! pãrinte Anselme, care fi-vor faptele bune alor meĩ, ale strãbunilor meĩ, pre care Cerul le respãlãteșce în mine prin acest ânger? Maria!... Maria!... lêngã tine, cu tine și prin tine, vietã, fãrã tine mórtea! . . .

MARIA

De ce amintire de mórte în ñi de serbãtóre? A! aci, tu Vlad, viitorul meũ; colo, vasul care, ređematã de brațul tãu brav, mẽ va legãnã pênẽ departe, spre calea care duce la țera copilãriei mele . . . O! nu iubesc eũ mãi puțin țera ta... Se nu iubesc țera, care a nãscut pre Vlad, țera unde crescũ mame ca florĩ și vitejĩ cãȳi fiĩ de mame? A! Dumnođeũ de ce nu a pus țera Banilor alãtura de Franța, de țera lui Valois?...

ANSELM

Decretele lui D-đeũ, copiii meĩ! Dér țerile depãrtate, ca animile depãrtate: iubirea le face se trãescã împreunã, iubirea le apropie... Or cãt de departe țera lui Valois, ea șcie ađĩ de țera Banului și ânimile fiilor acestora le va apropiã din ce mãi mult... Dér, copiii meĩ, Banul și Dómna Clara întãrđie... Minutele ce le petrecejĩ împreunã, sunt, șciũ, scurte vouã, dér nu și pentru aceĩ voinicĩ flãcãĩ pre carĩ ȳ frãmãntã dorul danșurilor și al voioșiei... Eĩ adastã începerea serbãrei...

VLAD

Eĩ tu, Brumã, vitêđul meũ Brumã, astã-đĩ așĩ voi se fiã tótã lumea fericitã... Aide, copii, petrecere și ânimã bunã!... Ce vrei tu, Brumã? și tu frate Ursule? Haide copii... aveĩ vre un dor la ânimã?... Eaca Domnița vóstrã... Cereĩ, veĩ dobãndi tot!.. A! Maria!.. Cum póte fi rea, anima fericitã?.. Bine, așa vẽ vreaũ: la luptã smeĩ,

lângă fete mie! Aveai dreptate, părinte Anselm: nerăbdarea danțului mișcă piciorle lor... Brumă, înghiabă danțurile, pene vine tata Banul și mama; la o parte pësuri și griji, copii...

TOȚI

Se trăescă mirii!..

BRUMA

La danț, copii!.. Și voi, Domniță, eată o laviță de verdă sub cele petre bêtâne... A! vëdută aceste ruine, părinte, multe țile de furtuni... Câte nëmuri s'ă scurs pe sub ele! Tôte trecură, tôte se sterseră... dër ruinele tot în piciorle!.. Ședți ici, la umbra lor, Domniță, că-ți de augur bun...

ANSELM

Trecutul de mărire adăpost bun al prezentului; dër viitorul se-l aveți în vedere, copii, nu numai trecutul... (Se aședă sub turn).

(Baletul. Dupe balet începe a înseră... Se tot aude crescând strigăte confuse, apoi sgomot... Cea mai mare larmă).

SCENA VI

Aceiași — UN SATEN

VLAD

Dër ce larmă?... Brumă! Ursule!...

TOȚI

Ce este? Ce este?

SATENI (între culise)

Bane Mărăcine!.. Jupâne Mărăcine!..

TOȚI

Ce este? Ce este?

SATENI

Tătarii!.. Tătarii!..

TOȚI (fugind care încotro)

Tătarii! Tătarii! Ajutor!

BRUMA (aparte)

A! presimțire a cugetului! (tare) Nenorocire, Jupâne!..
 Auđi? Tătarii în țără! S'alergăm! S'alergăm! La arme voi!
 Hei!.. Lăsați muierile se fugă... Bărbații la arme!.. Haide
 Bane!.. Audiși... Tătarii în țără!

SCENA VII

BRUMĂ, ANSELM, URSU, MARIA, II-a SĂTÉN, (sătenii fugind)

Larma sporeșce din ce în ce. La orizonte roșejă... Clopotele m nastirelor sumă. Este din ce în ce séra mai aprópe.

SĂTÉNUL

Bane Mărăcine! Jupâne Mărăcine!.. Orașul pustiit,
 cetatea în fiacări!

ANSELM

A! D-đeul meú! Ororile invasiunei, Domniță!

MARIA

Ce đice? Dér nu se póte, adineaorea numai fericire și speranțe... și acum... Nu se póte!..

VLAD

O! Blăstem al sórteí!.. Auđi, Domniță?.. Auđi? Poporul nostru pre care surprins în sărbătorí lú măcelăresc barbarí... Brumă!.. Ursule!.. La arme!.. A mișeliă a animeí! altădată eram întâiul la luptă, la datoriă!.. A! fericirea numai întrevěđută a desarmat brațul meú... O! Domniță, fericirea nu era dér pentru un fiú al acestei țări cutreerată de ordele barbare!..

BRUMA

Jupâne, ascultă!.. Ânima ta nu aude în acel océn de țipete, strigătul a lor tei?..

MARIA

Vlade! (Se ține de el)

VLAD

D-deu mi-e martor, Mario, că fără tine nu aș putea trăi...
 d-er sunt aș mei... O! Lasă-mă!.. Indurare!.. Mari!...

BRUMA

Vino, jupâne!.. Vezi?.. Pare că focul a urcat sângele
 român pe cer!.. Vino!.. Ursul va îngriji de Domnița...
 Ursule, la pesteră Sihastrului cu aș Domniței... Noi la lup-
 tă, jupâne... A! De nu va fi prea târziu!..

MARIA

O! nu, Vlad, cu tine!.. Cu tine!.. O! nemilostivire a
 cerului...

BRUMA

Jupâne Vlade!.. Jupâne Vlade!.. Glas de femeș... Sunt
 fitece, sunt sororile n-ostre, robite! ucise!.. Aibă milă
 de țera ta, Bane Mărăcine!.. D-deule!.. D-er nu se p-ote,
 nu se p-ote, nu se p-ote se mai stăm aicea!.. E nevrednicia
 pentru noi... Auș!.. La ânima mea r-ebesce o voce!..
 D-na Clara!..

VLAD

Mama mea!.. (Smulgându-se din brațele Mariei) A! Ia datoriă,
 copii!..

MARIA

(Leșină) A!.. (Sgomot, larmă din ce în ce mai mare... Furtună)

ANSELM

D-deu mi-e martor că n-aș fi voit se curm fericirea ce
 s-orta urzise între acești doi copii, d-er cerul nu o voiesce...
 (La Ursu) Aide, băete!.. Ajută-mă se duc la vas pre Domnița...
 Acolo va fi mai la adăpost de cât ori unde... Aide, băete...

URSU

A! nu era a bine, părinte, urlatul cânelui babei Mușata, de erî nópte!.. Haide părinte!.. Domnița la adăpost în corabiă și eă la aī meī... Nu șede bine Românului se se ascundă în scorbore, când ordiele barbare pustiadă țera lui... Adăpost de cinste e scutul, în câmp de luptă, și adăpost mai de cinste este mormântul, deca țera nu rămâne întriale séle de voiă... Dér ce mai este?.. Ce sunt acei ómeni?

SCENA VIII

Aceași. — SOLDAȚI FRANCEZI.

ANSELM

Ómeni dintre-aī noștri? Ce voiți voi? De ce cu drapelul Franciei în frunte?... Unde?

I-IUL OSTAȘ

Acolo!... Veți părinte?... Acolo este de dat ajutor!...

ANSELM

Ei bine?

OSTAȘUL

Intrebă, părinte? Ce fel? Francezii purtând la cópsă o spală, vor trece indiferenți pe lângă nedreptate fără a trage acea spadă în folosul dreptății?... La mine, copii!... Cine mă urmăde?...

URSU

A! viteji bine-cuvântați! Înainte, dér! eă la datoria mea și voi unde vă chiamă ânima și iubirea de bine și dreptate!... Înainte!...

ANSELM

Dér nu se póte!... Nava caută se plece la minut!.. Ascultați!... Ascultați!... (ei esă) A! generóse ânimi!... Cu tóte astea eă nu pot compromite viéta Domniței... A mai sta aci... în vecinătatea focului și a măcelului... De se va deșteptá... A!.. ânima ei va đice: nu!.. Se ne grăbim, s'o

salvăm fără șcirea ei... La grumajii mei, sërmană sarcină... Când sângele va reîncălzi ânima ta, sermană copilă, vei fi departe de acești țermi ai desolațiunei, ai devastărei! Sërmanul Vlad!... Sërmana copilă! (ese ducend pe Maria. Sgomotul, larma mai aprópe).

SCENA IX

IANOȘ — TATARI. — CLARA.

IANOȘ

Fugiți pe unde puteți!... Scăpați de puteți, periti de nu... tréba vóstră... A! di de resbunare!... Acolo incendiul, măcelul, pustiirea... Aci, la mâna mea, ea! ea!... A!... adineórea îngenueha, se ruga, și num'am rugat eú decí de aní?... Târătă dupě mine, ea leșinâ; când va reveni la viétă va fi departe de aci, va fi a mea!... (Tătarii fug pe planul al douilea, fiind urmariți de Români, vasul plécă).

SCENA X

Aceași. — BRUMA (e lună)

BRUMA

A! mișele, tu erai?... tu? O! De astă dată nu ne vei scăpá!... (voiesce a-l străpunge, dér Ianoș se întóree și presintă armei lui ștul D-nei Clara leșinată! Oprindu-se) A! D-na Clară!

IANOȘ (împlantă arma în pieptul ei).

Ha! ha! remăe dér voué! (fuge).

BRUMA (îngenueha stupefact lângă cadavru)

A! D-đeule! dér déca dreptii cadú ast-fel, jertfa patimilor celor reí, care fi-va resplátirea lor?... Dómna Clara!... Sërmanulú júpanul Vlad!... Ei!... (ascunde cadavru cu corpul său).

SCENA XI

Aceași, — VLAD

VLAD

Dér maica mea? . . Maica mea!... Brumă!

BRUMA

Mama D-téle jupâne? Tătarii sunt învinși, sdrobiți... Eî fugū, Dómne! Maica D-téle e țera, jupâne!...

VLAD

Maica mea!... Brumă!... Maica mea!... Adineorea spada mea țerei mele, acum e rândul fiului!... Maica mea!... (în acest moment vede depărtat vasul și scóte un țipăt). Maria!... Dar nu se póte!... Mario... (e gata a se precipita în Dunăre).

BRUMA

E perdut! (Descoperă cadavrul Clarei) Maica D-téle jupâne?... Bărbăția!... Eato!...

VLAD (revine)

Maica mea?... mórtă! .. mórtă! .. Maica mea!... (cade în genuchi).

TOȚI (năvălesc în scenă, apoi vędënd semnul lui Brumă se descoperă în tăcere și ingenuchiă; e luna ascunsă în nori.)

(Cortina cade)

ACTUL IV*Cameră la castelul Blois.*

SCENA I

REGINA.—MARIA DE HALLY

MARIA

Fiă liniștită, Majestatea Vóstră, inamicul orî cât de numeros, nu va repune pênă în fine Francia.

REGINA

Dér resbelul dură încă de la 1338, de duoî anî așa dér! Câte provincii sărăcite, cât sânge vėrsat, din cauza poftelor de cucerire ale lui Eduard al III-lea al Angliei!

MARIA

Augustul Vostru soț, Majestatea Sa Filip de Valois, cu cei 60,000 Comunieri ai săi, cu tabăra sa, în care se află nu măi puțin de 4 regi, 6 duci și 36 comiți, aș arėtat deja Englesilor ce póte Francia atacată de órdele barbare ...

REGINA

Dér flota nóstră sdrobotă!.. 140 vase, cu 40,000 ostași compromiși de Bachucet!...

MARIA

Comitele de Flandra, comitele d'Alanson și atăți alți cavaleri vor desdăuna cu vitejia lor pre Majestatea Vóstră, de perderile suferite.

REGINA

Comitele D'Alanson!... A! étă unul din acei cavaleri, care urcă sus mărirea Franciei... Și tu Mario, ai refusat mâna lui?...

MARIA

Dómnă!

REGINA

Nici pêne astăzi, draga mea, nu am aflat de la tine motivele unui asemenea refus... June, avut, putinte, brav pe cât de bună naștere, el putea aspira la mâna chiar a unei principese de sânge, și tu nu l'ai voit!...

MARIA

Am preferat, Dómnă, se remân in serviciul vostru, atât de bună, atât de generósă!

REGINA

Damă de onóre a Reginei putéi fi și când încetai de a fi Maria, fiica Comitelui de Hally, spre a deveni Contesa d'Alanson!...

MARIA

A! Dómnă! ești prea generósă pentru orfana Maria ca să ascund Majestăței Tăle repulsiunea ce simt de a mă mărită... Simț că nu ași fi iubit pre Comitele și că nu l'ași fi făcut fericit, cum merită se fiă vitédul ostaș și defensor al corónei franceze.

REGINA

Nu, Mario!... nu este repulsiune, copila mea; e alt-ceva: de câte ori nu am surprins în ochiul tău o lacrimă furtivă, când în grădină, la ora când amurgul alungă cu iubire rađa ăilei printre frunđe, te găseam cu fruntea pe mână, ređemată de un bătrân platan.

MARIA

Descindém cu durere, Dómnă, în trecutul meu furtunos.

REGINA

Nu, Mario!... În fericire, trecutul de păsuri nu pune lacrimi în ochi, ci surisul pe buze, căci te vezi salvată de dăile durerii... Alta e întristarea ânimei t ele... Și d eca Regina scie citi în ânima iubitei s ele Maria, apoi ea află...

MARIA

D mnă!...

REGINA

Apoi ea află, în literele neșterse ale iubirei, un nume... un nume pre care nici vitejia comitelui d'Alanson, nici a orii cărui aprod din c ți șciti s e  nv rte o spadă în serviciul lui Filip de Valois, nu-l vor putea șterge... Nu am ghicit, Mario? A! nu e o muștrare, copila mea!...  n mijlocul serbărilor, care nu lipsesc curței lui Valois, la turneele elegante la care  e parte flórea cavaleriei franceze, ochiul tău a ramas indiferent, colorile t ele nu s'au văduț f lf ind la armura nici unui luptător... Numai durerile trecutului nu pot  explică ac sta... Frumósă, jună, cea mai iubită dintre damele mele de onóre, nu cavalerii carii s e tragă spada pentru tine și-a lipsit, de opt ani de c nd D-șeș te-a reintors patriei și familiei t ele, de atunci at t de încercate.

MARIA

Ai dreptate, D mnă, și este  ngratitudine din parte-mi, a t ănuui Majest ței T ele mai mult simșirile  ntristatei mele ânimi... Da! Majestate, ânima mea este a altuia, de și fără speranș  de a-l mai revedea...

REGINA

Și nu mi-o spuneai? Or -cine ar fi el, Mario, de ar fi acela însuși rebelul d'Artois, el va fi soșul Mariei de Hally, d eca promisiunea a fost dată... Spune, Mario, spune... Nu-mele lui?

MARIA (Imbrățișind mâna Reginei).

O! Dómnă! Dumneșă va plăti ânimei Vóstre generóse...
Dér nu, nici unul din cavalerii Corónei Vóstre nu póte,
fiá din ordine, fiá din iubire, face fericirea sermaneí orfane!

REGINA

Cum ?

MARIA (In genuș).

Iartă pre nepriceputa și ingrata Maria... Ea însă-și nu
scie ce voiesce... Un dor nestîns, un, deșert ne împlinit
simț în sufletul meú, Dómnă, din ziua când fui salvată din
undele Dunărei, de la robia Tătarului, de o pmană generóșă
și vitédă... Vai! mórtea părinților meí căduți victime in-
vađiunei engleze a consolat-o, pe cât posibil, generósa
vóstră ânimă, culegénd pre orfana Maria... Dér, îndurare
Dómnă! e profundă și nevindecabilă plaga care nu aú
cicatrisat-o nici mângăerile Reginei...

REGINA

Cum? Ai iubi óre pre salvatorul tđu, pre acel brav, pre acel
june, de care adesea mî-ai vorbit cu un intusiasm care,
eú nepriceputa lui puneam în comptul recunoscínței?...

MARIA

Dómnă!..

REGINA

Dér este a iubi, este a dori necunoscutul, este a suspiná
dupe visurile unei nođi de primăveră?... Cugetă, Mario: o
lume întrégă te desparte de el... Și chiar, trăesce el încă?..
Smulsă de părintele Anselm din măcelul și incediul patriei
lui, tu nu mai ai acum nici o scire... Ce poți sperá?..

MARIA

Nici o scire, da... Ce pot sperá? Nimic, și iată, Ma-
jestate, secretul acelor lacrimi furtive, cu care ânima innécă
ochiul gânditor, déră care sunt balsam al sufletului...

SCENA II

Aceleași.— PAGI apoi REGELE.

PAGIUL

Majestatea Sa Regele!

MARIA

O! Dómnă! uită acéastă confidență , și nu iubi mai puțin pre biata Maria!

REGINA (sculându-se)

Sărmana copilă!.. (Regelui, care intră) Majestatea Vóstră...

REGELE

Sciri rele, rele de tot, Dómnă! Oștirile lui Eduard al III-lea, răspândite pretutindenți, dezoléză Francia... Peste tot, incendiul și măcelul... Dotați de puscă cu érbă arabică, ei dobórá cetăți și le reduc în cenușe... Nimic nu cruță, nici biserică, nici spitale, nici case de orfanți, nici monumente ale artei, nici morminte chiar... Cele ce scieau acum șépte ani despre invaziunea Tătarilor în Ungaria și la Dunăre, sunt nimica pe lângă cruđimele vecinilor noștri!..

REGINA

Déră oștirele Vóstre, bravii voștri cavaleri, déră partisanii lui Charles de Blois?

REGELE

Ce pot face acei bravi, în contra oștirilor fără număr ale lui Eduard al III-lea și care îndestate cu pușcile noi sdrobesc și rurile nóstre înainte de a fi posibilă lupta cu spada, lupta bravilor... Bătuți mai pretutindenea, suntem amenințați a fi surprinși și aci în castelul de Blois... Adineórea ni se aduse sciri că în giurul acestei cetăți s'a arétat neamicul... Bravul Comite d'Alanson, abea cicatrisată fiind plaga ce primise în ultima întâlnire, aú cerut se esploreze aședarea neamicului din apropiere.

REGINA (Privind pe Maria)

Bravul cavalier!

SCENA III.

Aceiași. — UN PAGIU. — COMITELE d'ALANSON.

PAGIUL

Sire! Comitele d'Alanson...

REGELE

D'Alanson! (Lă-întâmpină la ușa) rănit!...

REGINA	}	Rănit!
MARIA		

D'ALANSON

Sire! rana ce face neamicul în ânima Franciei este mai mare... Sire! Castelul e înconjurat... Nicî o eșire pôte, peste puțin, nu va mai fi liberă... Salvați-vă Sire... Salvați Franția... (Este gata a cădea de slăbiciune)

MARIA (Apropiind un scaun)

Déră voi înșivă Comite...

D'ALANSON (Apucându-i mâna)

Este așa déră răsplată pentru cine împlinesce o simplă datoriă?...

REGINA

Bine, Mario!...

REGELE (Care a scris câte-va ordine)

Acestea la adresă, curênd... (Curtenilor) Salvați pre Regina... Pôrta despre Vosgi... Noi la apêrare Comite.

REGINA

Sê fîă salvată Regina? Nu, Sire! Voiu împărți cu Voi dîilele de pês; nu sunt Regină de turnele și sărbători, ci Regina Franciei și soțfa lui Valois.

D'ALANSON

Sublimă femeie!! (aparte) A! Mario!

REGELE (Imbrăcișând pre Regina)

Așia se cade să vorbescă Regina Franciei... și Voi Dómnă, veți împărți mângâerea în casele în doliu. Vai! sunt multe! pe când eu cu brații mei, vom cercă să despresurăm castelu.

REGINA

D-șeu conducă pașii voștri Sire! (Se aude o lovitură de tun)

D'ALANSON

Eată semnul sentinelelor nóstre că inamicul e la porți.

REGELE

La apărare! La metereze!

TOTI

La apărare! La metereze. (es)

D'ALANSON

Așia Sire! La apărare!... La metereze!...

SCENA IV

REGINA (După o pauză)

A! Mario! adineórea încă speram, și acum... Nenorociri grele au cășut asupra Franciei; rășboiul, fómatea și ea și când atâta nu ar fi fost de ajuns, D-șeu au mai încercat poporul nostru și cu flagelele cerului Ciuma: de Florența seceră, unde cruță măcelurile lui Eduard al III-lea.

MARIA

Nenorocirile sunt mari, Dómnă, déră nu mai mari de cât să nu le pótă învinge, pêne în sfărșit, poporul și tronul lui Ludovic Sântul... Atâția seniori de bună naștere, cavaleri leali, servitori ai Măriei Séle Filip al VI, vor sci muri pentru patriă și tron... Și apoi Francia nu este sin-

gură în Europa: Navara, Aragonul și Castilia, Veneția și Geneva vedé-vor cu ochi nepăsători, fără a se emoționa, călcarea pământului lui Filip de oștirile crunte ale lui Eduard al III-lea?..

REGINA

A! Mario! Ascultă! Vocea tunului vorbește singură!... Navara? Castilia? Orbite de politica astutelui Eduard au tăcut; ele tac... Nu se aude decât îngrozitorul glas al armelor noi neamice... Ajutorul Franciei este numai de la brațele fiilor săi și de la D-zeu!... Se bat, Mario! Ascultă!.. Regele-și face datoria, la a noastră, copila mea! Săracul așteptă mângâere, orfanii o mamă... Nu este aci, la adăpost, locul Reginei Franciei, când Regele se bate la zidurile cetăței... Haidem, Mario!

SCENA V

(O pădure)

(În jurul unor focuri, BRUMA.—URSU și alți oșteni. SENTINELE.—
(Flagelanții pășese pe colnice)

URSU

Hă! Hă! Hă! da ce mai riți, mă Brumă, că mie nu-mi e a rîde, mă, că-mi e dor de acasă; pre mine m'a apucat strânsórea la animă, deșu așa, după țera Banului.

BRUMA

Strânsóre la animă? Mă! se nu fiă bóla aceea, mă, de aici... Să nu-ți trag, ca ălora de colo, mă, câte-va toege? Ea plécă spinarea se-ți-o mesor.

URSU

Ce dicit, mă?

BRUMA

Nu veduși, mă, cum bate popa pre babe și pre bărbați?

URSU

Ba vëdui, dëu, da ce-î?

BRUMA

Ci-că se flagelédă, adecă mi-ți trage părintele popa cu nuéoa pentru Maica Domnului, ca se-î trecă de ciună... In tóte părțile nu întálnesci, mă, decât flagelanți de ăștia, de te ap ică ânima de ris, hă! hă! hă!

URSU

Hă! Hă! Hă!

BRUMA

Nu ai și tu poftă, mă Ursule, de nițică bătaia pentru Maica Domnului, ori a Sf. mucenic Ursu?..

URSU

Hă! Hă! Hă! Ean nu maî rîde, mă Brumă!

BRUMA

Seii ce, mă, decă popii ăștia ai Franțuzului în loc de a bate pre bietii creștini, dîcînd Impărate Ceresc, s'ar pune în fruntea lor ca să bată pre dușman, care pustiață țera lui Vodă Filip, óre nu ar face maî bine?.. Uf! ce obosit sunt, mă Ursule! Da ce vênătóre maî făcurăm și noi asé ră! Ce năsdrașvanu-î Banul, mă!.. Ne aduce cale de doué lunî, peste noué mări și noué țeri, la vênat de...

URSU

Cum le dîce, mă Brumă?

BRUMA

Cum se le dîcă mă, tot una: dușmanî ai Franțuzului...
(O sentinelă de pe dél buciună, toți se scólă și apucă armele) Hî! mă ce maî ne astâmparat e Banul, de când bietul nu maî are nici mamă, nici tată.

URSU

Că dóră nu era să bocéscă viața întrégă... Bêtrânuł a murit ca un vóinic... Fiił s'au luptat ca nisee smeı... Tătarul s'a dus cu nasul tăiat...

BRUMA

Da, Tătariı s'au dus, ca atâtea lighióne care au îngrășat ogórele românesce... Hă mă! déră amărâtă rămase ânima bietuluı Vlad al nostru... D-đeu să odihnéscă, colo, pre jupânesa... Hă! ce Dómnă! ce mamă!

URSU

Ho! Ho! Ho! lasă, mă, pomelnicul morților, că érá mă apucă bocetu.

BRUMA

Și când gândesc, mă, că era să nu măi avem pre vitédul nostru! Numai o clipă de nu-ı eșiam în cale, să prăpăstuea în Dunăre după corabiă.

URSU

Franțuzóica naibeı!

BRUMA

Ea tacı, mă, cine scie cum s'o fi întêplat; nu era Franțuzóica chip de ânimă rea... Bietul jupânul Vlad! Nu-l vėđușı, mă, în lunga cale, prin ale țeri ale Ungurilor și Nemților, cum nóptea, când ai noștri întinși în jurul focurilor odihnea ósele obosite, cum el bietul, cu capul pe mână, pe trecea nopți albe.

URSU

Oh! oh! franțuzóica naibeı. (sunet de buciun)

BRUMA

Auți mă! érá vre o vênătóre... Fuștelele și tolba, copiı!..

SCENA VI

Aceași. — BANUL MARACINE.

BANUL

Haide băeți, merinde în traistă, săgeți la tolbă, și sânge de Român la inimă... Haide, Brumă!..

BRUMA

Epure e? cerb? Ce vênăm ađi, jupâne?

BANUL

Vênătore de urs, fârtate Brumă!

URSU

Hă! Hă! Hă! că vênaiū și eū prin cea țeră Unguréscă și Nemțescă destule cosițe... Hă! Hă! Hă!

BANUL

Lasă cosițele, nea Ursule, că-ī trébă de cósă... Nu auđiși adineórea fuștelele cele mari ale Englezului? ... Este aprópe de aici o cetate care-ī dic Blois... Acolo-ī Filip Vodă al Franței... Nisce cete de Englezī, l-aū înconjurat ieri pe neașteptate, și aū sdrobit puținii oșteni ce-ī aū rēmas de apărarea cetăței... Se le dăm de lucru, copii, impresurătorilor... Ascultați, Francezii din cetate vor cereá peste o clipă o eșire nouă... Atunci, de la noi din dărătul dușmanului, dupe colnice și arbori... sgomot și plóe de săgeți... Se credă Englezul că e o óste întregă... Sciī, Brumă, ca mai anțărț cu Unguriī... Intre douē oștiri cređându-se acești lupi turbați care pustiađă țera lui Valois, ei vor fugi. Atunci... atunci vênătore de lupi, fârtate Brumă și Ursule!.. La arme copii și fiți gata... Eșiți toți în capul pădurei...

BRUMA

Vênătore de urs? ai! Ce mai petrecere!..

URSU

Ha! ha! ha! nu mai rîde, mă Brumă; mérgă și asta, mă, dér apoi ce o fi, o fi; eă mă înton la Turnu lui Sever (es)

SCENA VII

BANUL (citesce o epistolă)

„Da, Vlad, tu trăeșci; décă nu, de ce ănima mea nu plînge
 „decăt absența ta?... De ce eă mai prelungesc în lume o
 „viață de dureri? Absent, te plîng, Vlade; mort, te-aș reafă
 „curënd, terminănd ăpilele amărite! O! nobilul meă mire!
 „Blăstem acelor mănă cari creădură a mă salvă, smulgëndu-
 „mă de la sinul tēu. A! décă restriștele nu ar fi făcut din
 „mine o orfană, décă resbelul, invasiunea cumplită a Engle-
 „zilor ce bătue Francia, nu ar fi lăsat în juru-mă de cât mor-
 „mintele alor meă, ei însuși ar fi spus vítézului fiă al Ba-
 „nului Măracine, că în Francia se afă o familie întregă
 „care 'l bine-cuvinteză, care 'l iubeste! Aă este, vai! abia
 „o sërmană femee care gândește, ștergënd lacrime, la ăia
 „cea fatală, când cu cununa de mirésă pe frunte, fără sim-
 „țire, căăută la Dunăre, fu smulsă iubirilor vóstre.“

Gândești adăsea, Mario, gândești la durerile, la martirul
 ănimei mele! A! dér eă! Eă nu vieă de cât prin tine și pen-
 tru tine! A! bine-cuventată fiă mânia piósă care, sunt acum
 trei lună, la morméntul neuitatei mele mame, aduse prin
 tine mângăere, scump mesagiă al ănimei! .. Orfană Maria?..
 Ca mine înconjurată de morminte... ea avea dreptul la
 mângăierea mirelui, nenorocitului ei mire. Dérá ce pot fi
 durerile mele cu ale tēle, sërmană copilă? Décă Tătarii mi-ău
 răpit iubirile de fiă, fiul a deschis Tătarilor năvălitori un
 nemărginit mormént în ogórele Romănilor, pre când tu, Ma-
 rio, vėăuși căăënd în juru-ți fără de resbunare, părinții teă...
 țera ta pustiată, predată, ingenuchiată do dușmani!
 Maria de Hally, orfană prin mânia dușmanilor Franciei, în

pesuri, în lipsă póte de sprijin, de ocrotire?... A! sosit-am óre la timp?... Țera mea în liniște mi-a desarmat brațul... Acolo nu mai avem de cât lacrimi pe triste morminte... Epistola ta, Mario, a oțelit pala mea cu tăria speranței de a te revedea... Și óre dușmanii țerei Mariei nu sunt dușmanii mei, dușmanii țerei mele?... O! i-am întâlnit de două săptămâni, de când la picioarele Vosgilor am tăbărât cu vitejii mei... i-am întâlnit și-î voi întâlni încă cum se cade Românului să întâlnească pre dușman! Dér pre ea, pre Maria?... Nimica, nici o scire de locul dureroșei séle retrageri... (se aude buciumul) Da, sunteți gata la luptă, voi zmei ai Dunărei române... Nu aduc, Mario, oștiri împărătești țerei tele, dér decât ai mei sunt puținî anima lor e multă, decât ai mei nu strălucesc prin coifuri lustruite, prin vestminte d'aurite, ei aduc animi oțelite la luptă, animi cari sciú învinge séu muri, fără altă resplată de cât fericirea de a fi luptat pentru dreptatea unei țeri apăsată de mai puternici!!... (sărutând epistola) La animă talismanul sfânt al vieții mele!... La luptă!... (vrea se ésa și este întâmpinat de Brumă) Ce este?

S C E N A VIII

BRUMA. — URSU — GLOANȚA. — ANSELM. — VLAD.

BRUMA (între culise)

Aide, nu mi te marafetui... Hei, jupâne Mărăcine, am prins un epure... Mă Ursule... Mă Glonță... Țineți-l de mână.

BANU

Ce este?

BRUMA

Éca jupâne, ásta... Ce căta, neică, prin jurul corturilor nóstre?

VLAD

Dér ce vreți omului acesta?

URSU

Uite jupâne... Brumă dice așa că ăsta nu e Franțuz
ci d'aia, cum Dómne értă-mě le dice, de pustiază țerile
astea... Hă! hă! hă! Ce nu riđi mă?

BANU

Linisciți-vě copii. Haĭna luĭ l-arétă de pămăntean de
prin aceste locuri... Apropie-te.

BRUMA

Haĭna luĭ, jupâne? Da câte rase de călugări pe umeri
de draci! Scii una, jupâne? Se'l punem la probă... că
aurul că -ĭ aur și 'l cėrcă cu mehenghiul... Ea veđi, ju-
pâne, trageĭ cu ăl mehenghiu al minței D-téle... aur e?
alamă e? se se alégă...

VLAD

Ce veđ! se fie cu putință? el?

ANSELM

Nu mă ucideți!

VLAD

El! Părintele Anselm!.. Maria!... lăsați, copii, în pace
pe acest bėtrán.

ANSELM

Este o visiune óre?

BRUMA

Iaca! Iaca! Der ăsta, mă Ursule... Uncheșiul ăsta, mă...
iaca... iaca...

VLAD

Grăește! O! grăește părinte! Maria? Maria?

ANSELM

Maria de Hally! Banul Mărăcine! O! fiĭ bine-cuvėntat
Dumneđeule!

VLAD

Dér Maria? unde este Maria? (ingenuche) O! părinte! unde
este ea?... ci grăește...

ANSELM

Ertare Dómnne! . . . Credém a o mântui la rëndul meü smulgând-o brațelor vóstre în ñia de durerea invasiunei Tătarilor. . . Ci rădică-te, Dómnne. . . Décă cine-va are trebuință de ertare, sunt eü . . . Sërmana Maria! . . . Descri-voiu durerile eï, țipetile eï de disperare, când revenită la vieță, se vëdu răpită departe de iubirea vóstră!?

VLAD

O! Mario! . . . Grăește părinte!.. Unde este ea? spune! . . . vorbește . . . Voï nu veți refusa se conduceți pașii meï . . . se plecăm . . . se plecăm îndată . . .

ANSELM

Se plecăm? dér unde? . . . Reintors eü însuși de puține ñile de la Roma, căđut în mânele Englezilor din mijlocul căroră, este o oră abia, fugiți ca prin minune, ce pot eü însuși a -ți spune de o dată? . . .

VLAD

O! durere! și eü speram . . .

ANSELM

Sosită în sínul familieï sale după ce o răpiï . . . Ertare! . . . de pe malul Dunărei, nici o dată, în curgere de douï anï, pênă la plecarea mea spre cetatea sfântă, Maria nu a mai voit se primescă seü se întâlnescă pe bătrânul Anselm! Unde este ea? Dér cine și ce aü mai rămas la locul seü de douï anï de ñile de când streinul pustiađă sërmana țără?... Maria? O cauți, sërmane june, în țera unde oștirile numeroșe ale lui Eduard al III-lea împrăștie miseria și mórtea?... Cauți pre Maria, când Francia mâne va căta în deșert în cenușele spulberate de vânt templele séle, avuțiile arteï cu care munca secolilor a fost împodobit orașele și cetățile nóstre! . . . Mirele cată mirésă sa în țera unde streinul ucide copilul în brațele mameï . . .

VLAD

O! tacî, părinte Anselm! . . . Nu se pôte! Maria trăește! Îmî vorbești de streinul ce pustiază Francia? O! pe el l'am aflat . . . Sunt mai multe țile de când a trebuit să simță că a mai venit o mână de voînici în țera lui Filip de Valois!.. Maria în pericol?... Maria pôte în servitutea dușmanului? Țera ei devastată? La luptă băeți . . . A! părinte Anselm! voi nu sciți unde este Maria, dăr ânima ce călăusă sigură este, părinte! . . . Să mă fi călăuzit ea aci numai spre a fi mai tor peirei și durerei țerei țele? Nu! ea trăește! la luptă, Brumă... la luptă, copii . . . Cu noi, părinte . . . la luptă!... vino. . .

ANSELM

Nu vitejia lipsesce spedei vóstre, Dómne, dăr sunteți puțin . . .

BRUMA

Multe sunt stelele, mult nisip părinte; dăr stelele tac când luna apare, dăr nisipul îl suflă vijelia . . .

VLAD

Suntem puținî?... Nu în mulți ci în cei puținî arătă Dumneđeș puterea lui! . . . La luptă, copii . . . Tot ce ni se pôte întempla este se perim cu toții. Și ce? crece și aici florî și earbă verde pe țărâna prospătă a unui mormânt... A! Mario! orî unde ai fi, ânima mea te vede, mintea mea te coprinde cu brațele calde ale amintirei . . . Sgomot de arme! . . . Maria!... la luptă copii!

SCENA IX

(Palatul de la Blois)

REGINA.—MARIA.—MARELE PREVOT.

PREVOTUL

O mare și neașteptată lovire nouă aduce înaintea vóstră, mărită Dómná, pre prevotul cetăței. Magasinile de provi-

siunii câte au mai rămas, s'au nimicit prada focului așa că mâne nici Măria Ta, nici garnisona, nici cetățenii nu vor mai avea cu ce se-și aline sfâșietoarele dureri ale fometei...

REGINA

O! nenorocire! dér ce pôte Regina, mare prevote, în asemenea desastre, ea care a depus la casa celor nevoiași propriile provisiuni ale curței... O! Dumneșeule, era dér scris în decretetele tèle, că torturile fometei și ele vor fi arma streinului de cucerirea cetăților nòstre. (o lovitură de tun) Ce este?

PREVOTUL.

A! speranță, Dómnă!... auđi?... Majestatea Sa Regele și garnisona încercă o nouă eșire din cetate, (lovire de tun) bătaia s'a încins, Dómnă... ascultați, fie-care la datoria sa... rugați pe Dumneșeu pentru Francia... lêngă Regele prevotul cetăței. (ese)

REGINA

Cea mai ferbinte rugă la Cer, în ziua pèsului, este înfruntarea nenorocirei, Mario! Când soț, părinți și frați se luptă și mor, femeea franceză la datoria ei...

MARIA

Înțeleg, Dómnă. Regina, care, generosă în pace, légă atâtea plăgi ale miseriei...

REGINA (întrerupënd)

În ora luptei va lega plăgile sângerânde ale eroilor căduți pentru țără și tron... Aide Mario, tóte damele de onóre se mă urmeșe (sunetul tunului violent) Auđi? Lupta e încinsă... Regele Filip în pericol! A! Dumneșeule (îngenuche) Dér sunt femees... blestem... Ai refusat brațului meu de femees puterea de a rădica o spadă...

MARIA

Curagiü, Dómnă! Măria Sa Filip e brav și garnisona are în frunte pe un oștean ca D'Alanson; curagiü Dómnă.

SCENA X

Aceleași — UN PAGIU. — CURTENI.

PAGIUL

Măria Ta! suntem perduți... Garnisona, zdrobită de numărul îndecit de mare al dușmanului, a început a bate în retragere; dușmanul o urmărește...

REGINA

Dumnezeul meu! Dumnezeul meu!

MARIA

Ce fel? Voi, bărbați, și stați aci la adăpost cu femeile? Înaintea Regelui toți câți îl iubesc! Înaintea lui toți care au la căpsă o spadă și în sân o inimă de cavalier.

REGINA

Da, Mario, toți înaintea Regelui!... Cum? Acastă țară care a trimis șiruri nenumărate din fiii săi prin Asia și Africa spre apărarea crucei și resbunarea dreptăței, adă va cădea în luptă nedreptă și nimeni nu va ridica vocea pentru ea? Și nimeni nu va simți că Franția cădută, dreptatea cădută, că libertatea Franciei opri mată, este în catene libertatea popórelor? A! Nemernicia o menire!... Blestem!... Blestem!

MARIA

Tunul încă bubue... Bătaia încă urmăde, Dómnă... Dumnezeu nu póte uita că Franția este spada bisericeii séle... Curagiú, Dómnă! (tunul afară) A! D-deule, ce mai este?

SCENA XI

Aceleași, D'ALANSON (adus pe catafal) PAGIUL. — CURTENI.

REGINA

Un rănit?... Maria, Regele! Regele rănit!

PAGIUL

Nu, Dómnă, ci bravul Comite d'Alanson a cădút lovit,

repeșindu-se spre a primi însuși lovitura ce era să ucidă pe Regele. A! Ce brav, Dómnă!... Majestatea Sa a ordonat să fiă adus la Castel spre căutare... A! Ce brav!

REGINA

D'Alanson! ai salvat nu pe Regele Filip, ci Francia!

D'ALANSON (revenind puțin în sine)

Datoria-mă, Dómnă, de soldat... A! setea arde buzele mele... De băut...

MARIA (alergă și îi aduce de băut)

Etă, conte.

D'ALANSON

Voă, Domnișă?...

MARIA

Sprijină-te de mine... Ești așa de slab! ... Așa! Răco-rește aceste buze arse...

D'ALANSON

De ce nu pot muri în acest moment?... Fericirea!... Permite-mă murind, Mario, să-ți dic că te iubesc...

REGINA

Maria! Maria! (cu rugămintă)

MARIA (apart)

O! durere! O! tortura ânimei!.. Dér nu pot... nu pot... (tare) Dómnă!

REGINA (Pagiului)

În camera Regelui acest brav... O! nu te vom uita, conte. Eă și Maria vom veghea la capul vostru...

D'ALANSON

Maria! ... Bine-cuvântată fiă arma care m'a lovit. (Pagiul și duce).

REGINA

Îl veî iubi, Mario! Nu este așa? Ânima ta va reda în Comi-
tele D'Alanson nenorocitei Franțe și tronului sgduit al lui
Filip, un braț vitéz de apărare... (Maria ese).

SCENA XII

REGINA. — REGELE — CURTENI.

REGILE

Salvați pe Regina!... Invinși, sdrobiți, D-nă!...

REGINA

Invinși! Invinși! Curagiū Sire! Franța învinsă ađi, mâne
va repune pe dușman, căci e poporul luminei și al dreptă-
ței... Curagiū Sire!...

REGELE

Curagiū?!... A! nu el a lipsit Francezilor... Dér ce
póte ânima contra numărului îndecit și a machinelor órbe de
resbel?... Fugi! Fugi D-nă! Este póte încă vreme. O!
salvați pe Regina!... Pórta despre Vosgi încă ține și
noi acolo brav!... O cercare încă!.. Mórte seū victorie.

SCENA XIII

Aceași. — PREVOTUL.

PREVOTUL

Sire! Sire! Eî fug! Dușmaniî fug! Vino, 'Sire!... Vino!
Dușmanul fuge...

TOȚI

Ce ăice? Ce ăice!

REGELE

Dușmanul fuge? Ce ăicî, mare Prevote? Dér adineórea,
noi respinși în cetate, el dedea asalt murilor nostri!...

PREVOTUL

Ci vino, Sire!... Dușmanul fuge, étă tot ce pot a-ți spune.

REGELE

La arme! La arme!

TOȚI

La arme! La arme! (es toți)

REGINA

Invingători și fug? Ce înseamnă? Vre-o cursă ôre?

SCENA XIV

Aceiași. — ANSELM. — VLAD.

ANSELM

Nu, D-nă... Dușmanul fuge urmărit de astă-dată de bra-
vul nostru Rege.

REGINA

Voï părinte, Anselm?.. Dușmanul fuge, țieți? Dér atunci
el fuge urmărit de sabia Arhanghelilor Cerului?

ANSELM

Nu, D-nă, nu de Arhanghelî, ci de acest ostén cu caldă
ânimă, cu spada neobosită... (lui Vlad) Regina Franței,
Bane!

REGINA

Un strein?...

VLAD (ingenuche)

Nu strein, Dómnă, căci Românul cunoște nedreptatea și
durerea. Nu strein, Dómnă, căci ânima mea este a Mariei!...

REGINA

Ce ție, părinte Anselm? Maria?... Se fiă cu puțință?
D-ta acel brav de la Dunăre?...

ANSELM

El, Dómnă...

VLAD

Maria! Dér voi șciți unde este Maria? Acest sânt călugăr
a condus pașii mei pênă la voi, prin calea deschisă de spada

mea în şirurile duşmanilor voştri... Indurare! Indurare, Dómnă!... Ai rostit numele ei!.. Maria!...

REGINA (aparte)

Da! Ei se iubesc... Şi eu cerşém sërmanului sėu suflet iubire pentru D'Alanson... Nu! nu o voi chiăma-o! Bucuria ar puté-o ucide... (tare) Răbdare, nobile strein, apărător viteţ şi desinteresat al tronului Valezilor, răbdare... Aude, lupta încă continuă... Maria? Parola noastră Regéscă, de se află unde-va în ţera pentru care ai tras spada, ea va fi a ânimei téle!

VLAD

(Retrăgându-se) A! Părinte Anselm!.. Dér ce diceai că o vom afla-o aci?... Incă o speranţă perdută! Măria ta... (ese)

REGINA

Bravul june!.. Va fi cine peste o clipă se usuce lacrimile téle! Maria! Bietul Conte d'Alanson!..

SCENA XV

REGELF, CURTEA, REGINA.

REGELE

Bucuriă, Dómnă! Ai noştri învingători pe tótă linia... Blois despresurat...

REGINA

Sciū, Sire!.. Adinéorea...

REGELE

O sciū?... (căt're pagi) Am ordonat de îndată pregătire în piaţa cetăţei pentru triumfala primire a bravei oştiri ce ne veni în ajutor... Dér sciū, Dómnă, de unde este acea oştire? Nicī Catalaunia, nicī Italia, niminī dintre c-î carī trebuiau şi puteau se ajute Franţa nu au respuns la apelul nostru...

De unde ôre, de unde acea oștire, care ne acceptat ne salvă pre noi, și prin noi Franța?..

UN CURTEAN

Ertare Sire! dér acea oștire care ne salvă, eă nu cred că o s-o mai aflăm în carne și ôse spre a o primi triumfal în piața cetăței...

AL II-a CURTEAN

Are dreptate, Sire, ângerii aă combătut pentru noi, dér triumful ângerilor la D-đeă!

SCENA XVI

Aceiași. — PREVOTUL. — URSU.

URSU

(In pragul ușei, prevotului) Hă! Hă! Hă! Ea lasă-mă, jupâne, că avem și noi velințe în țera Banului.

PREVOTUL

Ci intră...

REGELE, REGINA

Ce este?

PREVOTUL

Sire, am pus mâna pe el. E din bravii carî luptară pentru voi, și carî acum s'aă făcut nevêđuți.

REGELE

Nevêđuți? .. O oștire întrégă? Acest om e dintre ei? .. Apropie-te!

PREVOTUL

Apropie-te, viteze! E Regele Franței...

URSU

(Luându-și căciula) Vodă Filip? Hă! Hă! Hă! Îl vêđuți și eă... Îl vêđuți, đeă!... Hăi, ce chipos... Na! curat ca un

român!... (prevotului) Da jupânésă aea?... Mândră-î!... Sémână la haine cu fêta aea de a smintit pre bietul Banu. (salutând pre Regina) D'apoî bine, jupânul nu-î p'aici? (prevotului) Ce dicéî, D-ta...

PREVOTUL

(Regelui) Nu l-am putut aduce decât promițându-î că va întâlni aci pre Domnul sêu... Ținém se nu-mî scape.

I-IUL CURTEAN

(Se învârtesece împrejul lui Ursu) Ciudat gust și la Arhanghelii lui D-đeî!

URSU

Hă! da ce se învêrte ăsta așa ca óea la culcare?

AL II-a CURTEAN

Décă aî permite, Sire, se-l pipăim... Uite, mă prind că a-riplele lui le ascunde sub haina cea mițósă.

REGINA

Nu, D-lor, ci în ănimă lui stă ăngerul lui D-đeî!

REGELE

Voî sciîți ce-va, Dómnă?

REGINA

Sciú... Peste un moment, Regele fericit de acești bravî, va putea face și el fericirea lor... Ascultă, voinice, iubeșci pre Domnul teú?

URSU

Că dóră nu sunt ungur, jupânésă.. De-l iubesc? Ca lumina ochilor!...

REGINA

Sciî tu de Maria?

URSU

Las' o încolo, franțuzóica acea!... Câte lacrimi pe bietul jupânul pentru dânsa!

Ce ȃice?

REGELE

REGINA

Răbdare, Sire, de un minut... Bine, viteze! Vrei tu ferici-
cirea Domnului teú?... Atunci grăbește... chiamă îndată pre
toți ai tei în cetate...

URSU

Fericirea lui? Numai ce ai clipi din ochi și toți om fi
aci! Ce ȃicea el că după bătae se nu ne arătăm, ca se nu
credă Franțuzii, că le cerem plată pentru câte-va învârtituri
de spadă?... Ascultă, Mărite Vodă Filip... plată? nu, dér feri-
cirea Banului, e alt-ceva! (prevotului) Aide, jupâne, du-mă
prin ale uliți încurcate ca ănimă târgovățului. Veđi, D-ta ju-
pănesă, noi suntem de la câmp... Brazde cu flori... Părae
cu ape limpedi... Hei! Deú așia... Aide, jupâne!... Fericir-
ea Banului?... (ese cu prevotul)

REGELE

Natură simplă, ănimă de ănger... Dér în ce țără nasc
asemenea ómenii? (ese cu regina și curtea)

SCENA XVII

Piața cetăței

REGELE,—REGINA,—PREVOTUL,—CURTENI,—PAȘI —Lume.

PREVOTUL

Vitejii streinii nu vor întârđia de a sosi, Dómnă. După această
estradă, ochii voștri cu o căutătură de la ănimă se resplă-
tăscă pre bravii.

REGINA

Am ceva mai bun, Mare Prevote, pentru Domnul vitejilor, decât căutătura ochilor mei. (Paginul) Învitați pre Domnița Maria aci.

REGELE

Da, dispozițiunile luate sunt nemerite, sunt demne de curtea Valezilor. Bine, mare Prevote! Serbarea bine aședată: verdéță, flori și drapelele țerei noastre... Este nume-rósă oștirea lor?

PREVOTUL

Mulți la număr, după faptă judecând, Sire... Numărul lor nu-mi e cunoscut.

REGINA

Maria!

SCENA XVIII

Aceiași, — MARIA.

REGINA

Vino, copila mea, vino!

MARIA

Măria Ta!

REGINA

Ascultați, D-lor! Toți știți că Maria este amica, pot dice fica Reginei vóstre.

TOȚI

Da! Da!

MARIA

O! durere! Înțeleg scopul ei!

REGINA

Care e cavalerul Frances, care se nu-și fi dat viața pentru a posede mâna Mariei? Care e cavalerul care se o merite?

TOȚI

D'Alanson! d'Alanson!

MARIA

(Gata a cădea) D-deul meu!

REGINA

(Sprijinind o) Ei bine, Mario! Tu tremuri? Dér promisiunea ta dată lui d'Alanson!

MARIA

A! D-nă! a smuls-o buzelor mele iubirea pentru voi...
(aparte) A! Vlade! Vlade! Mirele meu!.

REGINA

(Aparte) Rezista-va ea ore la bucuria cum rezista la durere? (tare) Auđi, Mario, cetatea aduce în triumf pre salvatorul ei. (se aude sunet de muzici) Aide, copila mea, la locul teü, pe estradă, lêngă Regina, lêngă mama ta, copilă! ... Tu tremuri?... Vom vedea, Mario... Și decă în fruntea voinicilor seü, peste o clipă, salutat de curtea de Franța, tot nu-ți va conveni, ei bine... D-deul meu!... tu sciï că... Regina, mama ta, nu pöte vedea lacrimi în ochiï Mariei... Vom vedea...

MARIA

A! D-nă! vorba vöstră e a lui D-deu: ea 'mi redă viață... A! veü repeü-o, Dömnă, și Maria, sub farmecul ei se va pune... la tóte.. chiar decă peste o clipă în peptul ei se va sdrobi în dureri änima...

REGINA

Da, Mario!... O! sacrificiul teü va fi mare... äșia de

mare!... Eî, dără ce vöd?... În haina durerei.. Du-te, copila mea; ai tot timpul se revîi. Voiî se te faci frumósă, frumósă!... (ese și se aude musica, voci de popor)

PREVOTUL

Măria Ta, vitejiî sosesc! (Regele și toî se aşedă la locurile lor)

REGELE

Drapelul Franței va salută drapelul aliaîilor noîtri; oîstirea lor va trece pe dinaintea mea... Primire căldurósă, mare Prevote!

SCENA XX

REGELE. — PREVOTUL. — SOLDAŢI FRANCESI. — POPORUL. — VLAD. — BRUMA. — URSU. — OŞTENI ROMĂNI.

POPORUL

Eată-î! Eată-î!

PREVOTUL

Ce marîiali, Sire!

BRUMA

Lasă se falfăe vulturul nostru, mă Ūrsule, vulturul Român al Basarabilor.

URSU

Hă! Hă! Hă! Deû că' mî vine se riđ, mă Brumă. Tacî mă, că 'î Vodă Filip!

REGELE

Ante-garda oîstirei, de sigur.

PREVOTU

Ciudat! Dără óstea? (đărind pre Ursu) Heî! Viteze! Dără oîstirea?

URSU

(Luî Brumă) Ásta-î, mă Brumă, ála dem'a dus la Vodă Filip. (tare) Oîstirea? Dér ce suntem noi?

REGELE

Cum? Voi, atâția numaî?

BRUMA

Se trăești, Măria Ta. Ai voit se vești pre cei ce adineorea și-au măsurat palele cu ale dușmanilor Măriei Tăle: ăștia sunt. Sunt puținaî?... Ai dreptate! Dără étă colo vine óstea cea mare. (arétă pre Vlad in fund)

REGELE

A! vine óstea?

PREVOTUL

Unde vede el óste viind?

REGELE

Vine óstea? Unde, mare Prevote?

BRUMA

Vedești, colo e Domnul nostru... Brațul lui, ânima lui, óste mare, Măria Ta!

TOȚI

Domnul lor! Ura!

SCENA XXI

Acciași. — VLAD. — ANSELM.

ANSELM

Și voiăi, mărite Bane, dintr'un sentiment de esagerată modestiă, se răpești acesteî cetățî fericirea de a te putea saluta pre tine, care adineorea ai salvat-o? Eată, colo, curtea! E Regele Filip.

VLAD

A! cine ar putea, părinte Anselm, spune ce sentimente învélue ânima mea?

PREVOTUL

Têner, mândru, 'nalt, frumos,
La ochire luminos,
El spre noi măreț pășește!
Etă'l, Sire, se oprește.

VLAD

Să trăești, Măria Ta!

REGELE

Cine ești?

PREVOTUL

Acest smeț de vitejiă, Cine se fiă?

VLAD

Sunt Român de la Carpați,
Și-adusei 50 bărbați,
Cu toți gata, ca și mine,
De-a muri toți pentru tine,
Apărând cu brațul lor
Franța și al ei popor.
Țera mea, cu blânde șopte,
Mi-a ținut tainic într'o nopțe:
„Mergi copile, înarmat,
La apusul depărtat,
Mergi de varsă al tei sânge
Pentru Franția ce plânge
Căci și ea în viitor
Ne va veni-'n ajutor“!

REGELE

Bun sosit la noi voinice!

BRUMA

Auți, Ursule, ce-ți dices?

Spune nouă cine ești?
In Carpați cum te numești?

VLAD

Ei sunt... A! Maria! Maria!

TOȚI

Ce este? Ce este?

SCENA XXII

Aceiași, MARIA

MARIA (la țipetul lui Vlad, ridică ochii și se precipită spre el)

Vlade! Vlade!

REGINA

A! nu mîre cine-va de bucuriă! Ei se iubesc, Sire!

VLAD

Maria! ôre brațele mele te coprind pre tine? Nu e vis? O!
grăește! grăește!

MARIA

Vlad! mirele meă!

REGINA

A! ce nerăbdătoare este ânima jună! Mâna ta, copilă, în
mâna lui!... D'Alanson? o lacrimă la mormântul lui!

TOȚI

Mort!..

REGINA

Salvatorul nostru este acesta.

MARIA }
VLAD } (ingenuchie) A!

REGELE

Spune nouă cine ești?
In Carpați cum te numești?

MARIA

El e Banul Mărăcine
Căru'i Oltul i se 'nchină.

TOȚI

El e Banul Mărăcine!

BRUMA

Da! căru'i Oltul se 'nchină.

REGELE

Ține spada m-a în dar,
Brav Marchise de Ronsar!

TOȚI

Brav Marchisul de Ronsar!

VLAD

O primesc, Sire! Cu ea pentru voiși Franța, dér și Franța
pentru țera de la Dunărea! Să trăescă Franța!

TOȚI

Se trăescă Franța!

REGELE

Trăescă Români'i de la Dunăre!

TOȚI

Trăescă Români'i!

URSU

Jupâne! Jupâne!

BRUMA

Jupâne! Jupâne!

REGELE

Dér voi vitejilor, care e dorința âniei vóstre? Bani?
avere? cinste?

BRUMA

Spune tu, mă Ursule.

URSU

Ba tu, mă, că te taie capul măibine.

BRUMA

De Brumă, Brumă mă chiamă, Mărite Vodă, dér mi-e
ânama caldă. — Averi?... avem ogóre cu florî și munți cu
brați... Cinste? déră suntem Romăni. — Ce vrem noi nu ne
poți da Măria Ta...

VLAD

Ce ȳiei tu, Brumă?

TOȚI

Ce ȳice?

URSU

Că ȳeu așa...

BRUMA

Ce vrem? Se sărutăm mâna Măriei Tële și... (stergând •
lacrimă) de gât cu jupânul, se-ȳ dicem :

Sus la munte ninge, plouă,
La Craiova pică rouă
Din a nopței ochi ceresci
Și din ochii omenesci.
Dér ce plânge Brumă óre?
Anima de ce îl dóre?
Plânge 'n el dor de moșiă
Că 'ȳ e dor de Romăniă (arătă stégul).

VLAD

A! (imbrățișeă și sărută drapelul, apoi sterge o lacrimă. Romăniȳ plęcă
în ordine. Maria apucă de mână pre Vlad, carele privesce cu durere pre
ai sei plecând.

(CORTINA CADE)

ȘURTEA LUI NEAGOE-YODA

DRAMĂ ÎN 4 ACTE.

Representată pentru prima dată pe scena Teatrului Național din
București în 25 Decembrie 1875 pentru inaugurarea teatrului restaurat

Domnului ALESANDRU ODOBESCU

RESPECT ȘI RECUNOSCINȚĂ

~~~~~

PERSONELE

Neagoe Voevod Basarab 45 ani	<i>D-nu Stefan Velescu</i>
Radu de la Afumați 24 ani	" <i>M. Pusealy</i>
Radu Paisie 35 ani	" <i>Petre Velescu</i>
Vornicul Preda	" <i>I. Christescu</i>
Banul Pêrvu Basarab 60 ani.	" <i>Petreanu</i>
Călugărul Macarie 70 ani.	" <i>V. Fraivalț</i>
Dicătorul	" <i>Iulian</i>
Domna Despina 35 ani	<i>D-na R. Stavrescu</i>
Domnița Roxanda 16 ani.	<i>D-ra A. Popescu</i>
Nuța Spătărăsa 60 ani	<i>D-na Flechtenmacher</i>
Vidra	<i>D-ra Th. Pêtrașcu</i>
Slea } fete din casă ale Domnitei	" <i>Constantinescu</i>
Maria } 16—20 ani	" <i>M. Petrescu</i>
Egumenul monastirei de la Argeș	* * *
Crainicul	* * *
Un om din popor	* * *
Mesterul Manole	* * *
Teodosie Vodă fiul lui Neagoe 7 ani	* * *

Boierii curtenii. — Călugării. — Vânătorii. — Arcași — Copiii de casa domnească. — Fustași. — 4 archimandriți — 3 archierei. — 9 mester meseriași. — Femei ale Domnei. — Oșteni. — Meseriași. — Popor.

Acțiunea se petrece în România între 1520—1521. Actul I în pădurele Coziei, pe malul drept al Oltului și în prețma schitului Turnu.

Actul II în sala spătăriei din Curțile Domnesce de la Têrgovisce.

Actul III în sala de la hora din aceleași curți Domnesce; ăra baletul în munții Cernei, la apele lui Ercule din Mehadia.

Actul IV în fața monastirei de la Curtea de Argeș.

CURTEA LUI NEAGOE-VODA

ACTUL I.

Teatru represintă loc păduros; o cărare printre stînci mergînd la deal spre un schituleț ce se dărește printre copaci în depărtare. Cruci de pîtră și de lemn d'alungul cărării — în stînga o cruce mai mare de pîtră cu o icônă a Maicii Domnului în mijloc și o laviță de pîtră cu mușchiu pe dînsa. — La stînga o stîncă cu flori printre petre, sub ea este o prăpastiă.

Cînd se ridică cortina scena e desêrtă. Orchestra cânta o musică în raport cu solitudinea locului și apoi ceva fanfare de vînatore, fôrte depărtate.

SCENA I

Intră CĂLUGĂRUL MACARIE și RADU DE LA AFUMAȚI.

RADU

Nici odată de cînd îndurarea Sîntiei tôle m'a cules, copil serman, pe lingă sine, nici o dată aduncimile acestor codri muntoși ai Coziei, n'aũ rêsunat cum rêsună astă-đi... Aũđi, părinte Macarie?... Nu e șopta șuerătore a brađilor căfărați pe vărful Șoimului, nici vuetul Oltului urlând colo în vale, nici glasul apelor prăvălindu-se din stîncă în stîncă în orăția négră de sub acéstă muchiă (arêta stîncă din stînga)... De câte ori vîntul grăosece în orățiile fără fund, graiul lui e gemet și oftat... Frémătul codrului e astăđi voios și deschis ca rîsete de om... de te face se fii însuți vesel, fără nici un cuvênt... Ascultă, ... ascultă, părinte... (glas de bucium vînatore-c se aude în depărtare). Nu este acesta resunetul cu care îngănătorii munților aũ deprins aũđul santei sihăstrii... (Cu bucuriă) E glas de bucium... e strigăt de vesele surle!...

MACARIE

Adevărat... Ce pôte se fiă?... Surle și bucium în aste locuri neamblate de om?... De două-șeci de ani, de când, la cuvântul dătător de pocăință al fericitului Nifon, am scăpat din luntrea cea greū bătută de valuri a lumii, de două-șeci de ani, de când, cu icóna acésta bine-cuvântată de sântul patriarh, am ales aci în munții Oltului, loc de rugăciune și de veghieră mântuitoare pentru suflet, auđul meu, Radule, a fost lovit acinumaș rare ori de gemetele sermanilor, sub Domnia urgisită a lui Mihnea-Vodă, de care brațul banului Pârvu din Craiova, D-șeu se-l pădășcă, mântui țera ingenuchiată. O!... câți fugari boeri se adăpostiră mai apoi aci, în ășilele lui Radu Vladușă?... Ei plângeau către mine și eu către dênșii de păsul moșiei, și toți cu totul eram în grije și suspinam unii către alții cu multe lacrimi... Dér iată, acum, de un șir de ani, D-șeu înduratu-s'a de dureile poporului sêu și i-a dăruit Domn pre Neagoe Vodă, fiu de suflet al Sântului păstor Nifon. Acum, rănile adânci ale țerei pare că s'aű închis și păsurile Românului s'aű mai ostiit... De când D-șeu a uns fruntea lui cu mirul Domniei, de atunci prin mâna lui cea vitédă, prin mintea lui cea înțelptă, prin ășima cea blajină și pururea milósa, codrii acestia ai Sihăstriei de la Turnu n'aű fost nici ei adăpost mai de linisce decât cetăștile și siliștele de la Plăși. Tămăia și miresmele se ridică la cer din tóte unghiurile țerei și minunata manastire, ale cărei temelii Domnul le a aședat alături cu vechile curți Domnesci de la Argeș, va spune némurilor viitoare despre fericita și lăudata Domniă, ce ca un har și o mângăere, ne-a venit din ceruri... Când altă dată, Radule, resunet de trîmbițe și vuete de glasuri lóveau auđul vulturilor noștri în mirare, sihastrul scia sigur că oștiri cotropitoare se află în préjmă, că nevoi și restriște aveati se ne ajungă... Ađi, în dillele lui Neagoe Vodă, surlele nu mai đic decât a veselii

și glasurile se înalță numai ca ce dea laude faptelor séle creștine și Române.

RADU (Pe gânduri)

Fericit cată se fiă Voevodul despre care lumea póte vorbi cum grăiși Sânția-ta părinte!.. Ce laudă mai mare se póte cuveni unui Domn, decât a díce că el într'u nimic nu-și osibesce sufletul de la Dumneđeń, că într'ale lui cugete și fapte, nimic nu este, nimic fără Dumneđeń!... Cum ași dori, părinte, se ved într'o dí fața unui Domn că Négoe Vodă... Par'că în suflet mi s'ar încinge o,viéță de spor... Sub rađele sórelui de staí, rađa íți încălđesce sângele la ánimă...

MACARIE

Privirea omului drept și ales este, — bine dísesí fiule, — rađa sórelui care încălđesce și luminéďă... Il veí vedea, Radule... Sufletul téei, în care D-đeń mi-a dat solia se revérs iubirea de bine și de adevér, nu este suflet de închis în ascunđátórele muníilor... Brațul téeu, care a ajuns spaima fiareler acestor codri, e prea mult voinic cá să nu fiă pus la încercare în folosul țerei téele... Veí vedea pre Vodă, copile; veí vedea lumea... Déca profumul altarului umilitei Sihăstrii de la Turnu a întins ochiului méu trepte, pe care se pătrunďă pêně în viitor și se-í descurce firul întunecat, ... apoi eú ved pentru tine alt scaun de odihnă, decât pétra cea rece și róasă, unde íngenuchiaďă mereú călugărul Macarie.

RADU

Da, sânte părinte... de ce se-í tăinuesc cá mé arde un dor ferbinte și neînțeleș, de altă lume, decât aceea a brađilor și a șoimilor?... Povestirile Sânției téele despre cele ale lúmei, despre suferínțele așa des durate în némul românesc, despre mândrețea și cuviosia de cuget a Máriei Séle lui Neagoe Vodă; apoi încă despre amenințările țerei de către veciní și trudele ei cu Turcií, cu Ungurii, cu felurimí de nemenií, ... tóte acestea, o bunul méu părinte, mé

împingă într-aiurea decât la vânătoarea de cerbi și de vulturi, în ponoarele și în orațiile Coziei... Adese ori, de sus de pe petra străbună ce-î dăc *Masa lui Trajan*, 'mă las fără voiă privirea pierdută pe valurile pripite ale Oltului, și pare că m'aș duce, m'aș duce departe, departe cu ele;... ea într'un vis pare a mi se năluci că, din isvor, ca dînsul, m'a-și face rîu mare, ș'ași merge falnic și reslățat peste tot locul. răvărșînd belșug în țerîile Românilor și purtînd spaima pe țermurile păgâne, într'acolo, tocmai deindea Dunărei... Iertă-mă, o iertă, părinte, iertă nerecunoscîței mele... Dar nu e nerecunoscîței mele... Dar nu e nerecunoscîță... Ce este? nu scii, ... căci nu voiă uita nici odată, ori unde sôrta ar duce odinioră pașii mei, că dătoresc viața sihas-trului de la schitul Turnu, care m'a cules, copilaș, măi mort între morții dupe câmpul de bătăliă de la Gherghița, în care a cădut bietul tată-meu, oștén viteaz al Basarabilor... (Se aude fanfare apropiate de vânătoare) Iar glasuri de surle?..

MACARIE

Așa... surlele dăc din plin... Nu mă înșel: dăc a vânătoare... Sgomotul glasurilor omenesci se apropie de aceste locuri... Vre o vânătoare boeréscă, fétul meu... Ale lunei petreerî nu sunt ale schimnicului... Eă mă duc! (se aud risete între culise) Se aud și risete de copile... Sunt măi aproape de cât credeam... Ajută-mă, Radule, a mă sui măi repede la c libă, ca nu, eșîndu-le în cale, se tulbur cu vederea feței măle ofelîte, veselia cea sburdă și lesne trecătoare a tinerețelor... (Ese sprijînit pe Rađu)

SCENA II

DOMNIȚA RUCSANDA, SILCA, VIDRA, MARIA, VORNICUL
PREDA

Trece prin fundu o cétă de cerbi; se aude detunături în culise.

VIDRA

Ha! Ha! Ha! Silca a dat zbor săgeței dupe ce căpriora era lovită de glonțul jupânului Preda,

SILCA

Ba nu cum-va oiă ucide de viă o drăguță de căprioră?...
Numai Maria...

Eu?..

MARIA

Orî tu, Vidro.

SILCA

Ce ȃicî?

VIDRA

SILCA

Numai voi aveți mîna așă tare, și ănima așă cruntă...
Uite, Domnița Rocsandra nici măcar n'a atărnat tolba.

PREDA

Adevărat, Rocsandro! Vă nătorea ta ca a Măriei Sélé Vodă..
Tu alergî dupe flori de câmp; el stă la vorbă cu toți săte-
niș carî vin în cale, cu toți călugăriș ce-l întîmpină... Eșiți la
vênătore, dóră numai ca să nu se pėrdă obiceiul curței, o-
dată pe an... Dar, fetelor, toiul gonașilor e în partea aceea,
nu pe aci... Ș'apoi prea ne depărtăm de Măria Sa Vodă!..

DOMNIȚA (care a tot cules flori)

Ge frumóse locuri, unchiule Predo!... Colo în fund vėd
o bisericuță.

PREDA

E schitul Turnu, la părintele Macarie, un sihastru bėtrán
și cuvios, ca și un sânt.

DOMNIȚA

Se lăsăm în pace căpriorele sihastrului, unchiule... Ce
n'așî da se vėd una-două, atărnate, colo, pe stâncă, orî mai
bine păsceînd în liniște, colea, d'alungul crucilor celor fru-
móse de pe marginile cărărei... Ce ănimă înrėutățită aveți,
D-vóstră bărbați, de ucideți fără milă nisce ființe așă de
gingașe!...

PREDA

Așa, ȕeu!... S'ar cuveni, dupe gândul D-téle, sé nu ne mai placă vênătórea, ci se venim la munȕi ca se culegem petricele roșii în páraele limpedi și márgăritărele pe sub tulpinele copacilor, orí se ne acăȕăm, cântând câte o doină, ca voi fetelor, voi alte căprióre, pe d'asupra prapás-tielor...

MARIA

Ca adinéori Domniȕa... Cât pe ce se-í alunece condurul în adíncul orăȕiei.

DOMNIȕA

E așa de frumos se privescí, se ghicescí cu o lungă cău-tătură taina oraȕiilor... Un farmec dintr'ínsa-ȕi sórbe ve-derile și minȕile... N'auȕ și tu, Silco, cum plânge în fun-dul lor?

VIDRA

Și Măria Ta Domniȕă, ca Măria Sa Vodă... Unde auȕ gemeté și plângere, nu 'ȕi vine se te ducí pêné nu le alini, și se le faci se curme...

PREDA

Animí íngerescí la amândoi... Dar, te rog, Rocsandro, asta sé n'o mai faci... Gândesce că am se daȕ sémă Dómnéi Despina maică-ta, de frumósa mea nepótă... Dér ce ȕic? De ȕi se va íntéplá ceva, cu ce mé mai plătesc eȕ către jupă-nul Radu Paisie, peȕitorul tȕu?...

DOMNIȕA

Iară-mí pomenescí de el, unchiule?... Uite, se șcí decă 'mí vei mai vorbi de dênsul nu te mai ascult de loc, de loc...

PREDA

Dér...

DOMNIȚA

Silco, vii cu mine la prăpastia?

VIDRA ȘI MARIA

Venim și noi, și noi!...

SILCA (lui Preda)

Măria Ta, ce-î mai amintesc Domniței de jupân Radu
cela, Țeu așa!... Uite, iar î se revenescă ochii de lacrimi,
iar se întristă... (căt-re ea) Domniță!...

PREDA (aparte)

Măritișul acesta nu pare a fi apropiat... Și cu tôte însă,
Radu Paisie, boer tare și mare, viță de Domn, ar p-tea fi
sprijin puternic la Domnia Basarabilor (tare) Déca te supără,
Rocsandro, iacă tac... nici că mai rostesc numele lui Ra...

SILCA

Iar!...

PREDA

Fiți cu minte... (fanfare de vânăto-re) Auđi, trubacii Domnesci
sunt în partea cea... Acolo e și Vodă de sigur... Fiți cu
minte... Mă duc se-î aduc aci... (strigă) Incóce, voinici...
Incóce... (ese)

SILCA (Vidrei)

Domnița și-a găsit de lucru, la icóna din crucea cea
mare.

DOMNIȚA (desprinde o salbă bogată de la gât și o atárnă la icónă, făcând
mătânii)

Icóna Maicei Prea-curate...

MARIA

Icóna sihastrului Macarie... Dér ce faci, Domniță?...
Salba Măriei Tèle?... Nestematele cele mai frumoșe le
lepeđi în fundul pustiilor?...

DOMNIȚA

Le lepăd?... Nu veți că împodobesc cu ele sânta Icoănă?...

VIDRA

Adevărat... Când Dómna Despina și-a vëndut neguțătorilor din Veneția tóte giuvaerele ca să aibă cu ce plăti meșterii lucrători la monastirea de pe Argeș, e óre de mirare ca fiică-sa se împodobescă icóna sihăstriei cu salba sa?...

SILCA

Ș'apoi când e vorba de giuvaere frumoșe... uitați-vă!... Dumne-de-ă făcut pentru fete, cu sutele, cu mi-le... (atárnă florii la tēemplele Domniței). Ce frumoșă e așa, Domnița!.. Și când te gândesci că un mire ca Radu...

DOMNIȚA

Și tu, Silco, mi vorbești de acel om?

VIDRA (făcând un semn de muștrare Silcei)

Hai, măi bine la vênat, fetelor!... că uite jupân Preda a apucat înainte și ne va fi așteptând în vre o poiană măi largă, la popasul Măriei Séle lui Vodă.

DOMNIȚA

La vênat fetelor!... Da, 'să mergem urmând vênătórea nóstră...

SILCA

De florii Domniță?...

TOTE

La florii!... La florii!... (se imprăștie tóte, Domnița aduce florii la icónă.)

DOMNIȚA

De mult mână de om nu va fi împodobit cu florii sânta ta Icoănă, Maică Prea-curată!... Sihastru' de sigur îți-aduce fum înorat de candele și tămăie... Lasă-ne, dulce și blândă maică, ca ânimile nóstre tinere se 'ți verse în pólă miros de fragețe

flori-tele.. Culegeți flori, fetelor, multe, multe... Căutați pretutindenți pre cele mai frumoșe (cântând peste tot locul.) Ah! uite, colo, tocmai colo, sus, pe stâncă, o răsură.. (se răpede urcându-se pe stâncă.)

VIDRA

Domniță, Măria Ta! nu într'acolo că e din dos prăpastiă.

DOMNIȚA

Voiți se capăt răsura cea rumeoră... Ea 'mă zimbesce de sus ca un semn de fericire... Și par'că mă âmbiă s'o ajung. Ce cređi óre, floriciă viclénă, că deca te-ai sumes colo, în vârful stâncei, n'o să pot se te desmerd? Ian așeptă!.. (Ajungând sus și vrând se culégă flórea, alunecă și dispare strigând.) Ah!...

VIDRA

Ah!... ajutor, alergați, ajutor!..

SILCA, MARIA (venind iute)

Ce este? Ce s'a întêplat?

SCENA III

Aceleași. — RADU DE LA AFUMAȚI.

VIDRA

I-a lunecat piciorul, s'a prăvălit, colo, în prăpastiă... Să-ri, i... ajutor...

RADU (urcând răpede pe stâncă).

Ah! D-deule, în prăpastia négră o femeu... (se întorce către fete) Dați în genuchă la sânta iconă și Dómne ajuta!.. (dispare coborându-se în prăpastiă.)

SILCA

Scap'o! D-đeū se-ți ajute, voinice...

VIDRA

Intörce-se-vor mai din acea négră orătiă?... Două suflete
aă alunecat pe priporul morții... Numai în mâna ta, Dómne,
stă acum firul lor... Fie-ți milă de dinșii...

SCENA IV

SILCA. — VIDRA. — MARIA. — PREDĂ. — RADU PAISIE. —
Apoi vênători, apoi RADU de la Afumați și DOMNIȚA.

PREDĂ

Ce este? Ce strigăte?

MARIA

Domnița!.. Domnița s'a prëvealit colo...

MARIA

În prăpastiă!

PREDĂ

Ce spuneți?... Presimțirile nu mă mințiau, astăzi de
diminătă... Ei!.. copii, alergați!.. alergați!.. încóce!..
Mărire, avere, tot este pentru acela care va scóte pre Domnița
din prăpastiă... Ajutor!.. (intră Radu Paisie) Ah, D-ta, jupân
Radule,.. alérgă, ești ténér, vértos...

(R. PAISIE (vrea se urce pe stâncă, privește în prăpastiă și se trage în-
apoi cu un gest de îngrozire)

PREDĂ

Nu se găsește nimeni!.. Nimeni, care se cuteze?
Dumneđeule... de va sosi Vodă, ce durere!... Ah! de
ce vârsta mă-a slăbit puterile!.. (în timpul acestei vorbiri fetele
sunt îngenuchi dinaintea icónei. Preda se ține pe marginea prăpastiei, Radu
Paisie sub muchia jos)

VIDRA (zărind pre Radu de la Afumați, care vine urcându-se pe stâncă a
al douilea plan, țind pre Domnița pe brațe)

Ah!.. etă-î.

SILCA

Domliță!..

MARIA

Necunoscutul! . .

TOTI

Scăpată! E scăpată!

PREDĂ

Ce ânger mântuitor te scose înaintea noastră, voinice?

RADU

Ês deprins cu ripele noastre sëlbatice; piciorul meu nu se teme de colțurile caprei . . . Miî de orî el le-a călcat fără frică. Ađi însă, adevêrul e că un ânger m'a chiămat în négra prăpastiă și étă că-l aduc mântuireî.

DOMNIȚA (pe care o depusese pe lavița de mușchi se destéptă)

Ah! ce negură m'a coprins!

SILCA

Domniță, draga noastră Domniță! . .

VIDRA

Vino-ți în simțirî.

PREDĂ

Rocsandro! estî scăpată de primejdiă, estî în mijlocul nostru . . . Mulțămim ție, sântă icónă... și ție voinice! Spune, cere ce voiesci ca rêsplată? . .

R. PAISIE (se apropiă de Radu)

Ține, băiete, punga acésta cu bani.

RADU

Păstréză-ți baniî, jupâne . . . Sunt pintre ómenî și uniî carî mai bine se bucură și se mulțănesc de cuvintele cele bune decăt de avuțiă . . . (aparte) omul acesta n'are ânima pe față . . .

R. PAISIE

Uite colo! . . . d'ér înfumurat țeran mai e și acesta!

DOMNIȚA

Mă simt acum mai bine, liniscită cu totul, pare că a fost o iasmă ivită în vis . . . Spaima a perit . . . Recunoștința a rămas singură via. (se rădică spre icónă)

PREDA

Ce vreți se faci, Domniță?

DOMNIȚA

Fii pe pace, unchiule!.. Nu me mai asvêrl în prăpastia...
(Înt Radu Paisie) Nu cu punga, jupâne, se plătesc toate faptele bune; nu cu banul se împacă sufletele mândre și drepte . . .
(Desprindând salba de la icónă) Astă salbă, al căreia preț este numai de a fi stat la icóna mântuitoare. . . primesce-o, te rog, de la mine . . . Ea-ți va aduce aminte de orăția neagră . . .

RADU

Cuteza-voi?

R. PAISIE (a parte)

Acest om m'este urit . . .

SILCA (Vidreț)

Ce mândru voinicel! . . .

PREDA

Bine, bine ai făcut, Rocsandro . . . (Înt Radu) Cum te chiami, voinice?

RADU

Radu.

PREDA

Și mai cum?

R. PAISIE

Radu? . . . Numele meu?

RADU

Da, Radu! . . . copil de suflet al părintelui Macarie, de colo . . . din deal . . . de la schitul Turnului . . .

DOMNIȚA

Un copil sërman ?

SILCA

Și el e Radu ca cela-l-alt! . . .

VIDRA

Èr ce deosebite! . . .

(Se aude faufarele domnesci).

PREDA

Da, dragul meu . . . stăi aci . . . Te voi arèta Măriei Sèle lui Vodă . . . I s'aud trubaciï în apropiere . . . Lui i place voinicia . . .

R. PAISIE (aparte)

Mè miram că nu mi-a primit punga . . . E priceput băiatul; el astéptă o resplată mai mare de la Domniă.

RADU

Măria Sea Neagoe-Vodă ?

RADU

Da, Măria Sea Vodă . . . N'auđi gonaciï viind încóce? . Haide, fetelor, ajutați pre Domnița se-și rënduiască portul . . . Décă Măria Sea Vodă ar aflá, fără pregătire, cele întêmlate, ar putea se se speria, și sciți cât de mult îl vatămă la sănătate, loviile sufletesci. Când va auđi în ce cumpănă grea a stat viața ficeï sèle prea iubite . . .

RADU

Ce ăice? . . . Ea, fica lui Vodă?

VIDRA

Ascultă, Domniță, el nici nu scia pre cine a scăpat de la mórte . . . (lui Radu) N'o cunosci? . . . E Domnița Rocsandra, fica Măriei Sèle lui Négoe Vodă.

RADU (cu întristare)

E fiică de Domn!...

SRICA (domniței)

Pentru ce ore această scire pare a-l întristă?...

MARIA

Veđi, soro, sunt și din prostime, suflete mândre și viteze.

SCENA V

Aciași.—BANUL PĚRVU CU VĚNĂTORI ȘI ARCAȘI.

PREDA

D-ta aġ fost, Bane PĚrvule? Dar Măria Sa?...

PERVU

Dupe obiceiul Măriei Séle... Cum a ăărit schitul Sihas-truluġ, a poruncit ca vĚnătórea se urmeđe, și Maria Sa a intrat acolo, la sântul schimnic Macarie, cu care stă de vorbă.

TOTI

Măria Sa Vodă! Măria Sa Négoe!

PREDA

In adevĚr, iată-l colo, pogórinđ cĂrarea de la shit încóce.

PERVU

Cu sihastrul alătura... Cucernicia Mării Séle află pururea pășune sufletéscă în vorbele sĂnților pusniciġ.

TOTI

Vodă! Vodă! (mișcare spre stĂnga).

VIDRA (Domniței)

Ce grije aġ, Domniță?

DOMNIȚA

Nimic, sunt bine, lăsați-mă.

RADU (stergând o lacrimă)

E fca lui Vodă! (sărutând pe furiș salba) E Domnița.

SILCA (incet, Domniței)

Uite! voinicul care ți-a scăpat dila sărută în taină salba.

DOMNIȚA (cu mișcare)

Unde-î de la icónă, negreșit.

SILCA (în parte)

De! mai scii?...

RADU

Fică de Domn!... Și eî un sërman, ne sciu de nimeni!
(rémâne pe gânduri, rezemat de stejarul de iêngă icónă)

SCENA VI

Aceaiași. — NEAGOE, MACARIE

PREDA

Da, Măria Ta, Domnița a fost în cea mai cumplită cumpănă.

NEAGOE

Rocsandro, copilă neastâmpărată... Nai tu destule flori în jurul tēi, ca să năzuesci cu nesocotință la cele ferite de frica primejdiilor?

DOMNIȚA (cu mângăere)

Era o răsură rumeiôră și frumósă...

NEAGOE

Dar cine e mântuitorul eî, Predo?

PREDA

E un voinic și mândru, june... Unde este? Ci vino, Radule.

MACARIE

Radu?... O! binecuvântată fiă aședarea poruncei tēle, Dómnne!...

PREDĂ

Apropiă-te, voinice... Staî în fața Măriei Sēle!

NEAGOE

Apropiă-te, copile... (lui Preda) Ce mândră fire sub cămașa lui de sătén! N'ai frică; de Domnul țerei se cade a se ține depărtați numai cei rei și cu năravuri stricate; se se témă de el cei ce fac strîmbătate... Unde-l prinde pre Domn mai bine a se afla, decât în mijlocul poporului sēu?... Spune nouă, cum te chiamă?

DOMNIȚA

Uite, el nu s'a temut de orății, de un mormént căscat în fața Ț și are sfēlă de Măria Ta... Haide, vino, nu te teme; e tatăl meș... O! e bun, e blând și drept... Ce? nu scii? il ia de mână și-l duce la Nēgoe.

R. PAISIE

Măna D-tēle, Domniță, într'a unui țeran prost?

DOMNIȚA

Ore a D-tēle cea boerescă, m'a tras din fundul orației?...

SILCA (în parte)

Imi revenesc ochii de lacrimi... Ce animă bună, Domnița!...

MACARIE (care a observat jocul de scenă între Domnița și Radu merge și ingenuche la Icoănă)

Fiă voia ta, o Maica a Domnului puterilor, tu care doborî pre cei trufași și înalți pre cei umiliți!...

RADU

A! Domniță!... (lui Vodă) Măria ta, iertă unui june sătén, deprins numai cu priveliștea munților nalți și a dreptilor

brați... Se mă tem de Domniă?... De ce m'ași teme óre de dânsa? Nu! de ar fi rea, tirană și nedreptă aș fi cu cei buni împotriva ei... Ađi însă, când este la Domniă, unsul lui D-đeș, alesul poporului, ađi când estî Măria ta, care toc-mesci țera să aibe dreptate și pace întru 'ale séle, caut la tine, Dómne, cu supunere iubitóre...

NEAGOE (lui Preda)

Băiatul acesta are cugetul lui D-đeș! Ah! cât de adese ochii mei aș luat rouă și veselîă de la cel dupe urmă sătên necunoscut! Cum te chiamă, copile?

RADU

Radu, Măria-ta.

MACARIE

Este fiul meș de suflet, mărite Dómne; D-đeș a pus în calea mea, sunt acum vre o cincî-spre-đece anî, pre acest copil. Era atuncî căđut, abié maî dând semne de viéță, alăturî cu tatăl sêș, picat mort în bătălia de la Gherghița sub stégul Banului Pêrvu Craiovescu.

PERVU

La Gherghița? Aș căđut acolo multî oșteni, multî viteđî... Durere! oșteni care cadă, chiar când isbânda este a lor, n'ați nume în istoriă, ei se numără cu grămada; .. atâția morți, atâția prinși...

MACARIE

Iată de ce acest copil nu sciu se 'mî spună alt nume de cât acela de Radu. De atuncî am maî aflat numai ca tatăl sêș era dintre călărașii de la Afumați.

NEAGOE

Fiș de oșteanu, voinic ca și tatăl sêș... Scumpă e pacea care dă țerilor voiă deplină a se mișcă în căile binelui, ale foricirei, ale îmbelșugărei, ale întemeerei de cetăți și de

sate; dără fără preț e oșténul care șcie muri pentru a ține neștirbită moșia străbună, și a păstră neclintite dreptățile némului său... N'are nume acest voinic, dičí cuvoioșia ta?... Te vei numi de ađi înainte Radu de la Afumați... Vreaú ca, auđind lumea de numele tđu, se șcie că la curtea lui Neagoe nu se intră pe ușa cu pragul înjosit al înbunatorilor, ci pe pórta luminósă a vitejieí, a cinsteí, a ánteitáței în tóte... Radule de la Afumați, te-ai jertfit pentru neamul Domnesc... orí-care fiă légánul unde ai vėđut lumina đileí, eú te cinstesc...

TOȚI

(Afară de Radu Paisie) A!...

MACARIE

Sė trăeșčí, Măria Ta!... Până când va veni p orunca lui D-đeu se mă mut din lumea acésta, voiú ruga altarul pentru tine, Dómne!...

NEAGOE

Care e dorul ce pofteșčí?... Spune, jupan Radule...

PREDA

Boerit dintr-un singur cuvént!...

RADU PAISIE

Un țėran de ránd!...

NEAGOE

Țėran?... Un boer!... Da-vom măririle acelora carí ne fac glume, veseliă și risurí, orí vitejieí, vrednicieí?...

RADU PAISIE

Totușí, boeriú, el, dintr-o dată!...

NEAGOE

Un boer, care nu a dat spate primejdieí. S'apoi ce?...

E țeran, dîseși, jupân Radule? dîr ce pôte Domnul cel mai isteț fără de a se sprijini pe brațul credincios și vîenos al țeranilor sîi?... Domnia fără țeranî în jurul ei, este comóra neputernică în mișlocul pustiului.

PARVU

Limbă dulce și frumos grăitoare e a Măriei Têle, Dómne!... Bine-cuvîntată! fiă đioa când oștenî Pêrvulescilor aș adus la picîorele têle coróna și toeagul țerei.

MACARIE

Se trăesci, Măria Ta!.. Așa se cade se vorbescă Domnul țerei Romănesci...

RADU

De-s țeran orî boer, nu scîi, Măria Ta... Mě chiâma adinóorî numai Radu... Mi-ai đis Măria Ta: Radu de la Afumașî... Țeran adinóore, boier acum, eș aceea scîi, că ânima 'mî e spre țeră, spre Domniă, spre bine și spre dreptate.

NEAGOE

Mâna ta într'a mea, voinice.

TOTI

A!...

DOMNIȚA

A! Tata! dupe chipul tîi sânt, dupe icóna chipului tîi e și ânima mea. Aide, jupane Radule... mâna D-têle...
(Radu îngenuche înaintea lui Vodă).

NEAGOE

Ridicâte copile!.. (zimbînd) Domnul se nu îngenuche țera nicî măcar în glumă...

RADU PAISIE

Ah! mult mi-e urît acest om... Un țeran așa mândru prefîrat printre curtenî...

NEAGOE

Domnița se simte cu totul bine... Se urmăam dără vână-
torea, boeri și copii... Se cade se se veselăcă ceî ce ne iu-
bescă...

DOMNIȚA

(Trecând pe lângă Radu) La curte... Veî veni, nu așa, ju-
pan Radule?..

RADU

Domniță!... (rămâne gânditor lângă icónă, apoi în momentul când
Domnița cu fetele voiesce se iasă din scenă, sărută salba Macarie și privesce
cu iubire).

DOMNIȚA

(Încet Vidrei) Vidro... uîte!...

VIDRA

Iară a sărutat salba... Dragă-î mai este Icóna... (fanfare
de vânătoré)

MACARIE

O! nu mă înșel... Tu veî fi, fiule, alesul lui Dumnezeu.

(Cortina cade)

ACTUL II

Scena se petrece în sala Spătăriei din curțile domnesei de la Têrgoviște.

SCENA I

RADU PAISIE. — SPĂTĂREASA NUȚA.

RADU PAISIE

Dér și răbdarea are sfârșit, jupânésă Nuțo! Fi-voiū mereū mânat de Neagoe cu vorbă bună?.. Nu e o ȓi, nici o sêptemână, ci sunt lunī și éráși lunī de când este sê-mī dea de soție pre domnița Roxandra, și acea dorită ȓi de cununie se strămută... ca zarea cerului dinaintea ochiului călător... Ba grijile țerei... ba sănătatea mereū șovăită a tatălui... ba tinerețea peste sémă a fetei!.. Cum? Eū, Radu Paisie, boier mare al țerei, nepotul Domniei-téle jupânésă Spătără-să, viță de domn, pețesc pre ficia lui Neagoe Basarab, și respunsul Domniei este îngăimélă și nelămurire?... Voiū remânea de vorba lumei, a boerimei?...

SPATAREASA NUȚA

Tot cu firea cea înte și neînpăcată a D-téle, nepóte Radule!... Aibī rebdare!... De cât mine, care-mī petrec ȓilele pe lângă Măria Sa Dómna Despina, în jurul Domniei, cine mai bine póte a-ȓi ȓice cu bună încredințare: Aibī răbdare! Nunta se va face. Era póte lucru și îndeplinit decă în cele din urmă nu trecea la viéta fericitilor Mitropolitul Maxim, ruda Dómnei... Nu se cădea, mai ales curței lui Neagoe, a nunti asupra morméntului încă próspêt al Archiepiscopului țerei...

RADU PAISIE

O! nu, nu este asta temeiu de cât pentru ochii lumei... Alta este, Jupâneasă Nuțo, ceea ce cugetă Domnia... Nu e și în care să nu o simt, să nu o pricep... Decă vre o dată Neagoe a fost cumva cu bună credință, dându-mi voia a peți pre ficia sa, apoi acea bună credință a perit astă-zi cu totul în înima lui.

SPATARÉSA NUȚA

Pe ce bizuesci asemenea cugete, asemenea bănueli, Radule?..

RADU PAISIE

Bănueli?... Dér și mai ieri nu veduși D-ta, Jupânăsă Nuțo, cu ce ochi de prietenie câtă și Neagoe și Dómna la acel Fét frumos din poveste, acel opincar de la Afumați, eșit ca năluca de sub pământ în ziua blestemată a vânătoarei de la schitul Turnului? Ce mulțămire, ce voioșie, pe fețele lor la vorbele acelui țeran cărturar, și ce nepăsare, ce răceală la ei, de câte ori graiul lunecă de pe buzele mele!... Dér ce cată acel om din prostime la treptele scaunului Domnesc?... Afară, dați afară din curțile luminate pe acea rîmă din țărîna iobăgescă... Êtă ce eram gata a strigă de câte ori ochiul Roxandreii urmărea mișcările veneticului, și de câte ori în privirea ei citeam simțiri de duioșie pentru dînsul.

SPATARÉSA NUȚA

Făceai rău, rău de tot, nepóte! Nu e o taină pentru mine că Domnița cată cu bunătate spre Radu de la Afumați. El i-a scăpat dîlele. Negreșit Dómna Despina și Măria Sa Vodă au despre vitejia lui, despre statornicia sufletului seii, despre cunoscînța lui de carte, despre îndemănarea lui la tóte, bune și plăcute doveđi, dér...

RADU PAESIE (intrerupend-o)

Dér ochii înimei ved câte odată mai departe de cât ai minței... Domnia-ta, Jupânăsă, socotesci drept milostivire

și duiosie acolo unde nu încape de cât iubire... vinovată iubire. Domnița iubesc pe fiăcăul cu straie albe de la Si-hăstria Turnului... Ce alt însemnăză acea salbă de la dânsa, pe care el o pòrtă nedespărțită la pieptul lui?... O! dér pre viul Dumneșe! neamul lui Radu Paisie nu va rămânea bat-jocura unui om de rând!... Voiă face pre Neagoe se nu uite din ce sânge se trage Radu Paisie.

SPATARÉSA NUȚA

Iar te-a luat firea pe dinainte, Jupân Radule... Șioiă colcotos repeșit din mal înalt!... Ce vreă se faci?... Acea salbă care așa mult te-a amărit, iat'o... Am iubit, după cum îți făgăduisem, a i-o răpi fără scire... Mângăie-te că nu mai stă pe sînul lui... (îi dă salba Roxandrei)

RADA PAISIE

A! în sfârșit țiu salba ei!

SPATARÉSA NUȚA

Fii înțelept, Radule!... Uite, mă jur că ea te va iubi...

RADU PAISIE

Se mă iubească?... Ei! nu crede, Jupânesă Spătărăsă, că Radu Paisie se amăgesce cu dragoste de copile. Ceia ce voiă este ca dânsa să fiă a mea, ca mâna ei, mâne poimâne pòte, se sprijine, se legiuască, se întărescă în fața țerei în-tregi pasul meu călcând spre tronul acela.. (arătă către tron).

SPATARÉSA NUȚA

Tăcere, nepòte! Aă urechi și ochi adânc pătrunșetori păreții curțelor Domnesci... Tăcere!...

RADU PAISIE

Să tac?... Eă să tac?... Dér tace óre tulpina stejarului când crivățul o uscă în gerurile iernei? Cum trosnesc vinele muncite ale copaciului, așa cere se isbucnescă și mânia sufletului meu!... Ha! ha! țiu acum salba Domniței!.. Pre

Dumne-deul meu, în curând s'orta va hotărî între noi... Chiar astă-zi, la serbarea ce se pregătesce pentru întărirea noului Mitropolit, Neagoe îmi va da pe fica sa de soție, s'eu de nu... resboiî ție, Neagoe Voevod! resboiî vouă, neamuri ale Basarabilor!

SPATARÉSA NUȚA

Înțelepciune, Radule!... Pripirea p'ôte strica chiar și pasul cel mai bun... Ce âmbli s'ă faci?... Gândește-te... Peste o clipă, aici în Spătăria curților Domnesci, s'ă va aduna fruntea țerei la darea de cârjă a noului Mitropolit. Umilitul pusnic de la Turnu urmază fericitului Maxim. Veđi, D-đeș mai mult ajută pe cel care âmbă în calea lui; mai alaltăerî un biet lucrător de tiparniță, de a scos el mai ântăi cartă nouă în țară...

RADU PAISIE

Și ađi Mitropolit, dintr'un călugăr uitat de lume!... Ce a ajuns biata tocmelă a țerei?..

SPATAREASA NUȚA

Țera l-a ales!

RADU PAISIE

După sfatul lui Neagoe!.. Dér nu veđi D-ta, Jupânesă, că Macarie ajungând Mitropolit, Radu de la Afumați, fiul lui de suflet, este mai apr'ope de scaunul Domnesc de cât orî când?... A! da! presimțirea nu mă înșelă... Mi-a fost urât de la început acel cutreerător al vizuinelor, și'l urăsc acum tot atât pe cât îl iubesc Neagoe și a'l lui. Intre acel om și mine, luptă de m'orte! Nu se va dice că o sfărămătură de stâncă, aruncată de întâmplare în calea lui Radu Paisie, a poticnit calul s'eu și că fruntea călărețului s'a isbit de ea cu lovitură de m'orte!.. Orî el, orî e'u!.. Aci nu mai putem sta amândoi la un loc... O! vom vedea peste o clipă!.. și decă cele ce'mî cutreeră cugetul nu vor fi după g'endul meu, atunci...

SPATAREASA NUȚA

Vine cineva... Alină-te, Radule... Pentru D-deu, nepóte, stăpânesce-ți aprinderea... se nu te simță cine-va... Intră puțin într'acolo (și conduce spre fund) și fii înțelept, Radule, fii cu răbdare.. Eă, care-ți sunt ca o mamă, te rog cu lacrimi pe ochi.... fii înțelept... (Radu ese) Anima bate într'însul lovitură neobișnuite!.. Ce cuget va fi având, Dómne?... A! sunt fetele Domniței!... Ce este fetelor?

SCENA II

SPATAREASA NUȚA. — SILCA. — VIDRA. — MARIA.

VIDRA

Nimic, jupâneasă Nuțo!.. Adică nu, mi se pare că un copil de casă te caută spre a te pofti la Măria Sa Dómna...

SPATAREASA NUȚA

S'ar cuveni se sciți dorințele Măriei Séle și, nu să vi se pară, séu că nu vreți să dați de minciună vorba veche: Códă lungă, minte scurtă! (Ese)

VIDRA

Pe semne că Baba Nuța, sub imbrobodéla-î de mătușă, tot duce dorul cosițelor de fétă mare.

SILCA

Ci că las-o în pace! Bine că scăparăm de ochiul ei de gaiță.

MARIA

Nu se cade, fetelor, se vorbiți așa de Jupânesa Spătărăsă, casnica Măriei Séle Dómnei, mătușa lui Jupân Radu Paisie.

VIDRA

Se-î fie de bine! Despre parte-mi se vă spuî adevărat: Jupânesa Nuța mi se pare tot atât de înveselitoare pe cât va fi și serbarea cea mare de astă-đi... serbare de sfat cu boieri

și cu Arhiereii... de te cuprinde uritul din creștet pînă în călcăe. Unde sunt petrekerile cu jucători, și hore cu surle și alăute, seî măcar cu ȕicetorii?.. De căt atăta vorbă cu boierimea, mai bine ne ar da și nouă Măria Sa o veselie, o nuntă... Ți-aducî aminte, Silco, ce frumos rostia mai astă iernă, la lăsata de sec, cătăreșul Stan Onu, căt ȕ icea basmul Ilenei Cosînzenei ?

SILCA

Ce fătă frumoasă, Ileana Cosînzeana!.. Uite, de căt ore vĕd pe Domnița, îmi aduc aminte de cătarea lui Onu.

VIDRA

Și ca și dĕnsa de la uă vreme încóce, tot tristă, cu ochiul cernit și umed.. Luat-așî voi sĕmă, fetelor, ce schimbare la Domnița Rosandra, din ȕiua vĕnătorei de la prăpastia Turnului?

SILCA

Tristă, pe gĕndurî, cu privirea lungă, departe...

VIDRA

Numai cătnd ochiul ei întălnesce pe Jupân Radu de la Afumașî, pare că se resfiră noriî după fața ei...

SILCA

Ce vreî se întelegî, Vidro?

VIDRA

Hîm!.. Ție adică nu-șî vine pe limbă numele pĕsului Domniței?

MARIA

Sunt și între prostime ómenî cu noroc!

SILCA

Prostime?.. Jupân Radu este suflet ales, Mario.

VIDRA

Noroc?.. Norocul și'l face omul, dragă. Viteaz pe căt

istet, mândru pe cât bun, și cărturar cât și noul Mitropolit, Jupân Radu de la Afumați este fire de adevărat boier.

SILCA

Așa e, Vidro... O! de te-ar auzi Domnița, cum fără voiă i s'ar reveni ochii de lacrimi!.. Așa e.. Văduț-aș, Mario, de-unăđi când Măria Sa Vodă făcu pe acest an căutare oștirei, văduț-aș chip mai de boier de cât al lui, căpitan mai mândru de cât Jupân Radu de la Afumați?

VIDRA

Pecat! pecat că vor se mărite pe Domnița după Jupân Radu Paisie.

MARIA

Radu Paisie e boier mare, cu avuții nenumărate, cu nume strălucit, viță de Domn, fruntaș printre boieri...

SILCA

Și cu limba tot așa de mare, dér nu și tot așa de aleasă cât îi e boieria.

VIDRA

Ce nu face, ce nu drege, că dór o depărta de la cinste pre bietul Jupân Radu de la Afumați! Câte scornituri deșerte și pări fără temeiu nu împrăștie, dor l-o strica cu Măria Sa Vodă!

SILCA

Eă când aș fi ca Vodă, deă, aș...

VIDRA

Ce?...

SILCA

Aș porni cât colo pre Jupân Paisie, care numađ ăile negre face Domniței de câte ori îi ese în cale.... Și îi ese mereu, cu din-adinsul....

VIDRA

Tăcere fetelor! ... Domnița vine cu Măria Sa Dómna ....
Aide mai încolo! ... Ele pare că vorbesc ceva în taină.

SILCA

Ce vor fi grăind? ... (Es spre stânga).

SCENA III.

Dómna DESPINA. — Domnița ROXANDRA.

(Aù intrat pe dreapta vorbind de aproape)

DOAMNA

Da, copila mea, Măria Sa Vodă dorește acesta... Animei Domnitorilor, draga mea Roxandră, caută se le placă numai ce este în binele țerei și ce li impune nevoile ei... Aci, féta mea, la sinul maicei téle! Depărtéză de pe fața ta ténără umbra ofilită a durerei... Jupân Radu Paisie va putea se te faceă fericită.

DOMNIȚA (cu glas rugător și cu lăcrimi)

Măria ta .... Mamă! ...

DOAMNA

Némul Pârvuleștilor, stâlpîi Domniei nóstre, țin mult la căsătoria ta cu Paisie..... Tu sciï bine că Măria Sa Vodă se simte din ți în ți mai obosit de lucrările grele ale scaunului Domnesc; bóla tăinuită de care pătimește se înteșese acum mai adesea ca altă dată... Cu toți stăm la mare grijă dintr'acésta, Roxandro .... Ș'apoi în jurul țerei numai aprigi dușmanî.... Fratele teú Teodosie abia un prunc de șapte anî..... Ce v'ați face voi, copilașii noștriî iubiți, în ziua când Dumneđeú ar hotărî se mute pre tatăl vostru, și cu densus negreșit și pe mine, la viața de veci?... Atunci Radu Paisie va fi un sprijin puternic pentru voi, copilașii mei, un ocrotitor ales al scaunului Domnesc, la care se îndreptă cugetele viclene ale multor boerî.....

DOMNIȚA

O! mamă! mamă! Dumneata care ai uscat atâtea lacrimi în ochii săracilor, Dumneata care ai făcut se înceteze atâtea suspine ale amărăților de pe lumea aceasta, fă se sece izvorul pësurilor ficei tóle... (Aparte) Ah! Radule! Radule! Căci nu te pot numi!

DOAMNA

Copila mea iubită!... (Aparte) Vai! ânima mea simte fără voiă ca și a ei... Acel Paisie nu grăiesce graiul sufletului meu... (tare) Roxandro, se cade fețelor Domnesci se-și uite de pësurile lor ca să ostiiască pe ale țerei.... Aide!. fă ânimă bună!.. Mergi de-ți sterge plânsul.... Peste o clipă ochii mulțimei, aci în Spătăria, se vor îndrepta către tine.... Hei! florile adun privirile (o sărută pe frunte și ese).

DOMNIȚA

Se-mi șterg plânsórea.... să mă împodobesc, când ânima în mine geme ca și cariul în lemnul verde ce 'l aruncî în foc... (Zărind pe Radu de la Afumați care vine pe la drépta) A!...

SCENA IV

DOMNIȚA. — RADU DE LA AFUMAȚI.

RADU DE LA AFUMAȚI

Gëndiam că voiü găsi pe Măria Sa Domnul.... Mă iartă, Domniță... te supër... dér nu sciam că te voiü aflá aici.

DOMNIȚA (Stăpânindu-se)

O! nu, Jupân Radule, n'ai de ce mă supără!... Dér mă sciam singură... și... (vrea să iésă).

RADU DE LA AFUMAȚI

Te ducî, Domniță?... fugî din preajmam ea?... mă ocolescî?... Ce dișei, nesocotitul de mine?

DOMNIȚA (Aparte)

Dómne, dă-mî puterea care susține datoria!... (tare) Măria Sa Dómna mășteaptă... (cu o nepăsare nemuiată) Ai ceva se-mî spuî, căpitane? ... (îngălîmînd) Se adună curtea aici în Spătăria... Mă iartă... trebuie să mă grăbesc... O să fiî și D-ta în Spătărie. Nu e așa, Jupăn Radule?... Vor fi toți curteniî (aparte) Ah! dér nu mai pociu... nu mai pociu!... (ese rāpede)

RADU DE LA AFUMAȚI (privind cu durerē cum Domnița se duce)

Ah! a fost un vis, o nălucire a sufletului meu pătimaș... (ștergînd o lacrimă) O! nemulțămîtoare ănima omului!... Acum căte-va lunî, pe muchea priporului Șoimilor, pe zarea Coziei, pe luciul alburii al Oltului, a mea era lumea ce se așternea pēne departe sub picioarele mele, a mea rađa de sōre care se alungă dupē mine,—credincioasă prietină,—prin desiș pēne în fundul Orăției... și ănima, nesătioasă și nebună, visa a lumî nevedute!... Ce vreî tu, serman copil de suflet al Sihastrului? Care plată mai mare, mai nemēsurată de cāt a ta, a dăruit cānd-va Domnia?... Ierî, un biet sătean; ađî, boier de frunte în curțile Domnescî. Ierî, ucenicul schimnicului de la Turn... ađî, fiū al Mitropolitului țerei, mare căpitan al lui Neagoe Basarab, iubit și mereū cinstit de Domniă... cinstit pēne chiar și cu sarcina cea mai scumpă a ănimei lui Neagoe, aceea de a da ființă visului de aur al vieței sēle, de a îngriji de clădirea minunatei sēle monastiri de pe Argeș... și pentru tōte a ceste bunătăți, ce rēsad de nemulțămiri încolțescē în consciința ta, Radule?... Acēsta e ōre graiul recunoscinței tēle, pentru atâtea bine-faceri ale Domnitorului?... Ah! déră ce-i faci ănimei care geme fără ca se-și dea sēmă dēcă geme sub cămașa albă a săteanului, ōri sub zale de oștean? Ea nu mă iubescē!... Nebun ce sunt!... Đisu-mi-a dēnsa vre o dată că mă iubescē?... Iubire pentru mine? pentru mine, om fără nume și necunoscut?... Prin ce minune s'ar putea acēsta?... Dēr ierî încă

măna ei tremură sub mâna mea, când o ajutam să trecă puntea pârâului din livedea Domnescă!... Tremură?... O! rătăcire dulce a animei!... Mâne poți pe alt braț se va rezimă brațul ei mai cu încredere... Ah! nu, nu pot să fiu de față, să văd un lucru ca acela... căci te iubesc, te iubesc, Roxandro, cum nu iubesc frunza ramura, de care numai murtă o smulge ierna, jelind, cu vântul, durerile despărțirii... Blesstem! Din minutul când 'o tainică mână mi-a răpit fără scire darul iubit al recunoștinței tale, dintr'acela s'a tăiat și firul buneii mele ursite... Atunci mi-am adus aminte că Radu de la Afumați, aruncat de vântul sorței pînă la pôlele scaunului Domnesc, este tot țeranul din pădurele Coziei... și că dînsa... dînsa e fiica lui Neagoe Basarab!... Tăcere dîr, ănimă sîrmană!... Nu! nu voi ca ea să scie vre o dată durerea animei bietului țeran!... Haidi! a fost un vis din acelea pe care, în dimineța zilei, le resfiră mintea mea, sub adierea primăverii, când susurele ei se jucau pe fruntea-mi, adormit sub brații Sihăstriei... Sihăstria?... Acolo, singur cu resunetul dorințelor mele neîntrupate dîră voișe, acolo am fost fericit... Acolo poți aș găsi încă, în singurătate, o aspră și crudă mîngăiere... Se plec!... Se plec?... fără a o mai vedea?... fără a mai auzi șoptind la auzul meu graiul ei?... fără a mai zări acea căutare lină de ănger!... (remâne pe gînduri)

SCENA V.

Acelaș. — TREI BOIERI. — Apoi CRAINICUL

AL 3-LEA BOIER

Uite! boieria nouă mai harnică de cât cea vechiă... Jupăn Radu de la Afumați a și venit... Și noi cari credeam a fi cei mai de dimineță!... Jupăn Radule!... Măre! nici nu mai vede lumea, de când...

RADU DE LA AFUMAȚI (care n'a băgat în sîmă pre boieri).

Da! părintele Macarie însuși îmi va da dreptate! Așa se

cade se fac... decă nu ănimă, dér datoria cere acéstă jertfă... Calul e gata... Se nu maî las timp resgëndirilor vinovate... Ş'apoi cine scie ce nooi dureri mi se gătesc la serbarea de astă-đi?!... Lumea şoptesce că Neagoe are se împlinească în curând făgăduinţa dată de mult lui Radu Paisie... O Dómne! când mi se prefiră gëndul pêne la acel nemernic trufaş cu ănimă de aspidă, fiori reci şi ferbinţi îmi fulgeră prin vine!... Cu ce bucuriă l-aş strivi sub a mea ură!... Nu, Radule! nu Ńi se cuvine se dai pas urei în ănimă ta sfăşiată de iubire, dér pururea curată şi supusă datoriei... nu te abate pe pteocî încurcate şi viclene... Copil sërman, crescut cu nevoile, leapădă-te de adimenirele măriri, care-Ńi strică ănimă şi fă cum te învétă cugetul... Scurtă va fi fost calea sermanului la Curte!... departe de ea!... O! Dómne! dă-mi putere! (ese)

AL II-LEA BOIER

Uite, frate! ce va fi avënd jupăn Radu de la AfumaŃi?

I-IUL BOIER

Pësuri... Abee boierit şi pësurile îl împresoră.

AL III-LEA BOIER

Đi boierie, đi pësuri şi nevoi!

AL II-LEA BOIER

Nu se cade se grăiŃi aşa boieri; sub Domnia lui Neagoe, boieria este boieră, cum e véra véra şi iérna iérna.

I-IUL BOIER

Şi cu tóte acestea, boierii din Buzeu şi din Rómnic sunt nemulŃămiŃi, se tot adună şi Ńin sfaturî de taină... Radul Paisie îşi deapănă mosorul ca se urzescă pânză de Domniă nouă... Sănătatea cea şubredă a lui Vodă i aŃiŃă mereu gărgăuniŃ în cap... O se vedeŃi că o se întorcă, o se drégă, şi o se ieă pre DomniŃa Roxandra, ş'apoi... E meşter jupăn Radu Paisie, şi cu avuŃiile lui... ce nu vreŃi, aceea nu poŃi...

AL II-LEA BOIER

Eă așa gândesc, jupân Stroe, că ori cum, reă fac boierii de tulbură județele. Nu le-o ajuta D-đeă se mai învêlue biéta țeră... D'abea de la venirea în scaun a Măriei Séle Neagoe Vodă, s'aă mai ostiit rânile țerei; d'abia a mai uătat de pêsuri și s'a mai odihnit de oștiri, sub bine-cuvântata de D-đeă Domniă a Măriei Séle; d'abia a mai îngrădit Vodă despre Ludovic al Ungurilor și despre Soliman al Turcilor, cu gardul înțelepciunei, — zid de pétră, — biéta moșiă părintéscă... și éráși tulburări, și ér dodéieli, și ér răsmiriță?... Se nu ajute D-đeă și Maica Prea-Curata gëndurile rele!... Póte pentru acéstă amestecătură a boerilor, Vodă o fi trimis pre frate-séă jupân Preda, la Nicopole, la Mehmet-Bei?...

AL III-LEA BOIER

Mehmet-Beiă e vechiă prieten al Măriei Séle, cel puțin pre cât póte Turcul se fiă prieten creștinului.

CRANICUL (intrând, anunță)

Măria Sa Vodă!

TOȚI

Vodă! (mișcare, sună surlele)

SCENA VI

Aceiași. NEAGOE.— BANUL CRAIOVESCU.— Curtenii.— Ostași

NEAGOE

V'am adunat, măriți boieră, căci ađi încetéđă a fi veduv scaunul arhipăstoresc al țerei... Ađi e serbătórea bisericeă și a țerei, că la noi țera și biserica una și aceeași este!... Pofțiți, măriți boieră, în jurul Domniei, la serbătóri ca și la pêsurile țerei; că de ar fi Domnul țerei în tóte țilele cu cei aleși, în tóte țilele și în tóte césurile se va folosi de sfaturile și de invêțăturile cele bune.

I-IUL BOIER

Se trăesci, Măria Ta! boierii Măriei Tăle află sfaturile înțelepciunei din gura Măriei Tăle.

NEAGOE

Și Domniei mele de sprijin mai tare ca oștirea este sfatul vostru, boierii; că eu n'am dat boieriile celor ce fac rîsurî și sminteli, ci aceloră mai harnici și mai de vrednicia ai țerei... Dăcă D-deu nu v'a dăruit, boierii, se fiți toți Domni nici toți păstorii ai turmei sële, el însă a împodobit cu voi grădina Domniei.

BANUL PARVU

Ferice țera cu Domn înțelept, drept și milostiv, Măria Ta; că toate cugetele și socotelile lui sunt bune; că stă mintea în trupul omului, drept ca și cum stă steagul în mijlocul răsboiului, și caută tótă oștirea la steag, și pînă ce stă steagul în răsboi, nu se chiamă acel răsboi biruit, măcar de are și năvală grea spre el, ci toți caută steagul și se adună împrejurul lui.

NEAGOE

În jurul meă, așa dar, boierii măriți, împreună cu tótă țera... căci cine scie ce va mai veni? cine scie iar cât îni va fi dat să sta și eu printre voi?... Vedeți, împrejurul nostru norii și ceta, abia răsipite, par din nou a se înteti. La frații noștrii, la Moldovenii, Ștefăniță Vodă a speriat boierimea cu ucideri dintre ei, de s'a răsisipit în pribegia. La Turcii, Soliman cel mare, noul Sultan, după ce a liniștit Anadolul, cu grele vîrsări de sânge, și a dat acea țera în paza lui Ferhat Pașa, iată, aflăm că se îndreptăză cu toiul urdiilor sële către pămînturile noastre. Craiul Ludovic cu Ungurii lui, nu o se fiă singur de a suferi de vîrtejul ce s'a pornit de la Anadol în cöce... Se cade, boierii măriți, se fim cu veghere și și nopte, și toți la o laltă în jurul steagului țerei.

BOIERII

Da, Măria Ta, toți în jurul Domniei!

CRAINICUL (anunță)

Măriele lor Dómna și Domnița!

SCENA VII

Acciași. — DOAMNA. — DOMNIȚA. — SPĂTĂRÉSA NUȚA. —
SILCA. — VIDRA. — MARIA. — Femei ale Dómni

NEAGOE

Ci vino, Dómná! Locul Măriei Tële este aci, când țera
serbézá, ca ađi, o întâmplare de bucuriá. . .

DOMNIȚA

Mama era cu săracii ei, Măria Ta.

DOAMNA (Domniței)

Nu dați strugurii voștri în fățarniciá, Roxandro. . .

I-IUL BOIER

Ce adânc milostivă și bună!

NEAGOE

Erați cu săracii? . . In adevăr, loc și mai priincios Dómnei
țerei în mijlocul săracilor este. Ați dreptate. . . Se cade,
boieri, să dăm săracilor și să le facem alinare, odihnă și
pace, că de la ei este banul Vistieriei, că nu e câștigat de
Domniá, nici de Boieria, ci din sudorile sërmanului. . .

BOIERUL I-IU (câtre grupul său)

Buna Dómná! A mai împrumutat de la negoțitorii din
Veneția o sumă de constanți, pentru ca se'i împartă la să-
răcime și se gătéscă odóre sfinte, vrednice de Mănăstirea
pe care o clădesce soțul Măriei Séle.

DOAMNA (cuând loc lângă Vodă, încet Domniței)

Lângă mine, Roxandra mea iubită... Nu fii întristată...
Nu se cade se întristăm pre cei adunați aci în cuget voios.

CRAINICUL

Sosese sântitul Mitropolit, urmând cucernic racla fericitului Nifon.

SCENA VIII

(Procesiunea intră, patru Arhimandriți purtând pe umeri racla Sântului Nifon. Trei Episcopi și în urma lor Macarie Mitropolitul Clopote, cor bisericesc).

NEAGOE (se cobără de pe tron și ingenuchiă dinaintea raclei. Toți ceilalți fac ca el)

Dinaintea ta, o! fericite Nifone, ingenuchiă acum nu numai creștinul, ci încă și fiul tău sufletesc. Din locașul dreptilor versă rațele santei tale înțelepciunii, ca se lumineze întunericul cărării mele pe lume. Fă-mă vrednic de tine, o părinte, vrednic de scaunul înalt la care m'a povățuit învățăturile tale ceresci! Tu ai sădit în mine grăuntele bunătăților tale. Din grădina Raiului, unde sufletul tău acum viețuiesce printre drepti, în loc de lumină, în loc de verdete, de vecinică bucurie, pliveșce și adapă răsadul tău ca să rodască spre binele poporului. Trămite binecuvântările tale asupra pământului din care te-a fost scos numai nedreptatea și tirania, și în care întorcerea Sântelor tale rămășițe lumesci a fost primită de un întreg popor cu lacrimi de bucurie și de iubire cu rugăciuni cuvioase. Ca o rață încălditoare întinde-ți blândețea ta spre noi!... (Racla trece, Neagoe se urcă pe tron și în fața lui vine Mitropolitul Macarie).

MACARIE.

Iată, Măria Ta, dinaintea Măriei Tale, din aședarea lui

D-deu și a țerei, pre umilitul schimnic de la schitul Tur-
nului. Cel ce Te-a ales pre Măria Ta și a uns fruntea
Măriei Tăle cu Mirul Domniei, tot acela a îndreptat pașii
Măriei Tăle către mine, despărțitul de lume și Măria Ta
m'ăi scos din întuneric la lumină. Mărit fiă Domnul și așe-
dările lui minunate! Lacrimile sunt aripile pocăinței; pe a-
ceste aripi ale păcatosului și la cuvântul tău, Dómne, țera
m'a ridicat la scaunul arhipăstoresc al fericitului Maxim,
la scaunul arhipăstoresc pe care l'a întărit cu sânta aședă-
minte prea curatul între cei drepti Patriarhul Nifon.

NEAGOE

Postelnice, puneți mitra de aur și hlamida aurită pe ca-
pul și pe umerii celui ales pentru altar! . . . Aur curat e su-
fletul tău, prea sânta Părinte, și aurul cuvântului lui D-deu
l-a răspândit încă de ténér peste poporul meu, prin cărțile
tipărite ce hărnicia ta a dăruit mai înteiú némului românesc
. . . (dându-i cărja) Apucă toégul, prea Sânta! Adă cu el la
turmă oile rezlătite. . . și când Domnia chiar ar uita că
scaunul ei cel mai neclătit este în ănima poporului, răsipe-
sce cu toiagul cel sântit ceta minților Domnesci și, ca un
noi Moise, fă se izoréscă părău mântuitor poporului, chiar
și din stânca pustii și stérpă a unei rele Domni. . . Pășe-
sce, Părinte, în fruntea turmei tăle, dă-o pe calea binelui și
nu uita că la noi, la Români, unde e altarul acolo e popo-
rul, și unde merge poporul acolo altare se rădică. . . (se să-
rută amânduof).

CRĂNICUL (vestesce)

Sosesc, Măria Ta, aleșii breslelor de meseriași, care aduc
Domniei și noului Arhipăstor închinăciuni și urări de sănătate.

NEAGOE

Se intre!.. Oaste tare și nebiruită a Domniei sunt bre-
slele, boierii. Ele fac bogăția și fala țerilor; ele ađi ne înalță
pe pământul Românesc, locaș sânt de vecinică laudă,

BANUL PARVU

Meseriașii țerii într'adevăr ne fac ađi cinste și podoabă... Nu după mulți ani de pacnică viețuire, ei au ajuns se lăcreze ca și învățătorii lor, chemați de Măria Ta din vechea cetate împărătească a Constantinoplei, din Veneția, unde solul Măriei Tăle i-a cerut de la Dogele Loredano, din țergurile nemțești, din Nuremberga și Monacu e Bavarez. Iată'i că sosesc mai marii fie-cărei bresle cu semnele măestriei lor.

MACARIE.

Plină de vioșiă e ănima Domnului care răsipese oastea dușmană; dér nu este mai sântă acea vioșiă decât aceea ce caută se ămple sufletul Măriei Tăle la privirea roadelor păcei, pe care înțelepciunea Măriei Tăle a știut a o dăruirei de la urcarea ta pe tronul ei.

CRAINCUL.

Doamne, nouă meșteri mari,
 Petrarî, ferarî și lemnarî,
 Turnătorî și clopotarî,
 Săpătorî și argintarî,
 Iconarî și vășmăntarî,
 Vin se 'nchine la Domniă
 Măiestrită meseriă,
 Care'n veci de veciă
 Fala țerei o se fiă.

Iar cu nouă meșteri mari
 E ș'alesul de zidarî,
 Meșterul Manole, dece,
 Care pe toți îi întrece.

NEAGOE.

Mulțămire și laudă la voi toți, copii! Domnia scie se vē

prețuiască și cui ce i se cade ea va dăru! Dér dintre voi toți, lucrători neobosiți, resplata cea mai de frunte va fi a aceluia al căruia nume va rămânea de a pururea în pomenirea neamului românesc, ca uneltitorul minunatei case ce voi îmi înălțați spre lauda Domnului... Printre voi încă voi să număr de acum înainte și brésla tipăritorilor, a căruia mai mărie o ține cu cinste Arhipăstorul nostru, Părintele Macarie. Sub a lui bine-cuvântare ea va spori la noi ca pe la alte neamuri alese ale lumii. Decî dér voi, dece meșteri mari

Voï se vă siliți,
 Lucrul se gătiți
 Și de țî rădică
 La cer mi-ți nălță
 Monastire naltă
 Cum n'a mai fost alta,
 Vă daș eș averi
 Și vă fac boeri.

BANUL PEDA.

Boieriă nouă, răsad ténér... Bucuriă când răsadul dă roadele séle.

AL II-LEA FOIER.

Se cade Domnia se nu lase în stêrpiciune locul unde pomul bêtrân stă uscat.

NEAGOE.

Dér la o asemenea sêrbătoare, în fruntea meșterilor de la mănăstirea ce se clădesce, cum de nu văd pre ispravnicul clădirei, pre iubitul nostru jupân Radu de la Afumați? Iată răsad ténér, boieri, dér răsad care va da rod precum se și cunósce după lăstari.

RADU PAISIE (aparte)

A! lauda dușmanului ca venin de mórte la animă pătrunde.

NEAGOE.

Ci chiamă, Crainice, pe jupăn Radu de la Afumați; el nu se cade, mai ales astă-zi, se lipsescă din jurul nostru.

RADU PAISIE.

O! turbare!

NEAGOE.

Noul Mitropolit va chiama curând, boierî, bine-cuvântarea cerului asupra țerei în mănăstirea noastră cea nouă.. și acea mănăstire o veți datori, prea sfințe Părinte, nu numai domniei, ci și viteazului și vrednicului fiu sufletesc al sfinției țele, Radului de la Afumați.

DOMNIȚA (aparte)

Ah! fericirea îmi mângăe ănima!

NEAGOE (Doamnei)

O se vede, Doamnă, că Radu nu o se vie. Când se cere brațul lui cel voinic, peptul lui cel statornic, mintea lui cea ageră, acolo e unde îl vreți; când însă vroim se resplătim faptele lui cele bune, se'l apropiem mai tare de Domnia iubitore...

RADU PAISIE (care în tot timpul acesstei scene s'a frământat cu gândul de a isbucni, strigă furios)

A! pêne aci!... Aă trecut măsorele! Viața mi se îneacă de ghiarele răbdărei!..

TOȚI

Ce este?

NEAGOE

Ce e? De unde acest țipăt?

SP. NUȚA (Doamnei)

Dumnețeule, jupăn Radu Paisie!...

RADU PAISIE

Da! chemați Crainică pre Radu de la Afumați! Odraslă vrednică e opincarul de la Sihăstriă!

DOMNIȚA (aparte)

Anima 'mă bate a restrighe!

NEAGOE

Ce ȃice acest om?

RADU PAISIE

A! vreă se țil apropiă de Domniă pre țeranul de la Turnu?... Ci spune-o așa o dată!... Negreșit, Bioeră. Neagoe Vodă... (aparte) A! Radule de la Afumați, vom vedea! (tare) Neagoe Vodă batjocorește pre un boier de neam, pre un seamăn al sėu, pre Radu Paisie, juruindu'ă pe fica sa ș'apoă... ș'apoă o va da Raduluă de la Afumați!

TOȚI

Ce ȃice?

RADU PAISIE

Așa cum ȃic!... Și scită pentru ce? Oare pentru că Radu de la Afumați este viteaz? cu sfat înțelept? Nu, nu, Bioeră, ci pentru că el a adus necinste în casa domnėscă a Basarabilor!

NEAGOE

Ah! mișelule!.. ce scornitură aducă tu spre ocară neamuluă meă!?

TOȚI

O scornitură!

DOMNIȚA

Vă! tremur!

DOAMNA (lui Neagoe)

Măria Ta, liniștesce-te... Copila noastră...

RADU PAISIE

Scornitură? Ha! ha! ha! Iată, boieră, semnul dragostei jurată de fica lui Neagoe Basarab unuă vėnturător de potecă... unuă țeran prost! (aruncă salba la picioarele Domniței).

NEAGOE

O salbă? A ta, Roxandro? . . . Doamnă? . . .

DOMNIȚA

Salba dată lui Radu?.. Măria ta!. Mamă! (leșină, fetele o înconjur).

NEAGOE

Vai! ce crunte bătaii simț din nou la inimă! Acestă lovire o se-mi curme viața!..... Iată mărirea lumii acestia fără rădăcină, fără de credință, fără de tocmelă!

MITROPOLITUL (ridicând salba)

Omul acesta (arătând pe Paisie) este sluga păcatului. Intr'adevăr salba este a Domniței, dăr ea însăși a dăruit-o de față cu jupân Paisie, cu noi toți, lui Radul al meu, în ziua când a scăpat-o din prăpastia Turnului.

TOȚI (cu mulțămire)

Ah!

I-IUL BOIER

Numai mărte se cade unui pârșișu cutezător ca Paisie (il înconjur).

NEAGOE

Mulțamescu-ți ție Dómne!... Glasul tău a apărât pre flica mea! (Dómnei). Despino, ce greu mă simț în pept! O lovire așa de neasteptată.... A! jupân Radule Paisie!

DOAMNA

Măria Ta, alină-te... (cu forță) O! Mișelul! o se'lucidă de i se vor înteți durerile.

BOIERII

La mărte! la mărte!

NEAGOE

Se nu fiă cupa resbunării Domnului cu sânge omenesc, boierii...Dați'î drumul...Mustrarea de cuget se'î fiă pedépsa... Ah! jupân Radule, ce cale mărșavă aleseși spre a ajunge la mâna fiicei Domnului tău!

BOIERII

Se fie pedepsit. In temnița curței!

NEAGOE

Se cade Domnului se curețe grădina Domniei de nuelele uscate ce nu dau rod.... La temniță? nu.... aveam gând se-l fac ginere....

RADU PAISIE

Minciună după batjocură!

NEAGOE (câtând la el cu despreț)

Astăzi îi ție : Cinstea Domniei e cinstea țerei! Ai necinstit țera ta și lumea plânge de mila numelui și vârstei tele... A! lăsați'l boierii! Țnima vóstră, bună spre mine, îmi spune că pedépsa ce'i pot da este de a'l aruncá în disprețul și ura țerei întregi.

RADU PAISIE

A! voiesci resboiú, Neagoe Basarab! Bine! (ese)

DOMNIȚA (ingenuchind la Neagoe)

Tată! Măria ta! ățnima mea e curată ca ățnima ta creșcină! Sunt încă vrednică de-a mă numi cu mândriă fica lui Neagoe Vodă!

DOAMNA

Rădică-te, copila mea... Curățenia ta o scie cugetul meú, desmierdările mele.

TOȚI

Da! Da!

NEAGOE

Chiămați pre jupán Radu de la Afumați.

TOȚI

A!

SPATAREASA NUȚA

Ce o se facă?!

DOMNIȚA (la picioarele lui Neagoe)

Iertare pentru el, tată! Jupân Radu de la Afumați e mântuitorul ȃilelor mele. Mă jur, Măria ta, buzele lui n'au lăsat se ajungă la auzul meu nici o dată o singură vorbă nevrednică de fiica Domnului său.

MACARIE

O! da, Măria ta! .... Datoria, cinstea și vitejia, sunt hotarele faptelor Radului meu.

NEAGOE

Chiămați, vă ȃic, pre jupân Radu de la Afumați!

DOMNIȚA (aparte)

A! Dumneȃeule!

NEAGOE (Doamnei)

Ea 'l iubește, Doamnă, și nu mi-o spuneai?

DOAMNA

Măria ta!

NEAGOE

Anima omului ca cleștarul, boier! Dăcă se sparge, cine o mai drege? Dăcă Domnul țerei a aflat în fiul vostru sufleteșc, prea sfinte Părinte, vrednică, cinste, fire de boier adevărat... de ce oare ănimei Domniței se nu 'i fiă voiă a le afla și ea tot ast-fel?... Boeri, alegerea ănimei curate este tot-dea-una a cerului... Se fie tutulor cunoscut că iaă de ginere pre Radu de la Afumați..

TOȚI

O! să trăesc, Măria Ta!

DOAMNA

O! Măria Ta! cum scii se găsesc tot-dea-una calea ănime!

DOMNIȚA

Tată! Măria Ta! (și sărută mâna)

NEAGOE

E boier nou, dice-va limba de rău vorbitoare! Hei! Domnia este vechiă... Nu-î sunt de stricăciune sprijinitore tinere... Ş'apoi oare nu tot din opincă au eşit odineoară şi Basarabiî mei?

MACARIE

Bine-cuvântat fi, Dumneşule!.. Ah! Doamne, graiul Măriei Tële este semănat de florile şi miresmele bunătăţii sântului Nifon... Se trăesei Măria Ta!

CRAINICUL

Măria Ta, jupân Radu de la Afumaţi nu mai este la curte, nici în Têrgovişte .

DOMNIŢA

Ah! Dumneşule meu!

VIDRA (intrând)

Jupân Radu de la Afumaţi ....

TOŢI

Grăesce! grăesce!

DOMNIŢA

Vidro!

VIDRA

A încălecat, sunt acum vre o două césuri şi încărcat de amarăciune şi de gëndurî posomorite, a plecat. „Vidro, di-su-mi-a cu lacrimi pe faţă, rămas bun la toţi, rămas bun Domniţei.“

DOMNIŢA (plângend)

S'a dus?

MACARIE

O! suflet ales! o! fire înaltă!.. De cât se facă după plângerea ânimei, mai bine a ales se fugă spre a-şi împlini datoria.

Copila mea . . .

DOAMNA

NEAGOE

Acest t n r va duce departe mărirea casei domnesci, a țerei întregi . . . Nu ma  pl nge, copila mea, el de te iubescce nu p te se nu se întórcă c tre  nima ta . . . Noi, b tr ni , scim ac sta . . . nu e așia, D mn ? . . .

(Cortina cade)

ACTUL III

Scena reprezintă o sală mare din curțile domnesei din Târgoviște;
în părete o icônă a Maicei Domnului.

SILCA. — VIDRA. — MARIA. (Ele împletesc cunună de flori).

SILCA

De grabă, Vidro, flori peste tot, pênă nu ese nunta din
biserică; se punem răsuri, colea, la póla icónei; căci Domnița
le iubesc așa de mult . . .

VIDRA

Unde-î sémăna ei, Silco. Da, se dăm flori la icônă, căci
sub paza ei s'aú urzit nunta de astăzi. Ce mândră părechia,
Silco.

SILCA

Cine ar fi ȕis acum câte-va luni că voinicul de la sichă-
striă . . .

MARIA

Ba eú, Ȑeú, numai ce-l vȕduiú și ȕiseiú în mine: veȕi tu
fȕtă? ȕeranul ásta nu e ȕeran, se vede cât colo . . .

VIDRA

Uite, soro!.. dar cine, ca tine, Mario, ȕicea alt-fel și
maí alaltă-ierí? . . .

SILCA (la feréstră)

Uitați-vȕ, fetelor, ce maí de lume în curte. Se nu aí
unde se arunci un acú . . .

MARIA

Ce nuntă frumósă! . . . Vrednică de fecior de Domn . . .

VIDRA

Ha! ha! ha! ăi și de țăranul de la Turnu. Aă noroc și unii din prostime . . . Cine ăicea așia, Mario?..

SILCA

Ce păcat ar fi fost decă mitropolitul nu nemerea se găsească pre jupân Radu . . .

VIDRA

Ba ăeă, atunci nunta nu se făcea. Biata Domnița, în ce întristăciune picasă ânima ei!.. Pe de o parte nimeni nu scia de urmele mirelui el dorit, pe de alta, cumplită grijă ne coprinsese pre toți despre sănătatea Măriei Săle lui Vodă, în urma supărării ce încercase, când cu zarva stărnită de acel nemernic de Radu Paisie.

SILCA

Ci nu mai pomeni tocmai astăđi despre acea iasmă; bine că a perit de pe aci, negreșit că iadul l'a înghițit. (s'aude clopote, tobe și surle sunând).

VIDRA

Ascultați, fetelor! ese nunta din biserică... Uite, vornic-lul, jupân Preda... Lăgănul poleit al Măriei Săle purtat de patru telegari și într'ensul mirele cu mireșa. Dămne, cât sunt de drăgălași!

SILCA

Ci lasă priveliștea, Vidro, că nunta vine; se eșim cu florii în calea miresei. . . . .

MARIA

Apoi, veđi bine, că de aceea și suntem aci, nuntașe ale domniței . . . . .

VIDRA

Iată cununele și panerul de florii . . . . Tu, Mario, adă cupa de bun augur, ca să-ă așteptăm cu dănsa gata la pragul ușei.

SILCA

Pe când, tu Mario, vei drege într'însa cu de acest vin
profir, medelnicerii curței vor deșertă donițe pline și
cununate cu verdetă, sub picióarele cailor nuntașilor.

MARIA

Iată și florile și cupa de augur. Pot acum veni și Mă-
riele lor și Mirii...

VIDRA

Nunta, iată nunta!.. A și intrat în curte...
(Strigări afară: Se trăescă Măria Sa Vodă! Se trăescă
Dómna nună! Se trăescă mirii.)

SCENA II

Aceiași.—NEAGOE.—DOAMNA.—DOMNIȚA.—RADU DE LA
AFUMAȚI, cu tótă nunta.

VIDRA

(Lângă ușă, cu tava de aur și cupa. Maria pórtă nástrapa de aur și má-
rama. Silca aruncă flori în calea nuntașilor)

Este datină străbună,
E deprindere bătrână,
De-a eși cu cupa plină,
Cu betelă și sulfină,
Când în urma cununiei,
Pășesc pragul căsniciei
Mândru mire cu mirésă,
Porumbiță dalb'alésă.

Precum cupa este plină,
Viața vóstră mult senină,
Așa plină se tot fiă
De dulceți și veselă.

SILCA

Peste florî calcă, mirésă,
Dintre florî ești mai frumósă.

MARIA

Tot pe florî pășește, mire,
Aci-î raiu de fericire.

VIDRA

(Dând cupa lui Radu)

Frunză verde rozmarin!
Vino, mire, vin!
Ié cupa de vin,
Ce ție închin
Și sórbe din plin
Traiú dulce și lin,

(Către nuntași) Iar voi toți strigați: amin!..

TOȚI

Amin!..

SILCA

Dalbe florî de mândru crin!
Vin, mirésă vin!
Și pune pe sin
Zovonul de in,
S'alunge-orî ce chin,
Durerî orî suspin,
Iar voi toți strigați: amin!...

TOȚI

Amin!!...

(Badu ié cupa și închină tutulor, o pune la gură și apoi o dă lui Neagoe. Sărutându-i mâna. În timpul acesta Roxandra a luat mărâma, s'a închinat tutulor, a dus vélul la Dómna, care l-i pune pe cap; domnița i sárută mâna).

NEAGOE

(Inchinând) Noroc voué, copiii mei... Sănătate și voiă bună pof-

tîm tuturilor! Celuia ce este unsul lui Dumnezeu, s'e-î c'eră țera ca t'ote șopotele și jocurile cele de multe feluri, care se fac și vin pentru numele domnului dintr'alte țeri, se le lase jos, d'er se cade iarăș domnului țerei, în ziua de pace senină, se aibă tobe, vióre și surle, ca se veseléscă pre ceî ce-l iubesc... Veseliți-v'e, boeri măriți, din veselia animei mele; că bucuria părinților de fericirea copiilor lor, este scumpă lui Dumnezeu... Veseléscă-se țera de veselia domnului seú, că nu d'oră numai ginere luat-am, ci spadă t'aiósă țerei, ca s'o apere când brațul meú obosit nu va mai putea ține dréptă în sus domnésca spadă... Turnați copii, în cupa mea b'utura veseliei... Voiú se beaú ađi cu feți meí, cu voi, boerimăriți, cu întregul nostru popor; se beaú și se închin la creșterea, la sporirea, la nesecata fericire a moșiei românesce. Vinul bucuriei se ample cupele v'ostre, copiii meí, în t'ote țilele vieței, iar bucuria v'ost'ra se fiá aceea a domnilor bunți și milostivi, bucuria seracului, bucuria țerei.!

(Surle, tobe)

TOȚI

Trăéscă în fericire mirele și mirésa!

SILCA

Ce mândri sunt am'nduoí, privesce-í Vidro.

DOAMNA

Copii meí, dea-v'e cerul ca buzele v'ostre se nu atingă în viață decât cupa iubirilor și a bunătăților!

DOMNIȚA

(Luând flori din paner) Răsurí, vezdóge aurite! (Le aruncă dinaintea dómnei) Copilăria Roxandreí tele, mamă, în miđlocul florilor și c'ántărilor t'ele s'a petrecut; las'o că de acum înainte se le semene d'ensa în cale-ți, la țilele când bruma va începe s'argintéscă capul t'eu cel bine-cuv'entat... Nu e așa, Radule, că și ánima dumitéle grăesce prin gura mea?

RADU

O! da domniță, la picidrele Mărielor Séle, puiă cugetele, credința și sabia mea; la ale D-téle, Domniță, ânima mea plină da iubire...

DOMNIȚA

Domniță? De ce? Nu sunt d'acum 'nainte, eă, Roxanda și... tu... Radu?

NEAGOE

Di fără sfială, copila mea... Treptele cinstirilor ome-nesci, ânima drept iubitore de o potrivă le așterne... Fiă-vă traiul unit întru tôte, pentru ca viața vóstră se se petrécă pururea în acea cumpănă bine-cuvântată... Iată, primiți cu smereniă darul de nuntă, pe care cu învoirea Sântului mitropolit, o dinióră sihastrul de la Turnu, l-am adus și l-am aședat în casa vóstră...

DOMNIȚA

Icóna din cruce!.. Radule!.. Ah! Măria Ta! Bunul meă tată! cu ce mână blândă sciș se mângâi tôte ânimile!..

RADU

Icóna de la Sihăstriă? (Seóte din sân salba) Ea a urmărit pașii celui care de atâtea ori a scăldat-o cu lacrimi de ferbinte dorinți... Sântei nóstră apăratore, Roxando, dá-mi voiă se-î înapoiez astăđi un odor neprețuit, acea salbă pe care de la póla ei ai desprins'o pentru bietul țeran, și care a fost scutul fericirii mele! In ziua când viclenia de la sânul meă, o smulsese, am cređut că steua sórtei mele a și picat din cer; dară astăđi, în culmea fericirilor, ție icónă de minuni făcétore, ție blânda nóstră ocrotitore, ție îți încredințez și salba de nestimate și salba țilelor nóstre.

NEAGOE (Dómnei)

Ce guraliă e ânima voiósă! Hei! Despino... di tinerețe, di iubire, și ai țis tot ce e măi plăcut pe lume.

RADU

O! iértă, Măria Ta! Așa e că âniei i sburdă la ceas de fericire... Mîntea se întunecă și tace când ânima o stăpănesce... Ginerile cât p'aci se-și uite datoria (merge la stînga și aduce o tavă cu chei de aur). La darul Măriei Tële de nuntă, se cade se respundă și mirele cu dar de socri și de nunți. Iată, Măria Ta Dómne, ale tële dintru ale tële. E chipul mănăstirei, care va purta numele lui Neagoe Bassarab și al Dómnei Despinei din vécuri în vécuri viitoare. Aci sunt și cheile pe care Radu de la Afumați, vătaful clădirei, ales de Măria Ta, le-a primit de la cei de ce meșteri mari, ca se le aducă Mărielor Vóstre, ađi, când biserica e mândru înalțată din temelii pênă la creștet.

NEAGOE

Mărire ție, Dómne care cu milostivire mi-ai dat ȓile și putere ca se întemeez aci pe pămênt lăcașii noii al mântuirii!... Darul téeu, Radule, este scump âniei nóstre... și voiú cât de curând, îndată chiar, se mergem cu toții la Argeș se cercetăm sânta monastire.

DOMNA

O Doamne, când e pentru binele séu podóba țerei, căci nu ai cruțare de odihna Măriei Tële? O nouă osteneală 'ți va deșteptá suferințele.

NEAGOE

Suferințele trupului! ce sunt ele, Dómna, pe lêngă bunurile mîntei, care 'ți înalță sufletul pênă la Dumneđeu!... (s'aude sgomot afară) Dar ce este?...

CRAINICUL

Măria Ta! lumea s'a grămădit multă în curțile domneșci, și cere se intre aci în horă, ca se se închine Măriei Tële și mirilor. (Sgomot afară).

NEAGOE

Deschideți porțile mari! Lăsați poporul într'ale sële! Vai de curtea unde el nu pôte strebate; acolo, în loc de vorbă dréptă și fără ascunsurî, se aude numai șopta surdă a în-bunătorilor! Acolo unde nu are loc poporul, în curând nu-și găsesce loc nici Domnia. Deschideți, vă dic, ușile! Intrați copii! Intrați în casa Domnitorului ea și în casa vóstră . . .

RADU

Fericit e domnul, care năvala mulțimei o primesce în zile de sêrbătóre érá nu de pásurî și amărăciune! Fericit esci Măria Ta, care ei domnit așa, ca de năvala mulțimei se nu ai sfială séu frică . . .

BANUL PREDĂ

Că frica face urîciune, și urîciunea, de nu scîi a o alină când se cuvine, apoi cât de târdiu tot isbucnesce . . .

SCENA III

Aceiași, ómenî din popor, DICĂTORUE

DICĂTORUL (din ușă)

Nu toți, frașilor! Nu toți... Mare-î țera ce iubescce pre Vodă, cum mare e și ânima lui... Dar așaia 'mare nu pôte se fiă și casa domnescă ca pre toți se-î încapă... Nu cu toți, ómenî bunî... Se intre numai Dicătorii...

GLASURI

Dicătorii... Dicătorii!...

I-iul DICĂTOR (înaintea lui Vodă)

Noi suntem, Dómne, din cel popor,
 Carele 'n curte dá mereu zor;
 Dar n'a venit el cu vr'un gând réu,
 Că mult iubescce pre Domnul séu;
 Ci, după datinî, noi am venit
 De nuntă sântă c'am auđit,

Cu dicătorii se ne'ncinăm,
 La Miri urare se cuvântăm,
 Și dicătorul nostru se spună
 Cântarea dulce, mândră, străbună...

TOTI

Dicătorii!... Dicătorii!...

NEAGOE

Dicătorul! Haide, băete, și din cobuz vre o cântare de
 odinóori, și bunăoră cântecul lui Erculén din Mehedia,
 se vedă Domnița, fetele și voiniciii curței că și în vremea de
 demult, fetele frumoase găseu prin stânci viteji ca se le scape
 țilele.... Și, cu viers dulce și voios, ca se-mi întinerescă și
 mie sufletul, la auzul vechilor nóstre cântări din plaiurile
 Băsărăbesci ale Oltului... Și, băete, cu toții te ascultăm...
 (Se aședă pe scaun)

ȐICĂTORUL (cântă séu declamă balada)

Sus, la codru verde,
 Óre ce se vede,
 Sus pe malul Cernei
 La vadul Rușavei?
 Eșit-aú din țori
 Trei surori la flori;
 Sora cea mai mare
 Dreasă-n sărutare;
 Sora mijlociă
 Plină de trufiă;
 Ele tot alérgă,
 Flori ca să culérgă,
 Cunune se drérgă
 Și rid și tot cântă
 De codrul încântă.
 Dar sora mai mică
 Dalbă porumbică...

De le 'ntrece tóte
 Ca o stea în nópte,
 Lucéfér de điorí,
 Flóre pintre florí,
 E maí selbaţică ;
 De lume-i-e frică,
 De sóre c'o strică,
 De plóie c'o pică,
 De frig c'o înghiaţă
 Şi-i curmă din vieţă...
 Ea mare, s'a dus,
 Pe Cerna în sus,
 Şi cu viers curat
 Mi s'a tot rugat
 De malul surpat
 Să 'i gătescă pat,
 La umbra adâncă.
 Drept în mieđ de stâncă.
 Malul îndurat
 O a ascultat
 Şi s'a despícat
 De s'a furişat
 Sora cea maí mică,
 Cea mult selbăţică...

Dar cel Erculén,
 Căpitan Rómlén,
 În điorí se iveşce,
 Pe mal se opresce
 Şi Cerneí graesce :
 „Cerno limpeziă,
 „Stăi de-mí spune mie,
 „Despre trei surorí
 „Ce au plecat la florí.“

— „Sora cea mai mare
 „S'a dus către mare
 „Spre Dunăre 'n jos,
 „La un mal frumos.
 „Sora cea mezină
 „S'a dus în grădină,
 „Peste nouă munți,
 „In codrii cărunți.
 „Sora cea mai mică
 „Și mai selbățică
 „Stă colo, înst âncă,
 „La umbră adâncă“

Ercul Erculén,
 Mândru căpitan,
 Se răpede 'n sbor,
 La stânca cu dor:
 — „Ești, fătă, din petró,
 „Să te väd o dată!
 — „D'oi eși la sóre
 „Nu m'o sórbe óre?
 „D'oi eși la plóie
 „Përu mi se móie;
 „D'oi eși la vënt,
 „Trupu-mi e plăpënd!
 — „Se n'ai nici o frică,
 „Fătă selbățică,
 „Că te-oiu luá 'n brață
 „Și 'ți oi da eü viéță
 „Și te oi coperi,
 „Și mi te-oiu feri
 „De vënt și de sóre,
 „D'alor sărutare...
 — „Bădiță, Bădiță

„De-ți sunt drăguliță,
„Soția de vreî,
„De vreî se mă ieî?
„Mă scóte din stâncă,
„Din umbră adâncă,
„Și-ți es la lumină
„Cu ănima plină“

Ercul Erculén,
Mândru căpitan,
Lovesce în pétră
Cu pala lui lată
Și din ea d'o dată
Ese mândră fétă,
Albă și frumósă,
Dulce, răcorósă,
Cu pěr aurit,
Pe umeri leit...

Ercul Erculén,
Căpitan Rómlean,
O rădică 'n brață
Se prindă la viétă,
Ș'o stringe la piept,
Ș'o légănă 'ncet,
Pe flori, la răcóre,
Sub rađe de sóre,
Cuib de floricele,
De dulci viorele...

Iar în jurul lor,
Dănțuescú în cor,

Dalbe fețișóre,
Mândre, zimitóre,
Ca la sêrbátóre,
Ca la nuntă mare,
Nuntă de Domniă,
Cu noroc se fiă...

(Actul se termină cu balet)

(Cortina cade).

~~~~~

ACTUL IV

Scena se petrece în Stăreția monastirei de la Argeș.

SCENA I

EGUMENUL. — BANUL PREDA. — DOUI BOERI

EGUMENUL

Unde se unesc voia lui Dumnezeu cu a omului, tôte es spre binele lui...

BANUL

Grainul cuviosiei tèle, parinte starițe, e grainul altarului : aũ nu este voia țerei se nu mai fiã bãntuitã de rãsmertițe și dodãiele prin pierderea Domnului ei?...

I-IUL BOIER

A celui mai bun Domn ce a avut țera, dupã Mircea, dupã Radul cel Frumos...

EGUMENUL

Se fiã ore așa de greũ bolnav, Măria sa Vodã, mãrite Bane?

BANUL

Doctorul Genovez nu scie însuși ce se mai ȃicã... Acum pare cã se ȃ fiã spre bine, acum durerele-l întetese... Cugetul senin și ănima spre blãndețe pornitã se luptã în sinu-ĩ cu puterile slãbãnogite ale firei pãmântesci... Doctorul atãt scie a spune cã, acum, de cum-va vre o mãhniciune, ar veni fãrã veste se-ĩ turbure linistea sufletului, aceea va fi osãndã nestrãmutatã de mörte pentru Măria Sa... Vedĩ

dér în ce cumpănă ne aflăm. Sfatul înțelept, părinte Egumene, nu așteptă nenorocirea, ci o prevede... Se cade ca țera se fiă gata la tóte...

EGUMENUL

Bisericele țerei resună de rugi pentru însănătoșirea Măriei Séle... și ieri am făcut acatist la racla sântului Nifon... Se ne punem credința în D-deu, căci credința într'ensul nu este sécă...

I-IUL BOER

Credință la cer, părinte, și pază bună despre cei răi...

PANUL

Bine dicit, într'astfel se întăresce ânima spre moșia străbună!... Am dat însciințare boerilor de prin județele vecine, se ne întâlnim aci, la sânta monastire a Argeșelu. Nu e timp de perdut: de o parte bóla Măriei Séle, de alta amestecăturile boerilor din Buzeu și din Râmnic ne chiamă pre toți la sfatul țerei, la datoriă către ea.

EGUMENUL

Care potú fi, jupân Bane, nemulțămirele Buzoenilor și Râmnicenilor?

BANUL

Ei nu sciú ce fac, că sunt duși de căpăstru de unii și alții; când de Ștefănuță Vodă de la Moldova, când de Radu Paisie.

EGUMENUL

Radu Paisie? Se mai cuteze încă, după cele petrecute acum vre-o cincî luni la curtea domnescă?

PANUL

O! da, părinte! ânima lui aprinsă de pofta mării, nu o póte stinge decât mórtea... Fire deșteptă, cum este, minte ageră, voiă ne înfrănată, Radu Paisie nu póte tăcea, decât

cum tace şiroiul munţilor, pênă se sparg norii... Vêdut-aţi făcând rotocólele séle, în înălţime, uliul care şî a pus ochiul pe prada sa? Radu Paisie este ađi uliul în rotocóle... Măria Sa Vodă s'a îndurat a-l ertă de mórte şî de închisóre, dar Radu Paisie s'a făcut d'atunci nevêdut... Se bage bine de sémă Maria Sa Neagoe Vodă! se vegheđe ţera!

SCENA II

Acceiasî. — RADU PAISIE

RADU PAISIE (îmbrăcat ca călugăr)

Sânte părinte, (face mătaniă). Iertare decă am intrat aşia fără veste. Dér a sosit olac de la cetate: dice că peste o clipă va sosi Măria Sa Vodă, va sosi curtea, spre închinăciune şî cercetarea sântei monastiri.

TOŢI

Vodă! curtea?

EGUMENUL

Dér atunci... bóla Măriei Séle?...

BANUL

Bóla este mai puţin puternică asupra trupului, decât puternică e mintea, decât nebiruită este voia Măriei Séle! Iată trei luni, de la nunta Domniţei, el se luptă cu durerile înţepite ale trupului, şî cu tóte acestea cine a putut împedica pre Măria Sa, cât se simte ceva mai bine, cine l-a putut opri d'a îngriji însuşi de trebile ţerei?

RADU PAISIE

Đice că vine să se închine la monastire, la móştele sântului Nifon.

I-IUL BOER (în parte)

Ciudat! monachul acesta pare că s'ar asemăná...

EGUMENUL (la uşa din drépta)

Ascultaţi, părinţilor...

SCENA III

Același. — DOI CALUGARI

BANUL

Vine Măria Sa! din acésta o se se alégă negreșit ceva.
Așia e voia lui D-đeū! Tera întregă va fi aci...

EGUMENUL (Călugărului I)

Mă auđiți! Cucernicia ta veī avea grijă se se tragă tóte
clopotele și se se bată tochița cea mică de fer, cea de polieleū.
(Către călugărul I) Părinte Atanasie, la strana dréptă se cante
cobuzarul Nălțețu. A! Dați anagnoștilor marama albe la
troițe (la al doilea călugăr) Părinte Teodosie, se nu uiți că tre-
bue se se slobóză fuștele de la metereze la sosirea Măriei
Séle... (lui Radu Paisie) Sânția ta, părinte Paisie...

I-IUL BOER (in parte)

Paisie?.. Ciudat!

BANUL (Egumenului)

Acest călugăr de unde este?..

EGUMENUL

E noul nostru eclisiarc. Dér de ce?... A! Înțeleg asemă-
narea lui cu jupân Radu Paisie...

RADU PAISIE (Cu umilință)

Din némul lui Radu e și smeritul monah Paisie... Un
nenorocit lepădat de la sinul măririlor și al primejdiilor...

EGUMENUL

Sânția ta părinte veī așterne la racla Sfântului Nifon ve-
lințele domnești cele cusute de Măria Sa Doamna; sunt colo
în sicriū. — Se mergem boeri, jupân mărite bane, înainte
Măriei Séle. Bine cuvântat fiă D-đeū care bolnavului trimite
sănătate și âniei Domnului insuflare d'a cerceta noul altar
înălțat creștinătăței! — Poftiți boeri... (es)

I-IUL BOER (către banul)

Totuși, ciudată asemănare! (es)

SCENA IV

RADU PAISIE

Vine Vodă! A! Ceva-mă spune că ȃia rēsbunārei mele s'apropie! Ruda lui Radu Paisie sub acēstā rasă care mîne poimîne va cădea spre a fi înlocuită cu hlamida domnească! Cine a ȃis că ochiul e graiul ānimei? Ei m'au privit, au îndreptat ochii lor în ai mei și în privirea boerului Radu Paisie n'au întâlnit de cât căutătura stinsă a unui biet monah din nēmul lui Radu! Ha! ha! ha! Ce vor ȃice tot ei peste o lună... mîne pōte!.. când călugărul umilit va înapoia Boerului Paisie, Voivodului Radu călugărul, graiul de tunet, care sdrobescce cu fulgerile rēsbunārei?.. Oare în peptul acesta află loc numai atāta simț, numai atāta ură, setea de resbunare?.. O! nu! nu! Rēsbunarea lui Radu nu pōte fi alta de cât domnia țerei! O! o voiū avea, orī nu voiū mai fi cu ȃile!.. Ce? In acēstă țēră nu va mai fi loc de cât pentru Basarabi? Scaunul domnesc fi-va mereū al lor?.. Veți afla în curēnd că sub rasă și comanac nu s'a vestejit nēmul domnesc al lui Paisie... Că preste tōte județele țerei el a stiut se sēmāne rod de nouă sporire... (S'aud clopote) Clopotele... Vine Măria Sa Neagoe Vodă Basarab! Tot așia vor sbura în vēnturi și pentru Măria Sa *Radu Vodă Paisie*... El e bolnav... nu destul, pōte, ca se mōră îndată, dēr de ajuns ca se grăbesc isbucnirea rēscōlei... Pe când Neagoe cu ai sēi vor fi aci în mătāni și veghierī, la Tērgoviște, părinte Paisie!... acolo veți găsi gata pre credincioșii, care te vor primi cu steag nou, cu tobe și cu surle; cari, cu lacrimi pregătite te vor înduplecā se desbracī smerita rasă. Și ore poporul vede-va el fățāria într'acea oglindă a umilinței? Poporul!.. El aȃi iubescce pre Neagoe. A! dragostea poporului! adoua ȃi dupē

căderea lui Neagoe, tot acel popor care adîi îngenuche la icoane, cerând, însănătoșirea lui, va veni, ameiit de veselie și de urări, la Domnia ténéră... Mulțimea e nestatornică ca și nisipul pustiilor, ca și valurile mărilor. (Clopotele) Auđi? ei se apropiă. (la feréstră) Incoace, încoace, mai de grabă! Voiu se privesc în facia lui Neagoe amurgul vieței séle. Ah! ce dulce bețiă a sufletului, când se adapă cu privirea celor pre care-ı urésci, répuși în pulbere! (Clopote și puscı) Tunați și răsunați! Voi vestiți lunei diminéța unei noui Domni! Aide acum, părinte Paisie, umilit, cu mânele la pept, ori cu cădelnița în mână, mergi de întépină pre Neagoe, cãntând: pret ine te lăudăm Dómne. (Cãndu-le) Velințele de aur, sub piciórele lui... Mâne ale mele vor cãlcá cu nesațiú mătasea lor móle... Pășésece, Neagoe! Boerii țerei și aú ánimile spre tine; toți te înconjóră, ți-ajută, te sprijină... Vino!.. vino, stăpân al țerei, redă-mă-te pe brațul odraslei de țeran cu care ți-ai curcıt némul; vino, ado cu tine și pre moștenitorul scaunului domnesc, pre Teodosie Voivod, un prune de șépte ani! — Moscenitorul scaunului domnesc?! Urma va alege... Dér alaiul bisericesc a eșit din monastire... La ascultare, smerite părinte Paisie!.. (ese)

SCENA V

(Scena represintă curtea monastirei de la Argeșiu, fața bisericeı; procesiunea intră cu preoții cãntand, clopote, puscı).

EGUMENUL. — NEAGOE. — CALUGARI. — DOAMNA. —
DOMNIȚA. — RADU DE LA AFUMAȚI. — BANUL PĂRVU. —
PREDA. — BOIERI. — TEODOSIU, PE URMA RADU PAISIE,
MAI LA O PARTE

RADU DE LA AFUMAȚI

Da, sánte părinte, Măria Sa Doamna se rógă de liniște; Vodă a plecat mai mult bolnav de bóla de care suferé de atáta timp, și drumul, ostenele... Căt mai puțin sgomot!... se înceteze, rogu-ve, clopote și puscı.

EGUMENUL

Am și orînduit precum cereți, Măria Ta!

R. PAISIE

Măria Ta? lui?.. Ci stăpânește ți răbdarea, inimă turbată,
(și bate peptul).

VIDRA

Alergați! alergați, jupân Radule...

TOȚI

Ce este? ce este?...

VIDRA

Măriei Séle e rău, foarte rău... N'a voit se urce în leagăn la mănăstire, ci pe jos, spre lauda lui Dumneșeu, și osteneala...

I-IUL BOIER

Dar iată că alaiul sosese; Măria Sa a învins suferințele.

TOȚI

Măria Sa!.. (Neagoe vine reșemat de banul Pêrvu, și de Dómna; Domnița, boerii l-înconjur).

BANUL

Măria Ta... (călugărilor) O laviță, un scann..! mai de grabă!
(a parte) A! sermană țără, ce zile te mai așteptă ore?

DOAMNA

Măria Ta!...

DOMNIȚA

Tată, cum te simți?...

NEAGOE

Despino!.. fica mea!... Lăsați-mă! lăsați-mă acum, fețiți
mei; puterile nu-mi lipsese... Lăsați-mă se priveșe eu ochi
nesățioși locașul lui Dumneșeu! Ce mândră e mănăstirea
noastră, Despino, Radule, Roxando!... Nu te mai îngriji

Bane Pêrvule! Eă care am găsit sub bine-cuvântările lui Dumneđeu, puteri ca să-i rădic altar măreț și minunat, eă nu pot se fiu slab și sdrobot înaintea lui! Avea dreptate doctorul genovez, Dómnă: mă simț acum bine, bine ca nică o dată. A! meșterul Manole s'a ținut de cuvânt: biserica clădită de densusul e cum nu mai e alta!... Ea se 'nalță la cer ca aripele sufletului, ca fumul miremelor... Vis de aur al vieței mele! étă, te ved acum în fință, și sufletul meă adânc multămitor, ție Dómnă se avântă lin către ceruri, precum se rădică păreții și stîlpî și turlle templului semă-nate cu aur, cu flori și cu lumină. Acum,-ah! iértă stăpâno mândriei mele! — pot și eă dice, ca dreptul din scriptură: Ié-me, Dómnă, la tine, căci dorul vieței mele lumescă lă ved îndeplinit!...

DOAMNA (Banului)

De frică mî-a înghiătat graul pe buze, jupăn Pêrvule; Dumneđeul meă!.. cată pe fața Măriei Séle, ce schimbare! Ostenéla, bucuria i-aă deșteptat negreșit răul, și pare a și nesocoti suferințele...

BANUL

Dómnă! încredere în Cel de sus!...

NEAGOE

În jurul meă, voi toți cari mă iubiți! Bane Pêrvule, Predo, Radule fétul meă, și tu sermanul meă Teodosie, vin colea aprópe de ánima mea; ești mic, drăguțule, dar mare e Dumneđeu, mare e altarul într'a cui pază te lasă părintele teă (și sárută). Vă e grijă de mine?... Mórtea! ah, ce dulce este ea, Despino, sub bine-cuvântările alor tei! Ce póte dori sufletul omului și nu mî-ați dat voi, copilașii mei! ce a cerut de la ceruri Domnul țerei și cerul îndurător nu i-a dat cu prisosință? O țără ca o grădină, ogoare cu brasde, isvor ne secat de avuțiă pentru sáteanul român, și flori, flori pentru tine, Dómnă... pentru voi fetelor, flori câtă iarbă verde în

plaiurî și în câmpii, florî la nunți, florî la nașteri și florî pentru siciele celor ce ați iubit... Nu plângeți, nu vă fiă silă, dragii mei, de a mea mörte... eu mă voiü duce fericit din naintea celui Vecinic. Rödele păcii ce m'a învrednicit Dumneđeü a le da poporulü meu, vor aduce bine-cuvëntare asupra mormëntului meu... Pacea țerei, Bane Pêrvule, în grija sfatului vostru, căci fără dënşa nu este bine, nici avuția, nici fericire...

BANUL

Măria Ta! Dumneđeü va înđili încă pe mulți anî pre Neagoe Vodă... dar étă, în fața altarului minunat al cuvioșiei Mărilor-Vöstre, Pêrvul Basarab, Banul Craiovei jură, — și cu dënsul peste o clipă vor jura boerii țerei, alergând la chiamarea mea — Eată „jurăm“ că némul Măriei Tële nu va des cindede pe treptele scaunului ce l'aü strălucit faptele frumöse, cuvioșia și milostivirea Măriei Tële.

NEAGOE

Dulce e de a ascultă graiul unei änimî drept credincioșe!...

DOAMNA

Măria Ta!... cruță-te... oboseala...

NEAGOE

Ce đici Dömnă!... Se cruță candela când e plină de untdelemnul veghierilor... dér când ea se stinge, cine o va opri de a da flacărea mai viuă, pentru că e flacărea sfirșitului? Iubita mea Despină, nu lasă Neagoe bătrânelor tële scule și comorî; câte ne-a trämis cerul, ale mele și ale tële, sunt töte în acest locaș sântit, ce silințele tële și ale mele aü rădicat lui Dumneđeü, cu umilință și cu dragoste ferbinte!... Dér comorî și scule veî afla M. Ta în änima celor ce am iubit în viața mea... Cine sunt aceia? Intrébă pre sătean și pre boeri: ei toți șciü că Négoe al lor a fost mai mare pentru că le era lor mai mic; sărac, pentru că avuția lor a

spori-o... Bine-cuvântat fiă Dumneđeu, care despărțirea de
aî mei și de țera mea, o a poruncit la pórta altarului sêu...
A! Boerî și sântiți părinți, ce puterî găsește bolnavul în cu-
getul liniștit, în conșciința datoriei împlinite!...

BANUL

Faptele bune, Măria ta, repaos dulce sufletului!...

NEAGOE

Nu plângeți, vă spuî, copiii mei. Nicî o dată de când pe-
riciunea și-a ales lăcaș în această fărâamă de țerină ce maî
stă înainte-vă, nicî o dată maî plăcută alinare a durerilor
nu am simțit ca astă-îi.

BANUL

Dumneđeu întăresce locașul sufletului teî, Mărite Dómne,
ca se faci așa ca despărțirea ta de țeră, când el o va porunci,
se nu fiă despărțirea țerei de dreptate, de bine, de milosti-
vire.

NEAGOE

Pricep, Bane Pêrvule! mintea pare că se ascute cu cât maî
mult se deslipese de trup, ca iuțela glonțului afară din puș-
că... Înțeleg, dér un copil abia de șapte anî ce pôte el, sêr-
manul, în vârtejul ce ne amerință? Neagoe nu și-ar fi iubit țera
dêcă n'ar fi vêđut lipsa după el al unui braț matur, al unei
săbiî încercate. Bane al Craiovei, tu carele cu brațul teî aî
sprijinit mâna mea pe treptele lunecóse ale scaunului Dom-
nesc, dêcă cumva Neagoe mort, greul toiag al Domnieî seva
clăti în slabele mâni ale pruncului meî, atunci cu mintea
limpede și cu voia bună la animă, vă spuî: Iată Domnul țe-
rei!.. (arêta pre Radu dela Afumați).

RADU DE LA AFUMAȚI

Dómne, Măria ta! nu mie se cade.

BANUL

Vorba Mărieî tèle ca în tot d'auna e sfat de lumină..

Alegerea Măriei tēle dinaintea altarului, va fi pentru noi alegerea lui Dumnezeu... Boerī, sē jurām....

RADU PAISIE

Țeranul de la sihăstrie Domn al țerei?... (Mișcare)

TOȚI

Ce este? Ce Țice?

NEAGOE

E glas de cucuva pe cheotōrea casei mortului; acel strigăt cobitor e al lui Radu Paisie...

RADU PAISIE (înaintând cu trufă)

Da, Neagoe, Radu Paisie! După ce ai batjocorit Boerimea, batjocori-vei acuma și țera?

DOAMNA

Ce lovire de mōrte pentru Neagoe!

NEAGOE

A! peptul mē înecă.

DOMNIȚA

Ajutor! ajutor!... Dōmne! tată! Măria ta!..

RADU PAISIE (s'a tras spre stānga)

Mōre! O! e giulgiul morței pe facia lui... La Tērgoviște! Domniă nouă!...

NEAGOE

Ah! acel suflet negru a curmat iute firul... Aci, copii mei... în jurul neū, Despino, Roxando, Radule...

RADU DE LA AFUMAȚI (aducând pre Teodosie și puindu-l la picioarele lui Neagoe)

Bine-cuvintēză, Măria ta, pre Domnul țerei, pre Teodosie Basarab Voivod... E prunc, Măria ta, dar étă acolo, (arétă pre banul și alți Boieri) mintea matură, și étă aci spadă și ānimă credincioșe spre aperarea lui...

NEAGOE

O! copiii mei! Radule, ănimă dréptă și credincioasă! Luț Teodosie, copiluluț meu, voi toți prietenii ai domniei ce apune, fiți cu ănimă bună către dănsul, către ai mei... (lui Teodosie)

Iar tu, sermane copile, decă mila cerescă te va dărui cu ăile și cu mărire, fiț Domn bun, Domn drept și milostiv.. Cată purure și te silește, precum au făcut toți Domnii cei mari ai țerei, ca fericind poporul, se porți hotarul moșiei năstre părinteșei, tocmăi pêne acolo, unde încetéză și graiul Românesc; iar decă o așa falnică dorință va covârși puterile vremei, cel puțin Domnia se apere de știrbire moștenirea străbună, măcar cât a plăcut lui Dumneșei a o încredință mânilor năstre... O! fiul meu! copiii mei, țeră dulce a Românilor! vė las în paza Domnului... (Măre cu ochii la templu; toți sunt ingenuchiați în jur).

DOAMNA } Ah!..
DOMNIȚA }

RADU DE LA AFUMAȚI (Dămnei)

Dămnă, lacrimile Măriei Tėle aci; (arėtă pre Neagoe) ănima la Tėrgoviște!.. (arėtă pre Teodosie)

(Cortina cade)

NOTE

Pag. 1.

Vornicul Bucioc. Acéastă piesă este inedită pênă acum. De și o primă edițiune de lues a fost pusă sub tipar, încă de mai mulți anî, de către „Tipografia Curței“, ea a rămas neterminată.

Pe lângă tóte extractele aduse din unele jurnale despre „Bucioc“ vom păstră istoriei artei dramatice și versurile de mai la vale, împărțite în sala teatrului, la una din primele reprezentațiuni ale piesei și adresate D-lui Stef. Velescu, pentru modul admirabil cum a creat rolul lui Bucioc.

LUI STEFAN VELESCU

pentru modul admirabil

CUM A CREAT PRE VORNICUL BUCIOC

Soț iubit, duios părinte,
Al tĂu suflet a scĂldat
In simțirî tĂinice, sfinte,
Sufletul nostru 'ntristat.

RomĂn, vornic prea putinte,
Datoriei devotat,
Ai pus în noi dor ferbinte:
După Bucioc am oftat.

O d'ar mai fi ca el érá,
Vornicî în acéstă țeră,
Ce pentru ea sciú muri!

O d'am aflá mulți ca tine,
Artistî, carî așia de bine
Se ni-î scie aminti!

Se consignăm aci și o mică anecdotă de la a 2-a reprezentațiune a lui Bucioc. Era sala plină de cea mai alésă lume și în loja Domnescă Măria Sa Domnitorul și cu óspele său Măria Sea Miloși Obrenovicî al Serbiei. Se jucase atunci actul I-iú, când iată că suflătorul se îmbolnăvesce. Al 2-lea suflător consultă manuscriptul piesei și aflându-l cu totul greu de urmărit din cauza numeróselor tăieturi, адаose și corecțiuni făcute pêne la ultima repetițiune generală, declară că nu póte sufla .. Mare emoțiune între culise!.. Atunci autorul piesei silit fu se facă și funcțiuni *sufătoruluș*. Din gaura acestuia eși autorele, căutat de adiotantele Domnesc, spre a merge în loja Domnescă, unde primi, de la ambii Domnitori, încuragiátore și nemeritate laude.

Pag. 151. **Dreptatea domnescă.** Chiar în afișul primei reprezentațiuni a acestei piese era dis că este după *Lope de Vega*; cu tóte acestea o critică, a eăruia dușmăniă nici astăđi, dupe *șése ani*, nu mi-o esplic, a scris și tipărit că *plagiasem* nu sciú ce roman numit „*Roco del Piso!*..“ Alt critic pasionat, reposatul Lăzărescu, uitând de a citi *afișul* reprezentațiunei, denunța egalmente lunei ca „*Dreptatea domnescă*“ era vr'o imi-

tațiune după „vre una din cele 2,000 de piese ale lui *Lope de Vega*!!..“

Și cu toate acestea, fiă-mi permis, acum că poți voiți întâlni vre un critic mai drept, se declară că nici chiar planul piesei nu este identic cu acela al piesei spaniole „*El mejor Alcad*“, ne cum scenariul și caracterele. A imită ast-fel, la francesi ca și la germani, se poate proba că nu a fost a plagia...

Succesul „Dreptăței domnesci“ a fost strelucit. El e datorat în cea mai mare parte modului cum artiștii au interpretat rolurile lor. D-nii Pascaly, Dragulici, C. Dimitriadi, au fost foarte bine, der neuitate vor rămâne din mintea publicului Bucureșean creațiunea lui *Dodăilă Porcarul*, de neimitatul nostru artist C. Bălănescu și cea atât de poetică a Mariorei, a mult regretatei Matilda Pascaly. Aducem aci un sincer omagiu D-lui C. Bălănescu și tuturor artiștilor cari au dat viață piesei și lăsăm o caldă lacrimă de regret pe pétra prea curând uitată a sermaneii Matilda Pascaly, artistă nici pînă astăzi înlocuită pe scena română.

Pag. 235. **Banul Mărăcine.** Cine nu-și amintese do-liul adevărat al Românilor la vestea învingerei de la Sedan și apoi aceea a pierderii *Alsaciei* și a Lotaringiei?

Se organizase în Paris asociațiunea pentru ajutorarea Alsacienilor, cari emigrară din patria înstreinată. Această asociațiune ceré fonduri, subscripțiuni. M'am otărit se fac și eu ceva pentru această asociațiune și în mai puțin de trei zile scriseii „*Banul Mărăcine*“. Vr'o dece-cinspre-

dece zile după aceea neobositul director al teatrului național, din acel timp, D. M. Pascaly, dădea piesa, în stagiunea anului 1872. Ceea ce pot spune este, că cu toate numeroasele defecte ale acestei *improvisațiuni*, ea avu un succes necunoscut pînă atunci la teatrul național. Actorii, autorele fură chiămați în scenă de decî de ori și la nemărate reprezentațiuni. Biletele se vindeaă cu câte o săptămână înainte. În sêra reprezentațiunei vedeai în piața teatrului staționând birjele de Heresca, cu care veniaă de departe cetățenî de asistaî la „*Banul Mărăcine*“: se desfundersă mahalalele! De atunci succesul *popular* în lipsa celui literar, nu se desminți. Când direcțiunea n'avea parale cu ce se plătescă trupa, iute o reprezentațiune-două din *Banul Mărăcine*! A doua reprezentațiune a acestei piese fu dată în beneficiul Alsacienilor și peste 1500 francî fură trămîși de autore, prin D. consul al Franciei, D-luî Marquis d'Haussonville, președintele comitetuluî Alsacian, ca mică manifestare de marea iubire a Romaniei pentru Francia.

Banul Mărăcine a produs pôte mai mult de 50,000 de francî teatruluî naționale, eară autoreluî obicînuitele injurături ale *Zoililor* literaturei române.

Eaca ce aflăm despre acéstă piesă, la pagina 275 din o frumósă carte intitulată „De Paris à l'île des serpents“) de Cyrille **.

„Le célèbre pote français Ronsard, si injustement traité par Boileau, était d'origine vala

---

* Paris 1876. ** D'Avril.

que. Il nous l'apprend lui même dans des vers charmants :

Or, quant à mon ancêtre, il a tiré sa race
 D'où le glacé Danube est voisin de la Thrace.
 Plus bas que la Hongrie, en une froide part,
 Est un seigneur nommé le marquis de Ronsard,
 Riche d'or et de gens, de villes et de terres.
 Un de ses fils puînés, ardent de voir la guerre,
 Un camp d'autres puînés assembla hasardeux
 Et, quittant son pays, fait capitaine d'eux,
 Traversa la Hongrie et la basse Allemagne,
 Traversa la Bourgogne et la grasse Champagne,
 Et, hardi, vint servir Philippe de Valois,
 Qui, pour lors, avait guerre encontre les Anglois.
 Il s'employa si bien au service de France
 Que le roi lui donna des biens à suffisance
 Sur les rives du Loir. Puis, du tout oubliant
 Frères, père et pays, François se mariant,
 Engendra les aïeux dont est sorti le père
 Par qui premier j'ai vu cette belle lumière.

„Une sorte de prédilection sentimentale et fort délicate ramène les Roumains à cette légende, qui leur est évidemment chère. Ronsard a été le sujet d'un drame représenté en 1872 dans la patrie du héros légendaire qui appartient en commun à la France et à la Roumanie. „La pièce de M. Urechia, écrivait alors le *Journal de Bucarest*, est pleine de ces élans de cœur inspirés par les sentiments les plus élevés. Ces passages sont ceux qui ont été le plus chaleureusement applaudis. Chaque allusion à la grandeur de la France et à l'amour de la Rou-

manie pour ce pays, a été accueillie par des braves enthousiastes.“

Une souscription ayant été ouverte à Bucarest en faveur des Alsaciens-Lorrains, M. Urechia a voulu qu'une représentation de sa pièce fût donnée au bénéfice de nos immigrants. Le succès a été encore plus grand que le premier jour. *Impossible de rendre par des paroles l'émotion et l'élan des spectateurs. Le sentiment était aussi vif chez les gens du peuple que dans les hautes classes.*“

Pagina 335 **Curtea lui Négoe Vodă.** La finele lunei Noiembrie, anul 1875, mă întorcem din Iași la Bucuresci.

La Bacău seî Adjud schimb vagonul pentru un pat în *Sleeping-Car*. Era deja noapte și nu mai afu disponibil decât unul la catul al doile-lea. Me cațar sus și cerc a dormi, când, de desubtul meu aud o șopotire a unui glas cunoscut și simpatie.

— O! Labo!.. (— este numele escelintelui pictor al teatrului național—) o Labo, Labo!... dicit șopta vecinului meu, din catul de jos, — ce voi face eu cu frumosul tei decor?

Cum Labo mi era cunoscut, șopta devenia interesantă. Ș'apoi mai era cestiune și de un *decor*... Când areți calului traista de grăunțe bagă capul în ea: se vorbea de teatru, de decoruri — băgați de sémă că nu dicit *decorații* — și deci bag capul pe sub patul meu...

— Dumnéta esci?

— Eū sunt...

Tabloū!

Am plătit degéba patul inglezului, căci cea mai mare parte din nópte am lungit gâtul și am ciuit urechile, ca auditorii lui Enei, spre a ascultă plina de atragere conversațiune a amicului meu.

— Dér ce-ai pățit, Domnule Odobescu, de nu viseși decât *decoruri*?

— Teatrul este aprópe gata; restaurațiunea va fi curând terminată și am pus pre Labo se facă mai multe decoruri naționale. Mi-a făcut o *Curte de Argeș* foarte frumósă...

— Cunosecui un român, la Paris, care s'a dus se cumpere cărți la librăria și a cerut, nu cutare autore, nu cutare edițiune, ci, *cărți de măsura acésta și de cealaltă*, după înălțimea polițelor unui frumos dulap de stejar ce cumpărase...

— Cu deosebire ca eă nu cer piesa pentru decorul meu la librăria ci o *comandez* fabricantului...

— Cum, deă, voiesci o piesă pentru exhibitiunea decorurilor noué?

— O voiú și o voiú de la D-ta și o voiú peste o săptămână.

— Dar e cu neputintă... O septemână!

— **Neputința**? In câte zile s'a făcut lumea?

Intelegé bine lectorul că comparațiunea venind de la Odobescu era de natură a mă maguli pêne a-mi scóte din gură o imprudentă și neucetată promisiune că voiú cercă...

Ajuns la Bucuresci mi-am pus o di întregă capul la tortură și condus de firul Ariadnei, decorurile cele noué ale amicului Labo,—am insghebat un act...

— Bun, dă-lu încóce, mi ȑisă D. Odobescu.

Al 2-lea, al 3-lea și al 4-lea se succedară . . .

Negreșit, care de care mai fără șir și mai fără mied . . . Noroc că sunt cel mai mare cacograf, mai cacograf decât chiar D. Odobescu. Acésta mî-a servit la ce-va, căci cum nime din teatru nu putea a mă descifrá, avuséiú onórea se fiú copiat de însuși directorul teatrului, de învățatul meu amic D. Odobescu, că cel mai puțin cacograf. Apoi un om inteligent nu scie copią . . . D. Odobescu copią, taind ici o vorbă și adăogând cole o însemnată colóre du pe paleta lui de mes-ter zugrav național, așa că pot ȑice că *Curtea lui Neagoe*, mai că a devenit operă eșită din co-laborare.

Partea cé bună s'o pue lectorul pre séma D-lui Odobescu;

Ear partea „Vifleimului“ — cum ȑicéú de pie-să căi-va coconași după reprezentare, — se mi-o lasă pe séma mea. Eu sunt recunoscător D-lui Odobescu pentru că mi-a dat ocașiune de a lucră sub direcțiunea D-séle, fiă și la un „vifleim“ ro-mânesc . . .

Ca lucrare făcută răpede am cutezarea d'a sus-ține că nu este ceea ce mai răú s'a produs pentru teatru național. De sigur că intriga piesei lasă u-nora de dorit prin simplitatea ei, dér scăderea nu o plătesce cu alte calități?

Va decide lectorele.

Eacă ce scrisă despre reprezentațiunea „*Curtea lui Neagoe Vodă*“ jurnalul „*Trompeta Carpa-ților*“ :

„Ce putem ȑice astăđi despre teatru cel mare este, că reparațiunea s'a sėvėřit, luminarea cu

gaz este perfectă și lustrul din mijloc cu trei sute lumini este splendid.

S'a inaugurat cu o piesă nouă trasă din istoria țerei de D. Urechii: „Curtea lui Neagos Basarab“, în care este multă acțiune, mult sentiment patriotic, și decă ar fi fost pe scenă mai puțină biserică, ar fi fost cu mult mai bine.“

Autorele ar fi dorit se vorbim de biserica Curței de Argeș, și se nu pomenim de *biserică!*...

Regretatul profesore Ul. de Marsillac aprecia precum mai jos, această piesă, în „*jurnal de Bucarest*“ No. 556, de la 13 Ianuarie 1876 (stil nou).

„L'inauguration de la salle s'est faite avec un peu moins de solennité que l'on ne l'avait espéré. Une indisposition de S. A. le Prince Régnant n'a pas permis à Leurs Altesses d'assister à la soirée d'inauguration. En outre, ce jour là on célébrait la fête de Noël et beaucoup de personnes n'ont pas voulu quitter le foyer où la famille était réunie. Ajoutez aussi que, pendant toute la journée, la neige avait tombé abondamment et que bien des rues étaient impraticables.

Malgré tout, la salle était presque pleine. Sauf de très rares exceptions, tout le monde était en habit de soirée. Vous connaissez le luxe des dames roumaines; il est inutile de vous dire qu'elles n'avaient rien à envier au cadre éblouissant préparé à leur beauté.

Pour pièce d'inauguration, il avait fallu choisir un sujet national, qui, tout en rappelant quelque grand fait historique, permit de montrer aux regards quelques-uns des monuments de la Roumanie et les pittoresques costumes, ainsi que les usages du temps jadis.

Ce soin difficile avait été confié à M. B. A. Urechii, professeur à la faculté des lettres de Bucarest, auteur de plu-

sieurs ouvrages dramatiques fort estimés. M-r. Urechîă a emprunté son sujet à la vie de Neagoé Voda, lequel régna en Valachie de 1518 à 1521, et voici comment il l'a traité.

Un pieux ermite, Macarius, a recueilli après la bataille de Gherghitza, un enfant nommé Radou, dont le père, *calarasch* du village d'Afumatzi, a été tué pendant le combat. Macarius a élevé son enfant adoptif dans l'ermitage de Tournou, situé en face de Cozia. Il lui a donné toute l'instruction qu'il a pu et il espère le voir arriver dans le monde à une grande position.

Au lever du rideau, le théâtre représente la forêt de Cozia, une de ces forêts vastes et touffues qui faisaient l'ornement et la richesse de la vieille Roumanie, et qui menacent, hélas! de disparaître. On voit descendre de la montagne voisine le vieux Macarius, blanchi et courbé sous le poids des années, s'appuyant sur le bras du jeune Radou. Tous deux viennent s'asseoir au pied d'une croix, placée à un carrefour de la forêt, suivant la coutume de ces âges de foi. Macarius raconte alors à Radou les horreurs du dernier règne et il exalte le règne du prince actuel Neagoé, homme juste, instruit, généreux et pieux. A ces récits, le jeune homme sent l'ambition lui venir au cœur; il voudrait, lui aussi, faire quelque chose de grand pour son pays... En ce moment, la forêt retentit de joyeuses fanfares. C'est la chasse princière qui passe. L'ermite se retire.

La fille de Neagoé, qui a suivi la chasse, arrive avec ses compagnes, et, apercevant la croix, elle y vient faire sa prière et y attache, comme offrande, le collier d'or qu'elle portait. Les jeunes filles qui l'accompagnent cueillent des fleurs. La princesse voit une églantine qui a poussé sur le bord d'un rocher; elle veut la cueillir, mais son pied glisse et elle tombe dans l'abîme. Aux cris des jeunes filles, Radou s'élançe au secours de la princesse. Les boyards de la cour, attirés par ces mêmes cris, sont venus aussi. L'un

d'eux, Radou Paisié, est le fiancé de la princesse Roxandra; il regarde l'abîme et recule effrayé.

Cependant Radou a sauvé la princesse et il la remet aux mains de son père, Neagoé, qui est arrivé sur ces entrefaites et qui, pénétré de reconnaissance pour l'homme qui a sauvé son enfant et qu'il sait d'ailleurs être le fils d'un brave soldat, l'élève au rang de boyard, en lui disant : Désormais tu t'appelleras Radou d'Afumatzi.

Au second acte, nous sommes dans la salle du trône du palais de Tirgovesti, qui était alors la capitale de la Valachie. Le fiancé de Roxandra, Radou Paisié, est furieux de l'honneur que le prince a fait au jeune homme de la montagne en l'élevant au rang de boyard; il est furieux surtout en songeant que Radou d'Afumatzi pourrait bien lui enlever sa fiancée. Il fait part de sa colère et de ses projets de vengeance à sa tante, la *spataressa* (femme de spatar) Nutza. Celle-ci essaie de le calmer et elle l'emmène avec elle, au moment où arrivent la princesse Despina, femme de Négoé et sa fille Roxandra.

Roxandra est désolée à la pensée d'épouser Radou Paisié qu'elle n'aime pas, tandis que, dans son cœur, graudit l'amour qu'elle a conçu pour son sauveur Radou d'Afumatzi. Radou aussi l'aime, mais il croirait trahir le prince, son bienfaiteur en élevant ses yeux jusqu'à la fille du souverain. Il quittera donc la cour et ira ensevelir dans la solitude son amour et sa douleur.

Ici se place une scène toute d'apparat, qui a été une vraie fête pour les yeux. Niphon, ancien patriarche de Constantinople et ensuite archevêque de Valachie, est mort en odeur de sainteté. On porte ses reliques à Tirgovesti. La procession est superbe. La châsse en argent est précédée et suivie d'un nombreux cortège. De ce cortège se détachent plusieurs abbés mitrés du mont Athos, revêtus de chapes d'or et portant à la main la crosse épiscopale. Le prince Néagoé,

qui a conçu une sincère vénération pour l'ermite Macarius, le fait élever au rang du métropolitain, et l'on voit sur la scène toute la cérémonie de l'investiture.

Au milieu de cette fête, une voix irritée s'élève. C'est celle de Radou Paisié, qui ne peut plus maîtriser sa colère en apprenant que le prince veut donner la main de sa fille à Radou d'Afumatzi. Il insulte la famille princière; il essaie de flétrir la pureté de Roxandra; mais une véhémence réplique du nouveau métropolitain le déclare calomniateur et Radou sort en proférant des menaces contre Néagoé et les siens.

Le troisième acte se passe tout entier en fêtes. On célèbre le mariage de Roxandra avec Radou d'Afumatzi. L'auteur de la pièce a voulu faire revivre sous nos yeux toutes les coutumes du vieux temps et les cérémonies qui présidaient au mariage. C'est surtout à ce point de vue que cette scène présente un très-vif intérêt. Une sorte de troubadour vient ensuite dire la poétique légende d'*Erculéan*, dont M. Emmanoel Cretzoulesco a fait une très-sagace critique dans une série d'études reproduites par le *Journal de Bucarest* et dont j'ai publié, ici même, un traduction en vers. Cette légende est reproduite ensuite en action par le corps de ballet.

Au quatrième acte nous sommes à Argis. Le prince Néagoé vient visiter l'église qui a été bâtie par Manole et ses neuf compagnons; autre légende que j'ai reproduite ici plus d'une fois.

Quand il a vu *ce monument de gloire*, comme dit la légende, Néagoé déclare qu'il peut mourir. Il est atteint depuis quelque temps d'une maladie étrange. Il a vu cette église dont il rêva toute sa vie.. Rien ne le retient plus en ce monde. Il dicte en un magnifique langage ses dernières volontés et meurt en désignant Radou d'Afumatzi pour son successeur. Mais celui-ci ne veut point accepter un honneur dont il ne se croit pas digne. Il laisse la couronne au fils

de Néagoé, tout en promettant de la défendre contre ses ennemis.

Tel est le canevas de ce drame, sur lequel M. Urechia a jeté tous les trésors de son érudition et tout le charme de la poésie. Au point de vue purement scénique, on pourrait désirer que les héros du drame fussent un peu moins discoureurs et agissent davantage; mais leurs discours sont en général animés de si beaux sentiments et la langue dans laquelle ils sont écrits est si pure et si roumaine que l'on aurait comme un remords d'en priver le public.

D'ailleurs, il y a assez de satisfaction pour les yeux dans toute cette pièce; on peut bien, à côté du *spectacle*, faire place aux nobles émotions et aux généreux sentiments qu'il est toujours si bon de faire vibrer dans l'âme du peuple.

La pièce a été très-convenablement jouée par M. Vellesco, qui a interprété le rôle de Néagoé avec beaucoup de gravité et de noblesse; par M. Pascaly, qui a mis toutes les ardeurs de son âme dans le rôle sympathique de Radou d' Afumatzi; par Mlle Anica Popesco, qui a gentiment rendu le doux personnage de Roxandra, par Mesdames Flechtenmacher et Stavresco qui, dans des rôles peu importants, ont su se montrer comédiennes intelligentes et expérimentées.

Les costumes sont très-riches et très-fidèles ainsi que les décors. Somme toute la soirée d'inauguration du grand théâtre a été bonne et nous promet une belle saison.

Le décor du premier acte a été peint par M. Mezzadri. Les autres sont l'oeuvre de M. Labo. Le décor féérique qui encadre la légende d'Erculéan est du à M. Morand.

FINEA TOMULUI I-ii.

VERIFICAT
2017

VERIFICAT
2007

